

Boguslaw Woloszanski
RĂZBOIUL SECRET AL
LUI CHURCHILL

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

WOLOSZANSKI BOGUSLAW

Războiul secret al lui Churchill / Boguslaw Woloszanski ; a<±:

Anca Irina Ionescu. - București : Orizonturi, 2015 ISBN 978-973-736-296-4

I. Ionescu, Anca Irina (trad.)

94(420)"19" Churchill,W

929 Churchill,W

operta: *Puiu Enache*

orector: *Emilia Leancă*

shnoredactor: *Puiu*

TAJNA WOJNA CHURCHILLA

by Boguslaw Woloszanski

©Copyright by Boguslaw Woloszanski, Warszawa 2002

Toate drepturile asupra ediției în limba română sunt rezervate

Editurii ORIZONTURI - București

Bdul Libertății nr. 4, bl. 117, et. 7, ap. 20

telefon: 021.3177679, 0744531333

e-mail: orizonturi@editura-orizonturi.ro

BOGUSLAW WOLOSZANSKI

**RĂZBOIUL SECRET AL LUI
CHURCHILL**

Traducere de ANCA IRINA IONESCU

Editura ORIZONTURI

în colecția

SECRETELE ISTORIEI

au apărut:

PROCESUL DE LA NURNBERG voi. 1
de Joe J Heydecker & Johannes Leeb

PROCESUL DE LA NURNBERG voi. 2
de Joe J Heydecker & Johannes Leeb

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER
de Boguslaw Woloszahski

RĂZBOIUL SECRET AL LUI STALIN
de Boguslaw Woloszahski.va apărea:

ȘOCUL TIRANILOR
de Boguslaw Woloszahski

Ultime apariții:

ORGOLIILE KREMLINULUI. O istorie a
riperiului rus de la 1552 până astăzi
de Helene Carrere D'Encausse

Dragă cititorule,

Războiul secret al lui Churchill prezintă o parte din istoria celui de-al Doilea Război Mondial făurită de politicienii care au condus cel mai sângeros război din istoria omenirii: Adolf Hitler, Iosif Stalin și Winston Churchill. Dictatorii au acționat în secret față de popoarele lor, de aceea este deosebit de dificil să știm care au fost adevăratele motive ale politicii și ale deciziilor lor. Dar constatăm că la fel de dificil este să aflăm adevărul și despre acțiunile șefilor guvernelor și statelor democratice. Timp de zeci de ani, cele mai importante documente guvernamentale, stenogramele convorbirilor, ordinele și rapoartele au rămas încuiate în seifuri. Am cunoscut așadar numai o parte din adevărul despre timpurile în care s-a modelat istoria noastră. Până astăzi nu avem răspuns la multe întrebări referitoare la politica conducătorilor lumii, deși am aflat suficient de mult pentru a începe să completăm lacunele din istoria celui de-al Doilea Război Mondial.

Fiecare din marii conducători ai acelei vremi a fost un jucător angajat într-un joc extrem de complicat și de secret. Din cei trei conducători europeni, Winston Churchill s-a aflat într-o situație deosebit de dezavantajoasă. Ca prim lord al Amiralității, adică al marinei de război în guvernul lui Neville Chamberlain, nu a putut să se spele pe mâini și să arunce răspunderea asupra superiorului său, un politician slab de înger și cu o fire împăciuitoare. Comandant al unei flote mari, al singurei forțe pe care o avea Marea Britanie la începutul războiului, a dorit s-o folosească în lupta împotriva nazismului. Atunci, nefericita operațiune norvegiană a fost numai o provocare, care urmărea să-l oblige pe Hitler la un război pe mare, singurul câmp de bătălie în care britanicii aveau superioritate? Dacă da, atunci când a început acest joc, de ce l-a lăsat Churchill pe Hitler să i-o ia înainte, ceea ce a avut drept urmare înfrângerea Aliaților? Astăzi putem încerca să oferim un răspuns la această întrebare.

Următoarea etapă a activității politice a lui Churchill este la fel de Fică. A preluat conducerea guvernului în mai 1940, în ziua în care matele germane au lovit Franța. Churchill le-a spus britanicilor că i le poate oferi decât „sânge, sudoare, muncă și lacrimi” - iar ei au :ceptat acest lucru și l-au sprijinit în perioada cea mai dificilă. Nu ți, căci nu a găsit sprijin la mulți dintre politicienii și aristocrații cu uită influență în stat. Aceștia considerau că Churchill duce Marea itanie la pieire. Pentru a câștiga războiul cu Germania, premierul îbuia să-i învingă mai întâi pe cei care nu voiau un război cu nazis- ul și se străduiau să ajungă la o înțelegere cu Hitler. Așadar, el și-a js propria politică secretă împotriva naziștilor, având împotriva lui oameni din propriul anturaj. A câștigat, dar până în ziua de astăzi uite din acțiunile lui rămân învăluite în mister. Merită să încercăm î analizăm faptele dezvăluite, documentele desecretizate, mărturii- martorilor publicate abia recent, pentru a arăta cât de dificilă a fost împania dusă de Churchill și cât de mare a fost victoria repurtată 3 Churchill în propria țară, înainte să-l înfrângă pe Hitler. În viitor - and vor deveni accesibile documentele secrete din arhivele de stat private, scrisorile ascunse încă în timpul vieții autorilor lor în lo- jri bine păzite - se vor scrie noi capitole ale activității secrete a lui finston Churchill.

Bogustaw Wotoszanski

Gambitul lui Churchill

Avionul bimotor Havilland *Flamingo*, clătinându-se pe denivelările plăcilor de beton ale aeroportului din Croydon, a ajuns la hangarul în fața căruia se afla un grup de civili, probabil înalți funcționari din minister și ofițeri în uniforme de marinar. Veniseră să-l întâmpine pe Winston Churchill, care se întorcea dintr-o vizită de două zile la Paris.

Avionul s-a oprit în fața hangarului. Pilotul a deschis fereastra laterală și se uita cum cei câțiva mecanici de la serviciul de întreținere împingeau spre avion scara metalică. O clipă mai târziu s-a ridicat din scaun și a deschis ușa spre cabina de pasageri.

— Am ajuns, Sir, i-a spus el lui Winston Churchill, care, cufundat în gânduri, părea să nu fie atent la ceea ce se petrece în jurul lui.

— *Damned* - a murmurat Churchill.

Generalul Edward Spears, care stătea alături de el, știa perfect la ce se referea primul lord al Amiralității. Churchill sperase că, în timpul scurtei sale șederi la Paris, va reuși să-i convingă pe comandanții și politicienii francezi să accepte cele două planuri mari ale lui, care ar fi trebuit să fie realizate în paralel și ar fi putut schimba cursul războiului, acum defavorabil pentru Aliați.

Planul *Royal Marine* presupunea ca avioanele să arunce 6000 de mine în albia Rinului, între Strassbourg și râul Lauter, ceea ce ar fi provocat blocarea transportului pe cel mai mare fluviu german. Acesta ar fi trebuit să fie răspunsul Aliaților la atacurile submarinelor germane împotriva vaselor Aliaților, care începuseră din septembrie 1939. Acordul Franței cu planul de minare a Rinului era indispensabil, căci malul stâng al fluviului îi aparținea.

Al doilea plan, cu numele secret de *Wilfred*, prevedea o acțiune similară de instalare a minelor, de astă dată în lungul coastelor Norvegiei și avea drept scop blocarea livrărilor de minereu de fier către Germania.

Vara, itinerariul transportului de minereu de fier pornea din Suedia, de la minele din regiunea orașului Gällivare, până în portul Lulea din Golful Botnic, de unde vasele germane duceau încărcătura în porturile baltice ale celui de-al Treilea Reich. Era un traseu în siguranță,

i afara razei de acțiune a avioanelor engleze și franceze. Dar în Tipul iernii, Golful Botnic, care era în apropierea cercului polar, se coperea cu un strat de gheață atât de gros, încât navigația nu mai ra posibilă și minereul era transportat la Narvik, în Norvegia, iar de colo cu vapoarele în Germania. Transportoarele navigau prin apele iritoriale ale Norvegiei și se ascundeau în fiorduri, ceea ce le proteja i mod foarte eficient împotriva atacurilor flotei și a aviației britanice.

Guvernul britanic, dându-și seama că livrările de minereu suedez u o importanță capitală pentru economia germană, mai ales pentru idustria de război, avea în vedere diferite planuri de blocare a aces- >ra. Inițial, britanicii se gândiseră să-și introducă armata în Norvegia i în Suedia sub pretextul tranzitării spre Finlanda, care de la sfârșitul inii noiembrie 1939 opunea rezistență agresiunii sovietice. Intenția ceasta avea șanse slabe de realizare. În timpul războiului ruso-fin- indez, Marea Britanie își transferase forțele expediționare în Franța i, deși soldații nu trebuiau decât să traverseze Canalul Mânecii și ă-și instaleze corturile pe malul celălalt, acțiunea se desfășura în- -un ritm nesatisfăcător, livrările de arme și muniție mergeau încet, istruirea recruților se târăgăna. Drept urmare, la începutul anului 940, unitățile britanice de pe continent erau prost instruite și încă i mai prost echipate, ceea ce îi neliniștea pe comandanții superi- ri, căci înțelegeau perfect cât de mare este forța Wehrmacht-ului, e care trebuia s-o înfrunte corpul expediționar britanic. Generalul lernard L. Montgomery spunea că, în aceste condiții, corpul expe- tiționar „era absolut incapabil să efectueze acțiuni războinice impor- ante“. Și avea perfectă dreptate.

Așadar, cum ar fi putut Marea Britanie și Franța, în cele mai dificile :ondiții ale lunilor de iarnă, să concentreze și să trimită în nordul îuropei unități suficient de numeroase și de puternice ca să învingă irmata sovietică, numărând aproape un milion de soldați, care intra- e în Finlanda?

Aliații nu aveau armate echipate și instruite pentru a efectua ope- ațiuni în condițiile iernii aspre finlandeze, când gerul de -30° dura iăptămâni în șir. Nici chiar armata sovietică, obișnuită cu astfel de 'reme, nu reușea să se descurce cu zăpada și cu gerul, care deveni- ieră cei mai buni aliați ai modestei armate finlandeze.

Și din considerente politice planul de a trimite armata în ajuto- ul finlandezilor părea o nebulie. Marea Britanie și Franța erau an- jajate în războiul cu Germania, tocmai se pregăteau să respingă

agresiunea nazistă și ar fi trebuit să încalce neutralitatea Norvegiei și a Suediei, să declare război altei puteri și să înceapă luptele într-o zonă departe de bazele lor.

Dar până să-și pregătească aliații armata și s-o îmbarce pe vapoarele cu care urma să ajungă în porturile norvegiene, apărarea finlandeză a fost străpunsă și, la 13 martie 1940, guvernul acestei țări a cerut Uniunii Sovietice încetarea focului; pentru Aliați, pretextul intrării în Peninsula Scandinavă încetase să mai existe.

Și atunci, în primăvara anului 1940, Winston Churchill a încercat să impună proiectul de minare a rutelor maritime din zona Narvik, ceea ce, împreună cu minarea fluviului Rin, ar fi trebuit să zdruncine serios economia germană.

Acest plan părea la fel de ciudat și nerealist, ca și trimiterea Corpului Expediționar Britanic în sprijinul Finlandei.

Lansarea unui număr de 6000 de mine în Rin ar fi provocat în Germania anumite probleme de comunicație, poate și o scădere temporară a producției de armament, dar nu ar fi avut o influență hotărâtoare asupra potențialului militar german. Fără îndoială însă că l-ar fi înfuriat rău pe Hitler, însă nu se știe dacă l-ar fi îndemnat să pornească la o acțiune de răspuns. Minarea rutelor maritime care duceau la Narvik ar fi reprezentat o amenințare mai mare pentru economia germană, căci în fiecare an Germania importa din Suedia 11 milioane de tone de minereu. Dar acțiunea de minare efectuată în aprilie, așa cum plănuia Winston Churchill, nu ar fi putut în niciun caz să-i ia prin surprindere pe nemți. Era deja primăvară și vasele începuseră să circule liber în Golful Botnic. În orice clipă, Germania putea relua transportul minereului suedez din portul Lulea prin Marea Baltică, traseu pe care Aliații nu aveau cum să-l blocheze. Pe lângă aceasta, la 11 februarie 1940, Germania semnase cu Uniunea Sovietică un acord comercial, care prevedea livrarea unei jumătăți de milion de tone de minereu de fier, 3000 tone fier vechi și 100 000 tone crom. Uniunea Sovietică, care, în schimbul acestor materii prime trebuia să primească planurile vaselor de război, avioane de vânătoare și mașini pentru fabricile de armament, era gata să mărească aceste livrări, dacă ar fi fost nevoie.

Așadar, blocarea livrărilor de minereu de fier ar fi trebuit să fie numai unul din elementele planului lui Winston Churchill, dar nu cel mai important? Totuși ținea atât de mult la punerea lui în aplicare, încât, la 4 aprilie 1940 se dusesse la Paris, pentru a câștiga sprijinul

*Premierul Paul
Reynaud*

noilor autorități ale acestui stat. În Franța, premierul Edouard Daladier¹, demisionase din funcție la 21 martie, predând conducerea guvernului lui Paul Reynaud², iar el devenise ministru de război, resort deosebit de important, dată fiind situația tensionată din Europa. Avea așadar cuvântul hotărâtor în cheștiunea acțiunilor militare, dar acest politician, cunoscut prin atitudinea lui împăciuitoare față de Germania, nu s-a arătat încântat de ideea britanicilor, care fără îndoială că l-ar fi provocat pe Hitler să se răzbune. Daladier se temea că, după minarea Rinului, uzinele franceze de armament vor fi bombardate de aviația germană și a recomandat amânarea întregii acțiuni până la 1 iulie 1940, când urma să se încheie evacuarea celor mai importante uzine de armament în afara razei de acțiune a bombardierelor inamice.

Vizita lui Churchill la Paris, deși se desfășurase într-o atmosferă cordială, care fusese subliniată și de recepțiile oferite de gazde, se încheiase cu un fiasco. Primul

¹ **Edouard Daladier** (1884-1970), politician francez, în anii 1924-1940 a fost ministru cu diverse portofolii și de trei ori prim-ministru. În 1938, ca premier, a semnat acordul de la Munchen. La 21 martie 1940, a demisionat din funcția de șef al guvernului, preluând Ministerul Apărării. În iunie 1940, după înfrângerea Franței, a fost închis de guvernul de la Vichy, în 1942 a fost judecat în cadrul procesului de la :iom. Din 1943 a fost deținut în lagărele de concentrare de la Dachau și Buchenwald. După război, a condus Partidul Radical. În 1958 s-a retras din viața politică activă.

² **Paul Reynaud** (1878-1966), premier al guvernului francez și ministru de externe din 21 martie 1940, adept al continuării războiului cu Germania. La 28 iunie a semnat o înțelegere cu guvernul britanic referitoare la neîncheierea unei păci separate cu Germania, iar în luna următoare a sprijinit intervenția britanică din Norvegia. La 20 mai 1940, a preluat funcția de ministru al Apărării, devenind premier, a 16 iunie majoritatea guvernamentală, care era în favoarea încetării ostilităților, a obligat să demisioneze. În septembrie a fost arestat de guvernul de la Vichy și dus în fața tribunalului sub acuzația că trădase Franța în război. Din noiembrie 1942 până la sfârșitul războiului a fost deținut în lagărele hitleriste de concentrare de la :lauthausen și :lter, a fost eliberat de armata americană. După război a fost deputat în parlament și de câteva ori ministru.

lord al Amiralității s-a întors la Londra în ziua de 6 aprilie într-o dispoziție proastă. Refuzul francezilor însemna că planul lui devenea tot mai greu de realizat.

— Cu toate acestea, dragă Winston, deși francezii sunt împotriva minării Rinului, sunt gata să admită că vizita dumatăle a fost un succes, a spus generalul Spears, dar și-a amintit imediat de sfatul pe care i-l dăduse doamna Churchill înainte de a pleca la Paris.

Atunci îi spusese: „Vă rog să-i transmiteți întotdeauna în scris soțului meu ceea ce aveți intenția să-i spuneți. Dacă se gândește la altceva, adesea nu ascultă sau nu aude. Dar citește și analizează foarte atent ceea ce vede scris. Nu uită niciodată ceea ce a văzut pe hârtie.” Generalul n-a mai continuat, știind că în ziua următoare va avea suficiente ocazii să discute cu Churchill planul de acțiune pentru perioada imediat următoare.

Churchill, ca și cum n-ar fi auzit cuvintele generalului, a strivit trabucul în scrumieră și s-a întors către Roger Makins¹, secretarul lui, care stătea pe scaunul din spate:

— Te rog să convoci pentru mâine o ședință a Comitetului de Coordonare, imediat după ședința Cabinetului de Război. Intenționez să-i prezint primului-ministru o nouă inițiativă.

S-a ridicat greoi de pe locul lui, sprijinindu-se anevoie în bastonul cu măciulie de argint și s-a îndreptat spre ușa avionului, la care scara fusese deja trasă.

Generalul Spears s-a ridicat și a pornit în urma lui. Își dădea seama că, cu toată nereușita de la Paris, Churchill intenționa totuși să-și realizeze planul. Îi înțelegea firea. Churchill, ca un matador, ieșea în arenă să înfrunte taurul german. Aștepta până când *banderillos* vor înfige în grumazul animalului suficiente stegulețe cu panglici colorate ca să-l facă să sângereze și să-l oblige să atace. Și atunci îi va da lovitura mortală cu spada.

Acesta era, de fapt, scopul minării Rinului și a apelor norvegiene: să-l înfurie pe Hitler și să-l oblige să dea o luptă pe care ar fi trebuit s-o piardă.

Churchill aprecia la justa lor valoare forțele terestre germane. Nu avea nicio îndoială în legătură cu faptul că armata britanică nu este capabilă să țină piept *Wehrmacht*-ului și, după vizita la Paris, se

¹ **Roger Makins** (1904-1996), secretarul personal al lui Winston Churchill, după război a fost ambasador al Marii Britanii în Statele Unite, ulterior ministrul al Trezoreriei.

onvinsese că nici comandanții francezi nu se grăbesc să pornească i război împotriva Germaniei.

Nucleul forțelor terestre britanice era constituit de armata profesională, *Regular Army*, care număra înainte de izbucnirea războiului 140 000 soldați. Alături de aceasta exista și o armată de amatori lab echipată, *Territorial Army*, compusă din 584 000 soldați. Ce e drept, războiul accelerase ritmul recrutărilor, dar până la atingerea eplinei capacități de luptă mai erau câteva luni bune. Armata britanică avea prea puține forțe blindate, care, așa cum arătasera luptele în Polonia, jucau un rol decisiv în străpungerea apărării. Aviația, lăndria Angliei, nu reprezenta o forță care să se poată măsura cu *uftwaffe*. La începutul războiului, Marea Britanie avea 36 divizioane e avioane de vânătoare, care numărau 605 avioane în linia întâi și ra clar că, din cauza fricii și a panicii în fața bombardierelor germane care cuprinsese guvernul britanic, avioanele de vânătoare vor fi estinate apărării orașelor, nu luptei cu inamicul pe continent.

Marea Britanie avea numai un singur atu, care rămăsese în mâinile lui Winston Churchill, ca prim lord al Amiralității și comandant al marinei militare: a doua flotă ca mărime din lume.

Armele blindate ale Corpului Expediționar Britanic: tancuri ușoare MkVIB și transportoare Universal Carriers

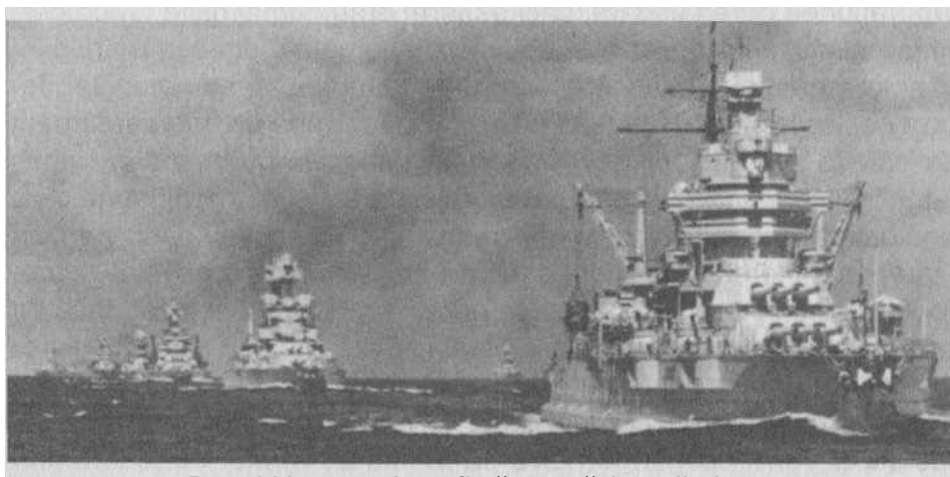
Royal Navy avea în zona Insulelor Britanice (în afara vaselor trimise în Orientul îndepărtat și în Marea Mediterană), opt cuirasate, patru portavioane, două crucișătoare grele, 14 crucișătoare ușoare, 75 distrugătoare, 21 submarine și zeci de alte unități mai mici.

În fața acestei forțe, nemții nu puteau câștiga, căci *Kriegsmarine* avea două cuirasate mari, două cuirasate de buzunar, două cuirasate vechi, care nu puteau lua parte la o bătălie navală, un crucișător greu, șase ușoare, trei vase de artilerie și de dispecerat, 33 distrugătoare și torpiloare noi, 57 submarine.

Era clar, așadar, că, dacă dorea să învingă în război, Marea Britanie trebuia să evite luptele în aer și pe uscat și să se răfuiască cu nemții pe mare.

Această soluție îi convenea cel mai mult lui Winston Churchill din toate punctele de vedere. Mentea lui, care poseda capacitatea rară de a vedea imaginea de ansamblu a celor mai complicate probleme, îi permitea întotdeauna să găsească o soluție pe care nu o vedeau generalii, obișnuiți cu rezolvările prin forță. Demonstrasese acest lucru în timpul Primului Război Mondial, când fusese pentru prima dată în viața lui prim lord al Amiralității.

Atunci, în noiembrie 1914, când devenise clar că niciuna din părți nu putea dobândi un avantaj care să permită încheierea grabnică a războiului și luptele sângeroase de poziții ar fi putut să dureze luni sau poate chiar ani întregi, Churchill propusese o mișcare neobișnuită: să se efectueze un desant într-un loc îndepărtat al marelui front. Departe de Franța, zona principală a eforturilor anglo-franceze

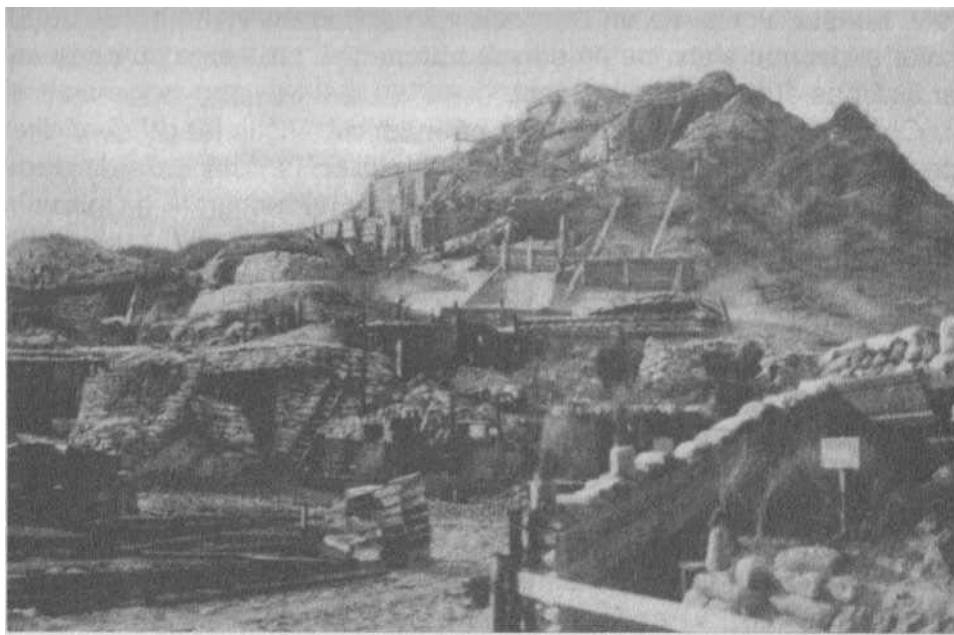

Royal Navy, a doua flotă ca mărime din lume

Războiul de poziții; la sfârșitul anului 1914, tranșeele brăzdau Europa de la nord la sud

>i germane, pe malurile peninsulei Gallipoli, unde urma să vină o puternică escadră de vase franceze și engleze; acestea, cu tunurile lor nari, ar fi distrus fortificațiile și construcțiile defensive ale turcilor din strâmtoarea Dardanele, care leagă Marea Egee de Marea Marmara. Operațiunea părea ușoară, căci pe țărm erau numai niște tunuri germane vechi, a căror rază de acțiune era jumătate din cea a artileriei /aselor Antantei; pe lângă aceasta, apărătorii nu aveau muniție, deoarece fiecare tun avea numai 75 proiectile. După un bombardament de câteva zile dinspre mare, când în peninsulă nu ar mai fi rămas oiastră peste piatră, urma să debarce acolo Corpul Expediționar, care ar fi ocupat cu ușurință ruinele. Drumul spre Constantinopol, capitala imperiului Otoman, ar fi fost deschis, ceea ce ar fi prezentat numeroase avantaje pentru englezi. În primul rând, ar fi deblocat căile de comunicație care duceau spre Rusia aliată, făcând posibilă aprovizionarea mării armate cu muniție, în schimbul grânelor. Pe lângă aceasta, înfrângerea armatei turce ar fi îmbunătățit poziția armatei rusești și i-ar fi obligat pe nemți să trimită pe frontul de răsărit unități suplimentare, ceea ce le-ar fi slăbit forțele din Franța. Ar fi fost

Războiul de poziții dus la perfecțiune - fortificații de pământ construite de germani în 1915 în Belgia

îndepărtată și amenințarea turcă împotriva Egiptului și a Canalului Suez. Iar victoria i-ar fi speriat pe bulgari, care înclinau tot mai mult spre o alianță cu Germania. Toate acestea, ca urmare a unei operațiuni prin surprindere efectuată la mii de kilometri de teatru principal al acțiunilor militare.

Dar îndrăznețul plan s-a lovit de opoziția comandanților francezi. Generalul Joseph Joffre¹ a fost împotriva luării soldaților de pe frontul principal, căci se temea de o slăbire a forțelor de care ar fi putut profita Germania. În consecință, Corpul Expediționar care urma să ocupe Gallipoli, a fost alcătuit din soldați din spatele frontului, așadar capacitatea de luptă a acestei unități nu era foarte mare. Pe Churchill, lucrul acesta nu-l îngrijora prea mult, căci considera că forța maritimă a escadrei anglo-franceze, al cărei nucleu era format din 17 cuirasate, un crucișător de linie, cinci crucișătoare ușoare, sprijinite de un crucișător rus, aflat la ancoră, dincolo de raza de acțiune a tunurilor turce, va putea trage împotriva țăintelor de pe uscat fără niciun pericol și, în

¹ **Joseph Jacques Cesaire Joffre** (1852-1931), mareșal (din 1916), din 1911 șeful Statului-major General, în 1914 a comandat armatele franceze pe frontul de nord și nord-est. S-a remarcat prin victoria în lupta de pe Marna din august 1914. Din decembrie 1915 până în decembrie 1916 a fost comandant șef al armatelor franceze.

Îlul acesta, vor avea un rol decisiv în obținerea victoriei. Soldații, hiar și cei mai slabi, se puteau descurca fără probleme cu ceea ce r fi rămas după bombardament.

Churchill nu avea cum să știe că inamicul, înștiințat de serviciile e spionaj în legătură cu planurile britanicilor, își întărise apărarea, armurile strâmtorilor erau apărate de 134 tunuri grele și mijlocii, recum și de numeroase baterii de câmp.

Vapoarele britanice și franceze, încrezătoare în propriile forțe, au leschis focul la 19 februarie 1915. Rezultatele bombardamentului mpotriva forturilor și a pozițiilor de artilerie turcești care au durat Dată ziua s-au dovedit neînsemnate. Atacul a fost reluat la 25 fe- iruarie și iarăși, nu a provocat pagube însemnate. Era consecința unei operațiuni comandate cât se poate de prost. Mai rău încă, echi- lajele vaselor aliate nu erau pregătite să tragă în ținte de pe uscat, ;eea ce a făcut să aleagă greșit tipul de proiectile, să calculeze prost raiectionile și să nu fie în stare să le corecteze. Pe lângă aceasta, lota atacatorilor nu avea detectoare de mine care să îndepărteze >arajele de mine din fața strâmtorii Dardanele, unde s-au scufundat rei vase de linie, care manevrau pentru a ocupa cât mai repede o >oziție favorabilă.

Foarte curând a devenit clar că numai vasele singure nu vor pu- ea câștiga această bătălie, dar nu existau armate care să debarce)e țărmurile din Gallipoli și să ocupe peninsula. Abia la jumătatea

Artileria turcă pe țărmurile din Gallipoli

lunii martie 1915, s-a luat decizia să se trimită acolo aproximativ 80 000 soldați, dar pregătirea lor pentru drumul atât de lung și pentru transfer ar fi durat cel puțin o lună.

Când, în sfârșit, la jumătatea lunii aprilie 1915, au început să sosească din Marea Britanie unitățile de desant, s-a constatat că acestea nu erau pregătite de luptă. Soldații nu aveau echipament, iar artileria nu avea proiectile. Dezordinea din rândurile armatei Antantei a fost salvatoare pentru unitățile turcești, care au câștigat timp ca să-și completeze rezervele, pentru a repara stricăciunile provocate de proiectilele inamice și pentru transportul alimentelor. Astfel, la 25 aprilie 1915, când unitățile Antantei au pornit la atac împotriva țărmurilor turcești, inamicul era deja foarte bine pregătit de apărare. Și, în plus, acolo unde armatele aliate au reușit să dobândească avantaj, au fost învinse din cauza lipsei de hotărâre a comandanților. Au început luptele lungi și sângeroase pentru ocuparea peninsulei Gallipoli.

Pierderile uriașe ale unităților terestre și pe mare, unde torpilele contratorpiloarelor turce și ale submarinelor germane au scufundat trei vase britanice de linie, au făcut ca Winston Churchill, învinuit de opoziție de aceste pierderi, să-și dea demisia din funcția de prim lord al Amiralității.

Lupta de la Gallipoli a fost pierdută, deși înfruntările au mai durat până în decembrie 1915, când a început evacuarea Corpului

Peninsula Gallipoli sub focul cuirasatului Cornwallis

■ expediționar numărând câteva mii de oameni. Operația concepută ie scară largă se încheiase pentru Marea Britanie cu o înfrângere lompromițătoare și dureroasă. Pierderile armatelor Antantei depă- ;eau 146 000 soldați uciși și răniți. Pe mare, francezii și britanicii >ierduseră șase vase de linie și șapte submarine.

Această înfrângere nu a influențat cariera politică a lui Churchill, ;are, după demisia din funcția de prim lord al Amiralității, a plecat în ranța unde a luptat în grad de locotenent-colonel și a comandat un)atalion. În iulie 1917, când o comisie specială a publicat un raport n care era exonerat de răspunderea pentru insuccesul acțiunii din Ballipoli, s-a întors în guvern, ca ministru al munițiilor.

Nici el însuși nu a recunoscut niciodată că poartă vina pentru ope- ațiunea nereușită. A rămas întotdeauna convins că o lovitură prin surprindere, o provocare, un atac într-un loc neașteptat permit pre-

luarea inițiativei în situația cea mai grea. La 25 de ani după Gallipoli, și-a pus în minte să folosească ace- eași manevră atunci când situația în Europa era la fel de grea ca în 1915.

Era de părere că Marea Britanie nu trebuie să aștepte să primească lovitura, ci trebuie să lovească pri- ma. Știa că există un loc pentru a cărui apărare Hitler va lăsa la o par- te alte planuri și își va trimite armata acolo. Acesta era Norvegia. Fuhrer-ul nu putea ignora primejdia pe care o reprezenta ocuparea acestei țări de către aliați. Firește, era vorba de întreruperea căilor de transport pe timpul iernii, dar nu era numai asta. Hitler nu putea să permită pierderea

*Winston Churchill - primul lord
al Amiralității, fotografie din
1915*

Norvegiei din cauza uriașei importanțe strategice a acestui stat.

Încă din octombrie 1939, marele amiral Erich Raeder¹, comandantul marinei militare, se străduia să-l convingă pe Hitler:

¹ **Erich Raeder** (1876-1960), comandant și strateg german, în timpul Primului Război Mondial a fost șeful Statului-major în timpul amiralului Franz von Hipper, comandantul flotei de crucișătoare de linie. Din 1928 a fost șeful Comandamentului marinei de război a Reichswehr-ului. În 1934 a fost numit mare amiral, în 1935 a

— Trebuie să ne gândim cum să câștigăm bazele din Norvegia, pentru a exercita presiuni asupra acestui stat împreună cu URSS. Aceasta ne va îmbunătăți radical situația strategică.

Reader atrăgea atenția că, dacă britanicii vor ocupa porturile norvegiene, norvegienii nu vor fi în stare să se apere. Ca urmare a acestei evoluții a evenimentelor, *Royal Navy* ar prelua controlul asupra Mării Nordului, tăind vaselor germane ieșirea spre Atlantic, iar avioanele britanice, decolând de pe aeroporturile din Norvegia, ar putea lovi vasele germane din Marea Baltică.

Dar amiralul a fost precaut și s-a pronunțat pentru o acțiune politică, nu militară. Dorea să subordoneze Norvegia cu ajutorul presiunilor politice exercitate asupra guvernului acestei țări împreună de Germania și Uniunea Sovietică. Înțelegea cât se poate de bine că în lupta pentru Norvegia toate atuurile sunt de partea inamicului: accesul spre Norvegia era păzit de vasele puternicei *Royal Navy*, iar amiralul nu-și făcea iluzii că *Kriegsmarine* poate câștiga o bătălie cu un adversar mult mai puternic.

Hitler asculta cu atenție părerile comandanților lui, dar nu se temea de o confruntare militară. Era un aventurier din fire și știa că poate să câștige chiar și în fața unui inamic mult mai puternic, dacă reușește să-l ia prin surprindere, să-l sperie și să-l inducă în eroare. Așa intenționa să procedeze și la 27 ianuarie 1940 a dat ordin să se pregătească planul de ocupare a Norvegiei - „*Fall A*”.

Churchill trebuia să fie mulțumit: evenimentele se derulau așa cum se așteptase.

Dacă Germania va dori să ocupe Norvegia, va trebui să trimită la bordul vaselor câteva zeci de mii de soldați într-o călătorie de 1000- 1500 km, căci aceasta era distanța dintre bazele germane și porturile norvegiene. Convoaiele de transport escortate de cele mai mari vase ale *Kriegsmarine* nu ar fi avut mari șanse să se strecoare prin bariera de vase a *Royal Navy*, care opera în apropierea bazelor sale de la

preluat funcția de comandant șef al marinei de război a celui de-al Treilea Reich. La 30 ianuarie 1943, ca urmare a deciziei lui Hitler (luată după lupta de la Insula Ursului, din 31 decembrie 1942, când cuirasatul *Lutzow* și crucișătorul greu *Admiral Hipper* nu au făcut față escortei slabe a convoiului „JW-51 B”) de a retrage din serviciu cele mai mari vase ale *Kriegsmarine* ca necorespunzătoare și-a dat demisia și a primit postul de amiral inspector la marinei. În 1946 a fost condamnat de Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg la închisoare pe viață pentru crimele de război pe mare; grațiat, a fost eliberat în 1955.

!capa Flow¹ și Rosyth din nordul Scoției. În luptele navale, cuirasa- sle care formau nucleul *Kriegsmarine* s-ar fi dus la fund, lovite de irioiectilele cuirasatelor britanice, iar bombeles lansate de avioanele lecolate de pe portavioane ar fi scufundat distrugătoarele și vasele le transport germane care duceau zecile de mii de soldați ale armași de invazie. Societatea germană și comandantii superiori nu i-ar srta Fuhrer-ului această înfrângere. Drept urmare, cursul războiului i-ar fi schimbat. Lui Churchill nu i-ar mai fi rămas decât să-i provoace >e nemți să-și trimită armatele în Norvegia.

La 2 februarie 1940, a convocat o conferință secretă de presă lentru atașații de presă ai ambasadelor statelor neutre, în timpul că- eia „din greșeală” și-a dezvăluit intențiile față de Norvegia. Era clar :ă spionajul german va afla repede ce spusese primul lord al amira- ității și Hitler își va întări convingerea că trebuie să înceapă cât mai :urând operațiunea norvegiană.

0 provocare mult mai importantă a avut loc la 16 februarie 1940 când distrugătorul britanic *Cossack* din ansamblul comandat de co- nandorul Philip Vian² a imobilizat în fiordul norvegian Jossing vasul jerman de aprovizionare *Altmark*³. Acesta transporta muniție, com

¹ **Scapa Flow**, loc de ancorare în nordul Scoției cu dimensiunile de 24 x 23 km, din :are se putea ieși direct spre Atlantic și Marea Nordului. Din 1914 acolo au staționat 'asele *Flotei Mamă* (*Home Fleet*), destinate apărării Insulelor Britanice.

² **Philip Vian** (1894-1968), remarcabil comandant naval britanic; a devenit vestit lupă acțiunea îndrăzneată a distrugătorului *Cossack*, comandat de el, împotriva rasului german *Altmark*. În 1940 a preluat comanda flotei de distrugătoare, care î participat, printre altele, la evacuarea soldaților britanici din Namsos, în Norvegia Centrală, iar în mai 1941 a participat la urmărirea cuirasatului *Bismarck*. În 1942, j comandat un divizion de crucișătoare în Marea Mediterană, care asigura paza convoaielor de aprovizionare spre Malta. Mai târziu, a preluat comanda piloților ale căror avioane au sprijinit debarcarea Aliaților la Salerno în septembrie 1943. În iunie 1944 a comandat Ansamblul *Operațiune de Răsărit* (*Eastern Task Force*), care a crotejat debarcarea forțelor aliate în Normandia. În mai 1945 grupul lui a trecut în

³acific, unde a luat parte la luptele pentru Okinawa. După război, a comandat Flota ^lamă.

³ *Altmark*, vas german de aprovizionare, care aducea combustibil și materiale le război pentru cuirasatul *Admiral Graf Spee*, atunci când acela acționa în sudul atlanticului și în Oceanul Indian. În noaptea de 15/16 februarie 1940 a intrat în apele teritoriale ale Norvegiei. Sub puntea lui se aflau 299 de marinari aliați din /asele scufundate de cuirasat. În fiordul Jossing, a fost atacat de distrugătorul *Cossack*, a cărui grupă de abordaj a pătruns pe punte și i-a eliberat pe prizonieri. 3u numele preschimbat în *Uckermark*, a continuat să îndeplinească funcția de vas de aprovizionare. S-a scufundat ca urmare a unei explozii la 30 noiembrie 1942 în r'okohama.

bustibil și alimente pentru cuirasatul *Admiral Graf Spee*, care ataca vasele Aliatilor în Atlanticul de Sud și în Oceanul Indian. *Altmark* preluase de pe cuirasat în depozitele goale 299 de marinari aliați de pe vasele scufundate și se întorcea în Germania, când la 14 februarie a fost depistat de avioanele aliate.

Comandantul distrugătorului *Cossack* avea așadar toate motivele să acționeze hotărât în scopul eliberării prizonierilor, dar nu avea dreptul să intre cu vasul lui în apele teritoriale norvegiene. Își dădea seama de lucrul acesta, însă ordinul lui Winston Churchill din 16 februarie ora 17.25 era limpede:

„Trebuie să urci la bordul vasului *Altmark*, să eliberezi prizonierii și după preluarea vasului să aștepti alte instrucțiuni.”

Exista pericolul ca două torpiloare norvegiene, care păzeau intrarea în fiord, să blocheze calea vasului britanic. Churchill prevăzuse și acest lucru. Dăduse următorul ordin:

„Dacă torpiloarele norvegiene vor încerca să intervină, trebuie să le respingi, ca să se țină departe. Dacă deschid foc, nu trebuie să ripostezi, decât dacă atacul va fi serios. Trebuie să te aperi, folosind forța în măsura în care este necesar și să încetezi focul atunci când adversarul se retrage.”

Comandorul Philip Vian a îndeplinit ordinul cu mare exactitate. A dus distrugătorul *Cossack* în fiord, a trimis un grup de abordaj, care a pătruns la bordul vasului *Altmark* și i-a eliberat pe cei 299 prizonieri. Comandorul Vian a primit pentru această faptă distincția *Distinguished Service Order*¹, ceea ce reprezenta o confirmare clară că nu a fost un incident întâmplător și nicio hotărâre luată arbitrar de ofițer, ci o acțiune a guvernului britanic.

Reacția lui Hitler la aflarea veștii despre evenimentele din fiordul norvegian a fost instantanee. La 26 februarie, așadar la 10 zile după acțiunea distrugătorului *Cossack*, a dat o directivă care definea scopurile campaniei din Norvegia și îl numea pe comandantul șef al armatei care urma să ocupe porturile norvegiene. Acesta a fost generalul Nikolaus von Falkenhorst², comandant care cunoștea bine

¹ Se afirmă adesea în mod greșit că a fost distins cu *Victoria Cross*.

² **Nikolaus von Falkenhorst** (1885-1968), ofițer german, a început serviciul militar în 1907. În timpul Primului Război Mondial a fost ofițer de Stat-major în Finlanda. După terminarea războiului a servit un an în *Freikorps*, apoi a intrat în *Reichswehr*. Promovat în 1932 la gradul de *Oberst*, un an mai târziu a ocupat funcția de atașat militar succesiv la Praga, Belgrad și București. Înainte de izbucnirea celui

condițiile de viață din nord, căci în timpul Primului Război Mondial servise ca ofițer de stat major în Finlanda.

Planul elaborat prevedea ca două divizii de vânători de munte și cinci divizii de infanterie să atace Norvegia, în același timp în care două divizii vor intra în Danemarca, căci ocuparea acestei țări ușura transferul armatei din Germania și efectuarea acțiunilor de război în Peninsula Scandinavă. Din porturile germane Wilhelmshaven, Bremen și Kiel urmau să plece cinci grupuri de vase care s-ar fi îndreptat spre Narvik, Trondheim, Bergen, Kristiansand și Oslo, unde ar fi debarcat primele unități care, după înfrângerea rezistenței norvegienilor, ar fi acoperit debarcarea următoarelor unități.

Germania era gata, dar Hitler tot nu dădea ordinul definitiv de începere a operațiunii norvegiene. La 30 martie 1940, spionajul german a raportat că premierul francez Reynaud, într-o convorbire cu unul dintre diplomați, dezvăluise planul Aliaților legat de Norvegia. În aceeași zi, într-un discurs rostit la radio, premierul Winston Churchill a avertizat guvernul norvegian că Aliații vor porni războiul, „indiferent unde îi va conduce”.

— Dacă Reynaud și Churchill și-ar fi ținut gura, poate că nu aș fi atacat niciodată Norvegia, a afirmat Hitler la conferința de la Cancelaria Reich-ului.

Primele trei transportoare germane cu soldați, camuflați ca transporturi de cărbune, au plecat din Germania în noaptea de 3 aprilie. Lângă țărmul norvegian de la Narvik urmau să li se alăture distrugătoarele mai rapide care aduceau mii de soldați.

Mașinăria germană de război se pusese în mișcare exact atunci când Winston zbura spre Paris, neștiind că marea lui provocare va da roade atât de curând. Avea să piardă această bătălie pe mare și pe uscat, căci repeta greșelile făcute cu douăzeci de ani în urmă.

de-al Doilea Război Mondial, a preluat comanda Corpului XXI de armată din Prusia Orientală. Pentru meritele în luptele din Polonia, a fost numit la 1 octombrie general de infanterie. La începutul anului 1940 a fost inclus în colectivul care a planificat invazia în Norvegia, iar la 21 februarie 1940 a preluat comanda armatei germane, care, la 8 aprilie 1940 a început invazia din Norvegia. A rămas la Oslo, unde a planificat acțiunile germano-finlandeze împotriva Uniunii Sovietice, apoi a comandat ofensiva din raionul Murmansk. La 18 decembrie 1944, s-a întors în Germania. În 1946 a fost condamnat la moarte de un tribunal militar britanic deoarece și-a dat acordul pentru împușcarea unor prizonieri britanici, dar sentința i-a fost schimbată în 20 ani închisoare. Din cauza stării precare a sănătății a fost eliberat în 1953.

Secretul maiorului Sas

Jacob Gijsbertus Sas era un bărbat solid, cu fața rotundă și păr blond, întotdeauna foarte îngrijit pieptănat în sus. S-a ridicat de pe bancheta din spate a autobuzului. Era aproape ora 11 și în autobuz erau puține persoane, așa că putea să-și dea seama ușor cine se mai pregătește să coboare în afară de el. Niciunul dintre pasageri nu s-a ridicat, ceea ce nu însemna nimic. Un agent cu experiență al contraspionajului, văzând că omul filat de el se pregătește să coboare din autobuz, ar fi coborât abia în ultima clipă. Altfel ar fi putut cădea victimă unei manevre simple: cel filat ar fi coborât în stație și apoi ar fi urcat imediat la loc în autobuz. Urmăritorul nu putea face la fel, căci s-ar fi deconspirat.

Sas, atașat militar al ambasadei Olandei din Berlin, a așteptat ca șoferul să deschidă ușa și a coborât pe trotuar. A rămas pe loc o clipă, observându-i pe cei care coborau după el, dar nevăzând nimic suspect, a pornit repede spre alt autobuz care se apropia. S-a oprit în fața ușii așteptând să se deschidă, dar în ultimul moment s-a răzgândit și a alergat în partea cealaltă a străzii largi. S-a oprit lângă bordură, de unde a văzut că pe partea cealaltă a autobuzului a apărut o femeie care se pregătea să traverseze carosabilul aglomerat. Văzând că Sas se uită la ea, a renunțat la această intenție. Olandezul a zâmbit. Trucuri simple, cunoscute de ani de zile la școala de spioni de lângă Amsterdam, dar care aveau succes întotdeauna.

S-a apropiat de un chioșc de unde a cumpărat *Berliner Zeitung* și a pornit liniștit spre metrou. Nicio clipă nu a crezut că scăpase de urmăritorii din contraspionajul german. Femeia putea fi numai o momeală, ceva care să-i distragă atenția, în timp ce alt agent a traversat strada și a ajuns lângă el în stația de metrou. Sas nici nu s-a mai ostenit să încerce să ghicească care dintre cei care stăteau pe peron ar putea fi agentul serviciilor secrete germane care îl fila pe el. Nu avea niciun sens, căci descoperirea unui agent nu schimba mare lucru. De regulă, filajul era efectuat de două sau trei persoane.

S-a urcat în al treilea vagon al trenului subteran și l-a căutat din priviri pe bărbatul cu palton maro cu guler de blană. Ședea pe o

oancă și privea pe geam. Nici când trenul s-a pus în mișcare și nu se vedea nimic altceva decât lămpile care luminau tunelul, bărbatul nu și-a desprins privirile de la geam. Părea un om cufundat în gânduri, dar Sas știa că omul acela, colaboratorul lui „Reni“, privea fix în geamul întunecat pentru că vedea foarte bine reflecția oamenilor din vagon. Dacă va începe să se șteargă la nas cu o batistă în carouri, era semn că a depistat persoana care îl filează pe Sas. Numai un om din afară putea să-i vadă pe filatori, să remarce comportamentul lor nefiresc, semnele pe care și le făceau sau o schimbare bruscă în înfățișare, de pildă întoarcerea pardesiului pe dos sau o perucă trasă pe cap.

Au ajuns la Tiergarten, unde Sas a ieșit ia suprafață cu scara rulantă. S-a mai învârtit prin stație, prefăcându-se că examinează mersul trenurilor și a ieșit în stradă. Mai erau câteva minute bune până la întâlnirea planificată, așa că a pornit în pas domol, văzându-l pe „Reni“ pe partea cealaltă a străzii. Dacă celălalt nu-i făcea niciun semn știa că Gestapo-ul îi pierduse urma. Era foarte important, căci Sas nu-l putea expune pericolului pe un informator atât de important cum era colonelul Hans Oster¹, șeful Statului-major al comandamentului spionajului și contraspionajului militar *Abwehr*, al amiralului Wilhelm Canaris. Se cunoscuseră încă înainte de război, la o recepție diplomatică. Sas, lucrător cu experiență al spionajului, nu se gândise nicio clipă că omul, a cărui misiune era să-i prindă pe spioni, va deveni cea mai importantă sursă de informații despre planurile naziștilor. îl întrebase de ce face acest lucru. Oster îi răspunsese:

— Dacă Hitler va rămâne la putere, va conduce Germania la o înfrângere atât de mare, că nu se va mai ridica niciodată după aceea.

La sfârșitul lunii august 1939, se întâlniseră într-un expres de noapte care mergea de la Munchen la Berlin, când Sas luase de la Oster un raport de la întâlnirea lui Hitler cu cei mai importanți comandanți ai

¹ **Hans Oster** (1888-1945), funcționar al spionajului militar *Abwehr* din 1933, numit de șeful spionajului, amiralul Wilhelm Canaris, șef al Statului său major în 1938, era un membru activ al opoziției antihitleriste. În august 1939, i-a transmis atașatului militar olandez G. J. Sas materiale de la conferința secretă de la sediul lui Hitler din Berchtesgaden în legătură cu agresiunea planificată împotriva Poloniei. În 1940 i-a avertizat pe aliații occidentali cu privire la planurile de agresiune ale Germaniei împotriva Norvegiei și Danemarcei, apoi a Belgiei, Olandei și Franței. A rămas tot timpul războiului un informator prețios al rețelei sovietice de spionaj „Lucy“, acționând sub pseudonimul „Werther“. Având legături cu organizatorii atentatului împotriva lui Hitler din 20 iulie 1944, a fost arestat și executat în aprilie 1945.

Wehrmacht-ului și SS în problema războiului cu Polonia. În ultimele luni ale anului 1939, credibilitatea lui Oster scăzuse puțin, căci transmisese de mai multe ori știri alarmante despre pregătirile Germaniei pentru atacarea Belgiei, Olandei și Franței și dăduse mai multe termene pentru începerea războiului, ceea ce nu se întâmplase.¹ Cu toate acestea, Sas nu putea ignora nicio informație și transmitea cu scrupulozitate totul centralei, deși efectul strădaniilor lui era contrar celui scontat. Temându-se pentru siguranța lui Oster, refuzase să spună numele acestuia superiorilor săi, deși îi asigura că este un informator cât se poate de credibil. Dar informațiile nu se confirmau, așadar șeful Statului-major, generalul Reynders, era convins că Sas minte, ca să-și mărească propriile merite. Chiar îi spusese cândva:

— îmi irosești timpul cu bârfe.

Dar Sas îl credea pe Oster și greutățile de moment nu-l descurajau.

La începutul lunii aprilie 1940, pe coridorul ambasadei olandeze, Sas a fost abordat de un bărbat, probabil un solicitant care dorea să i se rezolve o problemă legată de viză, care i-a spus repede fără să se oprească:

— Oster așteaptă; mâine, Wilhelmstrasse 188, etajul întâi, intrarea dinspre poartă, ora 13.00.

Sas a înclinat din cap și a trecut mai departe, astfel că nimeni nu ar fi reușit să observe că bărbatul care trecuse pe lângă el îi transmisese o informație importantă. S-a uitat la ceas. Se apropia ora fixată, așadar a cotit pe Wilhelmstrasse și a căutat din priviri numărul 188. Era o clădire tipic berlineză cu apartamente de închiriat, spre care ducea o poartă mare. A intrat și, deși a văzut imediat ușa spre casa scârilor, a trecut prin fața ei și a intrat în curtea interioară. S-a oprit o clipă și s-a uitat la poartă, încercând să-și dea seama dacă a intrat cineva în urma lui. În poartă nu a apărut nimeni, așadar s-a întors și a urcat la etajul întâi. L-a văzut pe Oster în haine civile.

— Nu vă întreb dacă nu v-a urmărit cineva - Oster i-a întins mâna - căci cu siguranță așa a fost, totuși cred că ați scăpat de „codiță”.

Sas și-a scos pălăria.

— Nu am avut probleme, a răspuns el.

— Hitler este gata să lovească Norvegia și Danemarca. Vasele cu trupe sunt ancorate în porturile Bremen, Wilhelmshaven, Hamburg,

¹ În realitate, informațiile lui Oster erau corecte, dar Hitler a amânat de mai multe ori data începerii războiului din cauza vremii nefavorabile.

Szczecin și Swinoujâcie, sau au și ieșit deja în larg. Operațiunea poate începe dintr-o zi în alta, a spus Oster.

— Credibilitatea?

— Totală.

— Domnule colonel, informațiile dumneavoastră referitoare la agresiunea împotriva Belgiei și a Olandei nu se confirmă...

— Hitler își schimbă planurile din cauza vremii. Credeți-mă.

Oster a băgat mâna în buzunarul interior al pardesiului și a scos un plic mic.

— Acestea sunt copiile ordinelor pentru *Kriegsmarine*. Luați-le, a spus el și i-a dat plicul lui Sas. Propun ca următoarea întâlnire să aibă loc peste trei zile. S-ar putea să am informații noi. La aceeași oră la grădina zoologică, la păsările flamingo.

S-ar întors și a urcat un etaj mai sus. Sas se gândea că la unul din etajele superioare sau poate pe acoperiș trebuia să fie o trecere spre cealaltă clădire. Așadar, agenții care îi filau pe Oster și pe Sas nu puteau să vadă că se întâlniseră, din moment ce fiecare din ei intrase în altă clădire și cu siguranță din altă stradă. Și-a aprins o țigară și a început să observe curtea interioară. Nimic nu-i dădea motive de neliniște.

A vârât plicul între filele ziarului. Trebuia să scape cât mai repede de acel document. Era puțin probabil că ar fi putut fi oprit și percheziționat, căci era protejat de imunitatea diplomatică, dar mai știa că Gestapoul nu se dă înapoi în fața niciunei provocări pentru a obține materiale compromițătoare împotriva olandezilor. Documentele secrete din buzunarul atașatului militar al Ambasadei olandeze ar fi fost un pretext propagandistic admirabil pentru un scandal internațional.

A alergat în jos pe scări și imediat după ce a ieșit pe poartă a luat-o spre un stâlp cu afișe publicitare. Din partea opusă venea un biciclist. Când au ajuns amândoi în dreptul stâlpului care îi ferea de priviri, Sas i-a dat într-o fracțiune de secundă ziarul și l-a luat pe al lui.

Era o veche metodă a spionilor de a face schimb de documente compromițătoare - doi oameni aflați într-un loc inaccesibil pentru un observator se ciocneau unul de altul ca din întâmplare și își transmiteau un pachetel. Funcționarii Gestapoului cunoșteau fără îndoială acest procedeu și, dacă l-ar fi urmărit pe Sas, l-ar fi reținut și pe el și pe bărbatul pe lângă care trecuse. Dar câțiva pași mai încolo, biciclistul a vârât ziarul în coșul unei femei care trecea pe acolo, altă agentă a rețelei olandeze.

Maiorul Sas a pornit cu pas grăbit spre ambasadă, gândindu-se ce să facă cu o informație atât de importantă. Înțelegea că trebuie s-o transmită cât mai curând la centrală. Dar credibilitatea lui fusese zdruncinată și știa că, dacă va trimite un raport pe canalele oficiale, acesta va rămâne pur și simplu undeva într-un sertar, ca încă o născocire a atașatului, care vrea să-și aroge meritul că este bine informat.

A închis ușa cabinetului și a pus mâna pe telefon. Știa firește că telefonul lui este ascultat și serviciile secrete germane vor auzi fiecare cuvânt rostit în microfon.

— Fă-mi, te rog, legătura cu căpitanul Kruls, i-a spus el secretarei.

Omul cu care intenționa să vorbească era asistentul ministrului olandez al Războiului și credea că, din motive de prietenie, nu va disprețui informația pe care dorea să i-o transmită. Pe lângă aceasta, cândva elaboraseră ca să se amuze un cod secret, care le permitea să-și transmită informații importante.

— Ce ți-ai mai amintit? a auzit el vocea lui Kruls în receptor.

— Vin peste câteva zile, a spus Sas. Am să fiu acolo pe 9 aprilie.

— Pentru mult timp? s-a auzit întrebarea.

— Nu știu, după aceea trebuie să plec la Oslo.

— Bine că mi-ai spus. Am să vin la gară. Spune-mi numai la ce oră.

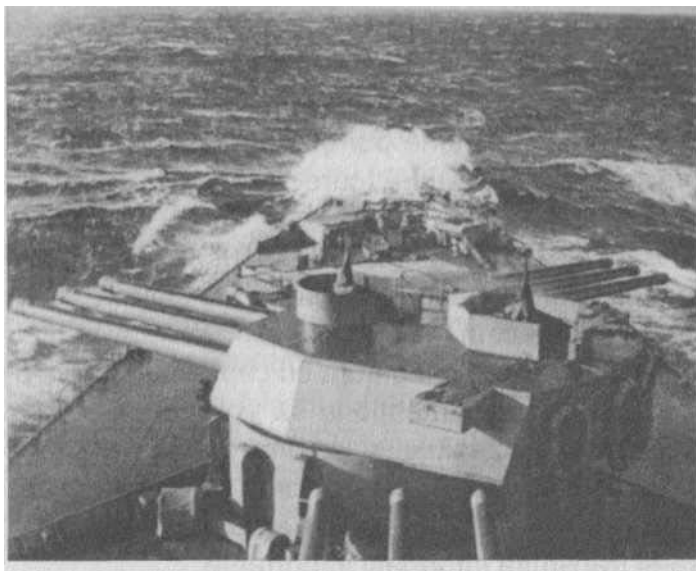
— Am să-ți spun mai târziu, deocamdată reține că voi fi acolo pe 9 aprilie.

Au încheiat convorbirea. Sas era sigur că Kruls înțelesese bine informația codificată: la 9 aprilie Germania va ataca Norvegia. Își îndeplinise obligația, dar s-a decis să transmită informația și ambasadelor statelor interesate. În aceeași zi i-a făcut o vizită atașatului naval danez, van Kjolsen, și atașatului norvegian, Stâng. Dar acesta nu a transmis această informație importantă la Oslo. Era agent german.

Informația de la Sas a ajuns la Londra pe 5 aprilie. Nu este exclus ca Winston Churchill, care fusese la Paris între 4-6 aprilie, să fi aflat acolo despre pregătirile Germaniei pentru operațiunea norvegiană. Dacă nu a fost așa, cel mai târziu după întoarcerea în țară a putut să afle că un informator foarte important al spionajului olandez avertizează că *Wehrmacht-ul* este gata să atace Norvegia.

Nu era îngrijorat. Flota lui era pregătită.

La 5 aprilie, puternicul crucișător de linie *Renown*¹ a ieșit în larg, escortat de patru distrugătoare, pentru a sprijini operațiunea celor trei distrugătoare care minau apele teritoriale norvegiene. După încheierea instalării minelor, întregul ansamblu a rămas pe loc, gata să respingă flota germană de invazie.

Tunurile de pe HMS Rodney

Două zile mai târziu la ora 20.30, de la baza Scapa Flow a pornit o întreagă escadră, alcătuită din cuirasatul *Rodney*², mare, cu un

¹ **Renown**, crucișător de linie, lansat la apă în 1916, în anii 1936-1939 a suferit o modernizare radicală. În 1940 a intrat în escadra *Force H*, în care era vas amiral. La 9 aprilie 1940 a luptat cu vasele germane *Gneisenau* și *Scharnhorst*, lovindu-l de câteva ori pe primul. A fost ușor avariat. În lunile următoare a luptat în Marea Mediterană. În 1944 a intrat în *Eastern Fleet*, dar curând după aceea s-a întors la Flota Mamă, pentru a înlocui vasele mai moderne trimise în Pacific.

Date tactico-tehnice: deplasament 32 000 t, lungime 242,1 m, lățime 31,3 m, pescaj 9,2 m, viteză 29 noduri, armament 6 tunuri calibru 381 mm, 9 tunuri calibru 102 mm, 8 tunuri antiaeriene calibru 102, 24 tunuri antiaeriene calibru 40 mm, 15 tunuri ușoare antiaeriene calibru 20 mm, 16 mitraliere grele calibru 13 mm, 8 lansatoare de torpile calibru 457 mm, 4 hidroavioane.

² **Rodney**, cuirasat lansat la apă în 1925, primul vas al *Royal Navy* pe care s-au montat tunuri calibru 406 mm. Admirabil blindat (flancuri 355 mm, punte 158 mm) dezvolta o viteză nu prea mare (23 noduri). În octombrie 1939 s-a lovit de o mină. În mai 1941 a luat parte la urmărirea cuirasatului *Bismarck* și la 27 mai ora 8.47 a deschis foc eficient împotriva cuirasatului german. În anii următori a luptat în Marea Mediterană.

Date tactico-tehnice (1944): deplasament 33 900 t, lungime 216,4 m, lățime 32,3 m, pescaj 9,1 m, viteză 23 noduri, armament 9 tunuri (3x3) calibru 406 mm, 12 tunuri calibru 152 mm, 8 tunuri antiaeriene calibru 102 mm, 32 tunuri antiaeriene calibru

blindaj solid și înarmat cu tunuri de calibrul 406 mm, crucișătorul de linie *Repulse*¹, patru crucișătoare și 21 de distrugătoare care reprezentau o forță suficientă pentru a face față vaselor germane atunci când ar fi apărut în raza de bătaie a tunurilor lor.

La baza scoțiană Rosyth, pe crucișătoarele *Devonshire*, *Berwick*, *York* și *Glasgow* erau deja soldați britanici și francezi, care urmau să debarce la Stavanger și Bergen. Transportoarele grupate la gura fluviului Clyde trebuiau să transfere unitățile la Trondheim și Narvik.

Churchill, cu siguranță în urma informațiilor primite cu privire la mișcările vaselor germane, a înțeles că misiunea cea mai importantă era prinderea lor și nu ocuparea țărmurilor norvegiene și a ordonat ca soldații să fie urcați la bord. Dorea să aibă cât mai multe unități pentru ultima răfuială cu flota germană, înainte ca aceștia să apuce să execute desantul. La câteva ore după ieșirea în larg a puternicei escadre de la Scapa Flow, i s-a alăturat încă o escadră de crucișătoare și crucișătorul *Aurora*, precum și șase distrugătoare, care au depus soldații pe uscat cu atâta grabă, încât o parte din armele și munițiile lor au rămas în magaziile vaselor.

Așa cum prevăzuse Churchill, *Royal Navy* avea o superioritate netă și se putea considera că victoria care va schimba cursul războiului este deja în mâna ei. Cele nouă tunuri cu calibrul 406 mm ale cuirasatului *Rodney* aveau o rază de acțiune mai mare decât cele mai mari vase germane, *Scharnhorst* și *Gneisenau*, înarmate numai cu tunuri de calibrul 280 mm. Rezultatul - duelul naval părea clar.

Din acel moment, totul depindea de precizia mișcărilor marilor ansambluri de vase, care trebuiau să ocupe o poziție centrală în Marea Nordului și să aștepte vasele germane ca să le scufunde.

40 mm, 16 mitraliere grele calibrul 13 mm, 2 lansatoare de torpile calibrul 622 mm, 2 hidroavioane.

¹ *Repulse*, crucișător de linie, lansat la apă în 1916, în perioada interbelică a fost modernizat. În momentul izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial a intrat în componența Flotei Mame; până la jumătatea anului 1941 a îndeplinit misiuni în Atlantic și în Marea Nordului (a participat la urmărirea cuirasatului *Bismarck*), apoi a fost trimis în Extremul Orient. La 10 decembrie 1941, în zona Kuantan, a fost atacat de avioanele japoneze și lovit de patru torpile, s-a răsturnat și s-a scufundat; din echipajul de 1309 persoane s-au salvat 796 marinari.

Date tactico-tehnice (1939): deplasament 31 988 t, lungime 242,1 m, lățime 31,3 m, pescaj 9,2 m, viteză 31,5 noduri, armament 6 tunuri (3x2) calibrul 381 mm, 20 tunuri antiaeriene calibrul 114 mm, 64 tunuri ușoare antiaeriene calibrul 20 mm, 16 mitraliere grele calibrul 12,7 mm, 8 lansatoare de torpile calibrul 457, 4 hidroavioane.

Cel mai mare succes al *B-Dienst*

Bărbatul înalt, ale cărui mișcări care trădau o viață îndelungată de militar, a intrat pe ușa cu ferecături grele de alamă, deasupra căreia era dăltuită în gresie litera „W“, în onoarea Kaiserului Wilhelm al II-lea, în timpul domniei căruia fusese înălțată această clădire mare pe Tirpitzufer 72/76 din Berlin și s-a oprit la portar, ca să-i arate permisul. Nu l-a pus apoi în buzunar, căci știa că va mai trebui să se legitimeze încă o dată. A trecut pe lângă ascensor și s-a îndreptat spre scări. Biroul spre care mergea se afla la etajul al doilea, unde funcționa 4/Skl, ceea ce însemna secția a 4-a a *Seekriegsleistung*, Comandamentul Marinei de Război.

Coridorul lung era blocat de un grilaj, în spatele căruia stătea un paznic. Bărbatul a arătat din nou permisul, pe care soldatul l-a luat și l-a examinat cu atenție, apoi a apăsă pe butonul închizătorii electrice a grilajului. Ușa s-a deschis - bărbatul a intrat și s-a oprit imediat în spatele ei, a semnat în registrul de sosiri și s-a dus în cabinetul său.

S-a mirat că secretara nu era în birou, dar, aruncând o privire spre ceasul de pe perete, a înțeles că nu este nimic neobișnuit, căci era abia ora 7.00.

A ridicat receptorul și a format numărul de la camera criptologilor. l-a răspuns adjunctul lui, Maurice Best.

— Domnule Best, vino te rog la mine cu toate materialele, a spus el. A pus receptorul în furcă și s-a lăsat să cadă într-un fotoliu adânc.

Wilhelm Tranow lucra încă pe de vremea Primului Război Mondial la camera secretă a comandamentului marinei de război, care se numea curent *B-Dienst*, prescurtare de la *Beobachtung Dienst*, adică serviciul de observare. Atrăsese atenția asupra lui în cel mai rău mod cu putință în septembrie 1914, când, în calitate de operator radio pe cuirasatul *Pommern* preluase o știre codificată de pe crucișătorul *Breslau* cu ordin să fie transmisă comandamentului, ceea ce firește că făcuse. Câteva ore mai târziu s-a constatat că la Berlin nu s-a putut descifra informația și i s-a ordonat să ia legătura radio cu *Breslau* pentru a prelua din nou informația. După câteva încercări nereușite

de a lua legătura cu colegul său de pe crucişător, a înţeles că nu are nicio şansă să-l contacteze din nou şi atunci a revenit la textul primei telegrame. A ajuns la concluzia că va fi mai uşor să decodifice textul secret, decât să-l cheme la nesfârşit pe operatorul radio de pe *Breslau*. Descifrarea telegramei cifrate i-a luat mai puţin de o oră şi jumătate, după care a trimis textul descifrat la Berlin. Comandamentul l-a pedepsit pe Tranow cu o mustrare pentru această ispravă şi l-a ameninţat cu cele mai cumplite consecinţe, dacă se va mai apuca din nou să spargă codurile. Criptologul amator s-a lecut de descifrarea altor documente secrete, dar acel incident neobişnuit i-a atras atenţia locotenentului Martin Braune, care organiza un grup de experţi pentru descifrarea codurilor marinei de război britanice. L-a convocat pe Tranow la sediul secret de la Neumunster, unde tânărul criptolog a repurtat imediat un succes, contribuind la spargerea codului maritim britanic. Nu a lipsit mult şi acest succes ar fi fost pecetluit prin scufundarea vaselor britanice, a căror poziţie fusese stabilită prin citirea telegramelor cifrate, dar l-Boof-urile nu au reuşit să ajungă la locul indicat.

După război, când marile puteri au impus Germaniei o limitare severă a capacităţii forţelor armate, Tranow, la îndemnul locotenentului Braune, a început să lucreze în cadrul unui grup mic de opt criptologi de la Berlin. S-a dovedit a fi un lucrător nepreţuit în secţia de decriptare a documentelor engleze.

În anii 20 a reuşit să spargă codul guvernamental britanic, apoi codul din patru cifre al marinei militare, ceea ce făcuse posibilă urmărirea mişcărilor flotei britanice din Extremul Orient, din Atlantic şi din Marea Mediterană. În anii 30, când naziştii au preluat puterea în Germania, secţia de engleză a *B-Dienst*, condusă de Tranow, a început să se dezvolte rapid. Succesul pe care l-a repurtat în septembrie 1939 a fost hotărâtor pentru continuarea dezvoltării. La 11 septembrie 1939, grupul lui Tranow a descifrat telegramele britanice şi astfel a localizat un convoi în zona Bristol. Trimis acolo, submarinul *U-31* a scufundat vasul *Aviemor*, ceea ce a marcat începutul altor mari victorii împotriva convoaielor inamicului, localizate cu ajutorul descifrării telegramelor. Tranow a avut ocazia să-şi demonstreze cunoştinţele excepţionale referitoare la mişcările vaselor britanice când a fost convocat la începutul anului 1940 la o şedinţă a comandamentului marinei de război. Unul din subiectele în discuţie era locul în care se afla cuirasatul

Queen Elizabeth a cărei forță reprezenta o amenințare deosebită pentru vasele *Kriegsmarine*.

— Herr Tranow, unde este *Queen Elizabeth*? a fost întrebat.

— S-au încheiat reparațiile care au început în august anul trecut, iar vasul s-a alăturat Flotei Mamă de la Scapa Flow, a răspuns Tranow.

— Nu se poate, a protestat unul dintre ofițeri. După cele mai recente informații, cuirasatul se află în portul Gibraltar! Secția dumneavoastră nu prea știe ce se întâmplă cu cele mai mari vase britanice!

— Domnilor, pe mine nu mă interesează ce spun agenții dumneavoastră. *Queen Elizabeth* nu este în Gibraltar, este la Scapa Flow.

Câteva luni mai târziu s-a constatat că Tranow și oamenii lui avuseseră dreptate. Cuirasatul era într-adevăr la Scapa Flow, în Gibraltar era un mic vas pescăresc care își luase numele pompos de *Queen Elizabeth*.

Între timp, personalul serviciului de monitorizare ajunsese la 5000 de oameni, care lucrau la telegramele interceptate de câteva zeci de stații de ascultare construite pe teritoriul Germaniei și al țărilor cucerite. În secția de engleză lucrau zilnic 700 de criptologi, analiști și funcționari, iar noaptea 200 de persoane culegeau, citeau și triau telegramele britanice.

În primăvara anului 1940, a început o perioadă critică pentru grupul lui Tranow. Decizia lui Hitler de a efectua invazia în Norvegia și de a trece cu vasele de transport pe lângă puternica *Royal Navy* însemna că informațiile despre mișcările flotei britanice vor avea o importanță decisivă pentru succesul unei operațiuni atât de riscante. Nemții puteau să ocolească vasele inamicului și să-și ducă armata în porturile norvegiene numai dacă știau unde este inamicul și ce intenții are.¹

¹ *Queen Elisabeth*, cuirasat lansat la apă la 16 octombrie 1913; după încheierea reparațiilor, în 1940 a intrat în Flota Mamă și a fost trimis în Marea Mediterană. La 19 decembrie 1941, în portul Alexandria (Egipt) a fost foarte grav avariat de exploziile minelor instalate de italieni. A fost reparat în 1943 și trimis în Extremul Orient, unde a participat la protecția convoaielor și la bombardarea țărmurilor Birmaniei în timpul ofensivei armatelor aliate.

Date tactico-tehnice: deplasament 31 000 t, lungime 196 m, lățime 31,7, pescaj 9,4, viteză 24 noduri, armament: 8 tunuri (4x2) calibru 381, 12 tunuri calibru 152, 8 tunuri antiaeriene calibru 115 mm, 16 tunuri antiaeriene calibru 40 mm, 16 mitraliere grele calibru 12,7, 3 hidroavioane.

Tranow a mers chiar mai departe: a propus nu numai să se urmărească mișcările vaselor inamicului, dar să fie și induse în eroare. Trebuia să se trimită câteva vase mari spre nord, ca să se atragă forțele dușmanului acolo și abia atunci când, dezorientat, inamicul își va îndepărta vasele de coastele Norvegiei să se efectueze invazia. Ideea i-a plăcut comandantului șef al marinei de război, amiralul Erich Raeder, care se temea foarte tare de duelul cu *Royal Navy*. Îl avertizase chiar pe Hitler că invazia din Norvegia contravine principiilor desfășurării luptei pe mare și succesul ei depinde de secretul pregătirilor și de luarea inamicului prin surprindere.

S-a auzit o bătaie în ușă.

— Intră, a spus Tranow, știind că este adjunctul lui. Ce informații sunt așa de importante, că m-ai adus aici cu noaptea-n cap?

— Telegrama de la Amiralitate, foarte importante, a spus Best, care nu era prea vorbăreț de felul lui. S-a apropiat de birou cu un plic mare în mână: Am considerat că trebuie să vedeți asta cât mai repede.

Tranow a deschis plicul.

Prima știre se referea la ieșirea din baza Scapa Flow a unui ansamblu puternic de vase:

— Cuirasatele *Rodney*, *Valiant*, crucișătorul de linie *Repulse*, asistat de două crucișătoare și zece distrugătoare vor părăsi în seara aceasta Scapa Flow și vor porni în direcția stabilită - a citit el ordinul decodificat al Amiralității britanice.

Al doilea ordin era pentru a doua escadră de crucișătoare de la baza Rosyth, care cuprindea două crucișătoare și 15 distrugătoare și li se ordona să se unească cu cea plecată de la Scapa Flow.

Tranow a simțit un junghi brusc în stomac. Aceste ordine păreau să indice că britanicii descoperiseră mișcările flotei germane și trimiseseră în întâmpinarea ei un ansamblu puternic, cu care vasele *Kriegsmarine* nu aveau șanse dacă se angajau într-o luptă egală.

— Spionajul nostru raportează că în apele norvegiene se află deja distrugătoarele engleze și un crucișător de linie. Dacă vor ajunge la ele și cele de la Scapa Flow și Rosyth, vor forma o barieră de netrecut, a spus el ca pentru sine. S-a uitat la Best. Zâmbești?

— Și eu am fost șocat când am citit aceste telegrame, dar țința vaselor britanice este alta. Vă rog să citiți acest raport, a spus el și i-a dat altă hârtie.

— Este o telegramă a comandantului Flotei-mamă, amiral Charles Forbes, către comandanții vaselor care au ieșit în larg și de care ne temem atât. Amiralul nu este convins că unitățile *Kriegsmarine* se îndreaptă spre Norvegia. Consideră că astfel de previziuni nu au temei. Vă rog să vă uitați la ultima frază...

Tranow a găsit pasajul indicat:

„Toate rapoartele pe această temă [adică a deplasării vaselor germane spre Norvegia - BW] au o valoare îndoielnică și nu este exclus să fie o altă mișcare în cadrul războiului nervilor.”

Tranow s-a uitat mirat la Best.

— Deci comandantul Flotei-mamă, singura forță care ne poate amenința, chiar nu crede că vasele noastre merg spre Norvegia? a întrebat el vizibil uimit.

— Această telegramă arată în mod clar acest lucru. Din alte surse reiese că britanicii cred că vasele noastre se îndreaptă spre Atlanticul de Nord, pentru a lansa un atac masiv împotriva flotei lor.

Tranow s-a ridicat din fotoliu și a început să împăturească hârtiile.

— Domnule Best, dacă este așa, am câștigat războiul!

— Așa cred și eu, și de aceea am zâmbit.

Tranow l-a privit pe sub sprâncene.

— Mă duc la comandamentul marinei. Te rog să mă informezi despre fiecare radiogramă nouă.

A băgat hârtiile în servietă și a ieșit grăbit din cabinet.

Tranow avea în mână dovada că două condiții indispensabile pentru succesul operațiunii riscante din Norvegia erau realizate; englezii nu se orientaseră că vasele germane cu trupe se îndreaptă spre porturile norvegiene și își trimiteau flota în altă direcție. Se pare că ajunseseră acum prea departe ca să mai poată corecta această greșeală și să oprească forțele germane, înainte ca acestea să atingă țărmurile Norvegiei. Dar multe se mai puteau încă schimba.

Operațiunea neobișnuită a *Kriegsmarine*

Când și-a dat Churchill seama că fantoma de la Gallipoli s-a întors, ca să-i zădărnicească planul strategic?

Situația părea favorabilă intențiilor lui. În guvernul britanic domnea optimismul și spiritul combativ războinic, iar premierul Neville Chamberlain¹ era mulțumit de progresul acțiunilor de apărare ale Marii Britanii. Luând cuvântul în parlament la 4 aprilie 1940 spusese:

— După șapte luni de război, încrederea mea în victorie este de zece ori mai mare decât la început.

Dar nu a dezvăluit care este motivul optimismului său, limitându-se la explicații generale:

— Sunt conștient de faptul că, în timpul acestor șapte luni, situația s-a îmbunătățit considerabil, iar forțele noastre au crescut.

A continuat apoi:

— Când a izbucnit războiul, eram cu mult în urma Germaniei și, firește, ne așteptam ca nemții să profite de superioritatea lor și să încerce să ne subordoneze, pe noi și Franța, înainte să reușim să recuperăm handicapul. Nu este oare neobișnuit faptul că nu s-a întâmplat

¹ **Neville Chamberlain** (1869-1940), premier al guvernului britanic din 1937, convins de puterea militară și economică a Reich-ului, a dus o politică de concesi (ap^{peasement}), crezând că va putea evita războiul, pentru care Marea Britanie nu era pregătită. În 1938 a semnat la Munchen acordul care dădea Germaniei o parte din Cehoslovacia (Regiunea Sudetă). În 1939, când Germania a încălcat acest acord, guvernul lui Chamberlain s-a mărginit să depună un protest. Abia critica tot mai vehementă a acțiunilor premierului din partea opoziției l-a făcut să-și schimbe atitudinea și să ia decizii politice și militare în vederea pregătirii statului pentru apărarea împotriva Germaniei. La 31 martie 1939 a pronunțat în parlament garantarea independenței Poloniei. La 3 septembrie același an, guvernul britanic a declarat război celui de-al Treilea Reich, dar nu a început acțiuni militare importante. La 10 mai 1940, din cauza criticilor în parlament pentru modul în care acționează guvernul în problema Norvegiei și a scăderii majorității parlamentare conservatoare, a demisionat din funcția de premier. A rămas în cabinetul noului premier, Winston Churchill, ca lord președinte al Consiliului, dar, din motive de boală, a fost obligat să demisioneze în octombrie 1940. A murit de cancer la 9 noiembrie 1940.

*Premierul Nevil le
Chamberlain
îi face o vizită lui Adolf Hitler în*

așa? Dar, indiferent care a fost cauza, dacă Hitler și-a închipuit că va obține fără luptă ceea ce vrea, sau că nu a reușit să-și termine pregătirile, un lucru este sigur: a pierdut autobuzul. Cele șapte luni pe care le-am primit cadou ne-au înlesnit recuperarea întârzierii.

Premierul se înșela. În primăvara anului 1940, Marea Britanie era numai cu puțin mai bine pregătită de război decât în toamna anului 1939. Cu planul lui de minare a apelor Norvegiei și de provocare a lui Hitler la o luptă în condiții favorabile pentru britanici, Churchill era prea ambițios, căci nu avea mijloacele necesare pentru a-și realiza intențiile.

Abia la 4 aprilie 1940, premierul i-a încredințat conducerea Comitetului de Coordonare a Armatei, care se compunea din miniștrii marinei militare, al aviației și al forțelor terestre, dându-i astfel posibilitatea de a coordona acțiunile diverselor tipuri de arme. În realitate însă, Comitetul a devenit un loc de „convorbiri politicoase”; la încheierea acestora se elaborau rapoarte, care erau înaintate reprezentanților ministerelor ca să verifice dacă redau tezele fundamentale ale declarațiilor lor. După aceea se aprobau fără grabă și erau trimise

în sfârșit la Comitetul de Apărare al Cabinetului de Război¹, unde discuția se relua de la început cu participarea acelorași miniștri care discutaseră îndelung în Comitetul de Coordonare, cu diferența că între timp trecuseră mai multe zile.

Așadar, colaborarea diverselor secțiuni ale armatei era paralizată de procedurile birocratice ale guvernului. Se părea că, pentru Amiralitate, cuvântul hotărâtor îi aparținea lui Churchill. Așadar, putea să-și realizeze planul strategic de a da o bătălie navală decisivă în largul țărmurilor Norvegiei, dând ordine pe care comandanții flotelor trebuiau să le execute. Oare chiar așa era?

Comandanții maritimi, începând de la comandanții celor mai mari nave până la amiralii care conduceau flotele, nu credeau că Germania va face o nebunie chiar atât de mare cum era trimiterea escadrelor în apropierea Norvegiei. Chiar și după ce primiseră rapoartele serviciilor de spionaj și ale piloților care văzuseră vasele germane înaintând în direcția Norvegiei, tot erau înclinați să creadă că ținta *Kriegsmarine* era Atlanticul de Nord. Primeau așadar ordinele Amiralității cu calm, mai dispuși să aștepte desfășurarea evenimentelor decât să acționeze.

Rapoartele spionajului ajungeau la Churchill cu mare întârziere sau nu ajungeau deloc. Lipsea o analiză competentă a ansamblului acțiunilor inamicului. Aceasta decurgea parțial din confuzia care domnea în serviciile secrete britanice după ce, în noiembrie 1939, decedase Sir Hugh „Quex“ Sinclair, care fusese timp de mulți ani șeful *Secret Intelligence Service*. În testamentul său, îl desemnase drept succesor pe Stewart Menzies², despre care se șoptea că este

¹**Cabinetul de război** - colectiv de consilieri ai premierului guvernului britanic, numărând 15-12 membri, numiți de premier dintre miniștrii guvernului care se aflau în fruntea principalelor resorturi (afaceri externe, interne, finanțe) și membri ai parlamentului, în așa fel încât să reprezinte toate fracțiunile partidului de guvernământ; membrii cabinetului erau răspunzători în fața parlamentului.

² **Stewart Menzies** (1890-1968), ofițer britanic, în timpul Primului Război Mondial a început serviciul în spionaj la MI1c (numit și MI6). În noiembrie 1938, a fost desemnat în testamentul șefului *Secret Intelligence Service* (creat în locul MI6, deși denumirea s-a folosit în continuare) al amiralului Hugh Sinclair drept succesor al lui și, în pofida dezacordului mai multor membri ai guvernului, a preluat această funcție la 28 noiembrie, datorită susținerii regelui și a premierului. A organizat multe acțiuni de spionaj și contraspionaj pe teritoriul Marii Britanii și al țărilor europene. Meritul lui este crearea, printre altele, a secției de criptologie din Bletcheley Park. După război a ieșit la pensie, dar în 1951, la rugămintea premierului Winston Churchill, s-a întors în serviciul activ. Curând a ieșit din nou la pensie, după ce în centrala serviciilor speciale britanice a fost descoperit agentul sovietic Kim Philby.

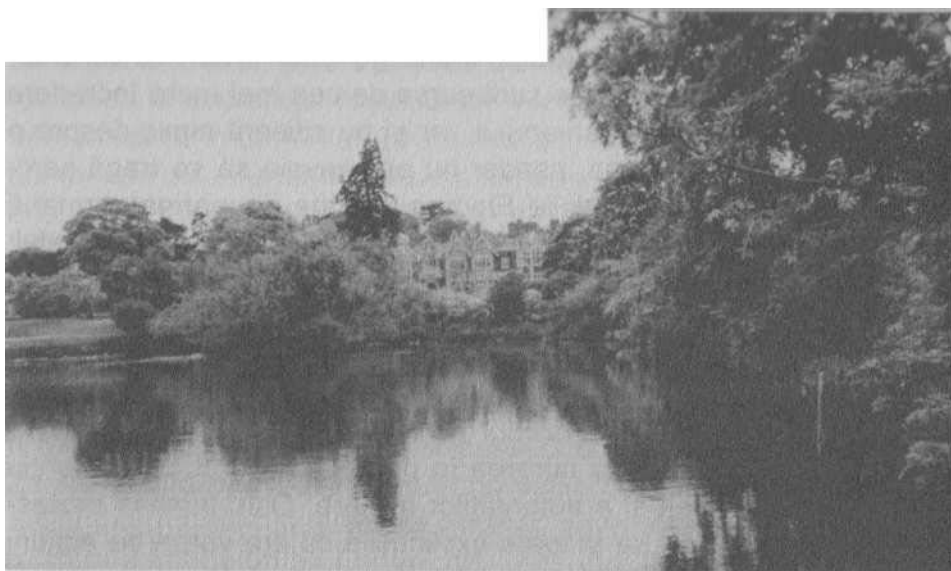
*Stewart Menzies, șeful
sen/iciilor secrete britanice*

fiul nelegitim al prințului (ulterior regelui) Edward al VII-lea. În plus, dăduse cele mai importante posturi din spionaj și contraspionaj prietenilor săi de la colegiul de elită Eton¹, pe care îl absolvise și Winston Churchill. Această candidatură a provocat proteste violente din partea multor politicieni, mai ales ai Partidului Laburist de opoziție, care reproșa guvernului că transformă sediul central într-un club al celor de sânge albastru. Premierul și regele au reușit cu greu să-l impună pe Menzies, iar acesta a suferit imediat o înfrângere în confruntarea cu spionajul german. Era în noiembrie 1939, când doi înalți funcționari ai spionajului britanic

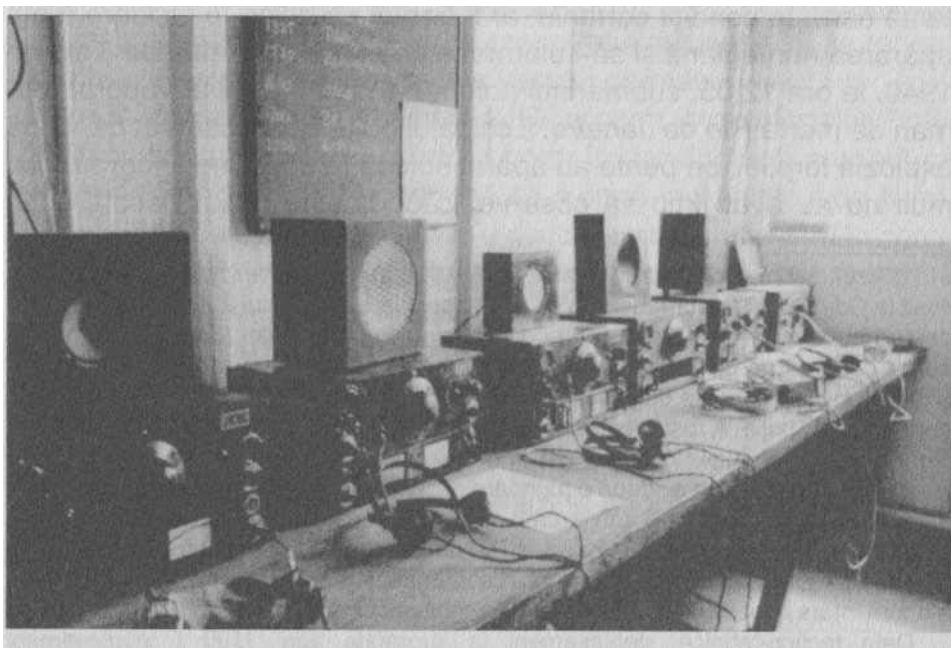
s-au lăsat atrași în cursă de serviciile secrete germane și au fost răpiți în orașelul olandez Venlo. Nu era vorba numai de o înfrângere în activitatea de spionaj, ci de arestarea de către germani a unor agenți care știau foarte mult despre rețelele de spionaj din Olanda și din Belgia, ceea ce însemna pierderea lor într-un moment decisiv al războiului. Toată această confuzie a influențat, firește, activitatea spionajului britanic, cu atât mai mult cu cât Menzies, căutând un succes rapid, punea un accent deosebit pe amenajarea centrului din Bletcheley Park², unde colectivele de criptologi descifrau documentele cifrate germane, elaborate cu ajutorul mașinii de cifrat *Enigma*.

¹ **Eton**, localitate în Berkshire, unde funcționa din 1440 un liceu de elită înființat de regele Henry al VI-lea.

² **Bletchley Park**, vilă și cazărni construite ulterior în apropiere de un orașel (aflat la 80 km nord-vest de Londra), din 1939 a fost sediul colectivului de criptologi care descifrau documentele cifrate germane elaborate cu mașina *Enigma*. Acest lucru a fost posibil datorită spionajului polonez care, în 1939, a transmis documente referitoare la realizările criptologilor polonezi Marian Rejewski, Jerzy Rozyccki și Henryk Zygalski, care au construit o copie a mașinii *Enigma* și au alcătuit un dispozitiv numit bombă, care făcea posibilă reproducerea rotoarelor mașinii de cifrat, operație indispensabilă pentru descifrarea textului. Criptologii de la Bletchley Park au reușit să descifreze mii de telegrame germane, ceea ce a avut o influență decisivă asupra desfășurării acțiunilor de luptă.

Vila în stil victorian dintr-un parc frumos seamăna foarte puțin cu cel mai secret centru de criptologie (fotografia autorului)

Centrul de ascultare din Bletchley Park, unde se interceptau telegramele cifrate ale nemților (fotografia autorului)

Britanicii au avut astfel acces la multe din planurile cele mai secrete ale naziștilor. Poate că încă de pe atunci guvernul britanic a considerat că telegramele descifrate sunt sursa de cea mai mare încredere referitoare la intențiile dușmanului, iar ei nu citiseră nimic despre o eventuală flotă de invazie, așadar nu era nevoie să se tragă semnalul de alarmă. Însă mașinile *Enigma* utilizate de marina germană de război difereau de cele ale forțelor terestre și ale forțelor aerului: aveau mai multe rotoare, ceea ce făcea imposibilă descifrarea criptogramelor elaborate cu ajutorul lor. Din cauza secretului care învăluia activitatea din Bletchley Park, erau puțini membri ai guvernului care știau acest lucru.

Pe deasupra, acțiunea navelor britanice, care începuseră să instaleze baraje de mine la intrarea în portul Narvik, atrăgea atenția guvernului norvegian și a autorităților militare. Oslo trimitea proteste vehemente la Londra și toate explicațiile că era vorba de acțiuni de apărare a neutralității Norvegiei în fața pericolului german erau considerate drept pretexte. În această atmosferă de nervozitate și indignare în fața încălcării dreptului internațional de către *Royal Navy*, norvegienilor le-a scăpat din vedere o informație deosebit de importantă care, în condiții normale, ar fi trebuit să ridice în picioare toată apărarea norvegiană și să-i alarmeze pe britanici. În ziua de 8 aprilie 1940, la ora 12.05, submarinul polonez *Orzeł*¹ a torpilat vaporul german de marfă *Rio de Janeiro*. Echipajul polonez a observat că, după explozia torpilei, pe punte au apărut soldați în uniforme feldgrau. Mai mult nu au avut timp să observe, căci dinspre uscat decolase un

¹ **Orzeł**, submarin construit în anii 1936-1938 într-un șantier naval din Olanda, a sosit la Gdynia la 10 februarie 1939. După izbucnirea războiului a patrat în sectorul de sud al Golfului Gdańsk. La 15 aprilie a intrat în portul Tallin (Estonia), cu scopul de a-l debarca pe comandantul bolnav și de a efectua câteva reparații mărunte, în urma avariilor provocate de explozia unei bombe de adâncime aruncată de un avion german la 4 aprilie. A fost arestat de autoritățile estone care acționau sub presiunea Germaniei și a Uniunii Sovietice, dar în noaptea de 18/19 septembrie a reușit să se strecoare afară din port și, după o patrulare de 17 zile prin Marea Baltică, a ajuns prin Sund la Rosyth, în Marea Britanie. La 8 aprilie, în timpul patrulării țămului Norvegiei, a scufundat vasul german de transport *Rio de Janeiro* cu 400 soldați la bord. În ziua următoare, a avariat un trauler german. La 23 mai a ieșit din Rosyth în patrulare și nu s-a mai întors la bază. Cauzele scufundării nu sunt cunoscute.

Date tactico-tehnice: deplasament la suprafața apei 1100 t, deplasament în submersiune 1650 t, lungime 84 m, lățime 6,7 m, viteza la suprafața apei/în submersiune 19/9 noduri, armament 1 tun calibru 105 mm, 2 tunuri antiaeriene calibru 40 mm, 12 lansatoare de torpile calibru 533 mm.

avion, așadar *Orzef* s-a grăbit să se scufunde. Curând a lansat cea de-a doua torpilă, care a distrus complet vasul, care încă se mai menținea la suprafață. Niciunul din membrii echipajului polonez nu bănuia cât de importantă era această acțiune, dar în curând pescarii norvegieni din Lillensand au scos din mare 120 de naufragiați și i-au dus la mal. Șeful postului de poliție care i-a interogat a aflat cu uimire că sunt soldați ai unei unități de desant, care trebuia să efectueze invazia în Bergen. Din declarațiile lor reieșea că vasul transporta 400 de soldați, iar sub punte se aflau 100 de cai, arme și muniții.

Orele treceau și șeful postului de poliție încerca zadarnic să dea alarma la comandamentul marinei militare și la Statul-major general. Nimeni nu voia să-l asculte. Abia seara știrea despre descoperirea dușmanului a ajuns la guvernul norvegian. În același timp, despre acest lucru a aflat și guvernul britanic, alarmat deja de vestea scufundării distrugătorului *Glowworm*, care în dimineața acelei zile se desprinsese din grup pentru a porni în căutarea unui marinar căzut peste bord.

La ora 8.20, se întâlnise cu distrugătoarele germane care apărau crucișătorul greu *Admiral Hipper* și apoi chiar și cu crucișătorul. Neavând nicio șansă în fața lor, comandantul decisese să se repeadă într-un atac sinucigaș împotriva vasului german.

Cu tot semnalul de alarmă tras de *Glowworm*, grosul forțelor Flotei Mamă și-au continuat drumul spre nord, în convingerea eronată că trebuie să împiedice flota germană să ajungă în Atlanticul de Nord. Această decizie a amiralul Forbes a decis soarta confruntării în continuare. Nu mai existau vase britanice care să respingă flota germană de invazie de la țărmurile Norvegiei și să câștige lupta care ar fi putut decide însăși soarta războiului. Navele *Krlegsmarine*, străpungând rezistența bateriilor norvegiene de coastă și ale vaselor de pază, au început debarcarea trupelor în locurile fixate.

Situația nu era încă disperată. Norvegienii opuneau rezistență și raportaseră victorii, provocând pierderi serioase nemților. Marea flotă britanică, dându-și seama de eroarea comisă, s-a întors spre Norvegia și a împiedicat aprovizionarea armatei germane pe calea apei. După o perioadă inițială de confuzie, desantul Aliaților a început. Se părea că loviturile sprijinite și de diviziile norvegiene îi pot obliga pe nemți să se retragă. Dar aceștia aveau un atu, care s-a dovedit decisiv: aviația.

Distrugătorul Glowworm lansează o perdea de fum (vedere de la bordul crucişătorului greu Admirai Hipper)

Țărmurile Norvegiei erau prea departe de aeroporturile scoțiene, pentru ca avioanele britanice să-și poată proteja mult timp propriile forțe și să combată inamicul. Între timp, nemții au ocupat cele mai importante aeroporturi norvegiene și au început desanturile de parașutiști. Pentru prima dată în acel război Hitler a folosit pe scară largă o armă nouă: trupele de desant aerian. E drept că acestea fuseseră deja folosite în Polonia în zona Wola Gutowska și Dșblin, dar acelea fuseseră niște unități mici, care nu jucaseră un rol esențial. În lupta cu Danemarca și Norvegia au fost lansate unitățile de parașutiști mitraliori.

60 de soldați din Compania a 4-a a căpitanului Gericke au ocupat podul Stoerstom care duce la Copenhaga. În același timp, un pluton de parașutiști a ocupat aeroportul Aalborg din nordul Danermacei și, două ore mai târziu, au sosit acolo și vânătorii de munte germani, ca să sprijine acțiunile armatelor terestre din Norvegia.

Parașutiștii din Compania a 3-a a locotenentului Brandis, sărind de pe *Ju-52* au ocupat aeroportul Stavenger/Sola din vestul Norvegiei. Pe aeroportul Fornegeb de lângă Oslo, vremea nefavorabilă a împiedicat lansarea parașutiștilor și avioanele din a doua companie au început să se pregătească de aterizare, dar, din cauza focului puternic al apărătorilor, acest lucru era imposibil. Abia atacul unui avion de vânătoare *Bf 109* care a decolat și a înconjurat aeroportului trăgând cu mitraliera și distrugând punctele de rezistență a făcut posibilă aterizarea în siguranță.

Pe parcursul unei singure zile, batalionul de parașutiști a pus stăpânire pe trei aeroporturi din Danemarca și din Norvegia, astfel încât nemții au putut să-și trimită acolo bombardierele și avioanele de vânătoare și să pună stăpânire pe spațiul aerian. Pe lângă aceasta, bazele aviatice ocupate au devenit locații excelente pentru aprovizionarea armatei care lupta în această țară. Avioanele de transport *Ju 52*, care au efectuat în total 3000 de zboruri, au transferat acolo 3000 de soldați, 2500 tone materiale de aprovizionare și 1 milion de litri de combustibil. Chiar din primele ore ale luptei, *Wehrmacht-ul* era într-o poziție mai avantajoasă decât Aliații.¹

¹ **Junkers Ju 52/3m**, avion german de bombardament și de transport, al cărui prototip ca avion de transport a fost lansat în aer în mai 1932 și curând a fost echipat cu 3 motoare. O curiozitate a construcției a fost utilizarea tablei ondulate pentru acoperirea cabinei și a aripilor, ceea ce mărea suprafața portantă. În anii 30, *Ju 52/3m* a fost folosit ca avion de pasageri. Reputația admirabilă pe care și-a câștigat-o în serviciul civil a atras asupra lui atenția *Luftwaffe*, care în 1935 a cumpărat primele avioane *3mg3e*. Un an mai târziu, 450 de avioane de acest tip au fost trimise legiunii „Condor” care lupta în Spania. În septembrie 1939, *Ju 52/3m* a fost folosit la bombardarea Varșoviei, deși ca avioane de bombardament erau deja învechite. În schimb, au fost folosite mai târziu cu succes pentru misiuni de transport și de lansare a desantului. În *Luftwaffe* au servit în timpul războiului peste 3500 de avioane de acest tip, câștigându-și porecla de *Tante Ju* (Tanti Ju).-

Date tactico-tehnice (*Ju 52/3mg73*): trei motoare cu puterea de 830 CP fiecare, anvergura 29,25 m, lungimea 18,9 m, greutatea la decolare 11 030 kg, viteza max. 286 km/h, raza de acțiune 1300 km.

Aprovizionarea din aer a unităților de desant aerian

Momentul deciziei

Winston Churchill a ieșit din clădirea Amiralității și a luat-o spre St James Park. Dimineața de joi 11 aprilie era blândă și caldă, iar până la începerea lucrărilor parlamentului avea mai mult de o oră, așa că s-a hotărât să se ducă acolo pe jos, ca să se gândească în liniște la cuvintele pe care intenționa să le rostească. Se aștepta la cele mai virulente atacuri din partea opoziției și la acuzația de eșec împotriva *Royal Navy*, care nu reușise să oprească flota germană să invadeze Norvegia. Știa că în Camera Comunelor domnește o atmosferă de revoltă generală și se aștepta ca aceasta să se reverse împotriva lui.

Churchill nu se temea totuși de această dezbateră. Lupta pentru Norvegia abia începuse și putea să se laude cu multe succese ale marinei militare subordonate lui. La Narvik, navele britanice scufundaseră zece distrugătoare inamice, toate vasele de transport și avariaseră serios cuirasatul *Gneisenau*. Erau argumente importante. Ele demonstau că Marea Britanie își recâștigase spiritul combativ care îi lipsise în anii din urmă și nu se dădea înapoi

Parașutiști germani în Norvegia

în fața unui dușman puternic, ci primea cu curaj provocarea și lupta cu onoare. Acestea erau argumente în favoarea lui și le-a folosit cu măiestrie când au început dezbaterile.

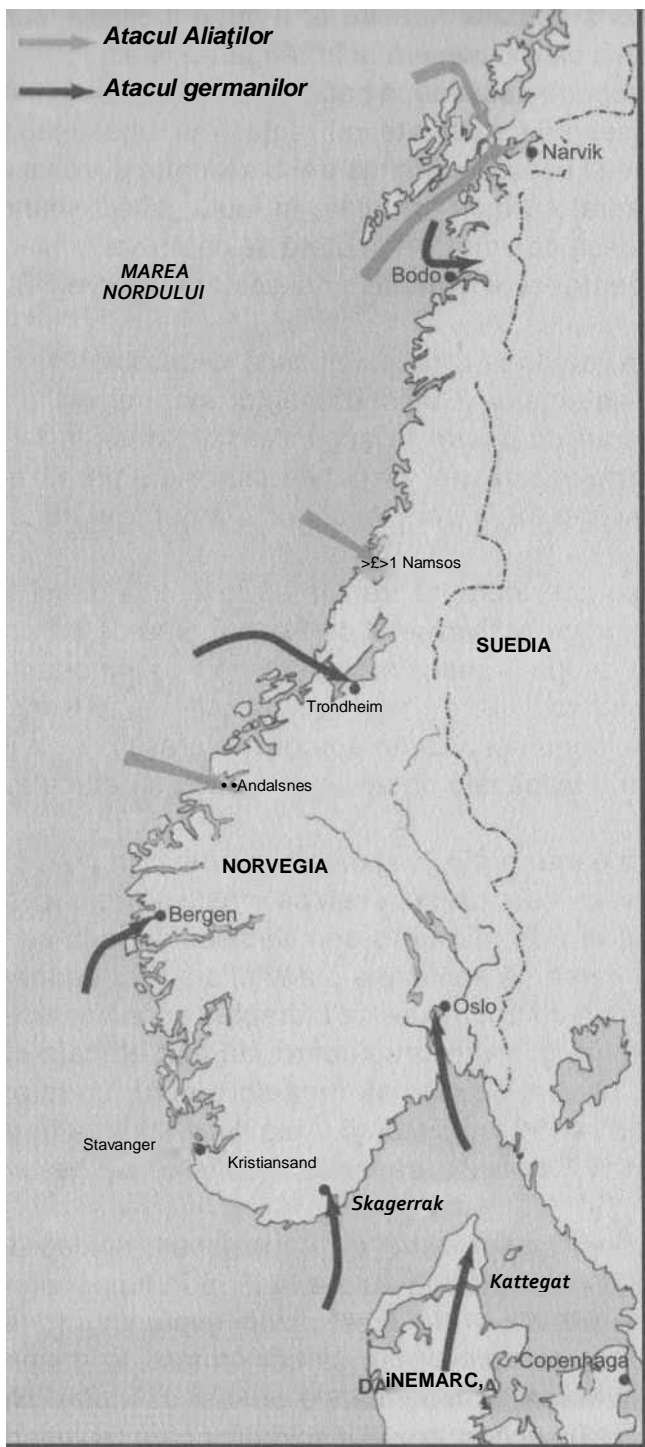
S-au auzit învinuirile la care se aștepta: de ce nu a reușit să apere neutralitatea unui stat în fața invaziei agresorului și unde era *Royal Navy*, atunci când navele germane se îndreptau spre porturile norvegiene?

— Nu putem învinovăți statele aliate că nu acordă ajutor și nu asigură protecția statelor neutre, din moment ce aceste state ne tratează cu mare rezervă până în momentul în care sunt atacate de nemți, a răspuns calm Churchill și era greu să nu-i dai dreptate.

— Din păcate, dușmanul a reușit să fugă, a recunoscut el ca răspuns la reproșul că *Royal Navy* nu a reușit să împiedice debarcarea desantului inamic. Ne putem uita la hartă și vom vedea stegulețele înfipte în diverse locuri. Situația pare clară, dar când ieși în largul mării și începe furtuna sau se lasă ceața, când se lasă întunericul, condițiile corespunzătoare pe uscat pentru acțiuni militare nu sunt potrivite pentru acțiuni pe mare, a explicat el.

Deputații au înțeles și au recunoscut că are dreptate. Într-adevăr, în ultimele zile pe mare fusese o furtună puternică, ceea ce limitase vizibilitatea, îngreunând misiunile de recunoaștere din avion și urmărirea mișcărilor escadrelor inamice. Niciunul dintre deputați nu a întrebat de ce amiralul Forbes, în loc să ancoreze puternica Flotă Mamă în mijlocul Mării Nordului, de unde ar fi putut să lovească foarte ușor toate convoaiele germane, își trimisese vasele departe, spre nord - niciunul din membrii Camerei Comunelor nu avea astfel de cunoștințe. În schimb, relatarea faptelor vitejești ale ansamblului de distrugătoare conduse de comandorul Warburton Lee, care intraseră în fiordul Ofot și atacase vasele germane de acolo, anulase și ultimele manifestări de ostilitate față de Churchill. Care dintre deputații britanici putea rămâne indiferent când a aflat că la bordul distrugătorului *Hardy*, comandorul pierise eroic împreună cu ofițerii lui și, rănit mortal, dăduse ultimul ordin: „Nu încetați lupta!”

După o dezbatere de o oră și jumătate, Churchill s-a întors la locul lui de pe banca conservatorilor ca învingător, dar lupta pentru Norvegia de-abia începea. Următoarea discuție de la Camera Comunelor în legătură cu acțiunile miniștrilor guvernului Chamberlain,

*Direcțiile principale
de atac ale armatelor
aliat și germane din
Norvegia*

ale comandanților flotei și armatei terestre ar fi putut fi dificilă, căci făcuseră greșeli decisive care duseseră la înfrângerea finală.

Britanicii nu puteau opune decât două batalioane, căci toate unitățile în stare de luptă fuseseră transferate în Franța, l-au rugat așadar pe francezi să-i sprijine și aceștia au trimis trei batalioane din divizia alpină, care s-au încadrat cu mare greutate în luptă. Vitejii soldați francezi nu aveau mijloace de transport în afară de catâri, iar schiuri- lor absolut necesare pentru echipamentul unui soldat în Norvegia le lipseau legăturile.

În afară de aceasta, domnea o nemaîîntâlnită dezordine în privința delimitării competențelor. Comandamentul marinei militare avea o concepție diferită cu privire la acțiunile din Norvegia față de comandamentul forțelor terestre, disputele dintre ele paralizau acțiunile efective și momentul în care Aliații ar fi putut lovi trecea repede.

Statul-major Imperial considera că trebuie să lovească direct la Narvik, iar Winston Churchill și Cabinetul de Război erau de părere că trebuie mai întâi să ocupe Trondheim, oraș și port cu importanță strategică, prin care treceau liniile de comunicație care legau Narvik de sudul Norvegiei. Pe lângă aceasta, în apropierea orașului se afla o bază aviatică, de unde avioanele britanice ar fi putut să atace armata germană.

Churchill și-a impus părerea și s-a elaborat în grabă un plan de desant în zona Trondheim, care presupunea ca orașul să fie cucerit printr-un atac din două direcții: din nord prin Namsos și de la sud, prin Aandsnes. Încercarea de aplicare a planului s-a lovit de mari dificultăți. Transportoarele cu trupe care se îndreptau spre Namsos, păzite de trei crucișătoare și trei distrugătoare, au fost atacate de avioanele germane și au fost nevoite să fugă spre nord, unde au găsit adăpost în fiorduri la 150 km distanță. Abia după lăsarea întinericului, nava poloneză *Chrobry* a transportat unitățile de desant la Namsos.

În cel de-al doilea loc, în apropiere de Aandsnes, soldații și echipamentul au fost aduși cu mare greutate la țărm în timpul nopții. Aliații au trăit pentru prima dată în acest război experiența forței aeriene germane, cu atât mai dureroasă cu cât armata de desant nu avea protecție antiaeriană. Bombardierele au distrus instalațiile portuare, apoi au atacat cu succes pozițiile soldaților care reușiseră

Portul Narvik după încheierea luptelor

să ajungă la țarm. După câteva zile de apărare disperată, când a devenit clar că Aliații nu au forțe corespunzătoare ca să realizeze planul de înaintare spre Trondheim, s-a luat decizia retragerii unităților din Norvegia. În noaptea de 30 aprilie spre 1 mai, navele au început să-i adune pe soldați de pe țărmul Norvegiei. Pentru transporturile germane, aceasta însemna drum deschis pentru întărirea garnizoanei lor din Narvik, căci puteau acum să-și trimită trupele nu pe mare, unde dominau Aliații, ci pe calea ferată.

Luptele pentru Norvegia au continuat, guvernul britanic nu a renunțat la planurile de a recuceri Norvegia, dar devenea din ce în ce mai clar că această campanie norvegiană fusese pierdută și încă într-un mod compromițător. Cine era răspunzător pentru aceasta? Primul lord al Amiralității? Șeful Statului-major General Imperial? Comandanții forțelor terestre și maritime care conduceau acțiunile armatei pe frontul norvegian? Căutarea răspunsurilor la aceste întrebări părea lipsită de sens, în fața convingerii tot mai puternice că principalul vinovat este Neville Chamberlain. El era cel care jignise profund mândria britanicilor, ducând o politică de concesii față de Hitler și semnând rușinosul acord de la Munchen¹ din 1938. Guvernul lui nu fusese în stare să împiedice invazia în Norvegia, când navele *Kriegsmarine* trecuseră pe sub nasul *Royal Navy*, iar încercările de recuperare a terenului pierdut se încheiaseră cu înfrângeri sângeroase. La ce alte înfrângeri și umiliri avea să-i mai conducă pe britanici acest guvern?

Dacă aceste întrebări ar fi fost formulate de membrii Partidului Laburist aflat în opoziție, Chamberlain ar fi putut să le ignore, Partidul Conservator, pe care îl conducea, avea o majoritate uriașă în parlament, 200 de mandate. Dar indignarea și nemulțumirea se făceau puternic simțite în propriul partid, în care adversarii politicii lui

¹ **Acordul de la Munchen**, înțelegere semnată la Munchen la 30 aprilie 1938 de către premierii guvernelor Marii Britanii, Franței, Germaniei și Italiei, prin care se acorda Germaniei zona Sudetă (aparținând Cehoslovaciei); în virtutea acestuia, 48 de ore mai târziu, armata germană a trecut granița Cehoslovaciei. În pofida speranțelor Franței și ale Marii Britanii, conferința de la Munchen nu a asigurat pacea în Europa, ci, dimpotrivă, ușurința cu care Hitler câștigase acordul lor pentru ocuparea unei părți din Cehoslovacia, îl convinsese că poate să formuleze alte pretenții teritoriale. În martie 1939, Hitler a încălcat acordul și a intrat cu armata și în restul Cehoslovaciei.

Chamberlain, în frunte cu Lordul Amery¹, strângeau rândurile. Erau de acord: Chamberlain trebuie să plece, dar nu reușeau să se pună de acord pe cine să pună premier în locul lui.

¹ **Leopold Stennett Amery** (1873-1955), politician britanic, și-a început cariera la *The Times*, în calitate de corespondent de front în timpul războiului burilor în anii 1899-1900. Din 1911 a fost deputat în parlament. În anii 1919-1921, a deținut funcția de secretar de stat pentru colonii. În anii 1922-1924 a fost prim lord al Amiralității. Până în 1931 a deținut diverse funcții ministeriale. În timpul guvernelor N. Chamberlain a fost un adversar înflăcărat al politicii de concesiuni față de Hitler. Activitatea lui a contribuit la căderea acestui guvern. În anii 1940-1945 a îndeplinit funcția de ministru pentru India și Birmania.

Meciul începe

În seara de joi, 7 mai 1940, mulțimea a umplut galeriile pentru public de la Camera Comunelor. În aer se simțea tensiunea așteptării, căci, după cele două zile de analiză a activității guvernului, era posibil să se ajungă la schimbări neobișnuite.

În locul special delimitat numit *Speaker Gallery*, ședea singură soția premierului Chamberlain, îmbrăcată ca de înmormântare. Cu un taior negru și o pălărie mică neagră pe cap, arăta sumbru și numai buchețelul de violete prins la guler mai înviora puțin imaginea mohorâtă.

Dezbaterile deschise de Neville Chamberlain păreau să ducă spre un dialog steril dintre opoziție și partidul de guvernământ, așa cum se întâmpla adesea în astfel de situații și nimic nu prefigura o schimbare bruscă.

Prima lovitură a fost dată de Sir Rogers Keyes¹, care a venit îmbrăcat în uniformă de amiral, cu șase rânduri de medalii dobândite în Primul Război Mondial. Era considerat aproape un erou național, competența și curajul lui trezeau respect și admirație.

Premierul N. Chamberlain cu soția

¹ **Roger Keyes** (1872-1945), amiral britanic, a contribuit la victoria flotei britanice în Golful Helgoland în 1914. S-a remarcat prin planificarea și comanda raidului împotriva bazei germane de la Zeebrugge din Belgia în aprilie 1918, ceea ce a permis blocarea ieșirii submarinelor germane prin strâmtoarea Dover. În 1930, a fost numit amiral al flotei, din 1934 a fost deputat în parlament.

A vorbit simplu și clar, ca un soldat, criticând modul de acțiune al armatei britanice în timpul campaniei din Norvegia, dezordinea și șovăiala comandanților.

— Când am văzut cât de rău se desfășoară lucrurile, am insistat ca Amiralitatea și Cabinetul de Război să-mi permită să preiau toată răspunderea și să mă așez în fruntea atacului, a spus el despre expediția de la Trondheim.

Cuvintele lui au dezlănțuit furtuna.

De pe banca conservatorilor din spatele guvernului s-a ridicat Leopold Amery.

— Stați de prea mult timp aici și nu faceți nimic bun! - erau cuvintele lui Oliver Cromwell rostite la jumătatea secolului al XVII-lea în Parlamentul cel Lung. Plecați, vă spun, și să ne despărțim o dată pentru totdeauna. Plecați, pentru numele lui Dumnezeu!

Chamberlain, care stătea cu spatele la Amery, părea să nu observe că acesta i se adresa chiar lui. Auzise izbucnirea de nemulțumire, dar era sigur că va reuși să stăpânească situația. Tot nu-i venea să creadă că înșiși membrii partidului lui ar putea merge mai departe decât să vocifereze în sală.

— Primesc această provocare, a răspuns Chamberlain, sigur de influența lui în partid. Îi rog pe prietenii mei - și încă mai am prieteni în parlament - ca prin votul lor de astăzi să sprijine guvernul.

A fost o mișcare fatală. Chamberlain conducea dezbaterile în parlament și era convins că influența lui personală îl va ajuta să-și mențină poziția, deși era dispus să facă unele sacrificii. Firește, în detrimentul altor politicieni, pe care intenționa să-i scoată din funcție, pentru a potoli furia opoziției și nemulțumirea din rândurile propriului Partid Conservator.

În seara aceea emisarul și secretarul lui personal, Lordul Dunglass, se întâlnise cu rebelii ca să le prezinte propunerea premierului, care, în schimbul sprijinului, era gata să-i elimine din guvern pe doi dintre cei mai antipatizați miniștri, acuzați de atitudine împăciuitoare: Samuel Hoare, ministrul Aviației, și John Simon, ministrul Trezoreriei.

— Lucrurile au mers prea departe! a auzit el răspunsul.

Se apropia momentul când Winston Churchill avea să vină la tribuna parlamentului. Situația lui era foarte dificilă. În ziua precedentă, îl întâlnise la parlament pe Harold Macmillan¹, unul dintre conducătorii

¹ **Harold Macmillan** (1894-1986), politician britanic, deputat în anii 1924-1929 și 1931-1964, din 1940 a îndeplinit funcții ministeriale (printre altele, în 1954 a fost

Churchill pleacă din Downing Street după consultările cu premierul

adversarilor premierului. Acesta s-a apropiat de el, după ce Churchill și-a terminat ritualul de pregătire a trabucului.

— Îți urez succes, i-a spus el, așezându-se în fotoliul de alături, dar cred că discursul pe care îl vei rosti nu va fi foarte convingător.

— De ce? Churchill s-a uitat bănuitor la el. Firește, știa că interlocutorul lui este unul dintre cei mai înflăcărați adversari ai lui Chamberlain și se aștepta la cuvinte aspre, pe deplin îndreptățite,

ministru al Apărării, apoi ministru de Externe). În ianuarie 1957 a fost ales președinte al Partidului Conservator, în aceeași lună a devenit premier. Din cauza sănătății precare a demisionat din funcție în 1963.

Winston Churchill și Lord Halifax în drum spre parlament

căci Churchill era cel care purta răspunderea pentru ceea ce se întâmplase în ultimele săptămâni. Macmillan s-a aplecat pe neașteptate și i-a spus pe tonul cel mai prietenesc, mai plin de grijă și de respect:

— Pentru că trebuie să avem un nou premier și acela trebuie să fii tu.

Churchill a ridicat din umeri.

— M-am înscris în acest echipaj și trebuie să rămân la bordul corăbiei, a răspuns el modest, având în vedere guvernului lui Chamberlain.

Orice alt răspuns ar fi fost o nechibzuință din partea lui, iar Macmillan știa acest lucru foarte bine. Trebuia să fie loial față de premier, dar, în același timp, își dădea seama că sfatul fusese sincer. O apărare prea înflăcărată a unui guvern care făcuse atât de multe greșeli, s-ar fi întors fără îndoială împotriva lui Churchill. Trebuia așadar să-l sprijine pe premierul aflat în cădere liberă.

Cuvântarea pe care o rostise fusese o expresie a calităților lui diplomatice excepționale. A atacat opoziția pentru greșelile pe care le făcuse și tunase împotriva lui Hitler. A încheiat cu cuvinte care i-au câștigat aplauzele auditoriului:

— Să uităm de certurile dintre noi și să ne îndreptăm ura spre dușmanul comun.

Dar nimeni nu a dat ascultare acestui apel, căci după aceea grupulețele de deputați loiali lui Chamberlain le-au strigat rebelilor că sunt șobolani care încearcă să fugă de pe corabia pe cale să se scufunde. Aceasta nu a schimbat nimic, căci la vot s-a constatat că majoritatea guvernamentală se redusese de la 213 la 81 de voturi. Fără îndoială că Chamberlain a înțeles încă de atunci că trebuie să plece, dar nu a lăsat să se vadă nimic. Dimpotrivă. A afirmat că trebuie să se convoace un guvern național, așadar în care să fie și reprezentanții Partidului Conservator și ai Partidului Laburist de opoziție, sub conducerea lui. În același timp s-a produs un eveniment care a dezvăluit adevăratele intenții ale premierului, atunci când, la 9 mai, Winston Churchill a fost invitat la dejun de Anthony Eden, pe care îl știa de mult și cu care colabora foarte strâns de multă vreme. În atmosfera încordată din ultimele zile, dejunul ar fi putut fi o ocazie pentru un schimb important de informații și opinii. De aceea s-a dus cu plăcere la club. Intrând în salonul mic de la etaj, a văzut că alături de Eden se afla ministrul Kinsley Wood, cel mai apropiat colaborator și consilier

al premierului. Oare prezența lui era o întâmplare? Se cunoșteau de mult și nu ar fi fost deloc de mirare ca Eden, văzându-l singur în club, să-l fi invitat și pe el. Dar era puțin probabil. Prezența lui Wood nu era întâmplătoare și Churchill s-a convins repede de aceasta.

Din cele câteva propoziții rostite atunci reieșea clar că știa de ședința reprezentanților opoziției din cabinetul premierului care urma să aibă loc în după-amiaza aceea pe tema formării unui guvern național.

— Premierul intenționează să creeze un guvern național, iar dacă eforturile lui se vor încheia cu un eșec, va ceda locul oricărei persoane de încredere, a spus dintr-odată Wood.

Aceasta însemna că, dacă Partidul Laburist va fi de acord să participe la guvernare, dar nu va accepta ca în fruntea guvernului să fie Chamberlain, atunci acesta va renunța la funcție. Dar pe cine avea în vedere atunci când vorbea de „persoane de încredere”? Churchill nu se îndoia că pe primul loc se află Lordul Halifax¹. Era un colaborator de încredere al premierului și se bucura și de sprijinul regelui George al VI-lea² și nu numai pentru meritele și succesele lui.

— Halifax, dacă va auzi propunerile de a prelua funcția de premier, ar putea aminti de dificultățile constituționale, iar dacă face acest lucru trebuie să păstrezi tăcerea. Tăcerea absolută.

Churchill știa foarte bine despre ce vorbește Wood. Halifax era pair, membru al camerei superioare a parlamentului, Camera Lorzilor, așadar nu putea pur și simplu să preia funcția de premier și

¹ **Edward Frederick Lindley Wood Halifax** (1881-1959) politician britanic, în 1910 a fost ales în parlament. În timpul Primului Război Mondial a servit în Franța. După război a fost subsecretar de stat pentru colonii (1921-1922), șef al Biroului pentru Educație (1922-1924), la fel, după ce s-a întors după o ședere de 7 ani în India unde fusese vicerege. În anii următori a fost Lord al Sigiliului Secret (Lord of Privy Seal) și în această funcție a călătorit în Germania, unde s-a întâlnit cu Hitler și cu Hermann Goring. În 1938 a preluat funcția de ministru de Externe, în care s-a afirmat ca adept al concesiilor în fața lui Hitler. A rămas în funcția de ministru (după ce W. Churchill a preluat funcția de premier) până în decembrie 1940, când a

² **George al VI-lea**, prinț Albert, Duce de York (1895-1952), al doilea fiu al regelui George al V-lea, a servit în *Royal Navy* (1913-1917), în aviația maritimă (1917-1919) și în *Royal Air Force* (1919). A studiat la Trinity College din Cambridge (1919-1920), în aprilie 1923 s-a căsătorit cu lady Elizabeth Angela Marguerite Bowes-Lyon. La 12 decembrie 1936, ca urmare a abdicării fratelui lui, Edward al VIII-lea, a fost proclamat oficial rege (încoronarea a avut loc la 12 mai 1937). A sprijinit politica de concesiile a premierului Chamberlain. După demisia acestuia s-a pronunțat în favoarea candidaturii lui Halifax, dar a fost nevoit să-l recunoască pe W.

să accepte răspunderea constituțională în fața Camerei Comunelor. Ar fi fost o contradicție care putea fi rezolvată prin anularea calității lui de pair. Dar Wood îl avertiza să nu încerce să caute o astfel de rezolvare și nici să nu-i sprijine pe cei care ar propune o astfel de soluție. Firește, avertismentul nu era necesar, așadar cuvintele colaboratorului apropiat al premierului erau un semnal că el, Churchill, trebuie să preia funcția de șef al guvernului, atunci când Chamberlain va fi obligat să plece.

De ce se distanțase premierul de lordul Halifax, colaboratorul lui de încredere care, timp de doi ani, realizase în mod loial politica lui de *appeasement* și l-a ales pe Churchill?

Chamberlain se temea de Halifax, căci avea propriul spionaj condus de prietenul lui apropiat, Sir Joseph Ball, și culesese foarte mult material referitor la activitățile extraguvernamentale ale ministrului. Știa despre întâlnirea secretă care avusese loc la 9 iulie la Ministerul de Externe. Aceasta fusese prezidată de lordul Halifax, iar printre membrii delegației britanice se aflaseră tânărul marchiz de Claysdale, viitorul prinț Hamilton. Mai fusese acolo și Sir Louis Greig, prieten al familiei regale. Nu îndeplinea nicio funcție guvernamentală, dar prezența lui la întâlnire părea să indice că îl reprezintă pe regele George al VI-lea.

De cealaltă parte a mesei se așezaseră membrii delegației germane, conduși de generalul Walther von Reichenau¹, un nazist înflăcărat, care se bucura de încrederea și de sprijinul lui Hitler.

În seara aceea, după ce îi transmisese lui Churchill un semnal important prin intermediul lui Wood, premierul s-a dus la Palatul Buckingham, pentru a discuta cu regele viitorul guvernului. A declarat atunci că primul lui candidat la funcția de premier este Winston Churchill, ceea ce i-a produs o nemulțumire clară monarhului. George al VI-lea îl sprijinea din toată inima pe Halifax. Chamberlain a folosit diverse argumente pentru a-și susține alegerea, dar nu l-a menționat pe cel mai important: Halifax era pacifist, nu era potrivit pentru a

¹ **Walther von Reichenau** (1884-1942), participant la Primul Război Mondial, din ianuarie 1933 a fost șeful Ministerului *Reichswehr-ului*, ulterior al *Wehrmacht-*ului german. În timpul agresiunii împotriva Poloniei, în septembrie 1939, a comandat armata a X-a, apoi a preluat comanda armatei a VI-a și a luptat în fruntea ei în Belgia și în Franța; a preluat personal capitularea armatei belgiene. În 1941, pe frontul de est a comandat Armata a 6-a, care, în septembrie același an a ocupat Kievul. Din decembrie 1941, a comandat Grupul de Armate „Sud”. A murit în timpul

conduce țara în timp de război. De ce se temea premierul de aceste cuvinte? Poate știa că și regele este tot pacifist și adept al păcii cu Germania cu orice preț și de aceea a considerat că, în astfel de împrejurări, un asemenea argument împotriva lui Halifax ar fi acționat în favoarea lui.

În timp ce la Londra se desfășurau negocierile pe tema viitorului guvern, la Berlin Adolf Hitler se pregătea de călătorie. Coborâse pe scările largi ale Căminării Reich-ului în grădină, unde îl aștepta un mercedes mare blindat și trei automobile de escortă. O clipă mai târziu, coloana a crescut cu încă vreo câteva mercedesuri negre, în care erau cei mai apropiați colaboratori ai lui Hitler. Mantaua albă îl distingea de departe pe solidul Hermann Goring, comandantul *Luftwaffe*. Împreună cu el în mașină mai era colonelul Wilhelm Keitel, șeful *Oberkommando*-ului *Wehrmacht*-ului. Mai era și ministrul de Externe, Joachim von Ribbentrop¹, care nu rata nicio ocazie ca să fie în apropierea Fuhrer-ului. Din toată această suită amplă care își adăugase mașinile la coloana Fuhrer-ului, numai puține persoane știau care este ținta acestei expediții. Înceau să ghicească încotro se îndreptau și, când au ajuns în apropierea aeroportului din Berlin, toți au fost convinși că se vor urca în avioane, deși tot nu știau care este ținta finală a călătoriei. Cei care erau informați, Goring și Keitel, tăceau.

Coloana de automobile a trecut pe lângă aeroport și în jurul orei 17.00 s-a oprit într-o mică gară, Finkenkrug, unde s-au suit cu toții în trenul special al lui Hitler și au pornit spre nord. Mergeau oare în Danemarca, sau poate la Kiel, pentru ca de acolo să zboare la Oslo?

Oaspeții lui Hitler presupuneau că secretul care înconjură călătoria lor reieșea din nevoia de mai multă siguranță, ceea ce era clar după atentatul din 9 noiembrie 1939 de la „Brugenbrâukeller” din

¹ **Joachim von Ribbentrop** (1893-1946), activist al partidului nazist NSDAP, ministru al Afacerilor Externe al Reich-ului, era de profesie comerciant. În 1933 a jucat un rol important în încheierea acordului dintre Adolf Hitler și Franz von Papen, ceea ce le-a înlesnit naziștilor alcătuirea guvernului. În 1934 a plecat la Londra ca ambasador. În 1938 a preluat funcția de ministru de Externe. În anii următori, a edificat bazele expansiunii Germaniei: a jucat un rol esențial în realizarea Anschluss-ului cu Austria și în dezmembrarea Cehoslovaciei, a negociat și a încheiat alianțele militare cu Italia (pactul oțelului), cu Uniunea Sovietică (Pactul Ribbentrop-Molotov și acordul de frontieră germano-sovietic) și cu Japonia (pactul celor trei). În 1946 a fost declarat de Tribunalul Militar Internațional

Tancuri germane pregătite de atac împotriva Belgiei

Munchen, unde explozia unei bombe fusese cât pe-aici să ia viața Fuhrer-ului și îi ucisese pe câțiva dintre vechii lui tovarăși de partid.

La Hanovra, trenul s-a oprit și în vagonul lui Hitler a intrat colonelul Diesing, șeful serviciului de meteorologie al *Wehrmacht*-ului. Aducea cu el rapoartele meteorologice din care reieșea clar că în ziua următoare, 10 mai 1940, va o fi vreme frumoasă și însorită. Această veste l-a bucurat pe Hitler așa de tare că i-a dăruit colonelului un ceas de aur. Abia atunci pasagerii trenului care mergea în necunoscut, au aflat că în zorii zilei următoare armata germană va porni împotriva Belgiei, Olandei și Franței și călătoria lor are legătură cu acest eveniment important.

La ora 4.25 dimineața au ajuns la Euskirchen, o mică localitate situată la 50 km vest de Bonn. Hitler, proaspăt și odihnit, a coborât din vagon și s-a urcat într-un mercedes blindat, care l-a dus la noul lui sediu numit „Felsenest” „Cuibul de stâncă”, aflat într-o pădure în apropiere de Munstereifeld, la 35 km de granița belgiană. Construcția ansamblului de buncăre începuse în octombrie 1939, dar de-abia în februarie 1940 Hitler se decisese să conducă de aici acțiunile armatei sale în războiul împotriva Belgiei, Olandei și Franței.

Au străbătut o pădure frumoasă, desfătându-se cu prospețimea răsăritului de mai. Toți înțelegeau că peste câteva zeci de minute vor trebui să intre în buncărele incomode, înguste și sufocante, în care vor petrece câteva zile. Generalul Wilhelm Keitel, ale cărui camere erau lipite de apartamentul lui Hitler, se plângea în plus și de acustica îngrozitoare a buncărului de locuit. Se pare că prin zidurile de beton se auzea până și foșnetul ziarelor pe care le citea Fuhrer-ul.

Undeva, deasupra capetelor lor, se auzea zgomotul avioanelor *Ju 52/3m*, care decolau de pe aeroporturile de lângă Koln. Acestea transportau comandourile care urmau să lovească podurile de pe Meuse și să pună stăpânire pe fortăreața belgiană Eben Emael, care păzea drumurile spre interiorul teritoriului Belgiei. De succesul acțiunii lor depindea soarta războiului din Belgia. Dacă grupurile de comando nu reușeau să pună stăpânire pe poduri, înainte ca belgienii să le arunce în aer și nu ocupau puternicele fortărețe de pe malul Canalului Albert, Armata a 6-a germană ar fi trebuit să se oprească multe zile acolo și să ducă lupte grele, iar între timp dinspre vest ar fi sosit armatele franceze și britanice, ca să-i sprijine pe apărătorii belgieni.

Parașutiștii au lovit în mai multe locuri ale părții de nord a frontului, vrând să ocupe obiectivele strategice de pe teritoriul Belgiei și al Olandei și să deschidă drumurile către Franța în fața grosului forțelor Grupului de Armate „B”.

Soldații diviziei 22 a generalului Hans von Sponeck trebuiau să ocupe aeroporturile Valkenburg, Ypenburg și Ockenburg din zona Haga, ceea ce ar fi facilitat atacul împotriva capitalei Olandei. Generalul von Sponeck era atât de convins de succesul soldaților lui, încât își luase cu el uniforma de paradă în care intenționa s-o aresteze pe regina Wilhelmina. Voia să facă acest lucru cu eleganță, cu toată galanteria ofițerului german aristocrat, dar n-a mai apucat. Apărarea aeriană dură a provocat moartea a peste o mie de soldați din divizie, iar generalul a fost el însuși rănit.

În alte locuri, situația a evoluat favorabil pentru nemți. Parașutiștii din Divizia a 7-a au ocupat o parte din Rotterdam și aeroportul Waalhaven. La Dordrecht s-au poziționat pe ambele maluri ale râului Meuse și au ocupat podul Moerdijk, deschizând în fața Armatei a 18-a drumul către inima Olandei.

Loviturile fulgerătoare ale unităților germane de parașutiști în diverse locuri au mai avut și alte avantaje pentru planurile nemților

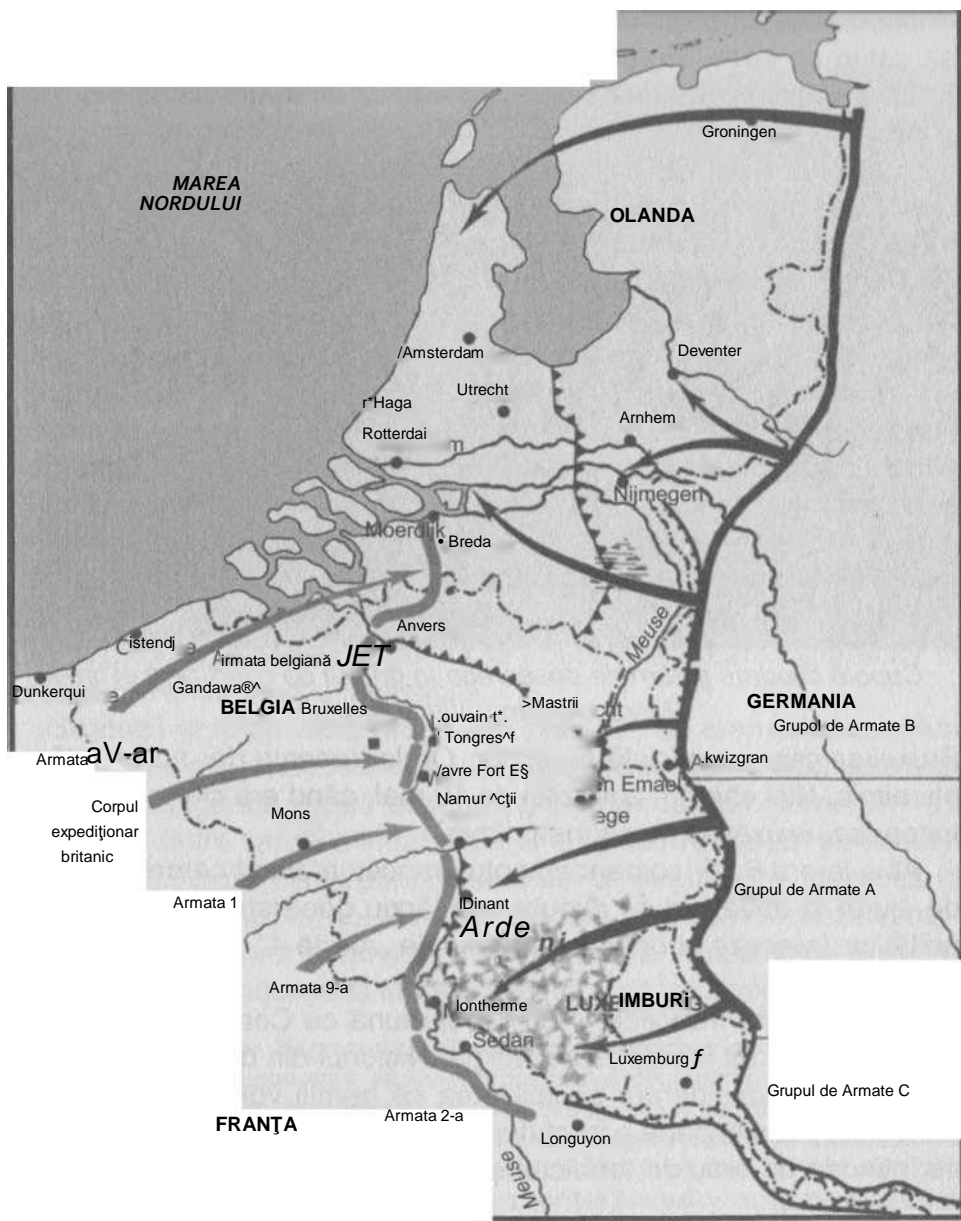
în vest. I-au convins pe comandanții aliați că ofensiva principală a armatei germane va fi îndreptată spre nord și că, la fel ca în Primul Război Mondial, intenționează să intre în Paris prin Belgia, tăind legătura cu porturile de la Canalul Mânecii, astfel încât britanicii să nu mai poată aproviziona armatele aliate. Comandanții francezi și britanici intenționau ca, după primul atac german împotriva Belgiei, să-și ducă acolo armata, pentru a-i ajuta pe apărători. E drept că au și formulat această propunere chiar de la începutul anului 1940, dar guvernul belgian a răspuns hotărât „nu“, temându-se că intrarea armatelor anglo-franceze va anihila neutralitatea statului și îi va oferi un pretext lui Hitler pentru a începe războiul. Paul-Henri Spaak, ministrul belgian de Externe, a mers până acolo, încât i-a spus lui Vicco von Bulow-Schwante, ambasadorul german, că „guvernul Belgiei nu-și va permite niciodată o acțiune atât de necugetată cum ar fi chemarea Aliaților la el în țară“; așa a rezumat ambasadorul discuția cu ministrul belgian într-o telegramă trimisă la Berlin.

Statul-major General belgian, care evalua situația ceva mai realist, a efectuat anumite acțiuni comune cu Aliații, dar într-un domeniu foarte limitat: au fost trimise hărțile aeroporturilor la Londra și la Paris, s-a organizat transportul tancurilor franceze în Olanda pe calea ferată și s-au rezolvat alte câteva chestiuni mărunte.

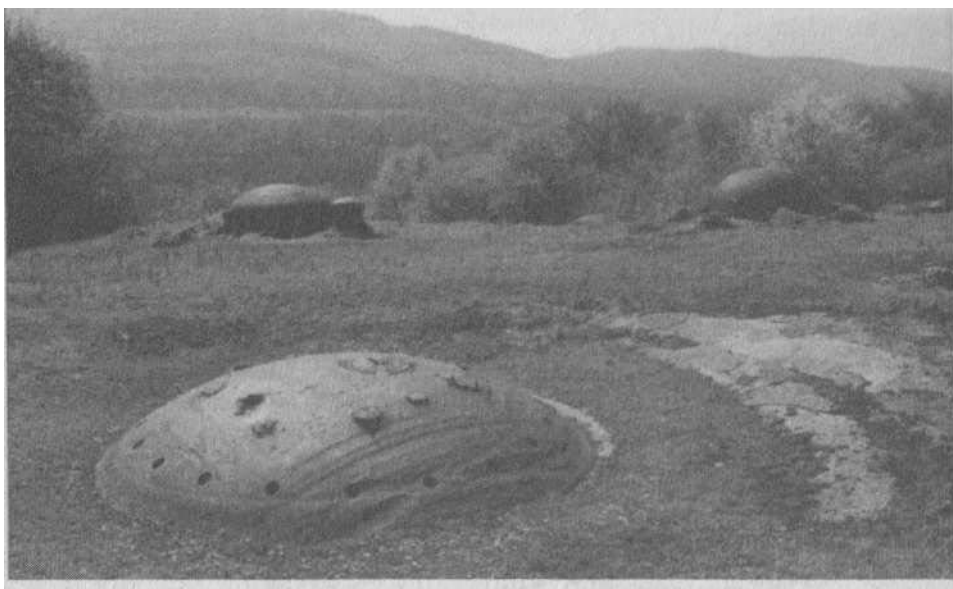
Aliații și-au masat armatele la frontiera franco-belgiană, așteptând să fie chemate în ajutor.

La ora 1 în noaptea de 9/10 mai, comandantul șef al armatelor franceze, generalul Maurice Gamelin¹ știa că atacul forțelor germane va avea loc în zori, dar trebuia să aștepte să primească de la

¹ **Maurice Gustave Gamelin (1872-1958)**, în timpul Primului Război Mondial a comandat succesiv o brigadă, o divizie și un corp de armată; considerat unul dintre cei mai talentați comandanți, la 1 ianuarie 1930 a preluat funcția de adjunct al Statului-major General, iar din 1931 a fost Șeful Statului-major General. În ianuarie 1935 a fost numit Inspector general și șef al Statului-major General al apărării naționale, a început reorganizarea și modernizarea armatei franceze. Pornind de la experiența din Primul Război Mondial, a planificat o apărare statică pentru Franța, fără să țină seama de loviturile rapide ale unităților blindate germane, nici de nevoia de a reacționa rapid. Nu și-a schimbat opiniile nici în timpul acțiunilor de luptă, impunându-și cu încăpățănare concepția apărării de poziție. La 19 mai 1940, a fost înlocuit de gen. Maxime Weygand. În februarie 1942, a fost adus în fața tribunalului (procesul de la Riom) de către guvernul de la Vichy, acuzat că a târât Franța în război. Procesul a fost întrerupt în aprilie 1942, Gamelin a fost arestat de nemți și internat în lagărul de concentrare de la Buchenwald, de unde a fost eliberat de armata americană în mai 1945.

Atacul armatei germane împotriva Belgiei, Olandei și Franței în mai 1940

*Cupolă blindată și turn de observație în grupul de avertizare al liniei
Maginot (fotografia autorului)*

Bruxelles cererea oficială de ajutor. Orele treceau, dar nu se întâmpla nimic. Nici chiar în zorii zilei de 10 mai, când era clar că războiul începuse, Bruxelles nu spunea nimic.

Abia la ora 6.25, comandamentul francez a primit cererea oficială de ajutor și douăzeci de minute mai târziu generalul Gamelin a dat unităților franceze și britanice ordinul de „Alertă 4” - trecerea frontierelor Belgiei.

Două armate franceze: 1 și 7, împreună cu Corpul Expediționar Britanic au pornit în nord spre Belgia. Niciunul din comandanții aliați nu a luat în considerare posibilitatea că nemții vor îndrepta atacul principal spre altă parte a frontului. La frontiera dintre Franța și Belgia se întindea un brâu de fortificații puternice numite linia Maginot¹, iar

¹ **Linia Maginot**, sistem de fortificații de-a lungul frontierei de est a Franței construită în anii 1929-1934 din inițiativa ministrului de Război Andre Maginot pe o lungime de aprox. 450 km, de la frontiera cu Elveția până la frontiera cu Belgia. Toată această distanță a fost împărțită în tronsoane fortificate (Belfort, Lauter și Metz), cu o lungime de 60-110 km, fiecare alcătuit din 2-4 sectoare de fortificații. Pe lângă aceasta, au fost delimitate și două sectoare fortificate independente (Kolmar și Rinul Inferior), și un sector de baraje pe Saar. Nucleul apărării fiecărui tronson erau grupurile de avertizare (*ouvrages*)\au fost construite 29 de grupuri mici

comandanții germani ar fi trebuit să fie nebuni ca să încerce s-o străpungă. Linia se întrerupea la frontiera cu Belgia, ceea ce putea să pară greșit din punct de vedere tactic, dar avea o explicație politică rațională. Separarea Franței de Belgia printr-o linie de buncăre și tranșee ar fi fost periculoasă din punct de vedere politic, căci i-ar fi putut împinge pe belgieni spre o alianță cu nemții. Pe de altă parte, pe teritoriul aceste țări se găseau fortărețele Eben Emael, Namur și Liege, suficient de moderne și de puternice pentru a-i opri pe nemți și a juca același rol ca și linia Maginot: ar fi dat Franței suficient timp să se pregătească pentru mobilizarea rezerviștilor, pentru concentrarea armatei și preluarea contraofensivei.

Dar nimeni nu se gândise la posibilitatea ca nemții să atace pe la sud, prin Ardeni. Terenul muntos și împădurit, traversat de văi și chei de râuri, cu drumuri mici și sinuoase, făcea imposibilă desfășurarea coloanelor de tancuri. De aceea, apărarea acestei zone a fost încredințată unităților armatelor de rezerviști 1 și 9; slabe, prost instruite și înarmate, nu puteau fi un adversar pe măsura diviziilor germane de blindate. Și dacă acestea apucau să treacă prin Ardeni, oprirea lor în Franța devenea practic imposibilă.

Strategii germani care pregăteau planurile de ofensivă împotriva Franței nu s-au gândit nici ei la început la posibilitatea unui atac prin Ardeni. Intenția lor era să conducă grosul armatelor germane - 37 de divizii (dintre care 8 blindate) din Grupul de Armate „B” pe același traseu prin Belgia, pe care merseseră armatele germane atunci când începuseră Primul Război Mondial. Singura schimbare consta în faptul că diviziile nu vor porni spre sud, în direcția Parisului, ca în 1914, ci vor încerca să ajungă la Marea Mânecii și să împiedice debarcarea

echipate cu mitraliere, 20 grupuri medii, echipate cu mitraliere și tunuri calibru 75 și 130 mm, și două grupuri mari, alcătuite prin unirea a două grupuri mijlocii. Nucleul unui grup mijlociu tipic de avertizare era o clădire de beton acoperită, aflată la 15- 25 m sub pământ, unde se aflau toate cele necesare vieții și luptei independente pentru o unitate de 800-1000 soldați (cazărmi, bucătării, băi, săli de infirmerie, săli de operație). Apărare era asigurată de așa-numitele blocuri de luptă ale infanteriei, echipate cu mitraliere grele, lansatoare de grenade, tunuri antitanc și blocurile de artilerie, cu turnuri blindate retractile cu tunuri calibru 75 mm sau 135 mm. Sistemul de apărare activă era completat de cupolele blindate de observație de unde putea fi condus tirul mitralierelor sau al lansatoarelor de grenade. Accesul la grupurile de avertizare era apărat de barajele antiinfanterie și antitanc. În toată linia Maginot au fost construite 5800 adăposturi. Nemții nu au reușit să ocupe niciunul din grupurile de avertizare. Ultimii apărători au părăsit fortificațiile abia la 1 iulie 1940, așadar la 8 zile după predarea armelor.

trupelor britanice. Abia în a doua etapă a războiului ar fi pornit spre Paris.

Hitler a acceptat acest plan, dar fără entuziasm. Era lipsit de strategeme, de acțiuni neconvenționale, pe care le prețuia atât de mult ca o condiție fundamentală a victoriilor politice și militare. Își dădea seama că planul propune acțiuni militare ale armatei germane exact de felul celor la care se așteaptă Aliații, așadar nu profita de elementul surpriză, pe care se întemeia doctrina războiului fulger. În măsura în care se aștepta la condiții atmosferice favorabile, Hitler amintea neconținut de mutarea loviturii principale spre sudul Belgiei. Dar nu avea curaj să efectueze această schimbare diametrală și îi lipsea un sprijin în persoana unui ofițer cu experiență, care să-i întărească convingerea că atacul prin sudul Belgiei este o soluție mai bună. În schimb, auzea mereu că trecerea tancurilor prin Ardeni este imposibilă. Și a crezut. Un timp...

Nu știa că rezervele lui referitoare la planul direcționării atacului principal spre partea de nord a frontului erau împărtășite de mulți dintre ofițerii importanți, căci propunerile acestora nu ajungeau până la el. Comandantul Grupului de Armată „A”, generalul Gerd von Rundstedt¹, și șeful lui de Stat-major, generalul Erich von Manstein²,

¹ **Gerd von Rundstedt** (1875-1953), după venirea lui Hitler la putere în ianuarie 1933, l-a sprijinit, deși în particular exprima aversiune față de Fiihrer. În septembrie 1938 a ieșit la pensie. Rechemat în serviciul activ în august 1939, în timpul campaniei din septembrie din Polonia, a comandat Grupul de Armate „Sud”. Din octombrie 1939, a comandat Grupul de Armate „A”, care a jucat un rol esențial în străpungerea apărării aliate în timpul campaniei din Franța din mai 1940. În iulie același an a primit gradul de feldmareșal și misiunea de a comanda forțele terestre, care urmau să efectueze invadarea Marii Britanii. În martie 1942, a preluat comanda Grupului de Armate „Sud” pe care l-a condus în luptele din Ucraina. La 1 decembrie același an a fost demis din funcție de Hitler pentru că și-a retras armata de la Rostov. A revenit în serviciul activ în martie 1942, preluând comanda zonei operaționale „Vest”. La

2 iulie 1944 a ieșit din nou la pensie. La 6 septembrie 1944, a revenit în funcția de comandant șef al zonei „Vest”. După ce armata americană a ocupat podul din Remagen, a fost din nou și definitiv obligat să-și dea demisia. Prins la 1 mai 1945, a fost acuzat de crime de război în Polonia, în URSS și în Vest. Din cauza stării precare a sănătății, nu a fost adus în fața tribunalului și în 1949 a fost pus în libertate.

² **Erich von Manstein** (1887-1973), fiu al unui ofițer prusac, gen. Eduard von Lewinski (preluase numele unchiului din partea mamei, care îl înfiase), militar încă din Primul Război Mondial, după încheierea acestuia a servit în *Reichswehr*. Din 1936 a fost adjunct al șefului de Stat-major al forțelor terestre ale *Wehrmacht*-ului. În 1938, a fost șeful Statului-major al armatelor care au ocupat Sudeții. În septembrie 1939, a fost șeful Statului-major al Grupului de Armate „Sud”, ulterior al Statului-major al

trimiseseră adesea în comandamentul forțelor terestre rapoarte în care demonstrau că atacul principal trebuie să meargă prin Belgia de sud. În zadar. Propunerile lor nu au fost luate în seamă. Probabil că era vorba aici de considerente de ordin personal: comandantul forțelor terestre, generalul Walter von Brauchitsch¹, nu putea să-i sufere nici pe Manstein, nici pe Rundstedt.

Situația s-a schimbat pe neașteptate la 17 februarie 1940, când generalul Manstein, abia numit comandant al Corpului XXXVIII, a fost invitat la dejun la Hitler. Atunci și-a prezentat proiectul de atac prin Ardeni. Hitler era fericit. Ideile lui, exprimate timid în fața ofițerilor superiori al Statului-major, își găsiseră pe neașteptate confirmarea din partea unui profesionist de înaltă clasă. Manstein a fost invitat la Cancelaria Reich-ului la 24 februarie ca să-și prezinte planul. A argumentat că adversarii trimiterii tancurilor prin Ardeni nu aveau dreptate. A arătat că francezii erau convinși că nemții nu-și vor îndrepta armata spre această zonă și aduseseră aici unitățile de rezerviști - un adversar slab în fața diviziilor blindate germane. Hitler a acceptat acest

Grupului de Armate „A”. La 24 februarie 1940, i-a prezentat lui Hitler planul de atac al Franței prin Ardeni, care a primit aprobarea Fuhrer-ului. În timpul războiului din Franța a comandat Corpul XXXVIII. În 1941, în timpul agresiunii împotriva Uniunii Sovietice, a comandat Corpul LVI blindate. Din septembrie 1941 a comandat Armata a 11-a, care a ocupat Crimeea. Ca recunoaștere a meritelor a fost avansat la gradul de feldmareșal. Din august 1942 a comandat forțele care au asediat Leningradul. În noiembrie același an a preluat comanda Grupului de Armate „Don”, care urma să elibereze Armata a 6-a, înconjurată la Stalingrad. În februarie 1943 a ajuns în fruntea Grupului de Armată „Sud” care a luptat la Harkov. În iulie același an, a fost înfrânt în lupta de la Kursk, moment decisiv pentru eforturile de pe frontul de răsărit. În 1944 a căzut în dizgrația lui Hitler, căci s-a pronunțat pentru o strategie flexibilă, iar în martie același an a fost transferat în rezervă. După război a fost închis și condamnat în 1949 de un tribunal britanic la 18 ani închisoare pentru crimele comise de unitățile subordonate lui pe teritoriul URSS; a fost eliberat în 1952.

¹ Walter von Brauchitsch (1881-1948), feldmareșal, participant la Primul Război Mondial, din 1921 a ocupat funcții înalte în *Reichswehr*. După venirea lui Hitler la putere, i-a acord sprijin deplin și nu a fost niciodată în stare să contrazică părerile sau ordinele acestuia. În 1938 a ocupat funcția de comandat șef al forțelor terestre și a comandat campaniile din Polonia, Danemarca, Norvegia, în vestul Europei și în Balcani. În iulie 1940, a fost avansat la gradul de feldmareșal. Din 1940 a condus programul de pregătire pentru atacarea Uniunii Sovietice și acțiunile militare declanșate la 22 iunie 1941. La 19 decembrie 1941 a fost învinuit de Hitler de insuccesul de la Moscova, a fost îndepărtat din funcția de comandant al forțelor terestre. Până la sfârșitul războiului, Brauchitsch nu a mai revenit în serviciul activ. A murit în închisoare în 1948, imediat înainte de începerea procesului în care urma să fie acuzat de crime de război.

*Adolf Hitler și generalul Erich von Manstein
în timpul unei discuții deasupra planului de
ofensivă din Ardeni*

plan, care, inclus în planul de război cu Occidentul al generalului Franz Halder, le-a acordat nemților victoria.

În dimineața zilei de 10 mai, Hitler urmărea pe hartă mișcările trupelor germane și aliate. Văzând semnele care arătau că armata franceză nu-și schimbase planul de acțiune, s-a întors către generalul Keitel:

— A fost o treabă pe cinste, atacul acela de la Lieges!, a spus el despre deplasarea unei părți a armatei germane spre nordul Belgiei, l-am

făcut să creadă că vom rămâne fideli vechiului plan al lui Schlieffen¹!

Știa că Aliații nu mai au timp să-și mute grosul forțelor în Ardeni și să blocheze mișcarea coloanelor germane de blindate. Primul pas spre victorie era făcut.

¹ **Alfred von Schlieffen** (1833-1913), general, șeful Statului-major General în anii 1891-1905, a elaborat planul de atac împotriva Franței prin Belgia și Olanda, aplicat în 1914, cu unele modificări efectuate de succesorul lui, gen. Helmuth von Moltke.

Misiunea cea mare

Telefonul din cabinetul primului lord al Amiralității a sunat dis-de-dimineată. Churchill, care stătea la masă și mânca ouă ochiuri cu bacon, a pus șervetul deoparte și a ridicat receptorul. Se aștepta la această veste la fel ca toți comandanții aliați deși, la fel ca și aceștia, încă nu-și dădea seama de toată gravitatea situației. Unitățile franceze și engleze căzuseră în capcană, străduindu-se să blocheze drumul armatei germane în nordul Belgiei, în timp ce grosul forțelor inamicului se grupase în Ardeni.

O jumătate de oră mai târziu, a început agitația obișnuită în astfel de împrejurări. Din toate părțile veneau telegramele care raportau situația de pe continent. Problema cea mai importantă încă nu era rezolvată: viitorul guvernului britanic.

Trecuse de ora 11.00, când Churchill a urcat scara îngustă a clădirii din Downing Street și a intrat în cabinetul premierului Chamberlain de la etajul întâi. La birou ședea deja Lordul Halifax.

Churchill cu consilierii militari pe țărmul englez

— M-am împăcat cu gândul că nu voi fi în stare să alcătuiesc un nou guvern, a spus Chamberlain. Vorbea încet, calm, cântărind fiecare cuvânt. Reacția șefilor Partidului Laburist nu lasă nicio îndoială în această privință. Se pune întrebarea, pe cine să recomand în această situație regelui, atunci când Majestatea Sa va primi demisia mea?

*Churchill și regele George al VI-lea pe scările
palatului Buckingham*

Chamberlain s-a întrerupt și i-a privit atent pe cei doi politicieni care ședeau în fața lui. Aștepta o reacție din partea lui Churchill, dar acesta își amintea de cuvintele lui Kingsley Wood. N-a spus nimic. S-a lăsat o tăcere lungă și stânjenitoare. În cele din urmă, Halifax a fost cel care a vorbit:

— Ca pair al Angliei, nefiind membru al Camerei Comunelor, mi-ar fi foarte dificil să îndeplinesc obligațiile de premier în situația actuală.

A mai vorbit câteva minute, argumentându-și refuzul. De ce nu voia să primească funcția de premier care îi căzu-se în mână? Știa fără îndoială că, dacă Chamberlain va prezenta candidatura

lui, cu siguranță aceasta va fi acceptată de rege. Cu siguranță că vorbise de mai multe ori pe această temă cu regele la micul dejun. Totuși a refuzat, deși știa că regele se străduiește să înlăture obstacolele din calea lui.

Poate își dădea seama că, lipsit de sprijin politic, ar deveni „un premier onorific”, fără influență asupra politicii pe care intenționa s-o promoveze. S-a retras lăsându-i calea deschisă lui Churchill. Îl cunoștea bine și putea prevedea cu ușurință politica pe care o va duce: luptă și numai luptă. Era sigur că, în fața superiorității copleșitoare a Germaniei, această politică nu are șanse de succes. Churchill va conduce națiunea pe marginea prăpăstiei și atunci el, Halifax, va prelua cârma guvernului pentru a salva Marea Britanie. Știa cum să facă acest lucru. Nu ar mai fi fost atunci un „premier de hârtie”, manipulat de cei doi: Chamberlain și Churchill.

Când și-a încheiat discursul și a devenit clar că singura candidatură care va fi prezentată regelui va fi cea a lui Churchill, acesta a spus scurt:

— Până când nu-și va exprima acordul cu alcătuirea guvernului, nu voi lua legătura cu niciunul din partidele de opoziție.

Prima etapă a jocului se încheiase.

Mai târziu, când Churchill s-a întors la Amiralitate, a ajuns la el știrea că premierul plecase la palatul Buckingham. Apoi o altă știre, deja de la rege, care îl convoca la ora 18.00.

George al VI-lea l-a primit politicos, dar rece.

— Vă rog să luați loc, a spus el și i-a indicat un fotoliu.

Tăcerea se prelungea. Regele privea întrebător la Churchill. În cele din urmă a întrebat:

— Înțeleg că nu știți de ce v-am chemat?

— Sir, nu pot să-mi imaginez de ce...

Regele a zâmbit:

— Vreau să vă rog să alcătuiți un nou guvern.

— Voi face cu siguranță acest lucru.

În continuare, convorbirea s-a referit la organizarea noului guvern.

Pe drumul de întoarcere spre Amiralitate, Churchill nu i-a adresat niciun cuvânt lui „Thomrny”, Thomas, detectivul din paza lui personală, care ședea lângă șofer. Când s-au oprit în fața clădirii cenușii a Amiralității și Churchill a pus mâna pe mânerul ușii, dând să coboare, Thomas l-a oprit:

— Sir, doream să vă felicit pentru această funcție înaltă. Vă urez succes în îndeplinirea unei misiuni neobișnuite.

Churchill s-a uitat la el fără un cuvânt. Avea lacrimi în ochi, ca și când l-ar fi copleșit toate emoțiile acelei zile. A spus încet:

— Numai Dumnezeu știe cât de mare este această misiune. Sper că nu este prea târziu, dar mi-e teamă că s-ar putea să fie. Trebuie să facem tot ce putem.

S-a întors și a pornit spre intrarea în clădire. Chiar în aceeași seară intenționa să-i prezinte regelui lista membrilor guvernului. Trebuia să țină seama de apartenența lor partinică, deoarece urma să fie un guvern de alianță națională. A împărțit mandatele între reprezentanții propriului Partid Conservator, ai Partidului Laburist și chiar ai micului Partid Liberal, care avea numai câteva mandate. Apoi, analizând raportul de forțe în parlament și în guvern, și-a dat seama cât de dificilă este poziția în care se află. Era premier, dar nu era șeful Partidului Conservator. Șeful acestui partid, Neville Chamberlain, care cu numai câteva ore în urmă încă mai era premier, trebuia așadar să facă parte din noul guvern. Asta nu-l neliniștea. Chamberlain era un om loial și zilele următoare aveau să confirme că din partea lui nu venea nicio primejdie. Halifax! Acesta îl neliniștea pe Churchill. Constituia o amenințare și aceasta din mai multe motive. Avea o poziție puternică în Partidul Conservator, iar părerea lui că Marea Britanie nu trebuie să intre în război cu Hitler era împărtășită de cei mai proeminenți politicieni. Era sprijinit și de regele George al VI-lea și părea clar că și monarhul împărtășește părerile politice ale lui Halifax. Ce era încă și mai rău, Churchill nu-și putea permite să-l demită pe Halifax din funcția de ministru al Afacerilor Externe, iar păstrarea unui adversar al războiului într-o funcție atât de importantă însemna ca multe din acțiunile guvernului să fie torpilate. Dar nu avea încotro. Eliminarea lui Halifax ar fi însemnat război cu Curtea și cu mulți politicieni influenți din Partidul Conservator. Nu ar fi fost înțelept nici chiar în vremuri liniștite, cu atât mai puțin în împrejurări atât de dramatice ca cele de după atacul Germaniei împotriva Franței.

Ceva mai departe, vizavi, în clădirea masivă a Ministerului Afacerilor Externe, la etajul întâi, în cabinetul lui R.A. Butler, adjunctul ministrului, stăteau câțiva funcționari la un pahar de șampanie. Nu sărbătoreau primirea funcției de prim-ministru de către Churchill. Atmosfera și expresia de pe chipurile lor spuneau că este o ceremonie funerară. Erau adversarii cei mai înverșunați ai noului premier.

Ministrul adjunct Butler părea cel mai îndârjit.

— Excelent, tradiția pură a politicii britanice a ajuns pe mâna celui mai mare aventurier din istoria politicii contemporane, a spus el pe neașteptate. Am încercat să-l conving pe Halifax să accepte funcția de premier, dar întorsătura neașteptată pe care a provocat-o Winston ăsta și acoliții lui este cea mai mare nenorocire. Și totul numai din vina lui Chamberlain, care s-a lăsat dus de nas așa de ușor de acest semiamerican...

Îi spunea lui Churchill semiamerican, căci mama acestuia, Janette Jerome, era din Brooklyn. În gura diplomatului englez suna ca cea mai mare jignire.

— Și principalii lui colaboratori sunt niște palavragii și neisprăviți, niște oameni absolut ineficienți, a mai adăugat el.

Atitudinea lui Butler și a altor câțiva susținători ai lui Halifax, sinceritatea cu care își exprimase adversitatea față de noul premier reprezentau o amenințare de care Churchill nici nu-și dădea seama. Și era cu atât mai primejdios, cu cât în zilele următoare atenția lui trebuia să se concentreze asupra frontului, nu asupra intrigilor de cabinet. Dar ei intenționau să profite tocmai de aceasta.

Ziua în care Franța a pierdut

Deasupra drumului îngust dintre păduri se ridica o ceață albăstruie. Era fumul de la sutele de tancuri care umpleau spațiul dintre copaci. Generalul Heinz Guderian¹, care stătea în automobilul decapotabil de Stat-major cu acoperișul dat jos, privea neliniștit cât de încet înaintează tancurile. Știa că blocajul avea deja 80 km și ar fi fost de ajuns câteva avioane aliate pentru a acoperi drumul cu epave de vehicule blindate. Din fericire, *Luftwaffe* își îndeplinea foarte bine misiunea și respinsese eficient cele câteva avioane de vânătoare ale dușmanului, care ajunseseră în acea zonă. Pe lângă aceasta, aliații continuau să fie convinși că atacul german principal se va concentra asupra Belgiei și Olandei și își duseseră forțele acolo. Chiar și Armata a 7-a franceză, care ar fi trebuit să apere zona Ardenilor, fusese trimisă în nord, la Breda.

Cu toate problemele lor, nemții repurtaseră deja un mare succes, căci ajunseseră cu trupele lor pe Meuse în numai două zile. Duminică 12 mai, pe malul râului erau instalate unitățile a șapte divizii blindate.

¹ **Heinz Guderian** (1888-1954), fiu al unui ofițer prusac, a intrat în armată în 1907, după absolvirea școlii de cădeți. În timpul Primului Război Mondial, a fost ofițer de Stat-major, după război a rămas în armată și, inițial, a servit în trupele de frontieră, apoi a lucrat la Ministerul *Reichswehr-ului*. În 1934 a preluat funcția de șef de Stat-major al comandamentului armatelor de blindate, apoi de comandant al uneia din cele trei divizii de blindate, în 1938 a devenit comandantul armatelor rapide. În 1937, a scris cartea *Achtung! Panzer!*, în care a prezentat posibilitățile și viitorul armelor blindate, în septembrie 1939, în Polonia, a comandat Corpul XIX blindate. În 1940 a sprijinit planul gen. E. von Manstein, care prevedea atacul prin Ardeni. În 1941, în timpul agresiunii împotriva Uniunii Sovietice, a comandat Grupul 2 blindate (ulterior Armata a 2-a blindate). La 25 decembrie 1941, ca urmare a înfrângerii de la Moscova, a fost demis de Hitler. În 1943, a revenit în serviciul activ, ca inspector general al armatelor blindate. După atentatul împotriva lui Hitler din 20 iulie 1944, a condus tribunalul de onoare, care a decis eliberarea din armată a ofițerilor implicați în atentat. În iulie 1944 a devenit șeful Statului-major General al forțelor terestre (pe atunci îndeplinea două funcții: inspector general și șef de Stat-major). La 28 martie 1945, a fost demis pentru a doua oară din armată, pentru că s-a exprimat împotriva concepțiilor militare ale lui Hitler. La 10 mai 1945 a ajuns prizonier la americani, eliberat la 17 iunie 1948.

Generalul Heinz Guderian

Guderian se grăbea. Știa că forțarea râului era cheia victoriei în acest război și nu-l disprețuia pe inamic, împrejurările erau favorabile dușmanului. Tancurile înaintau extrem de încet. Una din diviziile corpului lui rămăsese mult în urmă, căci nu reușise să străbată cu tancurile sale pe drumurile înguste, aglomerate de armată. Pe deasupra tuturor relelor, pe malul vestic al râului se aflau poziții de artilerie și buncăre bine camuflate, pe care aviația nu reușise să le descopere. Cele mai multe poduri fuseseră distruse.

Guderian știa că în zorii zilei de 13 mai divizia a 5-a blindate încercase să traverseze râul Meuse la sud de Yvoir, dar apărarea franceză era atât

Tancuri germane așteptând să traverseze râul Meuse

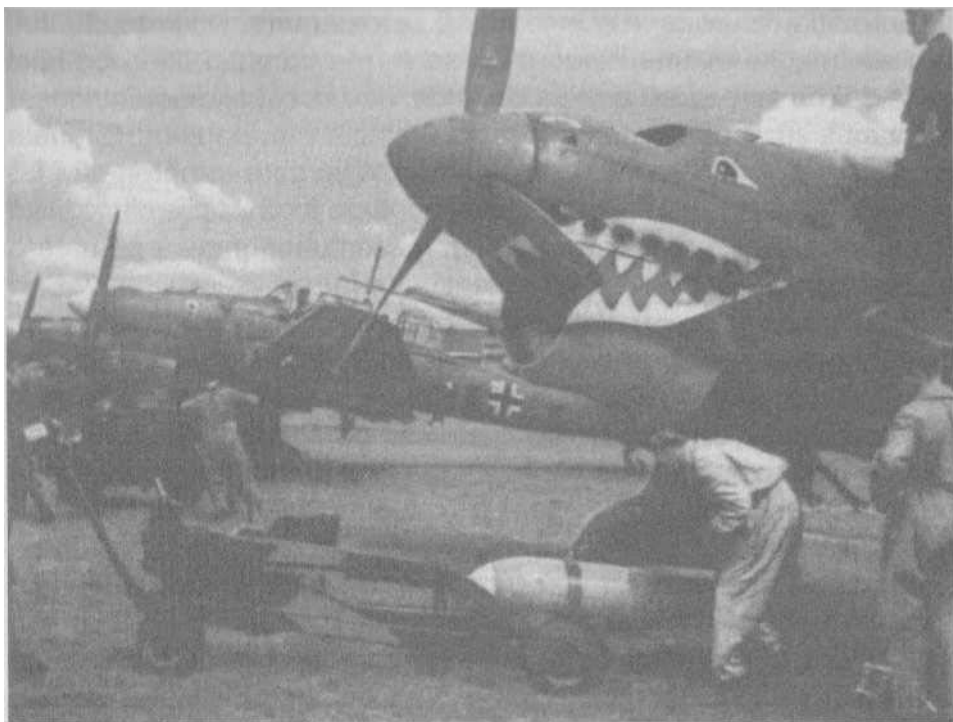
de puternică, încât după câteva tentative eșuate, nemții fuseseră nevoiți să se retragă, lăsând pe mal cele mai multe bărci și pontoane. Din zona Dinant, generalul Erwin Rommel, comandantul Diviziei a 7-a blindate, raporta:

— Situația nu este deosebit de plăcută. Bărcile noastre au fost distruse una după alta de foc din flanc. Infanteria inamică este atât de bine acoperită, că nici după ce o cauți îndelung cu luneta nu poți să-i descoperi pozițiile. Singura soluție ar fi să instalăm o perdea de fum, dar nu aveam o unitate dotată cu dispozitivele necesare. Am dat ordin să se incendieze câteva case din vale ca să obținem fumul de care avem nevoie.

Guderian începea să se neliștească. Dacă inamicul reușea să oprească diviziile germane câteva zile, întreaga mare expediție din vestul Europei s-ar fi putut încheia cu o înfrângere. Discutase pe această temă cu o seară înainte cu comandantul grupului de blindate, generalul Ewald von Kleist¹, ajungând la concluzia că lucrul cel mai important este să înainteze rapid și să forțeze trecerea râului cât mai curând. De aceea a dat ordin să se traverseze râul, indiferent dacă toate unitățile corpului lui vor reuși să ajungă la timp.

Undeva, deasupra pădurii, s-a auzit dintr-odată un huruit de motor care devenea din ce în ce mai puternic. Guderian s-a uitat la ceas. Era aproape ora 11.00. Avioanele din corpul VIII de aviație erau punctuale. Zburau în grupuri de câte trei la o înălțime de 3000 de metri. Punctele negre de pe cerul fără nori creșteau mereu până când au început să se distingă aripile și cabinele specifice avioanelor

¹ **Ewald von Kleist** (1881-1954), feldmareșal, participant la Primul Război Mondial, în februarie 1936 a ieșit la pensie, dar în august a revenit în serviciul activ, preluând comanda Corpului XXII din componența Armatei 14. Ca recunoaștere a meritelor din timpul luptelor din Polonia din 1939, a primit dreptul de a comanda trei corpuri de blindate, care, sub numele de grupul de blindate „Kleist” au jucat un rol decisiv în luptele din Franța. În iulie 1940, a preluat comanda Grupului 1 blindate, care în aprilie 1941 a participat la agresiunea din Iugoslavia. Pe frontul de răsărit, începând din iunie 1941, grupul lui de blindate s-a evidențiat în luptele pentru Kiev, pentru care în octombrie 1941 a primit statutul de Armata 1 blindate. În mai 1942, Kleist a preluat comanda temporară a Grupului de Armată „A”, pe care a reușit să-l scoată din încercuire și, ca recunoaștere a meritelor, în februarie 1943 a primit gradul de feldmareșal. La 30 martie a fost eliberat din funcție, ca urmare a înfrângerilor suferite în Ucraina. În 1945 a fost prins de armata britanică și trimis în Iugoslavia. Acolo a fost condamnat la 15 ani închisoare pentru crime de război, iar în 1949 a fost predat rușilor. A murit în închisoare în 1954.

Ju 87

de bombardament *Ju 87*¹. Deasupra lor se roteau avioanele de vânătoare, a căror misiune era să protejeze bombardierele de aviația Aliaților, dar pe cer nu se vedea niciun avion al acestora.

Avioanele Junker descriau cercuri largi deasupra malului vestic al râului Meuse, de unde se auzea canonada mitralierelor antiaeriene. Focul era însă haotic, ceea ce arăta că apărătorii francezi, care respinseseră cu atâta viteză atacurile infanteriei germane, fuseseră luați prin surprindere de vederea avioanelor.

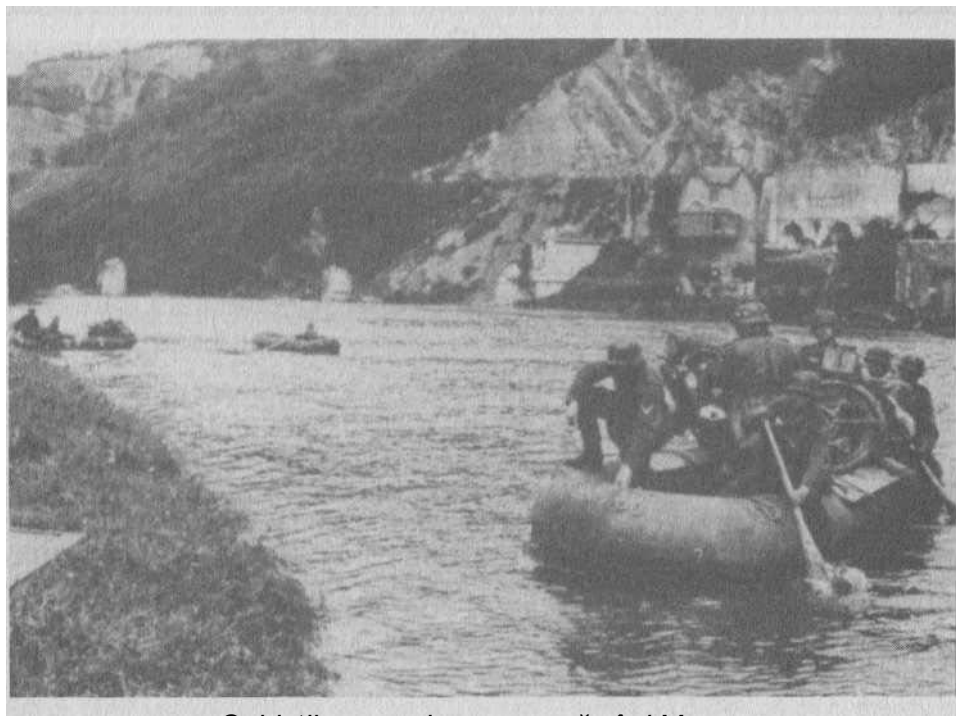
¹ **Junkers Ju 87 Stuka** (*Sturzkampfflugzeug* - avion de bombardament), proiectat în 1933 de Hermann Pohlmann. Botezul în luptă a avut loc în timpul războiului civil din Spania. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a fost utilizat în diverse versiuni pe toate fronturile. Până în 1944, când producția a fost sistată, au fost construite 5700 de avioane.

Date tactico-tehnice (*Ju 87D-1*), motor cu puterea 1400 CP, anvergura 13,8, lungimea 11,5 m, greutatea la decolare 6586, viteza max. 410 km/h, raza de acțiune 1000 km, armament 2 mitraliere automate în față MG 17 calibru 7,9 mm, două mitraliere în spate, MG 81 calibru 7,9 mm și 250 kg, 500 kg, 1000 kg sau 1800 kg de bombe sub cabină și 4 bombe a 50 kg, 2 - 250 kg sau 2 - 500 kg sub aripi.

Formația de avioane a început să se destrame. Unul după altul, Stukas-urile se avântau în luptă și se auzea un vuiet continuu. Cei de la sol nu se puteau orienta de unde vine acest zgomot înfricoșător, nemaiauzit până atunci în timpul atacului avioanelor. Sirenele montate sub cabina pilotului scoteau un vuiet care urmărea să-i înspăimânte pe soldații de la sol și să-i pună pe fugă. Micile dispozitive își îndepliniseră cu succes misiunea, accentuând panica pe care o trezeau avioanele de bombardament.

Primul avion s-a apropiat de pământ sub un unghi de 60° și brusc, la înălțimea de 1000 m, s-a îndreptat, iar de sub aripile lui s-au desprins câteva bombe mici. Apoi al doilea, al treilea, toate au repetat aceeași manevră. Deasupra colinelor de pe malul râului se înălțau trâmbe negre de fum, semn inconfundabil că bombele nimeriseră în pozițiile franceze și provocaseră explozia muniției, distrugând vehicule și clădiri.

Atacul aerian a fost surprinzător de scurt, dar înainte ca avioanele care veniseră în primul val să dispară dincolo de coline, au apărut alte șaiszeci. Și tot așa, timp de cinci ore, val după val, avioanele veneau și aruncau bombe cu mare precizie pe pozițiile apărătorilor.

Soldații germani traversează râul Meuse

Consecințele raidurilor au fost cumplite. Soldații francezi erau bine pregătiți pentru atacurile prelungite de artilerie. Buncărele de beton și adăposturile solide de lemn îi apărau împotriva proiectilelor de calibru mic, iar inamicul putea să aducă artileria grea și muniția corespunzătoare abia după câteva zile. Dar dintr-odată s-a văzut că focul vine împotriva lor din cer, le distruge buncărele, le împrăștie casele în care aveau instalate cuiburile de mitralieră, punându-i pe fugă pe soldații luați prin surprindere de vuietul avioanelor de care nu se puteau apăra. Din nou, avioanele de bombardament își dovediseră forța de distrugere, în fața căreia inamicul nu se putea nici adăposti, nici apăra.

— Înainte! Guderian s-a aplecat spre radiotelegrafistul care ședea alături de el. Prima divizie de blindate să se apropie de râu!

Tancurile care coborau încet de pe colină au început să se apropie de râu. În spatele lor alergau infanteriștii care trăgeau tunurile antitanc, poziționate apoi rapid chiar pe mal. Focul inamicului era slab și imprecis. Proiectilele franceze nimereau fie în apă, fie se pierdeau deasupra pădurii fără să producă mari distrugerii unităților atacatoare. Se vedea ce derută provocaseră avioanele în rândurile inamicului și ce pierderi grele suferiseră acestea.

Primul val al soldaților din Divizia 1 blindate a ajuns la mal și a ocupat un cap de pod în zona Glaire la ora 16.00.

Guderian, auzind de succesul lor, a sărit jos din automobil și a alergat spre mal.

— La o parte! i-a strigat el unui soldat care intenționa să sară într-o barcă.

Când acesta, uluit la vederea generalului în manta de piele, s-a tras într-o parte, Guderian și-a trecut piciorul peste bordul bărcii.

— Dați-i drumul, dați-i drumul! i-a îndemnat pe soldații care împingeau barca.

Voia să fie cu ei acolo, căci știa că vine momentul decisiv al luptei. Dacă reușeau să-l împingă pe inamic și să susțină contraatacul lui, până seara geniștii vor face podul și în următoarele câteva ore toată divizia se va afla pe celălalt mal al râului Meuse.

Traversarea râului a durat doar câteva minute. Guderian, preocupat să supravegheze malul, nici nu și-a dat seama când botul bărcii s-a înfipt în fundul stâncos.

Ofițerul care observa colina a luat poziție de drepti văzându-l pe Guderian.

— Oberstleutnant Hermann Balck, comandantul primului regiment, s-a prezentat el. Domnule general, traversările de agrement pe râul Meuse sunt interzise.

Guderian a zâmbit. Cu cuvintele acestea îi îndemna la instrucție pe ofițerii care tratau cu superficialitate exercițiile de depășire a obstacolelor acvatice.

— Care este situația?

— Francezii se retrag. Au suferit pierderi mari în timpul bombardamentului și nu mai rezistă tensiunii. Nu cred că sunt în stare să contraatace. Peste o oră sau două ar trebui să întărim capul de pod.

La ora 17.30, pe malul de răsărit au apărut camioanele cu pontoanele de 16 tone. Curând, încărcătura lor era deja în apă. Până seara, podul de pontoane, pe care puteau trece tancurile și autovehiculele blindate, era gata. Guderian, care se străduia să accelereze ritmul traversării râului, a ordonat ca echipamentele mai ușoare, cum ar fi motocicletele și tunurile antitanc să fie transferate pe pontoane de cauciuc. Nemții s-au instalat temeinic pe malurile Meusei. Ziua de 13 mai 1940 a devenit ziua care a decis soarta războiului din Franța.

Winston Churchill, care în acea zi se pregătea să-și țină discursul în parlament, nu știa cât de gravă este situația. Avea toate motivele să creadă că puternica armată franceză, sprijinită de Corpul Expediționar Britanic, îl va respinge pe inamic.

A intrat în sala Camerei Comunelor, decis să țină o cuvântare care să confirme faptul că este un conducător care vede clar viitorul Marii Britanii și nu va accepta să facă niciun fel de concesii dușmanului.

— Aș dori să spun Camerei ceea ce am spus și mai înainte celor care au intrat în guvern: nu am nimic de oferit, decât sânge, muncă, lacrimi și sudoare. Ne așteaptă tot ce este mai rău. Mă veți întreba care este politica noastră? Am să vă spun: să ducem război pe mare, pe uscat și în aer, cu toată puterea și cu toate forțele pe care ni le va da Dumnezeu; să ducem război împotriva unei tiranii monstruoase, împotriva unor crime care ne trezesc groaza. Aceasta este politica noastră. Mă întrebați care este scopul nostru? Am să vă răspund cu un singur cuvânt: victoria! Victoria cu orice preț, victoria împotriva terorii, victoria indiferent cât de lung și de anevoios va fi drumul până la ea. Fără victorie nu vom dăinui.

Aceste cuvinte au făcut o impresie puternică. Fermitatea, forța și convingerea cu care vorbea Churchill păreau să închidă gura politicianilor sperioși, nesiguri de viitorul exigențelor de pe continent. Dar,

Tancul PzKpfw I (sus) și tancul PzKpfw II (jos). Aceste tancuri au reprezentat nucleul forțelor blindate germane în 1940

la fel ca și vorbitorul, niciunul din cei aflați în sala parlamentului nu-și dădea seama ce pot să însemne aceste cuvinte peste câteva zile, când puterea Franței se va dovedi numai o amintire a vremurilor de altădată, care trecuseră în mod ireversibil.

Churchill știa că francezii pot să arunce în luptă 100 de divizii, belgienii - 23, olandezii - 10 și britanicii - 10; în total, 143 divizii, în timp ce nemții aveau 157 de divizii, dintre care trimiseseră în luptă 128. Așadar, dacă ar fi fost vorba numai de număr de divizii, Aliații ar fi câștigat. Dar importantă era aici capacitatea lor de luptă și talentul comandanților, iar în acest domeniu Aliații nu se puteau compara cu *Wehrmacht*-ul, care era sigur de oamenii lui cu moralul ridicat, experimentați și având deja rodajul războiului din Polonia.

Armatele Aliaților erau împrăștiate și nu știau să colaboreze. Comandanții vorbeau limbi diferite, proveneau de la școli militare diferite, aveau alte tradiții. Nu fusese timp pentru omogenizarea unor armate atât de diferite. La 4 septembrie 1939, britanicii au trimis în Franța primele unități ale Armatei Teritoriale, adică de rezervă, ceea ce însemna că este mai slab instruită și echipată. Din ziua în care aceste unități au debarcat în porturile franceze, au trebuit să treacă multe luni până când soldații britanici să poată alcătui formațiuni de luptă capabile să joace un rol în războiul de pe continent. Încă și mai rău se prezenta situația cu armata belgiană, care, înainte de război, evitase orice fel de colaborare cu armatele aliate, ca să nu-i dea lui Hitler un pretext să-i reproșeze că nu mai este neutră. Belgianii ceruseră ajutorul francezilor abia în ziua agresiunii Germaniei. Nu mai era timp pentru uniformizarea armatelor aliate.

În acest război, rolul hotărâtor avea să fie jucat de tancuri, iar forțele blindate de ambele părți ale frontului păreau echilibrate, atât în privința numărului, cât și a calității.

Nemții puteau să arunce în luptă 3465 tancuri, cele mai multe ușoare, cu blindaj slab, înarmate numai cu mitraliere sau tunuri mici, de calibrul 22 mm.

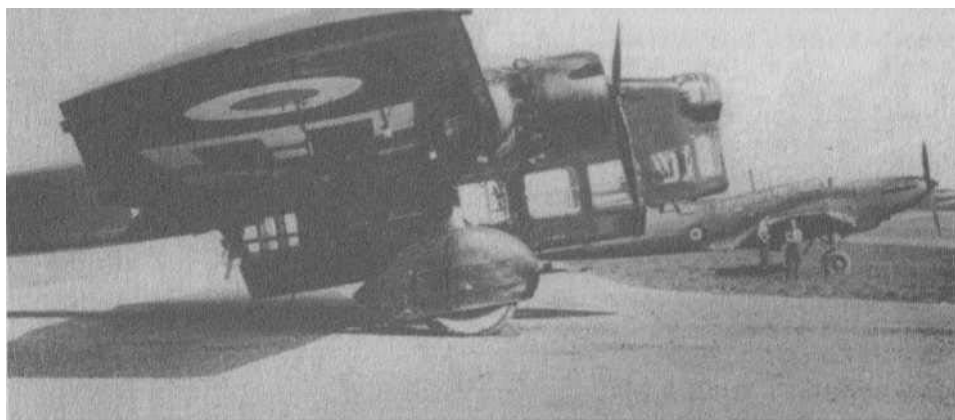
Aliații aveau tot atâtea tancuri, dar erau superioare față de cele germane prin blindaj și armament. De exemplu, tancul francez *B1-bis* avea o mortieră calibrul 75 mm la cabină, apoi un tun calibrul 47 la turelă și două mitraliere automate. Armamentul lui îi asigura superioritatea față de orice tanc german, nu numai prin forța mai mare a proiectilelor, ci și prin posibilitatea de a încărca mortieră cu proiectile explozive și tunurile de la turelă cu proiectile antitanc. În orice

O imagine iluzorie a forței: defilarea tancurilor franceze

moment, echipajul putea să lovească ținte diferite, fără să mai piardă timpul cu alegerea proiectilelor potrivite. În plus, tancul francez era protejat de un blindaj cu grosimea de 60 mm. Niciunul din tancurile germane de la vremea respectivă nu era atât de bine înarmat și blindat. Cu toate acestea, ele au fost cele care au câștigat duelul. Cum a fost posibil?

În toate tancurile franceze, proiectate cu gândul la apărare, s-a aplicat o soluție care pe câmpul de luptă s-a dovedit tragică pentru echipaj: turela pentru o singură persoană. Acolo ședea comandantul tancului, care era în același timp și încărcător și trăgător al tunului. Când tancul se ascundea printre copaci și aștepta să apară vehiculele dușmanului, nu era niciun impediment pentru comandant că trebuia să îndeplinească mai multe funcții. Dar pe câmpul de luptă, un singur om nu putea să observe și terenul, să dea și ordine echipajului, să încarce și tunul, să caute ținta, s-o urmărească și să tragă, să evalueze eficiența loviturii, să se uite de jur împrejur ca să vadă de unde vine primejdia. Turela pentru o singură persoană a tancurilor franceze făcea imposibilă o acțiune eficientă.

Aviația franceză era învechită; bombardierul Amiot 143 nu putea lua decât 1000 kg bombe și zbura cu o viteză de 300 km/h. În fundal, bombardierul britanic Battle

Pe lângă aceasta, aliații își împrăștiaseră forțele blindate. De exemplu, armata franceză avea tancuri în trei divizii de blindate (și în a patra în stadiul de organizare), în trei divizii de mecanizate, cinci divizii de cavalerie, treizeci și trei de batalioane de tancuri și câteva zeci de companii. Britanicii își împărțiseră tancurile între opt regimente de cavalerie și două batalioane. Nemții își grupaseră tancurile în zece divizii de blindate. Generalul Charles Delestraint a spus:

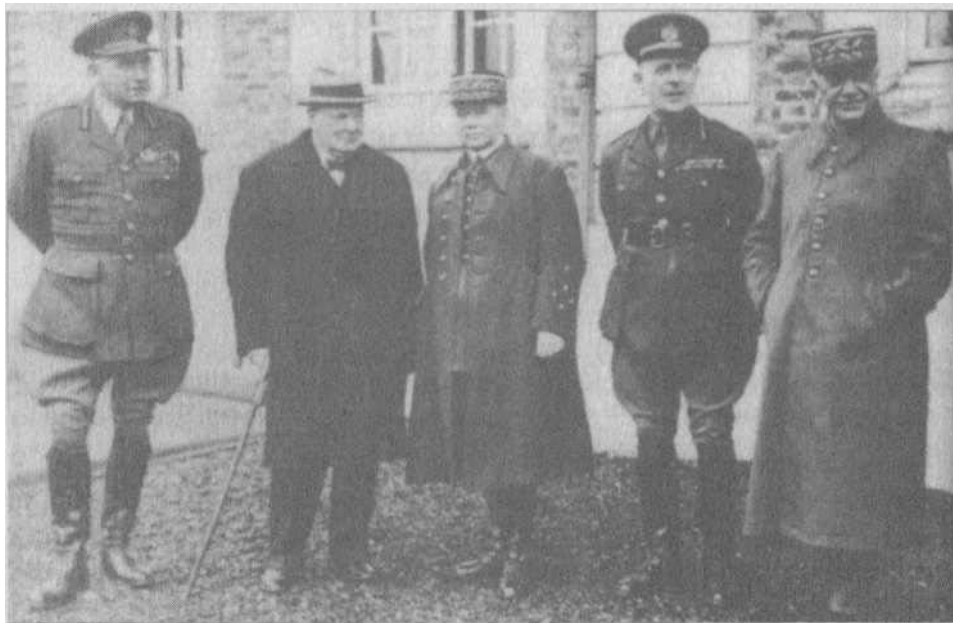
„Am avut peste 3000 de tancuri și nemții au avut tot atâtea. Dar noi le-am utilizat într-o mie de grupuri de câte trei tancuri, pe când nemții în trei grupuri de câte o mie de tancuri.”

Cel mai important element de superioritate al armatelor blindate germane era posibilitatea lor de a interacționa cu aviația, care depășea în toate privințele aviația aliată. Germania putea arunca în luptă 3950 avioane, dintre care 1120 bombardiere, 340 bombardiere *Ju 87 Stuka* și aproape 1000 de avioane de vânătoare bimotor sau cu un singur motor. Toate avioanele erau moderne, rapide, bine înarmate, admirabil pregătite să-și joace rolul atribuit lor în doctrina războiului fulger. Comandanții *Luftwaffe*, după experiențele din Polonia, știau să colaboreze excelent cu armata terestră și știau foarte bine că avioanele sunt dușmanii cei mai aprigi ai tancurilor.

Forțele aeriene franceze, *Armee de l'Air*, dispuneau de 1375 avioane de luptă, dintre care 740 avioane de vânătoare moderne, dar

numai 140 de bombardiere medii și ușoare, care puteau să atace în mod eficient coloanele blindate germane. Bombardierele mai grele erau învechite și nu puteau juca niciun rol în luptă. Din cauza vitezei lor scăzute și a armamentului slab, erau o pradă ușoară pentru avioanele germane de vânătoare. Situația era înrăutățită de sistemul incorect de comandă și de faptul că în cadrul comandamentului aviației nu exista dorința de colaborare cu forțele terestre.

Forțele aeriene britanice dispuneau de 1873 de avioane, dintre care până în mai 1940, 416 fuseseră transferate în Franța. Printre acestea erau numai două divizioane de avioane moderne de vânătoare *Hurricane*. Restul erau bombardiere biplane învechite Gloster *Gladiator*, avioane de comunicații și de recunoaștere și bombardiere medii, care au suferit pierderi enorme în lupte și au fost ulterior retrase. Firește, unitățile britanice bazate în Franța puteau conta pe sprijinul avioanelor care rămăseseră pe aeroporturile de pe insule, dar comandantul aviației britanice de vânătoare, generalul Hugh Dowding, nici nu se gândea să trimită în Franța cele mai bune avioane, convins că acolo vor fi distruse și nu va mai avea cu ce să apere bazele engleze, uzinele și orașele împotriva bombardierelor *Luftwaffe*.

Winston Churchill la Paris; de la stânga la dreapta: gen. Ismay, W. Churchill, gen. Maurice Gamelin, gen. Kort, gen. A. Georges

Armata aeriană a Olandei era pregătită de luptă: 175 avioane, dintre care 72 de bombardiere și avioane de vânătoare moderne. La fel și armata Belgiei: 90 avioane de vânătoare, 12 bombardiere și 120 avioane de recunoaștere, dar numai 50 dintre ele suficient de moderne.

Surpriza s-a produs după cuvântarea din parlament, în ziua de 15 mai la ora 7.30, când Churchill s-a sculat din pat în apartamentul său de la Amiralitate, unde hotărâse să locuiască până se pregătește noua locuință din Downing Street. Soneria telefonului din cabinet îi spunea că este vorba de o chestiune urgentă care nu suferă amânare. Și într-adevăr, telefona premierul Franței, Reynaud, care striga în engleză cu un accent francez caraghios:

— Am fost învinși!

Uimit și adormit, Churchill se străduia să înțeleagă ce auzise și nu răspundea.

— Ne-au bătut! Am pierdut lupta!

A spus „lupta” când, de fapt, era vorba de război.

— Frontul de la Sedan a fost străpuns, i-a explicat Reynaud și nemții au năvălit peste lunca aceea cu un număr mare de tancuri și vehicule blindate. Drumul spre Paris este deschis. Am fost învinși.

Churchill a înțeles că premierul francez are o criză de isterie și a încercat să-i explice că nu poate fi chiar atât de rău, căci, în curând, diviziile germane care au trecut râul Meuse nu vor mai avea combustibil și deci vor trebui să se oprească, ceea ce le va da francezilor posibilitatea să-și adune forțele și să contraatace.

— Ne-au bătut, repeta Reynaud, surd la toate argumentele.

Churchill credea evaluarea dramatică a situației pe care i-o prezenta premierul francez? Poate că era numai o încercare a nemților de a-i obliga pe britanici să întărească Corpul expediționar cu alte unități, mai ales cu divizioane de avioane de vânătoare. Churchill nu era dispus să trimită în Franța avioane de vânătoare, pentru că în felul acesta ar fi slăbit apărarea Angliei, care putea fi atacată în orice moment de bombardierele germane. Dar un refuz clar l-ar fi jignit pe aliatul său, așadar Churchill a decis că cel mai bine este să se ducă la Paris, ca să vadă care este situația la fața locului și să discute ce acțiuni trebuie întreprinse.

Era în continuare convins că situația din Franța nu este așa de rea, cu atât mai mult cu cât convorbirea cu generalul Alphonse Georges¹ se desfășurase cu totul altfel decât cea cu premierul Reynaud. Comandantul șef al armatelor de pe Frontul de Nord-vest unde se desfășurau luptele care urmau să decidă soarta războiului, îi spusese lui Churchill că, într-adevăr, nemții străpunseseră frontul pe Meuse, dar acesta fusese refăcut și situația „nu este deloc rea”. Adevărata imagine a amenințării a ajuns la Churchill abia în ziua următoare, 16 mai, când a ascultat la Cabinetul de Război raportul Șefului de Stat-major Imperial, în care se spunea că tancurile germane au ajuns în Laon, un orașel aflat la 100 km nord-est de Paris. După prânz, Churchill s-a urcat în avion să meargă la Paris. După ora 17.00 a aterizat pe aeroportul Le Bourget de lângă Paris. Era bine dispus și destul de sceptic față de francezi, care se lamentau că totul este pierdut, l-a spus chiar și primului secretar al ambasadei care venise să-l întâmpine:

— Suferă prea tare de ficat - vrând să însemne că, după părerea lui, beau prea mult vin, ceea ce are o influență nefavorabilă asupra ficatului.

În aceeași seară, când a ajuns la sediul Ministerului Afacerilor Externe de pe Quai d'Orsay² a înțeles pe deplin gravitatea situației. Chiar de la intrare a simțit mirosul usturător al fumului de la focurile din curte, unde se ardeau documentele guvernamentale.

În cabinetul ministrului, alături de gazdă, erau prezenți premierul Reynaud, generalul Maurice Gamelin, comandantul șef al forțelor armate franceze, și Edouard Daladier, ministrul Apărării.

Gamelin a desfășurat o hartă pe care în zona Sedan linia roșie a frontului făcea o burtă vizibilă spre vest. A explicat coerent și fără

¹ **Alphonse Joseph Georges** (1875-1951), general, absolvent al școlii de ofițeri Saint-Cyr, participant la Primul Război Mondial, din 21 octombrie 1939 a comandat cel mai important front francez, Frontul de Nord-vest. În timpul ofensivei germane din mai 1940 nu a reușit să reacționeze suficient de repede la loviturile unităților blindate ale inamicului care au trecut prin Ardeni și să organizeze contraatacul. Se pare că starea lui psihică și capacitățile de comandă îi fuseseră afectate de o rană foarte gravă pe care o primise în 1934 la Marsilia, în timpul atentatului împotriva regelui Alexandru al Iugoslaviei. La 19 mai 1940 a fost eliberat din funcția de comandant al Frontului. În 1943 s-a alăturat gen. Henri Giraud în Alger și, timp de câteva luni, a fost membru al Comitetului Francez de eliberare Națională.

² **Quai d'Orsay**, denumirea bulevardul parizian pe care se află Ministerul Afacerilor Externe a fost adoptată ca denumire a ministerului.

patimă care divizii germane trecuseră Meuse şi în ce direcţie se desfăşoară ofensiva.

La un moment dat, Reynaud a intervenit, temându-se că situaţia de pe front ar putea să nu facă o impresie destul de puternică asupra britanicilor.

— Vârful de lance al nemţilor a trecut prin unităţile noastre ca prin- tr-un morman de nisip. Vă asigur că acolo - a arătat pe hartă zona Sedan - se decide nu numai soarta Franţei, ci şi a Imperiului Britanic.

S-a făcut linişte. Churchill a luat un trabuc şi s-a îndeletnicit mult timp cu aprinderea lui.

— Şi care sunt rezervele strategice? a întrebat el în cele din urmă în franceză.

— Niciuna - a răspuns scurt generalul Gamelin, ceea ce însemna că armata franceză nu este în stare să oprească unităţile care se îndreptau spre Paris.

Churchill s-a uitat pe fereastră la vălătucii de fum care se ridicau din focurile mari. Din când în când se auzea ţăcănitul roţilor roabelor cu care se cărau documentele oficiale pentru a fi aruncate în flăcări şi bufniturile înfundate ale pachetelor cu hârtii aruncate de la ferestrele de sus ale clădirii guvernamentale. Era semnul cel mai evident că evacuarea Parisului începuse. Ce putea să răspundă?

Câteva zeci de minute mai târziu, Churchill s-a întors la Ambasada britanică şi a trimis o telegramă în care ordona convocarea Cabinetului de Război şi examinarea propunerii de a se trimite în Franţa şase divizioane de avioane de vânătoare¹. Însă îşi dădea seama că este un gest care nu va avea prea mare însemnătate militară. Înfrângerea nu mai putea fi evitată, ceea ce însemna o înrăutăţire dramatică a situaţiei Marii Britanii.

Înfrângerea Franţei avea o influenţă hotărâtoare asupra luptelor din Norvegia, de unde armatele aliate vor trebui să se retragă, lăsând porturile acestei ţări în mâna duşmanului. *Kriegsmarine* va dobândi baze foarte potrivite şi ieşire spre Atlanticul de Nord, unde submarinele germane vor putea să atace flota britanică. Şi asta nu era tot.

Germanii vor ocupa porturile de la Marea Mânecii, ba încă şi mai rău, bazele marinei franceze din Golful Biscaya, precum Brest sau Bordeaux, de unde L/-boof-urile ieşeau direct în apele Atlanticului. Ameninţarea încercuirii Marii Britanii şi tăierea căilor de comunicaţie

¹ Un divizion avea în medie 14 avioane.

vitale din Atlantic devenea tot mai reală. În plus, nu se putea exclude nici faptul că o parte a marii flote franceze va cădea în mâinile inamicului. De pe aeroporturile din Belgia și din nordul Franței, avioanele *Luftwaffe* puteau să atace foarte eficient orașele, porturile, aeroporturile și depozitele de armament engleze.

Victoria împotriva Franței întărea considerabil Germania în domeniul militar, economic și politic. *Wehrmacht-ul* va dobândi mii de tancuri, tunuri, avioane și vehicule. Marile uzine franceze moderne, care foloseau materii prime franceze, vor începe să producă arme și echipamente pentru înzestrarea armatei germane. Victoria strălucită va consolida alianța Germaniei cu Italia și cu Uniunea Sovietică și multe state mici europene vor fi gata să intre sub curatela germană.

Churchill mai trebuia să se gândească și la faptul că în Franța se aflau aproape 400 000 soldați britanici din Corpul Expediționar Britanic¹, care vor deveni ostaticii lui Hitler.

Ce putea face guvernul britanic în această situație? Să plece urechea la cei care afirmau că războiul împotriva lui Hitler este o prostie politică și că trebuie să încheie pace? Fără îndoială că această soluție ar fi îmbunătățit situația Marii Britanii pentru câțiva ani. Dar ce s-ar fi întâmplat în acest timp?

Hitler, având garantată liniștea în Occident, și-ar realiza planul lui pe care îl prezentase atât de deschis în *Mein Kampf*, manifestul lui de propagandă: ar fi lovit Uniunea Sovietică pentru a câștiga mult trâmbișatul „spațiu vital” pentru poporul german. După ocuparea acestei țări cu imensele ei bogății naturale, cu câmpiile nesfârșite ale Ucrainei și Bielorusiei, cu marile uzine de producție și forța de muncă de milioane de brațe, Germania ar fi devenit cea mai mare putere din lume. Hitler n-ar mai fi ținut atunci în niciun fel seama de Marea Britanie, slăbită și împinsă în rolul de vasal. Ar fi rupt dintr-un singur gest tratatul de pace, așa cum făcuse în 1939 cu acordul de la

¹ **Corpul Expediționar Britanic** (*British Expeditionary Force - BEF*), armata britanică trimisă în 1939 în sprijinul armatelor aliate franceze și belgiene. Primele unități au sosit în Franța la 4 septembrie 1939 și au ocupat poziții de-a lungul graniței belgiene. În componența BEF intrau și forțe aeriene: 12 escadre numărând 9392 soldați. Punctul slab al Corpului era lipsa blindatelor, instruirea slabă a soldaților și lipsa unor forțe aviatice suficiente. În mai 1940, BEF număra 394 165 soldați, dintre care aprox. 240 000 erau pe front. La 10 mai 1940, BEF a pornit în direcția râului Skalda (Belgia), dar curând s-a retras în zona Dunkerque, pe unde au fost evacuate majoritatea efectivelor. În timpul luptelor din Franța, BEF a pierdut 68 111 soldați morți, răniți, dispăruți și luați prizonieri.

Munchen, atunci când ocupase Cehia, sau cu tratatul de neagresiune cu Polonia, când ocupase această țară. Marea Britanie, împreună cu toate coloniile ei, ar fi fost inclusă în cel de-al Treilea Reich.

Churchill înțelegea cât de gravă este situația. Conferința cu miniștrii francezi nu i-a schimbat opinia că Marea Britanie nu poate să dea dovadă de slăbiciune și să înceapă negocierile cu Germania. Când a ajuns din nou seara la Quai d'Orsay, le-a spus aceasta miniștrilor francezi:

— Chiar dacă Franța va fi învinsă, Anglia va continua să lupte, până când Statele Unite îi vor veni în ajutor, a declarat el cu un ton exaltat. Nu avea niciun temei să creadă că Statele Unite vor sări în ajutorul Marii Britanii. Dar a mers chiar mai departe și a prezentat viziunea guvernului său care se va refugia în fața nemților în Canada. De acolo, deasupra Angliei sfâșiată de bombe și deasupra Franței unde ruinele vor fi încetat deja să mai fumege, va conduce războiul aerian al lumii noi împotriva lumii vechi dominate de nemți.

Convorbirile care au durat până la ora 1.00 noaptea sunau ca un manifest politic al lui Winston Churchill. Era gata să ducă războiul până la capăt. Oricum, până la sfârșitul mandatului guvernului său, căci după aceea succesorul lui putea să aibă un cu totul alt program. Și Churchill înțelegea că susținătorii celor care îl considerau un aventurier iresponsabil erau foarte puternici. Poate chiar mai puternici decât el. Atunci, pe aceștia trebuia să-i convingă mai întâi pentru a-l putea învinge pe Hitler.

Cum să-i atragă pe americani?

Randolph Churchill¹ a deschis ușa de la apartamentul tatălui său și, auzind zgomote venind din baie, s-a dus în direcția aceea. Winston, într-un halat de mătase chinezească cu dragoni, stătea în fața oglinzii și se bărbierea cu un brici de modă veche, operațiune care îi lua mult timp și pe care o detesta din toată inima. Avea barba aspră și îndepărtarea ei în fiecare dimineață îl indispucea.

— Stai jos, băiete, și citește un ziar, până termin eu cu bărbieritul, a spus Churchill, văzând imaginea fiului reflectată în oglindă.

Dar până să iasă din baie, Winston a mormăit nu pentru el, ci pentru sine:

— Cred că văd o ieșire.

Apoi a continuat să se bărbierească.

Randolph s-a oprit în ușă.

— Vrei să spui că putem să evităm înfrângerea, sau crezi că îi putem bate pe nemernicii ăia?

Winston a aruncat briciul în chiuvetă.

— Firește că mă gândesc că îi putem bate, a spus el privind tot în oglindă.

— În ordine, eu sunt pentru, dar nu știu cum ai să faci chestia asta, a spus Randolph sincer uimit de optimismul tatălui său.

Winston a luat prosopul și s-a șters pe față. S-a întors către fiul său.

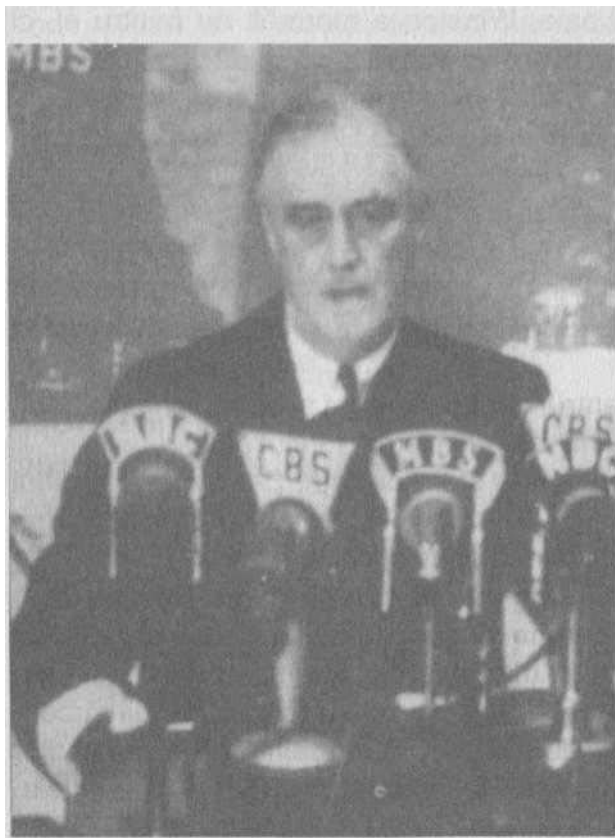
— Am să atrag Statele Unite, a spus el calm.

Churchill știa deja că Franța va capitula și Marea Britanie va fi nevoită să ducă războiul de una singură cu statul nazist, care, după această victorie, va deveni și mai puternic. Mai știa că 34% din societatea britanică, mai ales oamenii cu influență și cu studii superioare sunt în favoarea încheierii păcii cu Germania. Lista membrilor Asociației Anglo-germane, care luase ființă în 1935 în locul alteia,

¹ **Randolph Churchill** (1911-1968), fiul lui Winston, ziarist cunoscut în anii 30, din 1940 a devenit deputat în parlament. În timpul războiului, a servit ca ofițer de spionaj în Orientul Apropiat și în Iugoslavia. După 1945, în pofida câtorva încercări, nu a mai reușit să devină deputat. A scris multe cărți, printre care și o biografie a tatălui său.

mai puțin energetică în propovăduirea legăturilor dintre cele două țări, arăta că mulți dintre cei mai proeminenți politicieni și aristocrați cu legături la Curte se pronunță pentru prietenia între cele două popoare, nu pentru război. După înfrângerea Franței și în situația în care nemții amenințau direct țărmurile britanice, numărul adeptilor încheierii păcii ar fi putut să crească.

Cu o zi mai înainte, Churchill trimisese o telegramă președintelui Franklin Delano Roosevelt, în care îl informa cât de grea este situația din Franța. Se străduise să-l sperie pe președinte fără a-l îndepărta de ideea de a acorda ajutor Angliei, așadar îi dăduse asigurări că Marea Britanie este pregătită să ducă războiul și de una singură. A anexat și o listă de echipamente americane absolut indispensabile Aliatilor, 40-50 de distrugătoare, câteva sute de avioane moderne de vânătoare, muniție și tunuri antiaerene. Nu conta însă pe un răspuns prea

curând, căci cei 122 milioane de locuitori ai Americii nu aveau nici cea mai mică dorință să pornească la război în apărarea continentului aflat la o distanță atât de mare de țărmurile lor liniștite. Mai mult chiar, în noiembrie 1940, urmau să aibă loc alegeri prezidențiale, iar Franklin Delano Roosevelt intenționa să rămână în cea mai înaltă funcție din stat, deci nu se putea angaja în acțiuni războinice, căci oponentul său cel mai important, Wendell Wilkie, ar fi putut profita foarte

*Franklin Delano Roosevelt, un aliat cam fără ușor de aceasta ca
voie argument împotriva*

lui. Cu toate acestea, Churchill primise semnale care indicau faptul că, în pofida comportamentului său precaut, Roosevelt era gata să schimbe politica americană și să vină în ajutorul Angliei.

În cuvântarea rostită în fața Congresului la 4 ianuarie 1939, președintele declarase că Statele Unite nu au intenția să folosească alte mijloace decât pe cele pașnice pentru să zădărnici încercările agresorilor de a declanșa războiul. Anunța în felul acesta că va sprijini economic țările care vor cădea victimă agresiunii germane sau italiene. America nu putea să trimită în Europa nici măcar o mitralieră - acest lucru era interzis prin trei legi referitoare la neutralitate care fuseseră adoptate în anii '30. Orice încercare de relaxare a prevederilor legale referitoare la limitarea ajutorului provocaseră proteste vehemente din partea cercurilor izolaționiste, adversare ale oricărei implicări a Statelor Unite în problemele europene. În vara anului 1939, când, în cele din urmă, Camera Reprezentanților modificase legea referitoare la neutralitate, aceste schimbări fuseseră atât de mici, încât nu aveau nicio importanță practică. Dar dorința lui Roosevelt de a schimba situația era tot mai vizibilă. A spus clar acest lucru la 3 septembrie 1939, în timpul unei emisiuni radiodifuzate, „De vorbă în fața căminului”:

— Vouă și mie ne este ușor să ridicăm din umeri și să spunem că evenimentele care au loc la mii de mile de emisfera noastră nu pot atinge America și, în acest caz, Statele Unite trebuie pur și simplu să ignore Europa și să-i lase pe europeni să se descurce singuri. Dar chiar dacă dorim să ne ținem departe de aceasta, suntem nevoiți să recunoaștem că fiecare cuvânt, fiecare navă care plutește pe mare și fiecare bătălie are influență asupra viitorului Americii.

O altă dovadă a intențiilor președintele a fost telegrama din 11 septembrie 1939 trimisă lui Winston Churchill, atunci când acesta preluase funcția de prim lord al amiralității și în care îi scria:

„Având în vedere că dumneavoastră și cu mine am avut funcții similare în timpul Primului Război Mondial, aș vrea să știți că mă bucur foarte mult că ați revenit la Amiralitate. Problemele dumneavoastră, după cum cred, s-au complicat ca urmare a apariției unor elemente noi, dar problema de bază este probabil aceeași [...] Doresc să mă informați personal despre tot ceea ce, după părerea dumneavoastră, ar trebui să știu. Puteți trimite oricând prin curierul dumneavoastră sau al meu o scrisoare sigilată.”

Președintele unei mari puteri îi scria unui ministru! Acest fapt în sine era neobișnuit în cadrul relațiilor diplomatice dintre state. S-a încercat explicarea familiarității dintre cei doi politicieni cu ajutorul prieteniei dintre ei, care data încă din anii '20. Dar nu era adevărat. Roosevelt și Churchill nu se întâlniseră niciodată înainte de război, în această situație, scrisoarea președintelui căpăta importanța unei declarații politice: Roosevelt exprima simpatia față de politicianul, ale cărui opinii referitoare la necesitatea unei politici dure față de Hitler erau cunoscute de mult. Telegrama lui Roosevelt putea fi considerată deci o promisiune de ajutor. Pe lângă aceasta, președintele propunea un schimb imediat și direct de opinii, ocolindu-i pe premierul guvernului britanic și pe secretarul de stat american.

După ce preluase funcția de șef al guvernului, Churchill a început să-l tatoneze pe Roosevelt și, folosind canalele de comunicare americane, a început să-i trimită scrisori în care se semna „fost funcționar al marinei militare”. Își dădea seama că dobândirea sprijinului militar și economic al Americii este o chestiune foarte îndepărtată în timp, dar trebuia să înceapă să lupte pentru ele. Era convins că va câștiga.

Miezul nopții de 18 mai trecuse, când Churchill l-a chemat pe secretarul său, John Colville.

— Uite o telegramă pentru nesuferiții ăia de yankei. Trimite-o imediat.

Colville s-a uitat la ceas, dar nu stătea în obiceiul lui să-i atragă atenția șefului că este foarte târziu. Din moment ce șeful a spus că telegrama trebuie expediată imediat, cu siguranță că avusese motivele lui.

Câteva minute mai târziu a pus hârtia cu telegrama într-un plic și l-a sigilat. A scris numele adresantului: Herschel V. Johnson. Era primul secretar al ambasadei americane, prin mâinile căruia trecea corespondența diplomatică destinată președintelui.

La ora 1.30 noaptea, curierul a înmănat plicul sigilat secretarului. Acesta l-a chemat pe Tyler Kent, care era de serviciu în camera ci- frului și i-a ordonat să predea plicul ofițerului de cifru. Funcționarul nu avea voie să deschidă plicul.

O oră mai târziu, John Colville a fost trezit de telefonul premierului.

— Vreau telegrama înapoi. Trebuie să schimb câteva propoziții, a spus Churchill.

Secretarul a sunat imediat la ambasadă, cerând să i se trimită telegrama înapoi. Sigiliul nu trebuia să fie rupt, căci plicul nu ajunsese

încă în mâna ofițerului de cifru, singura persoană care avea dreptul să cunoască textul. Dar curierul a adus de la ambasadă plicul deschis! Cine și de ce deschisese o trimitere destinată președintelui Roosevelt? Și de ce ceruse Churchill ca telegrama să fie adusă înapoi în toiul nopții? Schimbarea bruscă a deciziei premierului avea și alt scop decât corectarea textului telegramei? Lucrul acesta a devenit clar dimineața, când curierul a dus din nou telegrama la ambasadă: textul ei nu fusese modificat.

Winston Churchill și Joseph P. Kennedy

Churchill începuse un joc nou, a cărui țintă era ambasadorul american Joseph Kennedy¹.

La ora 11.30 Herschel V. Johnson a primit un telefon de la căpitanul Guy Liddell, care s-a prezentat ca funcționar al secției de spionaj militar din cadrul Scotland Yard-ului.

¹ **Joseph Patrick Kennedy** (1888-1969), finanțist și diplomat american, a absolvit Universitatea Harvard în 1912. La vârsta de 25 de ani a ocupat funcția de șef de bancă, care a marcat un moment de cotitură în cariera lui financiară. A încheiat afaceri cu succes, a administrat un șantier naval, o casă de filme și firma de brokeraj Hayden, Stone and Company, care i-a adus o avere uriașă, estimată la 400 milioane dolari. S-a retras din afaceri în 1929 și a început să se ocupe de politică, în calitate de președinte la *Securities and Exchange Commission* (1934-1935), apoi la *United States Maritime Commission*. În 1937 a devenit ambasador în Marea Britanie. În noiembrie 1940 a fost nevoit să demisioneze, din cauza opiniilor sale pacifiste. A avut cinci fiice și patru fii: Joseph P. jr (n. 1915), John F. (1917), Robert F. (1925), Edward M. (1932), dintre care trei au murit (Joseph P. în explozia unui avion, John F. și Robert asasinați).

— Aș dori să vă rog să vă întâlniți cu secretarul meu, căpitanul Maxwell Knight, astăzi la ora 15.00 - a spus Liddell și a adăugat - este o chestiune delicată care nu suferă amânare.

Johnson, deși știa foarte bine că în spatele denumirii secției de spionaj militar se ascunde contraspionajul MI5, iar Liddell era șeful lui, nu știa ce persoană importantă este asistentul Knight, care s-a prezentat punctual la el în cabinet la ora 15.00.

Înalt, cu ochi întunecați și sfredelitori, era cel mai talentat și mai redutabil funcționar al contraspionajului. Înainte de război reușise să-și infiltreze agenții în partidul comunist britanic și să afle cele mai ascunse secrete. Infiltrase de asemenea Uniunea Fascistă Britanică, paralizând astfel întreaga activitate a acestei organizații.

— Vă mulțumesc că v-ați făcut timp să mă primiți, a spus Knight politicos, rămânând în fața ușii cabinetului.

Johnson i-a indicat un fotoliu și s-a așezat apoi și el alături de oaspete. Nu spunea nimic, gândindu-se ce putea fi acea chestiune delicată care nu suferea amânare și care îl adusese pe ofițerul contraspionajului în cabinetul lui.

— Este vorba de Tyler Kent, a spus Knight. Ne ocupăm de cazul lui încă din octombrie 1939 și am ajuns la el urmărindu-l pe un suedez naturalizat de origine germană, Ludwig Ernst Matthias. Am primit informații de la poliția suedeză că este agent al Gestapoului. În octombrie 1939, Matthias s-a întâlnit cu Kent la Hotel „Cumberland” din Londra.

— După părerea mea, este regretabil că Scotland Yard nu ne-a informat despre suspiciunile sale față de domnul Kent decât după atâtea luni, a spus dur Johnson.

— Nu pot decât să-mi exprim regretul, a spus Knight, dar cuvintele lui au sunat cât se poate de nesincer. Nu puteam să formulăm suspiciuni atât timp cât nu erau confirmate.

— Nu am fi angajat niciodată la camera cifrului un om în legătură cu care există cele mai mici suspiciuni, a continuat Johnson pe un ton aspru. Era vizibil șocat de informația serviciilor secrete britanice.

Născut în 1911, Tyler Kent era fiul unui diplomat american. Absolvise mai multe școli de renume în diverse orașe ale lumii, în funcție de posturile la care era numit tatăl său. În 1934 a pornit pe urmele tatălui său și, cu toate piedicile importante pe care le întâmpinase, reușise să ocupe un post la Ambasada americană de la Moscova. Nu făcuse acolo o impresie prea bună, dar aceasta nu-i afectase

cariera diplomatică în continuare și, la 19 septembrie 1939, sosise la ambasada de la Londra, unde i se dăduse în grijă cifrul. La mai puțin de trei săptămâni după ce preluase noua funcție, la 8 octombrie, se întâlnise cu un om suspectat de contraspionajul britanic că este agent german. Nu era singurul indiciu care atrăsese asupra lui atenția serviciilor secrete britanice.

Johnson, ascultându-l pe Knight, ajunsese la concluzia că exprimarea indignării în legătură cu faptul că nu fusese informat mai din timp nu va schimba prea mult, cu atât mai mult cu cât el însuși descoperise cu câteva ore mai înainte că Kent deschisese plicul cu telegrama premierului Churchill. Iar acest lucru ieșise la iveală numai pentru că Churchill ceruse pe neașteptate să i se înapoieze telegrama.

— Ce suspiciuni aveți? a întrebat Johnson, ceva mai politicos de astă dată.

— Am remarcat că multe din informațiile de la Ambasada americană se scurg la nemți. Canalul de transmitere era „Right Club”, înființat și gestionat de căpitanul Archibald Maule Ramsay. Sub acoperirea propagandei antievreiești desfășurau activitate nazistă.

Johnson nu spusese tot. Nu putea să dezvăluie faptul că criptologii britanici care reușiseră să spargă codul diplomatic folosit, printre alții, de Hans Mackensen, ambasadorul german de la Roma, observaseră că acesta informează Ministerul de Externe de la Berlin despre chestiuni abordate în corespondența dintre Churchill și Roosevelt. Nu exista nicio îndoială că ambasadorul german obținea informații atât de importante de la însuși Galeazzo Ciano, ministrul italian de Externe. Aceasta însemna că cineva de la Ambasada americană oferă Ambasadei italiene din Londra informații secrete. Așadar, aici trebuia căutat punctul scurgerii de informații. Contraspionajul englez a început să-i supravegheze pe lucrătorii de aici și după câțva timp a stabilit că asistentului atașatului militar, don Francesco Maringliano, duce Del Monte frecventează cafeneaua condusă de Wolkoff, fost amiral țarist și soția acestuia. Le-a atras atenția fiica acestora Anna, în vârstă de 35 de ani, cunoscută serviciilor secrete britanice ca membră a „Right Club”. Chiar din primele zile s-a constatat că domnișoara Wolkoff lipește noaptea afișe pe străzile Londrei, făcând apel la cetățenii britanici să nu se amestece în „războiul evreiesc”, într-o noapte, Anna Wolkoff și-a făcut apariția în locuința fotografului Nicolas Smirnoff, unde a sosit și tânărul funcționar Tyler Kent de la Ambasada americană. Cercul se închisese.

— Vă mulțumesc pentru avertizare, deși, îmi pare rău că a venit atât de târziu. Johnson s-a ridicat din fotoliu. Îl voi informa de îndată pe ambasador în modul cel mai confidențial, pentru ca Kent să nu observe nimic și să nu aibă posibilitatea să-i avertizeze pe ceilalți funcționari implicați.

Johnson l-a condus pe Knight la ușă. Convorbirea îl șocase. Nu era vorba numai de faptul că un funcționar care avea acces la cele mai secrete informații transmitea inamicului conținutul corespondenței. La fel de neliniștitoare era și informația că serviciile secrete britanice îl urmăriseră pe Kent timp de opt luni. Aceasta înseamnă că ajunseseră și la secretele ambasadei - Kent transcrisese cu siguranță telegramele și păstrase copiile undeva în locuința sa. Pentru agenții britanici fusese o joacă de copii să le descopere. Pentru americani, era cu atât mai periculos cu cât, dacă britanicii aveau textul telegramelor trimise de la ambasadă și ascultarea radio le permitea să înregistreze versiunea decodificată, criptologul lor putea foarte ușor să compare cele două texte și să spargă codul fără nicio dificultate. Așadar, spionajul britanic ajunsesese la informațiile cele mai secrete ale ambasadorului.

Abia se închisese ușa în urma lui Knight, că Johnson a și alergat la cabinet. A luat imediat legătura cu ambasadorul Kennedy, care se afla în castelul lui cu 70 de încăperi de lângă Windsor, unde se mutase de frica bombardamentelor din Londra. Dându-și seama că telefonul poate fi ascultat, i-a prezentat problema numai în linii mari, evitând numele proprii și detaliile. Joseph Kennedy urma să ia decizia dacă să-i ridice lui Kent imunitatea care îl proteja și să permită poliției britanice să-l aresteze. Se părea că nu se va ajunge până acolo. Dar a doua zi situația a luat o cu totul altă întorsătură.

Dis-de-dimineață, Johnson a plecat la Windsor ca să-i relateze ambasadorului întreaga problemă a lui Tyler Kent. Curând după aceea a telefonat la Ministerul de Externe și i-a spus ministrului adjunct că ambasadorul i-a ridicat imunitatea diplomatică lui Kent și va informa despre toată chestiunea Departamentul de Stat din Washington, pentru a primi confirmarea.

Aceasta însemna că Joseph Kennedy își dăduse consimțământul ca Tyler Kent să fie arestat, ceruse numai ca la această tristă împrejurare să fie de față și Franklin Gowen, secretarul doi al ambasadei, care răspundea de securitatea misiunii diplomatice.

A doua zi de dimineață la ora 9.30, căpitanul Knight, însoțit de trei alți ofițeri de la Scotland Yard au arestat-o pe Anna Wolkoff, după care au venit la ambasada din Grosvenor Square, pentru a-l lua de acolo pe Gowen. Până la casa unde locuia Kent nu era departe. Au venit prin Oxford Street și, imediat după galeriile comerciale Selfridge's, s-au oprit în dreptul unui gard verde din fața intrării casei din Gloucester Park. Portăreasa le-a arătat locuința lui Kent.

— Scotland Yard! Domnule Kent, vă rugăm să deschideți! Căpitanul Knight a început să bată energic în ușă.

O clipă mai târziu s-a auzit o voce:

— Nu! Nu puteți intra aici!

Knight s-a dat la o parte și le-a făcut semn polițiștilor. Aceștia, cu câteva lovituri puternice au scos ușa din țâțâni și au intrat.

Kent, pe jumătate gol, numai cu pantalonii de la pijama, privea năucit la intruși, printre care era și colegul lui de la ambasadă.

— Iată ordinul de arestare sub acuzația de spionaj în favoarea unui stat străin și ordinul de percheziție a locuinței, a spus unul dintre polițiști vârându-i sub nas lui Kent cele două hârtii.

— Imunitatea ți-a fost ridicată, Tyler, a spus americanul. Au dreptul să intre aici, nu opune rezistență.

Tyler Kent s-a așezat resemnat în fotoliul în spatele căruia s-a postat un polițist. Părea calm, până în momentul în care unul dintre polițiști s-a îndreptat spre camera alăturată.

— Nu puteți intra acolo! a țipat. Acolo este o doamnă!

Polițiștii nu au luat în seamă protestele lui. Într-adevăr, în încăpere era o femeie îmbrăcată numai cu bluza de la pijama. Șocată de prezența polițiștilor le-a explicat încurcată că se afla din întâmplare în locuința lui Tyler, căci venise să-l invite la un picnic.

Knight nu i-a dat atenție. Știa foarte bine ce caută.

— Vă rog să ne indicați documentele sau alte obiecte care sunt proprietatea guvernului Statelor Unite, s-a întors el către Kent.

— Nu am niciun fel de documente! a spus încăpățânat Kent.

Knight a zâmbit, căci știa unde ține Kent documentele secrete.

Oamenii lui din contraspionaj intraseră de nenumărate ori în această locuință ca să verifice ascunzătorile în care funcționarul ambasadei păstra telegramele sustrase. Fără să dea atenție protestelor lui Kent, a deschis ușa dulapului cu îmbrăcăminte, unde sub un sertar se afla o servietă de piele plină de documente cu mențiunea SECRET. Alt

agent a adus din altă cameră o cutie cu capac de alamă, în care se găseau cărți de vizită, scrisori și manifeste cu lozinci antirăzboinice.

— Am obligația să vă informez că sunteți arestat, a spus unul din polițiști. Nu sunteți obligat să spuneți nimic, dar tot ce veți spune se va înregistra și va putea fi folosit ca dovadă împotriva dumneavoastră.

Kent a ridicat din umeri. Era sigur de el. Era protejat de imunitatea diplomatică, așadar era convins că singurul lucru care îl amenință este să fie trimis înapoi în Statele Unite. Dezamăgirea a venit în aceeași seară, când a aflat că ambasadorul Joseph Kennedy fusese de acord să fie reținut în arestul poliției. Poate că și-a dat seama chiar atunci că nu va scăpa chiar așa de ușor, deși nu putea înțelege de ce fusese predat britanicilor, când obiceiul era ca în astfel de situații ambasada să-și protejeze oamenii.

Tyler Kent, deținut într-o închisoare britanică, nu a putut să plece în Statele Unite. Ambasadorul Joseph P. Kennedy dorea cu orice preț să evite un proces public al funcționarului său, care știa prea multe. Dacă s-ar fi prezentat în fața unui tribunal american, ar fi putut să dezvăluie tot, ceea ce nu s-ar fi întâmplat dacă ar fi fost judecat la Londra, unde, din cauza războiului, procesele spionilor se desfășurau întotdeauna cu ușile închise și nu se transmitea nimic presei. Tocmai de aceea ambasadorul consimțise atât de repede să-i ridice imunitatea și să lase să fie arestat, deși nu avea nicio dovadă a trădării lui. Informațiile transmise de Liddell, chiar și fotografiile de la întâlnirea cu presupusul spion, ar fi putut fi o capcană organizată de serviciile secrete engleze. Dar Kennedy știa că afacerea Kent nu este singura pe care o pot folosi britanicii împotriva lui. Putea fi numai declanșatorul unei încălcări explozive mult mai mari.

O altă afacere, care părea mult mai importantă, începuse în absența ambasadorului care, la începutul anului 1940, plecase pentru câteva zile în Statele Unite, iar obligațiile lui de la Londra fuseseră preluate de primul secretar, Herschel V. Johnson.

La începutul lunii februarie 1940, curierul a adus o scrisoare sigilată prevăzută cu mențiunea SECRET. Era un avertisment lung pe trei pagini din partea șefului contraspionajului, Guy Liddell, că la ambasada americană acționează un agent german.

„Agentul nostru german, ale cărui informații s-au dovedit până acum exacte, ne-a transmis că imediat înainte de război și probabil și după aceea, spionajul german primește de la Ambasada americană rapoarte de două ori pe zi, în care se află practic tot ceea ce

îi transmite ambasadorul președintelui Roosevelt, inclusiv dările de seamă referitoare la convorbirile ambasadorului cu funcționarii și politicienii britanici."

Era un avertisment grav, pe care Johnson nu putea să-l ignore. Chiar în ziua următoare l-a invitat pe Liddell la el în cabinet. Din discuție a reieșit că nemții primesc informații exacte de la cineva din anturajul apropiat al ambasadorului, căci era vorba numai despre telegramele și estimările acestuia. Nu exista posibilitatea ca scurgerea de informații să aibă loc la Washington. Era cu atât mai puțin posibil ca trădătorul să fie cineva de la ambasada din Berlin, căci ambasadorul Kennedy îi transmitea extrem de rar colegului de la Berlin informații despre acțiunile sale. Cine era informatorul secret căruia britanicii îi dăduseră numele de cod „Doctorul”? Lunile treceau și contraspionajul britanic probabil că nu a reușit să lămurească acest lucru¹. Joseph P. Kennedy s-a întors la Londra și se părea că nu se interesase de problema spionului, lăsând această problemă în grija serviciilor de resort. Asta până în momentul arestării lui Kent. În ziua în care agenții contraspionajului l-au dus pe suspect la secția de poliție, ambasadorul a trimis acasă în statele Unite o parte din arhiva sa privată. Cutia cu documente a fost expediată cu valiza diplomatică, așadar nu era supusă controalelor. Două zile mai târziu, ambasadorul a telegrafiat la Departamentul de Stat, cerând permisiunea ca Edward Moore, secretarul lui personal, să se întoarcă în SUA. Era o cerere cât se poate de ciudată, deoarece Moore fusese alături de Kennedy timp de 25 de ani fără întrerupere. Fusese alături de el atunci când acesta făcea speculații la bursă și înființa companiile cinematografice. Era prietenul, confidentul și sfătuitorul lui Kennedy. De ce se adresase dintr-odată ambasadorul superiorilor săi și ceruse să fie rechemat colaboratorul lui fidel? Cinci zile mai târziu, Edward Moore a zburat cu un avion de la Southampton la Lisabona și acolo s-a îmbarcat pe un transatlantic.

Moore, familiarizat cu toate problemele ambasadorului, ar fi avut multe de povestit britanicilor, iar Kennedy voia să evite acest lucru cu orice preț. Avea prea multe de ascuns.

Încă din octombrie 1938, imediat după semnarea acordului de la Munchen prin care se atribuia Germaniei o parte din Cehoslovacia,

¹ Documentele britanice ale MI5 referitoare la dosarul „Doctorul” nu au fost făcute publice până astăzi.

ambasadorul Kennedy îl invitase în salonul său pe Herbert von Dirksen, ambasadorul german, ca să-i spună câteva cuvinte călduroase.

Americanul de rând privește la Germania cu mult mai multă bunăvoință decât englezul de rând, a spus el. Tendințele antievreiești foarte puternice din America fac ca o mare parte din societate să înțeleagă atitudinea germană față de evrei. După aceea a propus să facă o vizită de două săptămâni în Germania „ca să cunoască mai bine situația”.

Desigur, putea fi o eroare comisă de un diplomat american care nu cunoștea prea bine situația din Europa. Eroarea nu a avut niciun fel de consecințe, căci nemții nu l-au invitat pe ambasador. Dar el a făcut foarte curând și alți pași cu scopul de a asigura apropierea dintre Germania și Statele Unite. Iar nemții nu uitaseră că au la Londra un potențial aliat. De aceea, la 25 aprilie 1939, la ambasadorul Kennedy s-a anunțat bunul lui prieten, James D. Mooney, unul dintre președinții de la General Motors, care se întorcea din Germania în Statele Unite. A venit la Kennedy ca să discute despre vremurile bune de altădată, dar a pomenit în treacăt că se întâlnise în Germania cu dr. Wohltart, de la Ministerul Economiei, un colaborator apropiat al lui Hermann Goring, și cu dr. Emil Puhl, președintele *Reichsbank*. Aceștia spusese că în schimbul unui împrumut uriaș în valoare de 500 milioane până la un miliard de dolari aur și al stabilirii unor relații comerciale normale cu Statele Unite, Germania era gata să pună capăt crizei poloneze și să semneze un tratat de dezarmare. Kennedy era cât pe-aici să sară din fotoliu, căci vedea în această propunere neobișnuită o șansă istorică pentru el însuși. L-a sfătuit pe Mooney să se întoarcă imediat în Germania și să le transmită prietenilor lui naziști că ambasadorul va discuta cu plăcere în particular această propunere interesantă. Mooney a dat ascultare acestui sfat și câteva zile mai târziu a telefonat din Germania, spunând că aranjase o întâlnire a ambasadorului cu dr. Wolthart la hotelul „Ritz” din Paris.

Lui Kennedy îi era firește clar că nici măcar o întâlnire privată a ambasadorului Statelor Unite cu reprezentantul autorităților unui alt stat nu poate avea loc fără încuviințarea Departamentului de Stat. Așadar, a trimis la Washington o telegramă formulată într-un stil neoficial. Întreba dacă Departamentul ar avea ceva împotrivă ca el să se întâlnească la Paris cu vechiul lui prieten, James D. Mooney, și cu un anumit „prieten apropiat al lui Hitler, care are o influență considerabilă în cadrul concernului Krupp”. Firește că Departamentul de Stat nu

și-a dat acordul cu această expediție, iar Kennedy a fost nevoit să-i explice lui Mooney. Acesta a sosit imediat la Londra, aducând o scrisoare care conținea propunerile germane de limitare a înarmărilor și de încheiere a unui pact de neagresiune în schimbul împrumutului în aur. Încântat, Kennedy s-a decis să intervină chiar pe lângă președinte, ca să primească acordul pentru a merge la Paris, dar a fost din nou refuzat.

— Dar ce s-ar întâmpla dacă dr. Wolthart ar veni la Londra? Nu ar trebui să ceri permisiunea Departamentului de Stat ca să te întâlnești cu el, a sugerat Mooney o cale de rezolvare.

Și într-adevăr, la 9 mai 1939, ora 11.00, Kennedy s-a întâlnit cu Wolthart la hotelul „Berkeley” din Londra. Timp de două ore au discutat despre posibilitatea de a se acorda Germaniei un împrumut în valoare de un miliard de dolari. Totul ar fi fost minunat, dacă a doua zi popularul cotidian *Daily Mail* nu ar fi publicat un articol cu titlul: *Un emisar secret al lui Goring este aici*. Câteva zile mai târziu, săptămânalul de stânga *Week*, cunoscut prin sursele lui admirabile de informații, a publicat un articol despre modul în care ambasadorul Kennedy întreține legături secrete cu „clica germanofilă”.

Era limpede că aici se amestecaseră serviciile secrete britanice și nu numai că torpilaseră inițiativa ambasadorului, dar adunaseră și suficiente materiale compromițătoare, a căror publicare după septembrie 1939, când Germania atacase Polonia, ar fi putut avea consecințe fatale pentru Kennedy.

Oare toată această chestiune a influențat planurile prezidențiale ale lui Joseph P. Kennedy? În 1939 se vorbea peste tot în Statele Unite că ar dori să lupte pentru cea mai înaltă funcție în stat la alegerile din 1940. Firește că succesul în negocierile secrete cu Germania, care i-ar fi adus lui Kennedy titlul de salvator al păcii, ar fi avut o importanță decisivă în lupta electorală. Dar în decembrie 1939, Kennedy a declarat că nu va candida și l-a sprijinit pe președintele Roosevelt în planurile lui de a rămâne în funcția încă un mandat.

În mai 1940, când Franța căzuse și Marea Britanie părea că se îneacă, ambasadorul Kennedy a exprimat în mod clar convingerea că Statele Unite nu trebuie să-i ajute pe Aliați, căci soarta lor este clară, ci să privească în mod realist spre viitor și să-și lege interesele de Germania. Și dintr-odată s-a constatat că în jurul lui apar afaceri dubioase sau cel puțin echivoce. Serviciile secrete britanice aveau suficiente motive pentru a cere rechemarea ambasadorului în

această atmosferă de scandal. Probabil că își dădea și el seama de aceasta. Pierduse în duelul cu Churchill, dar considera că încă nu-și spusese ultimul cuvânt. Era convins că mai poate da încă lovituri dureroase.

Afacerea cu Tyler Kent, Anna Wolkoff, căpitanul Ramsay și clubul său „Right Club” îi dăduse lui Churchill o armă suficient de puternică. Cabinetul de Război a elaborat la 22 mai un proiect de lege, care a intrat în vigoare excepțional de repede și a permis guvernului să combată „activitatea subversivă”. Pe baza regulamentului 18B, poliția putea să aresteze orice persoană care suferea „o influență externă” sau care simpatiza cu sistemul de guvernământ al unei puteri inamice.

Chiar în ziua următoare, acționând pe baza noii legi, poliția a pătruns în sediul Uniunii Fasciștilor de pe Great Smith Street, unde a arestat câțiva activiști. Printre cei arestați a fost și șeful lor, Sir Oswald Mosley, luat de la locuința sa din Dolphin Square. Până la sfârșitul lui august 1940, au fost reținuți 1500 de cetățeni britanici suspectați de simpatii pronaziste sau de o astfel de activitate.

Dar a rămas în afara razei de acțiune a înfricoșătoarei legi un grup mare de „intangibili”, mult mai periculoși decât Sir Mosley, care manifestau pe stradă în cămăși negre și rosteau discursuri admirative la adresa nazismului.

Miracolul de la Dunkerque

Coloana de automobile care străbatea strada principală din orașelul francez Charleville-Mezieres din apropiere de Sedan trecea pe lângă soldații care săreau jos din camioane și se aliniau de-a lungul bordurilor. Încă din alergare ridicau mâna în salutul hitlerist - îndreptat spre conducătorul lor, care, îmbrăcat într-o manta de piele, ședea alături de șofer în mercedesul mare de 6 locuri. Cu toate măsurile de siguranță, trecerea prin oraș avea un caracter de improvizație, iar Hitler era mulțumit de modul în care îl salutau soldații simpli, le răspundea ridicând mâna. Da, el era învingătorul și simțea cel mai bine acest lucru când vedea ovațiile armatei. Aveau încredere în el.

Era trecut de 11.00 și automobilele au luat-o pe Avenue Georges Corneau. Acolo, în umbra copacilor bătrâni, se afla palatul Blairon, de curând devenit sediul general al generalului Gerd von Rundstedt, comandantul Grupului de Armată „A”. Venise vremea pentru noi soluții, căci situația din Franța evolua atât de repede, încât Statul-major abia reușea să țină pasul. Puteai crede că armatele Grupului „A” învinseseră mai repede decât se așteptaseră Hitler și Rundstedt, dar tocmai de aceea exista un oarecare pericol pentru trupele care înaintau tot mai adânc în teritoriul inamicului. Beția victoriei, disprețul față de inamic, prelungirea liniilor de aprovizionare și descoperirea flancurilor diviziilor care înaintau prea repede puteau avea consecințe fatale. Prea îndepărtate de grosul trupelor, puteau deveni ținta unui contraatac eficace din partea armatei franceze, care, deși înfrântă, continua să fie puternică. De aceea, în seara de 23 mai, generalul Rundstedt a dat următorul ordin:

„Grupul de blindate Hoth se va opri mâine-dimineață. Grupul de blindate Kleist se va opri, de asemenea, pentru a clarifica situația și pentru a strânge rândurile.”

Un ordin atât de precaut era fără îndoială efectul atacului neașteptat pe care îl lansaseră la 21 mai tancurile aliate. Era una dintre cele mai îndrăznețe operațiuni britanice, care avea drept scop tăierea legăturilor grupului de blindate germane care apăruse pe malul Canalului Mânecii în zona Abbeville de grosul trupelor. În acea zi,

Adolf Hitler și generalul Gerd von Rundstedt

două regimente de **tancuri (58 tancuri)** și două batalioane de infanterie au lovit de la Arras în direcția sud-vest. Dar au dat acolo peste o grupare puternică a inamicului, formată de forțele principale ale Diviziei a 7-a blindate a generalului Erwin Rommel și o parte din divizia SS „Totenkopf. Din fericire pentru britanici, Rommel nu și-a dat seama cât de puțin numeroasă este armata atacatoare și și-a limitat acțiunea unităților sale la respingerea atacului, folosind tunuri antiaeriene calibru 88 mm (a fost primul caz când s-au folosit aceste tunuri împotriva tancurilor în timpul celui de-al Doilea Război Mondial). Pericolul a fost înlăturat rapid, dar pentru comandanții germani era un avertisment că nu trebuie să-l disprețuiască pe inamic și să sărbătorească prematur victoria.

Mulți comandanți sesizaseră pericolul generat de împrăștierea armatei, dar au considerat că ordinul generalul Rundstedt care impunea oprirea celor două grupe de blindate este o dovadă exagerată de precauție. Sperau că Hitler, venind la sediul comandantului șef al Grupului de Armate, îl va convinge să ia altă decizie. Li se părea cu atât mai probabil cu cât, înainte să sosească la Charlesville- Mezieres, Fuhrer-ul dăduse o directivă prin care ordona distrugerea „armatelor franceze, engleze și belgiene înconjurate în Artois și în Flandra printr-un atac concentrat [...] al aripii de nord și ocuparea rapidă a zonei Canalului Mânecii.“ Era clar că ordinul lui Rundstedt era în contradicție cu directiva conducătorului.

Dacă Hitler, venind la Charlesville-Mezieres avusese într-adevăr această intenție, se lăsase oricum foarte repede convins că trebuie să încetinească ritmul înaintării. În favoarea acestei decizii existau câteva argumente fundamentale. Terenul era deosebit de neprielnic pentru tancuri. Luncile mlăștinoase, traversate de canale, făceau imposibilă desfășurarea unui atac. Pierderile ar fi putut fi foarte mari, iar Hitler dorea să păstreze detașamentele de tancuri în cea mai bună condiție pentru luptele următoare. Înaintarea armatelor germane, care împingea unitățile Aliatilor spre Canal, ar fi provocat restrângerea teritoriului ocupat de acestea, ceea ce ar fi îngreunat acțiunile aviației germane, care, temându-se să nu-și lovească propria armată terestră nu ar fi putut efectua raiduri masive. Hitler se gândea și la flamanzi, care, prin tradiție, aveau o atitudine favorabilă față de nemți - nu se cuvenea să le distrugă casele.

În această chestiune, Hitler se conducea după considerente politice. Generalul Gunther Blumentritt, care fusese de față la convorbirea

Adolf Hitler la sediul principal al generalului Gerd von Rundstedt

dintre Hitler și generalul Gerd von Rundstedt de la sediul Grupului de Armata „A”, scria mai târziu:

„Hitler ne-a uimit, vorbind cu admirație despre Imperiul Britanic, despre necesitatea ca acest imperiu și civilizația pe care o dăduse lumii Marea Britanie să continue să existe. [...] A spus că tot ceea ce vrea de la Marea Britanie este să recunoască poziția Germaniei pe continent. [...] Și a încheiat spunând că scopul lui este să ajungă la pace cu Marea Britanie.”

Așadar, Hitler voia să-i cruțe pe britanici de o înfrângere umilitoare și de pierderi mari. Dacă armata lui ar fi învins sau ar fi luat prizonieri peste 200 000 de soldați britanici care se apărau în acea zonă, ar fi fost o victorie frumoasă, dar o înfrângere politică. Durerea după pierderea atâtor bărbați, frați și fii, ar fi ridicat moralul societății britanice și ar fi oferit argumente celor care considerau că războiul trebuie luptat până la capăt. Toate propunerile de încheiere a unei păci onorabile, pe care Hitler intenționa să le prezinte guvernului britanic s-ar fi lovit de durerea, indignarea și dorința de răzbunare a tuturor celor care își pierduseră rudele apropiate pe plajele din Franța. Așadar, de ce să-i ucidă pe soldați, când putea să-i transforme în ostatici, înghesuiți pe un petec de pământ în apropiere de Dunkerque. Era convins că nu

vor reuși să plece de acolo. Avioanele *Luftwaffe* urmau să mineze marea, astfel încât vasele britanice care ar fi putut evacua trupele nu se vor mai putea apropia de țarm. Pe de altă parte, superioritatea aviației germane părea atât de netă, încât bombele ei ar fi trimis la fund orice vas care ar fi încercat să se apropie de acea zonă. Aceasta fusese soarta unităților britanice și franceze din zona Boulogne, care se apropiaseră de plajă ca să tragă în pozițiile germane. Două nave britanice, HMS *Keith* și *Vimy* fuseseră avariate, comandanții lor pieriseră, iar nava franceză *l'Orage* se dusesse la fund, lovită de bombele germane.

Lui Hitler i se părea că are în mână un sfert de milion de ostatici, al căror destin va obliga dintr-o zi în alta guvernul britanic să înceapă negocierile de pace. Convingerea lui era cu atât mai profundă, cu cât de la Roma veneau informații despre încercările guvernului britanic de a stabili un contact prin intermediul lui Mussolini¹. Într-adevăr, italienii păreau intermediarii ideali. Ducele era un aliat apropiat al lui Hitler și, în același timp, se ținea departe de acțiunile războinice.²

Nu este așadar de mirare că Hitler voia să mai aștepte, până când inițiativele timide ale britanicilor, de care aflase de la Roma, aveau

¹ **Benito Mussolini** (1883-1945), creatorul și conducătorul (duce) fascismului italian. La 23 martie 1919, a înființat partidul *Fascio di combattimento*, care în 1921 s-a transformat în Partidul Fascist Național și a câștigat sprijinul industriașilor neliniștiți din cauza valului de greve. La 28 octombrie 1922 a organizat un marș împotriva Romei, în urma căruia regele Victor Emanuel al III-lea i-a încredințat misiunea de a forma guvernul. Curând a preluat puterea deplină asupra țării, profitând de greșelile partidelor de opoziție, care, după alegerile din 1924, au părăsit parlamentul. În anii următori, a eliminat opoziția și a lichidat syndicatele. Succesele economice și politica socială i-au adus sprijinul societății. La 3 octombrie 1935 a trimis armata italiană în Abisinia (Etiopia), ceea ce a provocat înrăutățirea relațiilor cu țările democratice și a dus la apropierea Italiei de Germania nazistă - confirmată prin încheierea unei alianțe în 1936 (axa), prin intrarea în 1937 în pactul anticomintern și încheierea pactului militar în 1939 (Pactul oțelului). Inițial, nu a fost dispus să participe la ocuparea militară a Europei, dar și-a schimbat politica, impresionat de victoriile germane. La 10 iunie 1940 a declarat război Franței și Marii Britanii. Curând războiul le-a adus italienilor multe insuccese în Balcani și în Africa. Invazia Aliatilor în Sicilia în 1943 a fost decisivă pentru soarta lui Mussolini, care a fost destituit de Marele Consiliu Fascist la 24 iulie 1943. În ziua următoare a fost arestat din ordinul regelui, dar a fost eliberat de parașutiști germani. În septembrie 1943, a creat în nordul Italiei, în zona ocupată de nemți, o republică fascistă (așa-numita Republică Salo). În 1945, în timp ce fugea în Elveția, a fost prins din întâmplare și împușcat la 27 aprilie 1945. După moarte, trupul lui a fost spânzurat de picioare într-o piață din Milano.

² Italia a intrat în război de partea Germaniei la 10 iunie 1940.

să se materializeze și între timp va ține pe plaja din Dunkerque mii de ostatici britanici. Un atac împotriva orașului Dunkerque era inutil. Și de aceea, după o scurtă discuție cu comandantul Grupului de Armate „A”, a fost de acord să se dea ordinul de oprire a tancurilor pe linia Lens - Bethune - Aire - St.Omer - Gravelines.

Pentru soldații britanici închiși în acea suprafață îngustă de plajă din jurul orașului Dunkerque a fost o adevărată izbăvire. Li se dădea șansa să scape din încercuire și să se întoarcă acasă.

Repetarea situației de la Munchen

Churchill nu avea cum să prevadă că tancurile germane, care ar fi putut strivi în orice clipă Corpul Expediționar Britanic, se vor opri. Câteva zile mai înainte, comandantul Corpului, generalul Gort¹, propusese evacuarea imediată a tuturor unităților. Churchill fusese de acord abia după trei zile de reflecție. Atunci îi ordonase viceamiralului Bertram Ramsay² să pregătească planul de evacuare a soldaților din zona Dunkerque. Acesta s-a încuiat în sediul lui ascuns în stâncă, sub castelul din Dover și și-a ales o încăpăre mică, cu tavan boltit, aflată deasupra fostei camere a generatorului de curent electric. Datorită acestui fapt, n-a avut probleme cu inventarea unui criptonim pentru operațiune: „Dinamo”. Dar misiunea în sine i se părea imposibilă. Cum să ajungă la porturile franceze prin marea minată și asta chiar pe sub bombardamentele avioanelor germane? Ramsay știa că ambarcațiunile cele mai potrivite pentru o astfel de operațiune, distrugătoarele, care valorau în acest caz cât greutatea lor în aur, lipseau,

¹**Lordul Gort** (John Vereker) (1886-1946), feldmareșal, în timpul Primului Război Mondial și-a câștigat renumele de luptător neînfricat. În 1937 a obținut postul de șef al Statului-major General Imperial (CIGS). La 3 septembrie 1939 i-a fost încredințată comanda Corpului Expediționar Britanic (BEF) din Franța, sarcină de care nu s-a achitat mulțumitor. Meritul lui principal a fost organizarea corectă a evacuării armatelor aliate de la Dunkerque. Onoarea îi porunca să rămână alături de soldații lui până în ultima clipă și numai la ordinul personal al lui Winston Churchill a predat la 1 iunie comanda generalului Harold Alexander și s-a întors în Anglia. În aprilie 1941 a fost numit comandant al garnizoanei din Gibraltar, iar în mai 1942 în Malta. Din 1944 a fost înalt comisar pentru Palestina și Cisiordania.

² **Bertram Ramsey** (1883-1945), a ieșit la pensie în 1938, cu gradul de contraamiral, dar a fost rechemat în serviciul activ în septembrie 1939. În timpul evacuării armatelor britanice de la Dunkerque a răspuns de partea maritimă a operațiunii. Succesul pe care l-a reprezentat evacuarea corectă a armatelor aliate, i-a adus titlul nobiliar. În aprilie 1942 a fost numit comandant șef al forțelor maritime, care în acel moment se pregăteau să invadeze continentul. În legătură cu amânarea acestor planuri, a preluat comanda grupului de nave Eastern Naval Force, unități de desant ale armatei britanice din Africa de Nord (operațiunea „Torch”) și apoi din Sicilia. În decembrie 1943 a început planificarea părții maritime a operațiunii de debarcare în Normandia. În iunie 1944 a comandat flota de invazie. A murit într-un accident aviatic la 2 ianuarie 1945.

Ambarcațiuni pregătite pentru evacuarea soldaților de la Dunkerque

căci erau ocupate cu protejarea convoaielor care aduceau în Marea Britanie materiile prime vitale. Putea oare să trimită niște vase atât de prețioase la o pierdere sigură? Fără ele, nu se putea imagina protecția vaselor care efectuau evacuarea, respingerea avioanelor, sprijinirea unităților care luptau încă pe țărm. De aceea, cu toată împotrivirea Amiralității, a reușit să obțină trimiterea a 39 de distrugătoare spre plajele france-

e. Evacuarea în sine urma să fie efectuată de orice unități adecvate pentru traversarea Canalului Mânecii. De aceea, la gurile Tamisei și în Dover, a

început să se adune cea mai ciudată flotă din istoria Angliei: nave de transport, iahturi, cutere pescărești, vase fluviale de agrement, ambarcațiuni portuare, ba chiar și bărci cu pânze. Ambarcațiunile mici prezentau un avantaj cu totul aparte: puteau să ajungă chiar până la plajă și să îmbarce soldații direct de pe uscat.

Primele unități au ajuns în porturile din Dunkerque, Calais, Ostende și Boulogne la 21 mai și au transportat de acolo în cinci zile aproape 28 000 soldați, pe care comandanții îi considerau nefolositori în Franța, deci în principal bolnavi și răniți.

Churchill observa cu atenție ce se întâmplă și a înțeles că, prin această acțiune, vor reuși să aducă din Franța numai o cincime din soldații britanici. Se temea că pierderile uriasse ale Corpului

I xpediționar vor deveni un argument de fier pentru cei care considerau că trebuie să se înceapă cât mai grabnic negocierile cu Hitler. Din acest motiv, a fost de acord cu convorbirile neoficiale dintre reprezentantul Ministerului Afacerilor Externe și atașatul de presă al Ambasadei italiene. Această întâlnire putea fi definită ca neoficială, de lucru, care nu obliga la nimic și nici nu dădea temeiuri să se creadă că premierul și-a schimbat opinia aparent neclintită. Dar nu se aștepta ca Halifax să profite de această concesie și să meargă mult mai departe decât îi era îngăduit.

Giuseppe Bastianini, ambasadorul italian, nu a fost surprins când a aflat că ministrul Halifax îl invită la o discuție în ziua de 25 mai la ora 17.00 în clădirea ministerului. Instrucțiunile lui Churchill au fost astfel total modificate: urmau acum să se întâlnească reprezentanții oficiali ai guvernelor, nu funcționari de nivelul cel mai jos.

— Guvernul Majestății Sale își exprimă dorința ca Italia să ia locul care i se cuvine la masa conferinței de pace, a spus Halifax, întâmpinându-și oaspetele.

Ministrul își amintea firește că, numai cu doi ani în urmă, Italia jucase rolul principal în convocarea Conferinței de la Miinchen, în timpul căreia se semnase acordul care permisesese Germaniei să ocupe o parte din Cehoslovacia, așa-numită Regiune Sudetă. Atunci politicienii britanici fuseseră de părere că prin aceasta vor salva pacea în Europa. Deși istoria demonstrase că pasul acela fusese total greșit, căci nu numai că nu salvase pacea ci, dimpotrivă, îl făcuse pe Hitler să fie și mai arogant, Halifax făcea acum același lucru, îndemnând Italia să convoace o altă conferință internațională. De astă dată, poziția lui Hitler ar fi fost mult mai bună decât la Conferința de la Miinchen din 1938. După învingerea Poloniei, când era aproape de victoria finală împotriva Norvegiei și de înfrângerea forțelor reunite ale Marii Britanii, Franței, Belgiei și Olandei, Hitler era cel care va dicta condițiile. Bastianini înțelegea perfect acest lucru și și-a pus în gând să câștige ceva și pentru Italia.

— După părerea Ducelui¹, rezolvarea problemelor dintre Italia și celelalte state, trebuie să facă parte din înțelegerea general europeană, a spus ambasadorul italian. Și a pus imediat o întrebare, formulată într-un mod foarte aparte: Pot să informez guvernul meu că

¹**Il Duce** (it. „conducător”), titlu pe care și l-a luat dictatorul italian Benito Mussolini în 1925, folosit din 1938 ca adresare oficială: *capo del governo e duce del fascismo* (șeful guvernului și conducătorul fascismului).

ar fi convenabil pentru guvernul britanic să fie de acord cu această opinie?

— Aceste chestiuni vor fi discutate în funcție de desfășurarea războiului, a răspuns la fel de ambiguu și Halifax. Fără îndoială, totul va depinde de natura problemelor formulate și de modul în care va evolua discuția.

Diplomatul italian, simțind că Halifax nu respinge posibilitatea „unui nou Munchen” a replicat:

— Discuția care va duce la rezolvarea problemelor europene nu se poate limita la încetarea focului, ci trebuie să aibă drept scop salvarea păcii pentru totdeauna în Europa.

Halifax a decis să mai facă încă un pas. A admis că discutase pe această temă nu numai cu membrii guvernului britanic, ci și cu cei ai guvernului francez.

— Nu sunt defavorabili examinării unei propuneri care să conducă la stabilirea unei păci trainice și de durată în Europa, iar când va începe această discuție, domnul Mussolini va avea de jucat un rol extrem de important.

Ambasadorul italian nu auzea însă cuvintele pe care le aștepta, și anume prețul oferit de Halifax, pe care guvernul britanic ar fi dispus să-l plătească pentru participarea Italiei la convocarea unei conferințe internaționale. Aștepta și o propunere referitoare la reglementarea statutului Gibraltarului, Maltei și Canalului Suez - ceea ce ar fi însemnat că Marea Britanie este gata să împartă influența asupra punctelor strategice din Marea Mediterană și să dea Italiei posibilitatea de a prelua o parte din dominația asupra acestui areal maritim. Halifax nu a atins acest subiect. Poate că era încă prea devreme pentru stabilirea unui preț concret, dar ambasadorul era convins în momentul în care pleca de la minister că Italia, fără să participe la lupte, putea să câștige foarte mult din acest război.

Buna dispoziție a ambasadorului era cauzată și de ultimele informații care îi fuseseră transmise de la Roma, conform cărora chestiunea era văzută favorabil de președintele Statelor Unite. În realitate, Franklin D. Roosevelt era foarte neliniștit de informațiile care veneau de pe vechiul continent. Ambasadorul William C. Bullitt¹ suna din oră în oră la Casa Albă și se plângea:

¹ **William Christian Bullitt** (1891-1967) diplomat american, și-a început cariera în 1919, ca trimis special al președintelui în URSS, de unde s-a întors cu părerea că cele două țări trebuie să stabilească legături diplomatice. În anii 1933-1936 a fost ambasador la Moscova. Din 1936 a fost ambasador la Paris, de unde a plecat în

— Churchill vorbește despre refugiarea guvernului său în Canada. Reynaud nu mai contează. Războiul acesta este pierdut. Armatele aliate vor fi obligate să se predea în două-trei zile, Parisul va cădea peste cinci-șase zile.

Era secondat și de Joseph P. Kennedy de la Londra:

— Anglia nu are nicio șansă să învingă. Înfrângerea este clară și este numai o chestiune de timp!

Președintele era așa de preocupat de știrile îngrijorătoare din Europa, încât credea și el în înfrângerea rapidă a Marii Britanii și se gândea dacă ideea lui Churchill de a se muta cu guvernul în Canada este bine-venită.

— Dacă va apărea necesitatea evacuării regelui și a guvernului imperial, Bermudele ar fi o locație mai bună pentru noua capitală decât Toronto, a spus președintele în timpul unei discuții cu ambasadorul britanic. Canada ar putea să se simtă stingherită de mutarea Downing Street-ului la Toronto. Republicile americane ar putea să se simtă neliniștite din cauza prezenței monarhului pe continentul american.

În realitate, nu locația noului sediu al guvernului lui Churchill era ceea ce îl neliniștea pe președinte, ci soarta Marii Britanii, care, după capitularea Franței, ar fi putut fi obligată să încheie o înțelegere cu Hitler și să-i predea acestuia puternica ei flotă. Aceasta ar fi însemnat ca *Kriegsmarine* să devină cea mai puternică forță din Atlantic și, luând în considerare și amenințarea puternicei marine japoneze din Pacific, Statele Unite s-ar fi găsit într-o situație foarte dificilă.

Președintele, străduindu-se să împiedice o astfel de evoluție a evenimentelor, înțelegea că trebuie să-l determine pe Benito Mussolini să se implice activ în politica europeană în calitate de negociator. Președintele își amintea că Ducele își dovedise deja o dată eficiența, cu ocazia conferinței de la Munchen.

De aceea, părăsind salonul de primire al ministrului Halifax, ambasaduror Bastianini era foarte bine dispus. Prevedea că bătbăiosul premier Churchill, sub presiunea guvernului și a președintelui Statelor Unite, va trebui să admită necesitatea de a începe negocierile, care vor fi în orice caz profitabile pentru Italia. Nu trebuia decât să aștepte.

Churchill a convocat ședința Cabinetului de Război pentru dimineața de duminică, 26 mai. Nu voia să mai prelungească frecuşurile

cu Halifax și vestea că în acea zi la amiază va sosi la Londra premierul francez îi oferea o ocazie excelentă.

— Șefii de Stat-major au decis să-i ordone generalului Gort să traverseze marea cu trupele sale, a spus Churchill.

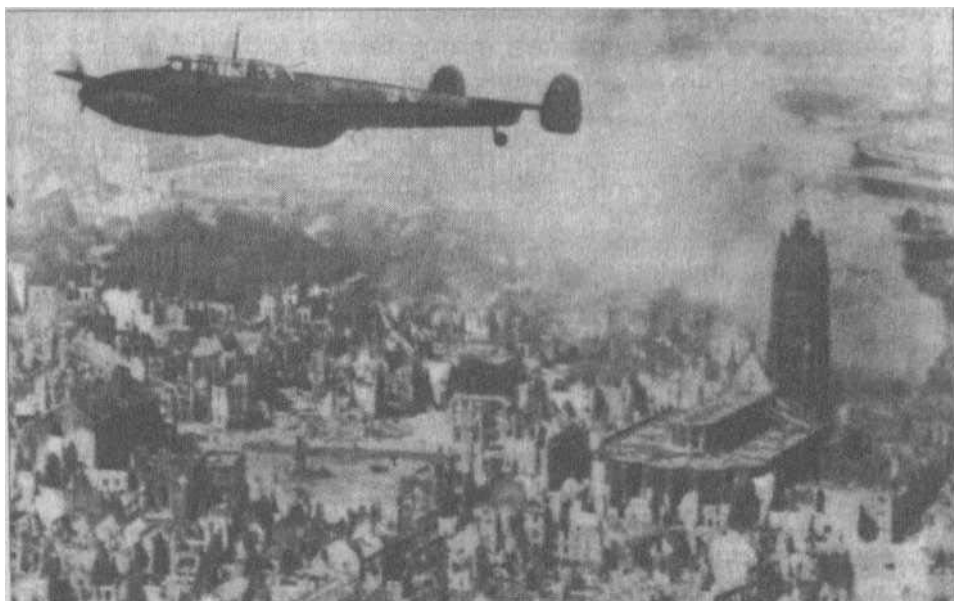
Planul de evacuare „Dinamo” era gata și comandantul Corpului Expediționar Britanic urma să-l primească dintr-o oră în alta.

— Există pericolul să rămânem în Franța când aceasta va capitula, a spus Churchill. Trebuie să facem tot ce este posibil ca să ne scoatem armata expediționară din nordul Franței.

Își dădea seama cu siguranță că retragerea unui sfert de milion de soldați britanici va produce ruperea frontului și înfrângerea definitivă a armatei franceze în acea zonă. Drept urmare, nemții își vor îndrepta diviziile mai repede spre sud, iar francezii nu vor mai avea timp să organizeze apărarea Parisului. Dar nu avea importanță. Obligația guvernului lui era să se pregătească pentru războiul împotriva Germaniei.

Venise momentul și pentru Halifax, care înțelegea că nu mai poate să-și ascundă poziția și să organizeze negocieri pe la spatele premierului.

— Cabinetul de Război trebuie să țină seama de faptul că nu discutăm despre posibilitățile de a învinge Germania, ci de pericolul

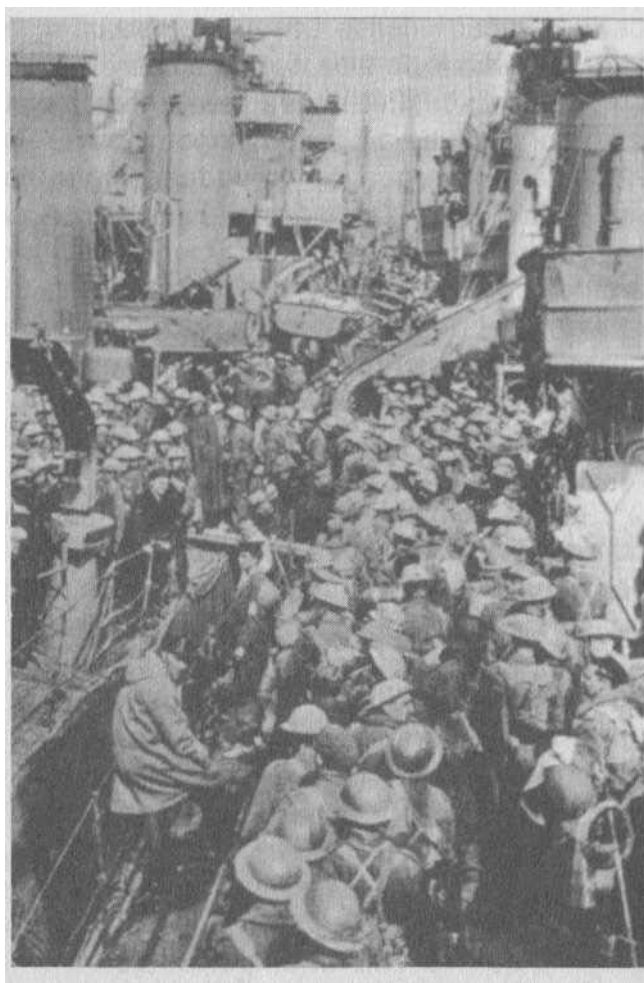
Messerschmitt Bf 110 deasupra orașului Dunkerque

care amenință independența imperiului nostru și, dacă se poate, a Franței, a spus Halifax. Acest scop se poate atinge pe calea unei conferințe de pace sub președinția lui Mussolini. Ieri-seară ambasadorul italian a menționat acest lucru.

Churchill a înțeles că nu poate da niciun pas înapoi.

— Sunt împotriva unei păci obținute în umbra dominației germane în Europa. Nu putem accepta niciodată așa ceva. Trebuie să ne asigurăm deplina libertate și independență. Sunt împotriva oricăror negocieri, care ar putea duce la diminuarea drepturilor și forțelor noastre.

Churchill vorbea cu hotărâre, ferm. Argumentele lui îi convinseseră pe ceilalți membri ai Cabinetului de Război. Halifax a fost nevoit să bată în retragere, deși nu a renunțat nicio clipă la politica lui care ducea la un nou Munchen. Discuția din încăperea de pe Downing Street, deși fusese câștigată de Churchill, nu a decis nimic. Rezultatul duelului lor avea să vină abia la Dunkerque. Dacă nemții vor reuși să taie calea de întoarcere a unităților britanice, Churchill va trebui să admită argumentele lui Halifax și să se umilească în fața lui Hitler.

Soldați aliați salvați la bordul unui distrugător

În ziua aceea, la ora 19.00, generalul Gort a primit ordinul de a începe operațiunea „Dinamo”. Două ore mai târziu, din portul Dover a pornit nava *Mona's Isle*, pentru a prelua din Dunkerque primul grup de soldați britanici.

Marea era calmă. Noaptea fără lună ascundea bine vasul, care cu cele câteva mitraliere grele ale sale nu ar fi avut mari șanse să se apere împotriva avioanelor germane. Nu le rămânea decât să spere că printr-un noroc excepțional vor reuși să ajungă neobservați în port.

Din largul mării, soldații vedeau focurile din Dunkerque și exploziile galbene ale proiectilelor de artilerie. Se vede că nemții bombardau orașul și portul orbește, contând pe efectul psihologic al exploziilor care provocau incendii. Lăsau impresia că se pregătesc pentru asaltul final. În realitate, în ziua aceea, 26 mai, la ora 13.30, Hitler l-a convocat la sediul său „Felsenest” pe generalul Walter von Brauchitsch ca să ordone reluarea atacului împotriva orașului Dunkerque. Această necesitate decurgea din rapoartele spionajului *Fremde Heere West* referitoare la pregătirile armatelor aliate de evacuare. Hitler a ordonat să se ducă tancurile la suficientă distanță de Dunkerque pentru a putea bombarda liniile de cale ferată care duceau în port. În continuare, Hitler nu voia să umilească Marea Britanie, dar nici nu voia ca britanicii să-i scape printre degete. O oră mai târziu, Brauchitsch i-a telefonat generalului Halder și l-a informat:

— În sfârșit, Fuhrer-ul și-a dat acordul cu înaintarea armatelor noastre spre Dunkerque, ca să împiedicăm evacuarea.

Bucuria comandanților care erau împotriva opririi armatei venea cu întârziere. Situația se schimbase foarte mult. Pauza de două zile permisesese Aliaților să-și întărească liniile de apărare, ceea ce îngreuna foarte mult îndeplinirea ordinului lui Hitler.

Vasul *Mona's Isle* a avut noroc, căci în drum spre Dunkerque nu fusese depistat de avioanele germane. Când a trecut de capul portului, nimic nu prevestea încă iadul care avea să se dezlănțuie odată cu primele raze ale soarelui. În lumina cenușie a zorilor de mai, marinarii au văzut o mulțime de soldați îngrămădiți pe mal. Arătau ca o magmă care pulsa. Pe măsură ce vasul se apropia mai mult de țărm, magma devenea tot mai neliniștită. Ordinele care răzbăteau prin hărmălaia generală, ba chiar și cele câteva focuri de armă arătau că ofițerii făceau tot ce puteau ca să prevină panica, deoarece aceasta ar fi putut să se încheie tragic pentru zecile de soldați aflați pe marginea cheiului.

Mulțimea s-a liniștit câteva clipe, când botul vasului s-a lipit de chei și de la bord au fost lăsate în jos scările de lemn, dar imediat a început să se agite din nou. Nimic nu-i mai putea opri pe tinerii care își încordau toate puterile ca să ajungă pe punte, singurul loc de salvare în fața morții sau a prizonieratului. Se repeziseră pe scara care se îndoaia sub greutatea trupurilor atâtor oameni care își blocau reciproc drumul.

Primii ajunși la bord au scos strigăte de bucurie și au alergat să-și caute locuri ferite de proiectile. Nimeni nu voia să coboare mai jos, sub punte. Se temeau că vasul se va scufunda dacă va fi lovit de proiectilele germane și oamenii închiși sub punte nu vor mai avea șanse să scape din capcana morții.

— Dumneata ești comandantul? Căpitanul se adresase în mulțimea dezlănțuită unui ofițer care gesticula cu pistolul și încerca să-i stăpânească pe soldați.

— Sunt ofițer! a răspuns acesta.

— Atunci dă dracului ordin să coboare sub punte, că altfel vom lua de trei ori mai puțini oameni decât putem!

Huruitul care se apropia din depărare a potolit hărmălaia. Oamenii au tăcut, s-au oprit și au ridicat capetele în sus. Frica de pe chipurile lor demonstra că făcuseră cunoștință cu forța avioanelor germane.

Distrugătorul francez Bourrasque, distrus de explozia minelor

Acestea se conturau tot mai clar la orizont. Zburau jos, căutând ținte. Era clar că se îndreptau spre port.

— Sub punte! Ascundeți-vă sub punte! a strigat ofițerul.

Soldații care se luptaseră cu atâta înverșunare pentru locurile de pe punte, s-au potolit brusc. Spaima provocată de avioanele germane a determinat șuvoiul de oameni care urca pe scară să se organizeze rapid. Au început să intre mai repede și mai ordonat în pântecul vasului.

Avioanele au descris un cerc larg pe deasupra orașului și au început să se înalțe, ca și când s-ar fi pregătit de un atac în forță. Încă nu se putea ști unde vor lovi.

De pe punte, mitraliera a început să tragă, deși avioanele erau încă departe, așa că nu le puteau provoca niciun fel de stricăciuni.

Mulțimea de pe țărm s-a retras spre magazii, ale căror ziduri puteau oferi o oarecare protecție. Prima bombă, de dimensiuni prea mari, a căzut în bazinul portului, ridicând o trâmbă de apă. Alte două au mușcat câte o bucată de beton din chei.

— De ce nu pleci? a strigat ofițerul cu pistolul în mână spre căpitan. O să ne omoare aici ca pe niște rațe!

— Am pe vas numai vreo 300 de oameni și pot să iau 1500, a răspuns calm căpitanul, privind cerul. Urmărea două avioane *Ju 87*, care se îndreptau spre ei. Adăpostiți-vă!

Primul a lăsat brusc botul în jos și a pornit în picaj. Era tot mai jos, se vedea cum de sub cabina lui s-a desprins o bombă mare și de sub aripi alte două mai mici. Avionul a terminat brusc picajul și s-a îndreptat, ca și când ar fi vrut să fugă de explozia propriilor bombe. Acestea zburau direct spre două șlepuri ancorate la cheiul vecin. Au dispărut brusc, de parcă ar fi fost înghițite de vasele de alături. În realitate, proiectilele străpunseseră metalul subțire al punții lor și explodaseră în apă. O trombă uriașă de apă a ridicat în aer vasele mici ca pe niște jucării și le-a aruncat pe țărm. Au rămas o clipă nemișcate într-o rână, ascunse apoi în aburul care ieșea din instalațiile lor devenind tot mai des. Flăcările au cuprins într-o secundă puntea, pe care nu se mai vedea nimeni. Fără îndoială că explozia ucisese instantaneu toți membrii echipajului.

Avioanele au plecat la fel de repede cum veniseră.

— Avem noroc că decolează de pe aeroporturile din Germania și nu din Belgia. Nu ne pot dedica prea mult timp, a mormăit căpitanul. S-a uitat de jur împrejur la puntea pustie. Ce căști gura la mine? s-a

răstit el la ofițer. Grăbește imbarcarea! Data viitoare n-o să mai avem atâta noroc!

Țărmlul a început să se umple din nou de soldați, care ieșeau din diferite ascunzători. Dincolo de intrarea în port se vedeau două traulere franceze în flăcări, care luptaseră vitejește cu avioanele. Se vedeau și bombardierele care întrerupseseră operațiunea de de-minare și se apropiaseră de port ca să protejeze cu mitralierele lor evacuarea.

Avioanele au apărut din nou câteva minute mai târziu, dar de astă dată nu au mai atacat portul, ci drumurile de acces spre oraș.

Două ore mai târziu, *Mona's Isle*, având la bord, în cabine și în depozite, 1500 de soldați britanici, a părăsit țărmul din Dunkerque și a pornit spre Dover, trecând pe drum pe lângă zeci de vase, iahturi, bărci de tot felul, care, escortate de distrugătoare, navigau spre Franța.

Deasupra Canalului se ridica o zi însorită și nimic nu mai putea ascunde de avioanele sau submarinele germane vasul supraîncărcat când se va arăta în calea lor.

Din ceața care se ridica apăreau stâncile albe ale țărmului britanic. Păreau foarte aproape, la numai câteva mile, ceea ce le dădea tuturor un sentiment de siguranță, dar traversarea avea să mai dureze încă două ore lungi. Și dintr-odată au apărut avioanele. Zburau sus, căutând ținte.

Căpitanul a ridicat luneta. Vedea botul și cabina, cele două motoare. Avioanele Junkers *Ju 88* s-au despărțit și au coborât mult, pregătindu-se să atace convoiul care se îndrepta spre Franța. O clipă, căpitanul a sperat că piloții nu-l observaseră sau că, văzând mulțimea de soldați de pe punte, îl vor cruța. Speranța s-a spulberat câteva minute mai târziu, când cele două avioane s-au îndreptat spre ei. Sub cabina lor au scăpărat focurile, care arătau ca niște beculețe în bradul de Crăciun. Jeturile mici de apă se apropiau pe ambele părți de prora vasului și câteva secunde mai târziu au lovit în metal, provocând un zornăit, ca boabele de mazăre care cad în oală. Un soldat care stătea pe vine lângă ancoră s-a chircit dintr-odată și a rămas așa, sângerând. Pe altul gloanțele l-au nimerit când încerca să se ascundă în spatele coșului vasului. Soldații înghesuiți pe punte se mutau dintr-o parte în alta, ca să se ferească de gloanțele care, din fericire, cădeau departe în apă.

Soldații salvați pleacă din Franța

Avioanele coborâseră foarte jos, trecând chiar pe deasupra coșului, dar s-au înălțat repede și s-au îndepărtat. Toți priveau cu groază cum de sub cabinele lor se desprind bombe care zboară parcă direct spre vasul lor. Spaima pe care o simțiseră în apropierea imediată a morții s-a transformat brusc într-o explozie de bucurie, când bombe au căzut în apă, la câteva zeci de metri de ei și numai valul provocat de ele a ajuns până la vas și l-a zguduit serios. Dar bucuria a fost de scurtă durată, căci avioanele s-au întors și coborând foarte jos au început să tragă cu mitralierele.

Atacul acesta fusese mai bine ținut - lăsase pe punte douăzeci de morți și câteva zeci de răniți, dar era ultimul raid, căci avioanele nu mai aveau combustibil și nici muniție. Au descris încă un cerc și au pornit apoi spre est, în direcția țărmului. Toți se întrebau dacă o să mai reușească să se întoarcă înainte ca vasul să ajungă la Dover.

Convoiul care se îndrepta spre Dunkerque a scăpat de distrugere datorită focului susținut al tunurilor antiaeriene și mitralierelor de pe distrugătoare. Numai un vas mic luase foc și se ascunsese în fumul des, în timp ce un distrugător s-a apropiat de el ca să-i recupereze pe

marinarii care săriseră în apă. Alte vase și iahturi se îndreptau spre Dunkerque, fără să știe ce iad îi așteaptă acolo.

Se apropiiau deja de Dover, când deasupra capetelor soldaților înghesuți pe puntea vasului *Mona's Isle* s-au adunat din nou avioanele. De astă dată erau avioane de vânătoare *Spitfire* care zburau spre est ca să apere convoiul ce se îndrepta spre Franța.

În acea zi au fost evacuați de la Dunkerque aproximativ 8 000 de oameni, ceea ce prevestea tot ce era mai rău. Comandanții britanici înțelegeau că presiunea armatelor germane va crește din oră în oră și dacă vor reuși s-o oprească, asta nu va dura decât câteva zile. În asemenea ritm, nu puteau fi evacuați mai mult de 50 000 soldați. Aceasta însemna că cea mai mare parte a Corpului Expediționar Britanic va ajunge în lagărele de prizonieri. Pentru armata britanică aceasta ar fi fost cea mai mare și mai umilitoare înfrângere din secolul al XX-lea.

În timp ce *Mona's Isle* intra în portul Dover, salutăată cu strigăte de bucurie și de vivat! de mulțimile adunate pe țărm, Winston Churchill stăteau în capul mesei la care se adunaseră membrii Cabinetului de Război. Nu avea vești bune pentru ei. Pierderile în rândul flotei de evacuare erau mari, din cauza exploziilor minelor și a bombelor aruncate de avioane atât de mari. Unitățile germane care încercuise- ră Dunkerque au pornit la atac, iar armata belgiană, care respingea vitejește loviturile, era la capătul puterilor și capitularea ei era o chestiune de câteva ore. Ministrul italian de Externe îl informase pe președintele Roosevelt că Il Duce nu intenționează să accepte misiunea de mediator, ceea ce însemna că Italia se pregătește să se alăture Germaniei și să lovească din sudul Franței. Imaginea evenimentelor de pe continent putea fi oare mai sumbră de atât?

— Dacă reușim să oferim condiții corespunzătoare, pot să-l conving pe Hitler, a spus Halifax. Nu pierdea nicio ocazie. Știa că drama de la Dunkerque este un eveniment care vorbește în favoarea lui. Cum mai putea justifica Churchill în această situație respingerea necesității de a negocia cu Hitler?

— Aș dori să aud de la domnul premier dacă este pregătit să accepte ideea că un aranjament care nu pune în primejdie independența Marii Britanii corespunde intereselor noastre de stat? a insistat Halifax.

Churchill simțea că fusese prins la strâmtoare. Halifax dăduse cărțile pe față, așteptând rezultatul final. Aceasta însemna că, dacă

premierul este de acord cu această atitudine, va deschide drumul negocierii cu Hitler. Dacă respinge această posibilitate, Halifax va putea să-și dea demisia, ceea ce ar fi fost la fel de periculos pentru guvern.

— Aș prefera să rezolv această problemă atunci când va apărea și nu să mă hazardez într-o rezolvare ipotetică, a răspuns Churchill după câteva clipe de reflecție.

Halifax nu avea intenția să scape așa de ușor o ocazie care nu se ivea în fiecare zi.

— Dacă Hitler ne prezintă condițiile pentru încheierea păcii, iar guvernul francez se va încăpățâna ca acordul să fie semnat de noi în mod solidar, domnul premier este dispus să înceapă discuția? nu s-a lăsat Halifax.

— Nu, a răspuns ferm Churchill. Nu ne alăturăm Franței dacă aceasta va cere condiții de pace. Dacă vom fi informați care sunt aceste condiții, abia atunci vom reflecta.

Ceilalți membri ai guvernului s-au amestecat și ei în discuție, ceea ce a permis dezamorsarea conflictului și relaxarea atmosferei. Churchill era conștient că nu făcuse decât să amâne confruntarea finală cu Halifax și că nu câștigase; s-a decis să facă altă mișcare, l-a trimis generalului Gort o telegramă:

„În aceste clipe dificile, trebuie să vă trimit cele mai bune urări. Nimeni nu știe ce va fi, dar orice este mai bine decât încercuirea și moartea prin înfometare.”

Tot echipamentul greu britanic a rămas la Dunkerque

Făcuse totul ca să-l îndemne pe nepriceputul comandant al Corpului Expediționar la un efort maxim. Trebuia să salveze cât mai mulți soldați din capcana franceză.

În ziua următoare a organizat o întâlnire cu miniștrii guvernului în sala din clădirea parlamentului. Era prima consfătuire din momentul în care Churchill preluase funcția de premier. Până acum se sfătuiseră numai cu membrii Cabinetului de Război. Cu siguranță că în timpul nopții reflectase la situația care îi convenea atât de mult lordului Halifax și găsise o metodă să-i smulgă arma din mână. A transferat discuția pe tema viitorului din forumul restrâns al Cabinetului de Război într-un cadru considerabil mai larg.

— Firește, orice se va întâmpla la Dunkerque, vom lupta mai departe! a spus el la un moment dat.

În sală au izbucnit aplauze. Toți vociferau, se înghesuiau să ajungă la premier. Îl băteau pe umeri. Mulți miniștri aveau lacrimi în ochi.

„Nu există nicio îndoială că, dacă atunci aș fi ezitat o singură secundă, aș fi pierdut funcția. Eram sigur că miniștrii erau dispuși mai degrabă să se lase uciși și să lase ca familiile și averile lor să fie distruse, decât să se predea”, scria el mai târziu.

Pe plajele de la Dunkerque au sosit fel de fel de ambarcațiuni: iahturi, vase cu pânze, vase de agrement, vapoare de croazieră. Britanicii au îngărmădit în porturile și în golfulețele de pe Canalul Mânecii 850-950 de unități capabile să traverseze marea până în Franța. La această operațiune a luat parte și distrugătorul polonez ORP *Btyskawica*, care a salvat distrugătorul grav avariat *Greyhound* cu sute de soldați la bord.

Situația se schimba de la o oră la alta. Nemții, atât de siguri de victorie, au pierdut șansa de a împiedica evacuarea. *Luftwaffe* a dat greș. Deși au fost aruncate în luptă forțe serioase: 300 bombardiere și 500 avioane de vânătoare, nemții nu au reușit să blocheze țărmul, de unde timp de opt zile cât a durat evacuarea, flota aliată a luat 338 226 soldați, dintre care 215 226 englezi, 123 000 francezi, belgieni și de alte naționalități. Pierderile au fost însemnate. Nemții au scufundat 224 de vase, printre care 6 distrugătoare. Pe plaje a rămas tot echipamentul greu al armatei britanice: toate tunurile de artilerie, 63 000 autovehicule, jumătate de milion de tone de rezerve de luptă și muniții; au rămas acolo și toate tancurile de linia întâi ale armatei britanice.

Nu se poate evalua ce influență copleșitoare a avut acest lucru asupra soldaților francezi, cu atât mai mult cu cât marea fugă a Aliaților urma după momentul în care capitulase armata altui aliat - Belgia. Niciunul dintre soldații francezi nu avea nevoie de alte dovezi ca să se convingă că războiul era pierdut.

Și aceasta era realitatea. Rezultatul luptelor care duraseră numai trei săptămâni îi surprinsese chiar și pe nemți. Într-o perioadă atât de scurtă, *Wehrmacht*-ul învinsese două state: Belgia și Olanda, nimicise șase armate și luase peste un milion de prizonieri: francezi, britanici, belgieni, olandezi și polonezi. Armata franceză mai avea încă suficiente forțe pentru a opune rezistență, dar pierduse 25 de divizii de infanterie, dintre care șase din cele șapte divizii de motorizate și șapte din cele 13 divizii de cavalerie și blindate. Succesul *Wehrmacht*-ului era neobișnuit, iar Hitler trebuia să decidă cum va acționa armata lui în continuare. Se afla acum pe malul Canalului Mânecii, unde acesta era cel mai îngust. De la Calais la Dover erau mai puțin de 40 km.

Dar Hitler știa că *Wehrmacht*-ul lui nu avea niciun fel de experiență în operațiunile de invazie. Soldații germani nu se antrenaseră

Winston Churchill pe balconul adăpostului din Dover

niciodată pentru îmbarcarea pe vase și cucerirea unui țărm de mare, nu aveau nici echipamentul necesar pentru a efectua o astfel de operațiune. Nu aveau vase cu fundul plat care să poată ajunge suficient de aproape de mal, pentru ca soldații să poată coborî de la bordul lor direct în apa puțin adâncă, tancuri plutitoare care să sprijine

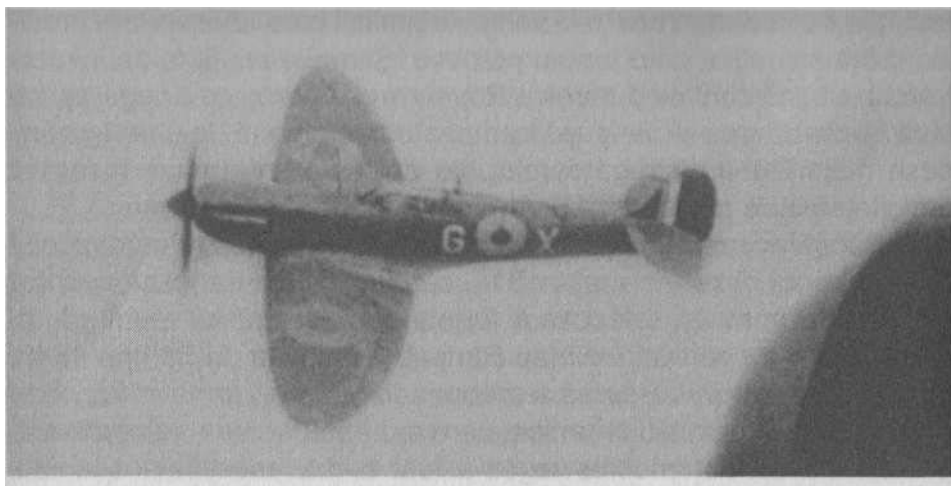
unitățile după debarcare, nici vehiculele amfibii care să asigure aprovizionarea soldaților care luptau pe plaje. Și mai ales, flota de invazie trebuia să țină cont de puternica *Royal Navy*, în timp ce *Kriegsmarine* încă își mai lungea rănilor după campania norvegiană, în care își pierduse majoritatea distrugătoarelor, iar cele mai mari nave fuseseră nevoite să intre pe șantieri pentru a-și repara avariile grave.

Pe lângă aceasta, comandanții germani își aminteau de „miracolul de pe Marna” din vara anului 1914, când armatele franceze aparent complet înfrânte, își refăcuseră forțele și reușiseră să respingă diviziile germane care amenințau Parisul. De aceea, la 31 mai 1940, *Oberkommando des Heeres* a ordonat distrugerea armatei franceze și a resturilor de unități britanice, care mai rămăseseră pe continent.

Coloana de automobile negre a luat curba ascuțită a drumului care ducea la castelul din Dover și a continuat să meargă mai departe spre mare, apoi s-a oprit în fața unei clădiri de beton, care arăta ca un buncăr de observare. Soldatul de la ușa masivă blindată a luat poziție de drepti văzându-l pe premier coborând din prima mașină. O clipă mai târziu, pe ușa a țâșnit un locotenent gata să-i dea raportul premierului, dar acesta a dat nerăbdător din mână și a pornit în urma ofițerului care arăta drumul în jos, spre scara de beton. Două etaje mai jos începea un coridor larg de beton, prin care premierul, amiralul Ramsay care îl însoțea și alți câțiva ofițeri au ieșit pe un balcon mic, săpat în stânca de calcar de deasupra portului Dover.

Avionul de vânătoare Hawker Hurricane

Avionul de vânătoare Spitfire

Primele tuneluri ale fortăreței subterane fuseseră săpate în secolul al XVII-lea pentru tunurile care trebuiau să apere portul Dover. Inamicul nu își făcuse niciodată apariția în fața sparge-valului portuar, astfel că adăpostul din stâncă primise altă destinație. În timpul Primului Război Mondial, acolo funcționase un spital cu 500 de paturi și centrul de comandă al amiralului Roger Keyes, care planificase în 1917 blocada bazelor submarinelor germane din portul belgian Zeebrugge.

Churchill, care stătea pe balcon cu casca de protecție pe cap, a ridicat luneta la ochi și a examinat cu atenție liniile țărmului francez de la Calais, perfect vizibile când era vreme bună, așa ca în ziua aceea. Deasupra plajelor se înălțau vălătuci groși de fum negru din clădirile și vehiculele care ardeau.

Când a luat luneta de la ochi, a văzut jos, în bazinul portuar, zeci de vase și vâsulețe cu urme vizibile ale războiului. Coșurile strâmbe, catargele rupte, urme de gloanțe pe flancuri, punți înnegrite de fum - totul era o mărturie a gheenei prin care trecuseră aducând din Franța mii de soldați.

Această luptă fusese câștigată, deși soldații britanici nu merseseră înainte, ci se salvaseră cu fuga. Dar ce va fi mai departe?

Churchill înțelegea perfect că singurul loc în care Marea Britanie se poate apăra este Canalul Mânecii.

Soldații Corpului Expediționar care se întorseseră din Franța erau obosiți, speriați, cu moralul la pământ, astfel că nu puteau opune o

rezistență fermă dușmanului, dacă acesta s-ar fi decis să traverseze Canalul. Lăsaseră în urma lor toate armele grele și echipamentul. Trebuiau să mai treacă multe săptămâni, chiar luni, până când să recapete încredere în propriile forțe și să fie înzestrați cu alte tunuri și tancuri. Dacă nemții ar fi vrut să pornească de acolo, de la Calais, ca să ocupe Anglia, Churchill nu ar fi putut să le opună decât două divizii suficient de bine instruite și 14 în curs de pregătire. Echipamentul lor era alcătuit din 1000 tancuri, dintre care majoritatea învechite. Șeful Statului-major Imperial raporta la 27 mai:

„Forțele terestre nu sunt suficient de puternice pentru a-i respinge pe nemți, dacă vor ajunge pe țărmul nostru.”

Nici chiar Forțele Aeriene Regale *Royal Air Force*, nu aveau suficiente avioane, pentru a apăra orașele engleze împotriva raidurilor. Comandamentul aviației de vânătoare raporta la 1 iunie că poate pune în luptă 244 avioane de vânătoare *Hurricane*¹ și 280 *Spitfire*². Pe deasupra, Marea Britanie era în stare de faliment. Kingsley Wood, ministrul Trezoreriei, arăta într-un raport secret către premier că rezervele de aur, care se ridicau la începutul anului 1940 la 775 milioane de lire, scăzuseră la 156 milioane în iunie acel an și se prevedea

¹ *Hurricane*, avion britanic de vânătoare, construit în 1935 la uzinele Hawker. Primul *Hurricane* din producția de serie, datând din decembrie 1937, a ajuns la Divizionul 111 RAF. În momentul izbucnirii războiului, 497 de avioane de acest tip se găseau în 18 divizioane. În timpul războiului, în Marea Britanie s-au produs 12 780 avioane, iar în Canada 1451.

În 1941, primele *Sea Hurricane*, adaptate pentru a decola de pe portavioane, au fost livrate către *Royal Navy* și în iulie același an au pornit pe mare la bordul portavionului *Furious*.

Date tactico-tehnice (IIC): motor cu puterea de 1185 CP (mai târziu mărit la 1280 CP), anvergura 12,19 m, lungimea 9,75 m, greutatea max. la decolare 3742 kg, viteza max. 538 km/h, raza de acțiune (fără rezervoare suplimentare) 740 km, armament: 4 tunuri calibru 20 mm, 112,5 sau 225 kg bombe.

² *Spitfire*, unul dintre cele mai bune avioane din cel de-al Doilea Război Mondial, construit în 1935, producția de serie a început la mijlocul anului 1937. Rapid, manevrabil, bine înarmat, era superior față de alte avioane și numai avioanele germane *Messerschmitt BF 109* se puteau măsura cu el. Avioanele *Spitfire* au fost modificate mereu în timpul războiului și nu și-au pierdut niciodată locul de frunte printre avioanele de vânătoare din lume. Producția a fost sistată în 1947, iar până atunci au fost construite în total 20 351 bucăți.

Date tactico-tehnice (*MkXIV*) motor cu puterea de 2050 CP, anvergura 11,23 m, lungimea 9,96 m, greutatea max. la decolare 3851, viteza max. 721 km/h, raza de acțiune 1386 km, armament: 2 tunuri calibru 20 mm, 4 mitraliere calibru 7,69 mm și bombe.

că vor fi complet epuizate până la sfârșitul anului. Aceasta însemna că Marea Britanie nu va avea cu ce să cumpere arme și muniție, ca să ducă războiul.

Churchill își puna desigur întrebarea cum se ajunsese aici? De ce Marea Britanie, o putere cu un potențial economic și militar uriaș, se trezise dintr-odată pe marginea prăpăstiei, care amenința cu distrugerea suveranității poporului.

Știa răspunsul la această întrebare după cum știa și numele celor care erau răspunzători pentru această situație. Zeci sau poate chiar sute de politicieni și funcționari care ocupau cele mai înalte funcții în stat, fuseseră fascinați de succesele fascismului lui Mussolini și apoi de nazismul lui Hitler și considerau că trebuie să colaboreze cu aceste puteri, nu să lupte împotriva lor. În ochii lor, Hitler era mântuitorul lumii amenințate de evrei și de bolșevici, care intenționau să provoace un război între Germania și Marea Britanie. De exemplu, Euan Wallace, fostul ministru al Transporturilor din guvernul lui Neville Chamberlain, întreținuse contacte strânse cu Sir Oswald Mosley¹, conducătorul fasciștilor britanici, sprijinit de magnatul de presă Lord Rothermere, care nu-și ascundea simpatiile pentru Hitler și Mussolini. George Frederick Steward, purtător de cuvânt pentru presă în guvernul lui Chamberlain, chiar înainte de izbucnirea războiului a purtat convorbiri cu guvernul german. Prințul de Westminster, cel mai bogat om din Mare Britanie, la nouă zile după izbucnirea războiului a participat la o întâlnire secretă cu lordul Arnold și cu lordul Ruschcliff, care a citit o scrisoare a deputatului Henry Drummond-Walf; acesta era adept al nazismului și avea legături strânse cu Hermann Goring. Lordul Tavistock întreținea contacte secrete prin Ambasada germană din Dublin cu Joachim von Ribbentrop, ministrul german de Externe.

Personalitățile proeminente din lunga listă a simpatizanților hitle- riști aveau două trăsături comune care îl nelinișteau cel mai mult pe Churchill. Toți proveneau din cele mai înalte cercuri ale aristocrației britanice, așadar aveau legături cu Curtea regală - din această parte, premierul se putea aștepta la o opoziție serioasă împotriva realizării programului lui politic - și erau legați și de Stewart Menzies,

¹ **Sir Oswald (Ernald) Mosley** (1896-1980), politician englez, membru al parlamentului în anii 1918-1931, a înființat în 1932 organizația fascistă British Union of Fascists. Internat după izbucnirea războiului, a fost eliberat în 1943 din cauza stării precare a sănătății. După război a întemeiat organizația neofascistă Union Movement.

șeful serviciilor secrete. De exemplu, lady Cynthia Curzon, soția lui Mosley, primul fascist britanic, fusese domnișoară de onoare la nunta lui Menzies. Pentru Churchill, dovada cea mai clară a convingerilor șefului serviciilor secrete era participarea lui la o operațiune care se încheiase cu compromiterea spionajului britanic și dezvăluirea multor secrete importante, pe care le aflaseră nemții.

Walter Schellenberg

Întreaga acțiune începuse din inițiativa britanicilor la sfârșitul lunii septembrie 1939. Stewart Menzies ordonase maiorului Payne Best și căpitanului Henry

Stevens, doi dintre cei mai buni ofițeri de spionaj, să stabilească legătura cu opoziția antihitleristă germană. Menzies era un ofițer cu experiență, care începuse activitatea în serviciile secrete încă din timpul Primului Război Mondial. Dar făcuse o greșală capitală. Trimisese peste graniță într-o misiune specială agenți care știau foarte multe despre organizație și despre funcționarea serviciilor secrete britanice din țară și din străinătate. Riscul că vor fi prinși sau răpiți de serviciile inamice era foarte mare. Atunci de ce riscase așa de mult? Există numai un singur răspuns: dorea ca negocierile să fie duse de persoane de încredere. Dar curând cele mai negre temeri s-au adevărat.

Mijlocitorul întregii acțiuni a fost dr. Fischer, refugiat german, care trăia în emigrație la Paris, unde se stabilise în 1933, fugind din fața represaliilor. La începutul lui octombrie, Stevens i-a raportat lui Menzies că Fischer își îndeplinise misiunea și organizase o întâlnire cu doi ofițeri germani într-o localitate olandeză de frontieră. Fischer făcea parte din serviciile *Sicherheitsdienst*, unde era cunoscut ca agentul F479. Nemții, care veniseră la întâlnire și se prezentaseră ca membri activi ai rezistenței ilegale antihitleriste, în realitate erau oameni infiltrați de spionajul SS. În Olanda au venit însuși Walter

Schellenberg', șeful spionajului Serviciilor de Securitate, care se dădea drept asistentul șefului unei organizații germane de opoziție și prietenul lui, dr. Crinis, medic la o clinică SS. Agenții britanici nu și-au dat seama de mistificare și au început negocieri fanteziste despre răsturnarea lui Hitler, despre alcătuirea unui guvern democratic și încheierea păcii. Cu fiecare zi, se încurcau tot mai adânc în rețeaua intrigilor serviciilor secrete germane, până când Hitler însuși a întrerupt acest joc și a ordonat arestarea britanicilor. Aceasta s-a întâmplat după atentatul nereușit de la Munchen din noiembrie 1939, pe care Fuhrer-ul suspicios îl legase de negocierile secrete. La ordinul lui, Schellenberg a trebuit să întrerupă negocierile promițătoare și să-i răpească pe maiorul Payne Best și pe căpitanul Henry Stevens. Aceasta s-a întâmplat la 9 noiembrie 1939, în localitatea olandeză de frontieră Venlo, de unde cei doi au fost apoi duși la Berlin. Supuși interogatoriului, au dezvăluit multe din secretele spionajului britanic, ceea ce a permis nemților să lichideze toate rețelele britanice de spionaj din Olanda.

Înfrângerea compromițătoare de la Venlo a fost o consecință a greșelilor comise de Menzies. Aceasta dovedea fără putință de tăgadă cât de mult era angajat în negocierile cu Germania pe tema întreruperii acțiunilor războinice. Nu trebuie să credem că după eșecul acestei încercări și-a schimbat atitudinea. Putea să acționeze în continuare în favoarea încheierii păcii, folosind canalele pe care le avea la dispoziție. Churchill era pe deplin conștient de acest lucru. Acționând în lumea intrigilor, a minciunilor, falsurilor și secretelor,¹

¹ **Walter Schellenberg** (1910-1952), Brigadeführer SS, membru SS din 1933, doi ani mai târziu a început munca la sediul principal al SD din Berlin, unde s-a ocupat de problemele contraspionajului. Una din primele misiuni importante ale lui Schellenberg a fost paza și siguranța lui Mussolini în timpul vizitei la Berlin din 1938, de care s-a achitat exemplar, deschizându-și drumul spre o carieră frumoasă. Din momentul în care a apărut Biroul Principal de Securitate al Reich-ului (RSHA) în 1939, a fost șeful secției de contraspionaj. La 9 noiembrie s-a evidențiat prin răpirea a doi agenți britanici din orașul olandez Venlo. Curând a primit de la ministrul de Externe, Joachim von Ribbentrop, misiunea de a-l înlătura pe ducele de Windsor ceea ce nu a reușit să facă. La 21 iunie 1941 a preluat conducerea spionajului extern (Biroul VI din RSHA), pe care l-a restructurat rapid, transformându-l într-o instituție foarte eficace. În 1944 a preluat conducerea întregului spionaj. În ultima perioadă a războiului, din ordinul lui Heinrich Himmler, a încercat să negocieze în Suedia cu Aliații condițiile tratatului de pace. A fost predat Aliaților și a fost martor în procesul de la Nürnberg. În ianuarie 1948, un tribunal militar american l-a condamnat la 6 ani închisoare. A fost eliberat în 1951.

Menzies era mai periculos decât Halifax, care nu putea să-și ascundă prea mult timp acțiunile diplomatice în fața membrilor guvernului și a premierului. Nu putea să se debaraseze de Menzies, căci își amintea ce tevdură se produsese atunci când fusese numit în locul devenit liber prin moartea lui Sinclair și ce înfrângere suferiseră adversarii noului șef al serviciilor secrete, extrem de bine cotate la Curte. În plus, Menzies avea în mâini centrul de la Bletchley Park, iar Churchill știa foarte bine cât de prețioase sunt informațiile obținute prin descifrarea ordinelor nemților. Îndepărtarea lui Menzies ar fi putut compromite funcționarea acestui sistem a cărui importanță pentru Marea Britanie era covârșitoare. A ales o cale de mijloc. A înființat un post de supraveghetor care trebuia să-l urmărească pe Menzies și să controleze acțiunile serviciilor secrete. Dar a ales prost. Maiorul Desmond Morton era un om în care Churchill avea deplină încredere, dar trăsăturile lui de caracter, cum erau înclinația spre bufonerie, superficialitatea și plăcerea de a sporovăi au făcut ca Menzies să se descurce foarte ușor cu el. Deși nu a reușit să și-l subordoneze pe șeful serviciilor secrete, Morton și-a păstrat postul până la sfârșitul războiului.

Menzies era prea isteț și abil pentru a continua războiul cu premierul. A făcut acest lucru numai atât timp cât a sperat că partida lui va câștiga. La un moment dat, a trecut de partea premierului.

Lovitura

Trecuse de 15.15 când automobilul lui Hitler, un mercedes mare cu șase locuri cu care Fuhrer-ului îi plăcea să meargă în timpul războiului, s-a oprit în păduricea Compiègne, la 80 km nord-vest de Paris. În ultimele zile, Hitler călătorise mult de la noul său sediu „Wolfschlucht” din apropiere de satul abandonat Bruly-de-Pesche din Belgia. Se mutase acolo de la „Felsenest” la 6 iunie și regretase aproape imediat această decizie, căci noul sediu, construit de numai zece zile, încă nu era finisat. În camera în care locuia îl irita mirosul de vopsea, în adăpostul din apropiere nu se putea sta prea mult din cauza umezelii betonului proaspăt turnat. De aceea se străduia să călătorească cât mai mult, iar când rămânea acasă făcea plimbări largi prin pădure, dar nici acestea nu erau plăcute, căci era plin de țânțari și de muscu- lițe care atacau cu înverșunare. În timpul unei astfel de plimbări, în ziua de 16 iunie, în timp ce mergea pe aleea îngustă spre ceainărie, s-a apropiat de el în fugă Walter Hewel, reprezentantul ministrului de Externe, cu știrea că la Paris premierul Reynaud a demisionat și a fost înlocuit de mareșalul Philippe Petain¹, care, prin intermediul ambasadei Spaniei, ruga Germania să-i trimită condițiile pentru

¹ **Philippe Omer Petain** (1856-1951), ofițer care s-a acoperit de glorie conducând apărarea de la Verdun în timpul Primului Război Mondial, a comandat în anii 1917—1918 armatele franceze pe frontul de vest. În anii 1918-1931 a fost inspector general al armatei și vicepreședinte al Consiliului Suprem de Război și al Consiliului Superior al Apărării Naționale (1920-1931). Ca ministru de Război și președinte al Consiliului Suprem de Război (din 1934) a fost împotriva alcătuirii de unități independente de blindate și a considerat că linia Maginot este baza apărării Franței. În 1939, a devenit ambasador la Madrid. Chemat în țară la 18 mai 1940, a preluat funcția de vicepremier. Convinș de inevitabilitatea înfrângerii, s-a situat în fruntea majorității guvernamentale care cerea semnarea armistițiului. După intrarea nemților în Paris (16 iunie) a preluat funcția de premier și s-a oferit să semneze armistițiul cu Germania. La 1 iulie, guvernul lui s-a mutat la Vichy - un mic orașel în sudul Franței. La 10 iulie a primit din partea Adunării Naționale depline puteri ca șef de stat. În octombrie 1949 s-a întâlnit cu Adolf Hitler la Montoire și i-a propus să colaboreze. După debarcarea Aliaților în Normandia, în iunie 1944, a fost arestat de nemți. S-a întors în Franța din proprie inițiativă în aprilie 1945. A fost judecat pentru trădare și a fost condamnat la moarte, sentință pe care premierul Charles de Gaulle a schimbat-o în închisoare pe viață. A murit pe insula Ile d'Yeu din Atlantic.

încetarea ostilităților. Hitler nu mai putea de bucurie. A ridicat mâinile în sus și a început să țopăie. Era învingător! Învinșese marea Franță, care acum 20 de ani umilise Germania!

În ziua următoare, 17 iunie, a zburat cu avionul la Frankfurt, de unde s-a dus la Munchen cu trenul lui special „America”, pentru ca să se întâlnească cu prietenul său, Benito Mussolini, în clădirea reprezentativă denumită în cinstea lui, Führerbau. Dictatorul italian, care privise cu neîncredere la cuceririle lui Hitler, recunoștea acum că Italia va avea

mult de pierdut, dacă nu va participa la noua împărțire a Europei și de aceea, la 10 iunie 1940, a declarat război Franței. În ziua în care venise la Munchen, armata italiană declanșase ofensiva în Alpi. Mussolini considera că trebuie să asigure cuceriri cât mai mari pentru țara sa și nu era vorba numai de teritoriile pe care le putea lua de la Franța. Îl interesa și marea flotă franceză, care l-ar fi ajutat foarte mult să-și realizeze planurile de crearea a celui de-al doilea Imperiu Roman pe malurile Mării Mediterane. Hitler, deși nu avea nimic împotriva planurilor teritoriale ale lui Mussolini, considera că ideea de a preda Italiei puternica flotă franceză drept nerealistă. Poate că avea propriile planuri în legătură cu cuirasatele și submarinele.

— Nu-și vor scufunda navele, căci nu sunt pregătiți pentru aceasta, susținea Hitler, le vor duce în porturile britanice.

Aceasta ar fi fost cea mai proastă soluție la care s-ar fi putut aștepta Hitler și Mussolini, căci aceasta ar fi însemnat ca puternica *Royal Navy* să-și întărească și mai mult forțele. Și așa în porturile

Adolf Hitler la Felsennest: momentul celei mai mari bucurii

Adolf Hitler și Benito Mussolini: cum să împartă flota franceză?

britanice se adăpostiseră trei cuirasate, patru crucișătoare, unsprezece distrugătoare și trei submarine, printre care și cel mai mare submarin din lume, *Surcouf*. Dar majoritatea vaselor care formau nucleul *Marine Naționale*, plecase în bazele coloniale franceze: cel mai modern cuirasat, *Richelieu*^{1 2}, se afla la Casablanca, nava soră *Jean Bart* ajunsese la Dakar, două cuirasate moderne *Strasbourg* și *Dunkerque*, două cuirasate vechi, șase distrugătoare, vasul-mamă al hidroavioanelor intraseră în portul algerian Mers-el-Kebir³, șase crucișătoare se adăpostiseră în Alger, cele mai multe din cele 80 de submarine (24 au fost scufundate) se adăpostiseră în Bizerta.

Fără îndoială, Hitler avea dreptate. Marile nave franceze erau în afara razei de acțiune a Germaniei și Italiei, iar încercarea de a obliga comandamentul marinei militare franceze de a le preda dușmanilor s-ar fi încheiat cu fuga navelor în porturile britanice. Dar nici nu trebuie să ne imaginăm că Hitler a renunțat cu ușurință la această pradă de război. Dându-și seama că nu va obține nimic cu forța, ar fi putut încerca să le atragă în porturile Franței, să zicem sub pretextul dezarmării, după care le-ar fi atacat de pe uscat.

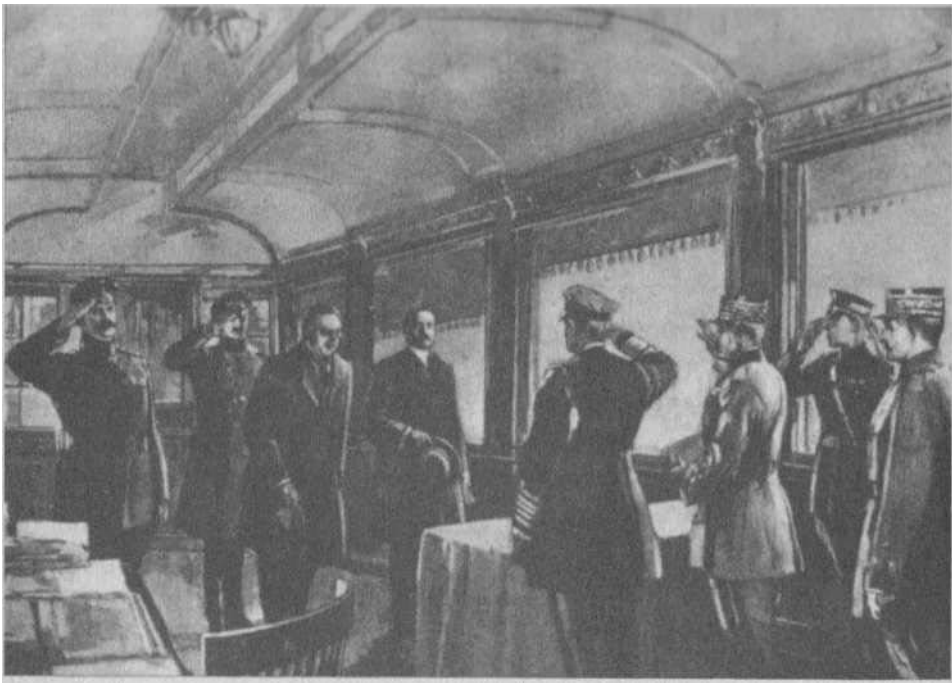
Hitler s-a întors la sediul lui de campanie incomod în ziua de 19 iunie, pentru a se pregăti în vederea unui eveniment important:

¹ **Surcouf**, submarin francez, cel mai mare de acest tip în momentul izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial; avea două tunuri calibru 203 mm, 14 lansatoare de torpile și un avion transportat într-un hangar de pe punte. La 18 iunie 1940 a fugit din Berst și, folosind numai motoarele electrice, a ajuns în portul britanic Plymouth; la 27 august a fost predat Francezilor Liberi. S-a scufundat la 18 februarie 1942, în drum spre Canalul Panama, după ce s-a lovit de un vas

² **Richelieu**, cuirasat lansat la apă în 1939, a început serviciul la 15 iunie 1940. După ce Franța a semnat armistițiul, vasul neterminat a plecat la Casablanca. La 8 iulie același an, a fost avariat de explozia unei torpile lansate de un avion britanic, iar în august a fost mitraliat de cuirasatul *Resolution*. După ce a fost preluat de Francezii Liberi, a fost dus în șantierul naval din New York pentru modernizarea armamentului antiaerian. La sfârșitul anului 1943 a intrat în componența *Home Fleet* și din martie 1944 a servit în Pacific și în Oceanul Indian.

Date tactico-tehnice (1940): deplasament 42 800 t, lungime 247,8 m, lățime 33 m, pescaj 9,6 m, viteză 32 noduri, armament 8 tunuri (2x4) calibru 381 mm, 12 tunuri calibru 100 mm, 8 tunuri antiaeriene calibru 37 mm, 16 mitraliere grele calibru 13,2 mm, 3 hidroavioane.

³ **Mers-el-Kebir** (în arabă „portul mare”), oraș și port în Algeria de nord-vest, în Golful Oran, întemeiat în secolul al XII-lea. În secolele următoare a trecut în stăpânirea spaniolilor, portughezilor, turcilor, în cele din urmă, controlul asupra lui a fost preluat de francezi în 1830. În 1939 acolo a luat naștere o bază mare a flotei franceze de război. În 1968 baza a fost redată Algeriei independente.

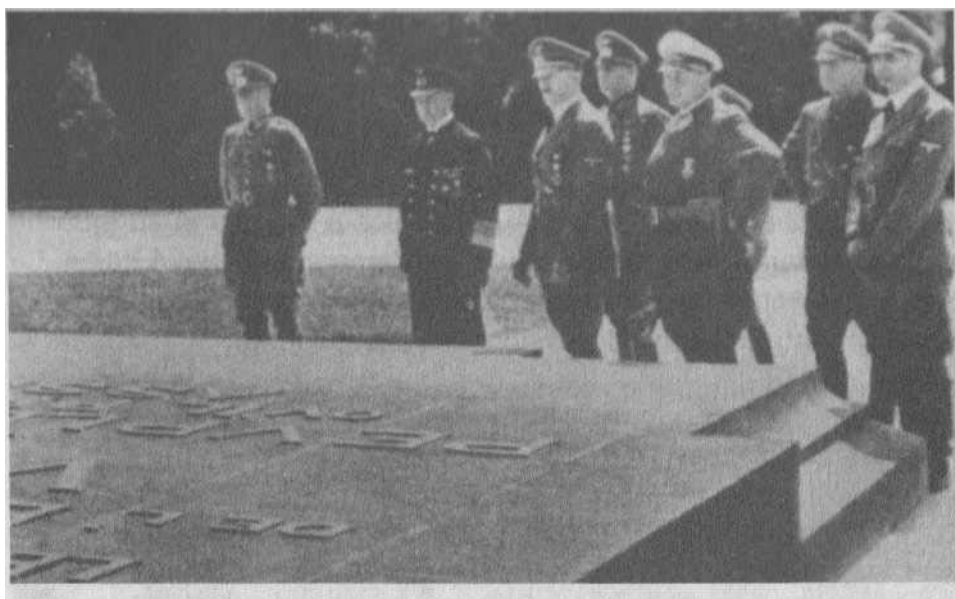

*Învingătorii și învinșii din Primul Război Mondial în vagonul din
Compiègne*

*Pădurea Compiègne, noiembrie 1918. În partea stângă - trenul
delegației franceze, în dreapta - al delegației germane*

semnarea acordului de încetare a focului. A început să lucreze la formularea condițiilor pe care intenționa să ie dicteze francezilor. În biserița aflată în apropiere de noul lui sediu și în care altarul era acoperit de o perdea, lucra grupul care pregătea textul tratatului. În

Hitler în fața plăcii comemorative de la Compiegne

noaptea de 20/21 iunie s-au definitivat condițiile. Hitler a ales un loc corespunzător pentru această ceremonie: pădurea Compiegne unde, la 11 noiembrie 1918, delegația germană semnase într-un vagon de cale ferată acordul de încetare a focului, prin care se punea capăt Primului Război Mondial. Inițial, Hitler se gândise cum să umilească delegația franceză. Nu ar fi trebuit să-i lase să aștepte câteva ore înainte să fie primiți? Dar a ajuns repede la concluzia că acesta ar fi fost un comportament nedemn de un învingător. Este suficient că ofițerii francezi vor fi nevoiți să se afle în același vagon, în care înaintașii lor semnaseră acordul de încetare a focului. Vagonul era în același loc, inclus într-un muzeu special amenajat în acest scop. Era suficient să dărâme zidurile micuței clădiri înălțate în 1922 și să ducă vagonul la locul unde se afla placa comemorativă zidită între șine.

Automobilul cu care a sosit Hitler la 15.15 în pădurea Compiegne, în apropiere de localitatea Rethonde, s-a oprit lângă monumentul acoperit cu steagul nazist. Hitler nu știa probabil de ce era monumentul acoperit cu atâta grijă. Reprezenta un vultur german străpuns de sabia de aur a Aliaților. Fuhrer-ul s-a dus mai departe și s-a oprit de-abia în fața blocului de granit, pe care era săpată inscripția:

„Aici, la 11 noiembrie 1918, popoarele libere au zdrobit gheata criminală a imperiului german, care dorea să le înrobească.“

S-a încruntat. Pe chipul lui se vedeau mânia și dorința de răzbunare. N-a rostit niciun cuvânt, dar în aceeași zi a ordonat ca „vagonul istoric, piatra comemorativă și monumentul victoriei galice să fie aduse la Berlin”.

Câteva minute mai târziu, a sosit delegația franceză, condusă de generalul Charles Huntziger¹. Au urcat scara îngustă și au intrat în vagonul-salon, unde au fost salutați de generalul Wilhelm Keitel. La semnul lui Hitler, acesta a dat citire unei scurte declarații, care învinuia armata franceză de izbucnirea războiului atât în 1940, cât și

Delegațiile franceză și germană discută în vagon condițiile de depunere a armelor

¹ **Charles Huntziger** (1880-1941), general, absolvent al școlii militare din Saint- Cyr, în anii 1902-1914 a servit în armatele coloniale din Madagascar și din Senegal, în timpul Primului Război Mondial, a lucrat în Statul-major aliat. În 1938 a intrat în componența Consiliului Superior de Război. În 1940, în timpul războiului germano- francez, a comandat armata a 2-a, după aceea a 4-a. La 22 iunie 1940, a semnat la Compiègne tratatul de depunere a armelor. A comandat așa-numita armată de armistițiu, iar în septembrie 1940 a preluat funcția de ministru de Război în guvernul lui Philippe Petain și de comandant suprem al armatei de la Vichy. A murit într-un accident aviatic în 1941.

în 1914. Hitler s-a ridicat în picioare și a ieșit din vagonul în care a început discuția cu privire la condițiile de depunere a armelor.

Inițial, francezii au crezut că pot discuta cu nemții despre conținutul tratatului. Dar curând s-au convins că singurul lucru pe care îl pot face este să accepte condițiile impuse de dușman. Seara târziu, generalul Huntziger a ieșit din vagon ca să telefoneze la Bordeaux, unde se afla guvernul francez și să-l informeze pe generalul Weygand, comandantul șef al armatei franceze, care sunt propunerile germanilor. Weygand, cu 20 de ani înainte, în același vagon, fusese cel care citise delegației germane condițiile de depunere a armelor.

La 22 iunie, ora 17.50, ofițerii francezi și germani au semnat actul care punea capăt acțiunilor războinice din Franța.

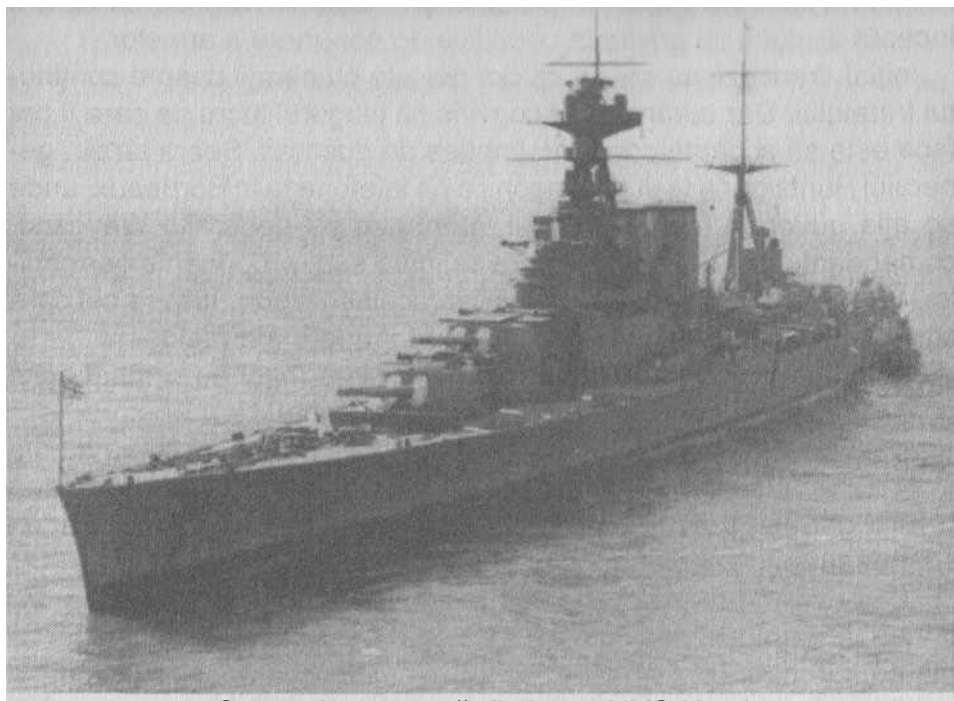
Articolul VIII stabilea că „[...] flota franceză de război se va aduna în porturile indicate într-un paragraf special și va fi demobilizată sub control german și/sau italian”. Era o capcană? Germanii s-au străduit să îndepărteze imediat orice dubiu, explicând:

„Guvernul german declară solemn guvernului francez că nu intenționează să folosească flota franceză de război, care se află în porturile de sub control german, în scopurile sale războinice, cu excepția unităților necesare pentru paza coastelor și depistarea minelor.”

Dar cine putea da crezare acestei declarații? Știind că Germania încălcase tratatul de la Munchen, acordul de neagresiune cu Polonia, neutralitatea Norvegiei și Belgiei, cine mai putea crede că Hitler va respecta obligațiile decurgând din tratat? Și ce se înțelegea prin „excepție”, adică „paza coastelor”? Această formulare putea însemna foarte mult.

Se înțelege că astfel de pretenții ale Germaniei în fața flotei franceze, a patra putere maritimă a lumii, îi nelinișteau profund pe britanici. Îi nelinișteau încă și mai mult pe președintele Roosevelt, căci se părea că temerile lui cele mai sumbre încep să se adevărească. Germania se pregătea să preia navele franceze, iar înfrângerea Marii Britanii, după care ar fi putut urma preluarea flotei engleze, *Royal Navy*, părea aproape. *Kriegsmarine* avea ocazia să devină cea mai mare putere maritimă a lumii, care ar fi amenințat America.

În același timp, ambasadorul Joseph P. Kennedy trimitea la Casa Albă una după alta telegrame în care prezenta situația catastrofală a Angliei. Churchill trebuia să-i demonstreze lui Roosevelt că ține ferm în mână cârma guvernului și este hotărât nu numai să lupte

Cea mai mare navă din lume, HMS Hood

până la capăt, dar să și protejeze America. Putea face acest lucru îndepărtând primejdia de care se temea Roosevelt așa de tare: preluarea flotei franceze de către germani. Nu era însă suficient să li se propună comandanților francezi să-și aducă navele în porturile britanice. Ofițerii marinei militare franceze aveau, prin tradiție, o atitudine antibritanică. Niciun politician nu putea fi convins că francezii își vor preda navele mari în mâinile britanicilor.

Churchill se afla în fața unei decizii finale. Singura forță de care dispunea era *Royal Navy*. Aceasta putea să-l ajute să-i convingă pe francezi să accepte condițiile lui. Dacă nu ar fi fost de acord, navele lor ar fi fost distruse. În ambele cazuri, dacă francezii și-ar fi dezarmat singuri flota sau dacă navele lor s-ar fi dus la fund, găurite de proiectilele britanice, Churchill ar fi câștigat încrederea și recunoștința lui Roosevelt. Firește, înțelegea că, dacă se va ajunge la o luptă, va curge sângele marinarilor francezi, aliații lor până nu de mult. Dar își dădea seama în același timp că trebuie să-și asume acest risc.

În zorii zilei de 3 iulie 1940, în apele Golfului Oran a intrat o puternică escadră britanică. Era condusă de crucișătorul *Hood*¹, cea mai mare navă de război, a cărei siluetă elegantă era cunoscută în întreaga lume, căci, de regulă, la bordul ei se întâlneau delegații oficiale și era considerată cartea de vizită a *Royal Navy*. În 1934 a făcut înconjurul lumii, fiind prezentată vizitatorilor din numeroase porturi. Aproximativ 750 000 de persoane au vizitat frumoasa navă. După izbucnirea războiului nu a avut multe ocazii să-și demonstreze forța. O mică ciocnire cu avioanele germane în ziua de 23 octombrie în Marea Nordului a fost cât pe-aici să se încheie tragic pentru el, căci o bombă i-a străpuns partea inferioară a carenei, dar din fericire aceasta nu a explodat.

În acea zi de iulie, *Hood* avea pentru prima oară ocazia să-și arate forța în fața flotei care cu câteva zile în urmă luptase împreună cu cea britanică împotriva dușmanului comun. Alături de el navigau două cuirasate, *Valiant* și *Resolution*, precum și portavionul *Ark Royal*, escortate de patru crucișătoare și 11 distrugătoare. Alcătuiau o forță căreia navele franceze, înghesuite în portul Mers-el-Kebir - două cuirasate noi, două vechi, 6 distrugătoare, câteva zeci de submarine și câteva unități mai mici - nu i se puteau opune, cu atât mai mult cu cât stăteau la ancoră sau lăncezeau pe lângă cheiuri, neavând nicio posibilitate de manevră.

Din grupul de vase britanice, a ieșit în frunte distrugătorul *Foxhound*, la bordul căruia era un parlamentar, căpitanul C.S. Holand. Acesta lucrase mulți ani la Ambasada britanică din Paris ca atașat naval. Cunoștea perfect limba și obiceiurile francezilor, dar în timpul mandatului său avusese multe conflicte cu ofițerii navali superiori și, din acest motiv, trimiterea lui ca emisar nu fusese cea mai bună mișcare.

¹ **Hood**, crucișător de linie construit în 1920, în momentul izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial era cea mai mare navă din lume și cel mai rapid vas britanic din această clasă. Neajunsul lui era blindajul prea subțire al punții. În iulie 1940, ca vas amiral al Force „H”, a luat parte la bombardarea flotei franceze de la Mers-el- Kebir. În martie 1941 s-a alăturat Flotei Mamă. La 24 mai 1941, când împreună cu *Prince of Wales* a participat la lupta cu cuirasatul *Bismarck* și cu crucișătorul greu *Prinz Eugen*, un proiectil i-a străpuns puntea și a explodat în camera muniției. Vasul s-a scufundat în trei minute, iar din cei 1419 marinari au fost salvați numai trei.

Date tactico-tehnice (1939): deplasament 42.100 t, lungimea 262,3 m, lățimea 31,1 m, pescaj 8,7 m, viteza 31 noduri, armament 8 tunuri (4x2) calibru 381 mm, 12 tunuri calibru 140 mm, 2 tunuri antiaeriene calibru 120 mm, 4 tunuri antiaeriene calibru 102 mm, 4 tunuri calibru 75 mm, 1 tun de 12 pfunzi, 15 mitraliere grele, 6 lansatoare de torpile calibru 533 m, 1 hidroavion.

Distrugătorul se apropia de sparge-val și a oprit mașinile. Lampa Aldis a început să clipească, transmițând rugămintea de a se întâlni cu viceamiralul Gensoul, în scopul discutării posibilității de joncțiune a flotei franceze cu cea britanică. Același text era transmis și pe calea radioului. Britanicii își difuzau intenționat scopul sosirii, pentru ca acesta să fie cunoscut tuturor echipajelor aflate în port.

Câteva minute mai târziu, de lângă bordul cuirasatului *Dunkerque*¹, vasul amiral, s-a desprins o barcă cu motor, care s-a apropiat rapid de distrugătorul *Foxhound*. Ofițerul francez a venit după textul ultimatumului. Britanicii cereau ca flota de la Mers-el-Kebir să fie folosită pentru una din următoarele misiuni:

„1. Să navigheze împreună cu noi și să continue să lupte cu scopul de a învinge Germania și Italia.

2. Să navigheze cu echipaj redus sub controlul nostru până într-un port britanic. Echipajul restrâns va fi trimis cât mai curând în țară.

3. [...] Să navigheze cu noi cu echipaj redus până la un port francez din Indiile Occidentale, de exemplu, Martinica², unde navele vor putea fi demilitarizate.

Dacă nu acceptați aceste propuneri rezonabile, voi fi nevoit cu mare regret să vă cer ca în decurs de șase ore să vă scufundați vasele. Dacă nu veți îndeplini cerințele de mai sus, am ordin din partea guvernului Majestății Sale să recurg la orice mijloace pentru a nu permite ca navele voastre să cadă în mâinile Germaniei sau ale Italiei."

Amiralul Gensoul trebuia să-i informeze pe superiorii săi cu privire la ultimatumul britanic. Ce să le transmită? Nici până astăzi nu suntem siguri că a transmis exact și detaliat generalului Weygand,

¹ *Dunkerque*, cuirasat francez, a început serviciul în 1936. După încheierea armistițiului din 22 iunie 1940, a ajuns în portul Mers-el-Kebir. La 3 iulie 1940, a fost lovit de patru proiectile calibru 381. Au pierit 150 de marinari, 1147 au fost răniți. În pofida avariilor grave, a reușit să nimerească și să avarieze crucișătorul britanic de linie *Hood*. La 6 iulie, în apropierea cuirasatului au explodat bombe de adâncime, depozitate la bordul transportorului *Terre Neuve*, scufundat ceva mai înainte, ceea ce a provocat avarierea gravă a carenei. După încheierea reparațiilor, în februarie 1942, a intrat în portul Toulon, unde la 27 noiembrie același an a fost scufundat de echipaj, căci unitățile germane se străduiau să pună mâna pe flota franceză.

Date tactico-tehnice: deplasament 30 907 t, lungimea 215 m, lățimea 31, 1 m, viteza 30 noduri, armament 8 tunuri calibru 330 mm, 16 tunuri calibru 130 mm, 8 tunuri antiaeriene calibru 37 mm, 13 mitraliere grele antiaeriene calibru 13,2, 2 hidroavioane.

² Insulă aflată în posesia Franței (colonizată în 1635), situată în arhipelagul Antilele Mici, între Marea Caraibelor și Oceanul Atlantic.

comandantul șef al armatei franceze, textul ultimatumului britanic. Mai târziu, Weygand a afirmat că nu știuse că britanicii permiseseră trimiterea flotei franceze în Indiile Occidentale. Oare soarta navelor de la Mers-el-Kebir ar fi putut fi alta?

Orele treceau. Negocierile durau, deși se știa de la început că amiralul Gensoul nu are intenția să accepte condițiile britanicilor, dar nici să-și scufunde flota.

Pe neașteptate, cursul evenimentelor s-a accelerat, când pilotul unui avion de recunoaștere trimis de la bordul portavionului *Ark Royal* a raportat că echipajele navelor franceze strâng copertinele întinse pentru a se proteja de soarele african și ridică șalupele la bord. Aceasta arăta fără echivoc că se pregătesc să iasă în larg și comandantul escadrei britanice, amiralul James Somerville¹, știa foarte bine ce primejdie reprezenta aceasta. Dacă lăsa să iasă din port patru crucișătoare și câteva zeci de submarine însemna să le ofere posibilitatea să dea o luptă care, chiar dacă s-ar fi încheiat cu victoria britanicilor, fără îndoială că ar fi făcut multe victime. A informat imediat Amiralitatea. Răspunsul de la Londra era clar:

„Dacă sunteți de părere că flota franceză se pregătește să părăsească portul, vă rog să-i informați că în momentul în care se vor mișca, veți deschide focul.”

Amiralul a trimis avioane să arunce mine în apele care înconjurau ieșirea din port. Fără îndoială a fost o acțiune eficientă, căci niciunul din vasele franceze nu mai putea părăsi Mers-el-Kebir, dar a influențat foarte nefavorabil desfășurarea negocierilor. După ora 16.00, când căpitanul Holland și-a făcut drum ocolind minele ca să ajungă la puntea cuirasatului *Dunkerque*, l-a găsit pe amiral vizibil prost dispus; nu mai voia să facă niciun compromis. Accepta numai posibilitatea ca

¹ **James Fownes Somerville** (1882-1949), amiral, unul dintre cei mai remarcabili comandanți navali britanici. În timpul Primului Război Mondial a luat parte la campania din Dardanele. În anii 20, a servit pe cuirasate, mai târziu a comandat o flotilă de distrugătoare în Marea Mediterană. În 1938, din cauza stării precare a sănătății, a ieșit la pensie. În septembrie 1939 a fost rechemat în serviciul activ. În mai 1940 s-a prezentat voluntar pentru a ajuta la organizarea evacuării Corpului Expediționar Britanic de la Dunkerque. În iunie 1940 a preluat comanda escadrei Force H, care staționa în Gibraltar; în iulie a primit misiunea de a obliga navele franceze din Mers-el-Kebir să treacă de partea Angliei sau să le scufunde. În mai 1942 a comandat vasele din Force H în urmărirea cuirasatului *Bismarck*. În februarie 1942, în Ceylon, a primit funcția de comandant al Flotei Orientale britanice. Din octombrie 1944 până la sfârșitul războiului a fost șeful misiunii navale britanice de la Washington. În mai 1945 a primit gradul de amiral al flotei.

navele să fie conduse în portul Martinica, dar asta numai în cazul în care Germania ar amenința că le preia.

Între timp, amiralul Somerville a primit o telegramă de la Amiralitate, în care era avertizat că francezii își mobilizează forțele.

„Rezolvați problema rapid, căci altfel veți mânca mâncare franțuzească.“ Londra îl grăbea astfel pe amiralul Somerville.

Se pare că în Anglia se interceptase o telegramă a comandamentului francez, care ordona punerea în stare de luptă a escadrei din Marea Mediterană, cu direcția Golful Oran.

„Trebuie să ripostați cu forță în fața forței. Convocați submarinele și forțele aeriene dacă este nevoie” - așa suna ordinul comandamentului francez.

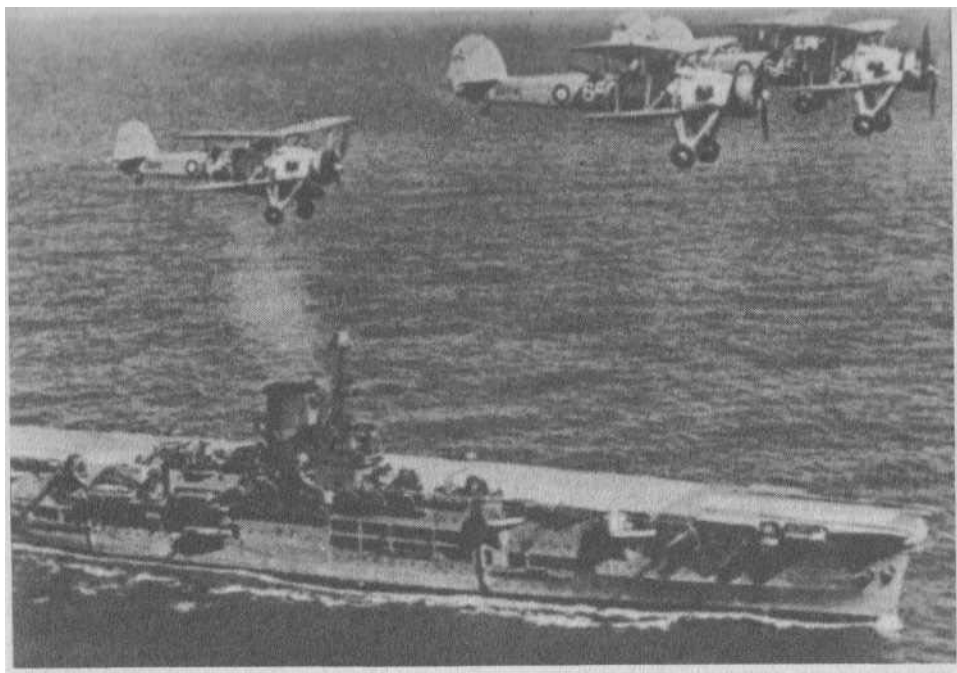
La bordul portavionului *Ark Royal* au sunat clopotele de alarmă. Nava a început să manevreze, să se așeze sub vânt, ceea ce era semn sigur că se pregătește să dea drumul avioanelor. Ascensoarele aduceau pe punte avioanele biplane *Swordfish*¹, iar echipajele fixau torpilele sub cabinele lor. Atacul părea un lucru hotărât.

Turnurile de artilerie ale crucișătorului *Hood* s-au întors spre cuceririle franceze, ale căror siluete se vedeau foarte bine pe fundalul sparge-valului.

La ora 17.24, căpitanul Holland a părăsit puntea vasului *Dunkerque* și a coborât pe barca cu motor, care l-a dus la distrugătorul *Foxhound*. Acesta a depășit capul portului și s-a îndepărtat la o milă de sparge-val, când pe fundalul siluetelor navelor britanice au strălucit fulgere galbene și câteva secunde mai târziu din mare s-a auzit un vuiet surd. Artileria de pe crucișătorul *Hood* deschisese focul. Proiectilele

¹ **Swordfish, Fairey**, avion torpilă britanic și de bombardament, adaptat ulterior pentru a decola de pe portavioane, construit la începutul anilor 30 de firma Fairey. În momentul izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial, erau biplane deja învechite, cărora nu li se dădeau șanse mari în luptă, dar manevrabilitatea, stabilitatea în zbor, posibilitatea de a fi folosite în condiții atmosferice dificile și lipsa altor avioane torpile adaptate la decolarea de pe portavion, au decis în favoarea utilizării lor pe scară largă. *Swordfish* a adus multe victorii (de ex., atacând flota italiană la 11 noiembrie 1940 în portul Tarent, neutralizând crucișătorul german *Bismarck*). Au rămas în prima linie de luptă până la sfârșitul războiului. S-au produs în total 2394 de avioane de acest tip.

Date tactico-tehnice (*Swordfish I*): motor cu puterea 690 CP sau 750 CP, anvergura 13,87 m, lungime 11,87 m, greutatea max. la decolare 4196 kg, viteza max. 224 km/h, raza de acțiune 1658 km, armament 2 mitraliere calibru 7,69 mm, 1 torpilă calibru 457 sau 675 kg mine, bombe de 227 kg și 113 kg, bombe de adâncime, proiectile rachetă.

Portavionul Ark Royal și avioanele lui torpile Swordfish

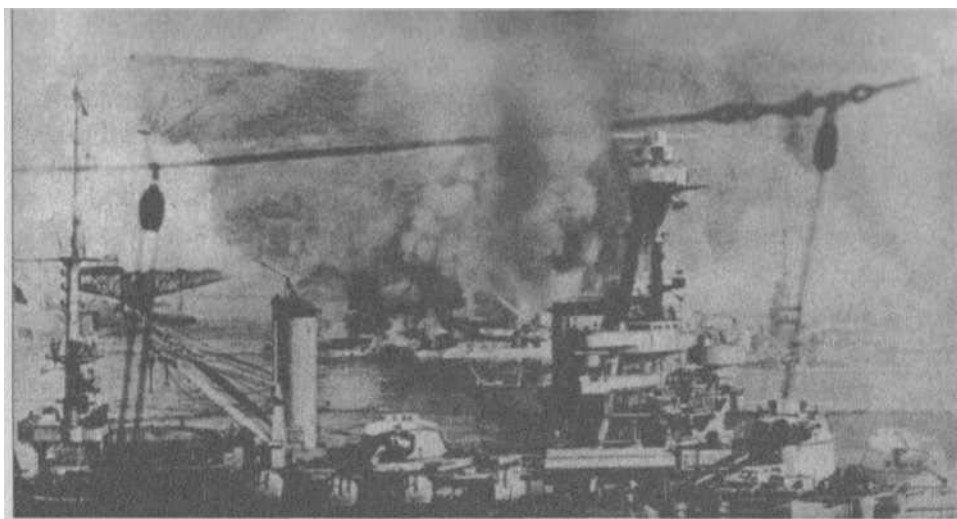
mari treceau șuierând înfricoșător pe deasupra distrugătorului care ieșea în largul mării cu toată forța motoarelor.

Primul vas lovit a fost cuirasatul *Bretagne*, din care a țâșnit o trâmbă de foc și fum de câteva zeci de metri înălțime. Proiectilul britanic străpunsese puntea blindată și explodase în magazia de muniție. Prin spărtura mare din carenă făcută de plăcile smulse de forța uriașă a muniției explodate, în interiorul navei au pătruns tone de apă. Au pierit 150 de marinari, câteva sute au fost răniți.

Navele britanice trăgeau salvă după salvă în navele franceze care stăteau neclintite. Francezii au răspuns vitejește cu foc, dar nu aveau nicio șansă în acest duel inegal. Navele lor erau condamnate la pieire.

Numai *Strasbourg* și cinci distrugătoare au reușit printr-o minune să treacă prin câmpul de mine și în fumul gros pe care vântul îl ducea dinspre uscat, au ieșit din port, urmărite de focul imprecis al navelor britanice.

După ce au tras 36 de salve cu tunurile cele mai grele calibru 381 mm, navele britanice au oprit canonada. Peste navele din portul Mers-el-Kebir au căzut 63 tone de oțel și materiale explozive.

Navele franceze incendiate din portul Mers-el-Kebir

Priveliștea era cumplită. Fumul și flăcările care se înălțau în sus spre cer acopereau soarele. Cele mai puternice și mai moderne nave ale marinei franceze de război fuseseră neutralizate. Cuirasatul *Bretagne*, cu carena smulsă de explozia gigantică a propriilor proiectile, s-a scufundat rapid. Cuirasatul *Provence*, grav avariât, încercând să evite scufundarea, s-a lovit cu carena de fund într-un loc puțin adânc, la fel ca și cuirasatul *Dunkerque*, vasul amiral al amiralului Gensoul.

Pe aceste nave au pierit aproximativ 300 000 marinari francezi.

În același timp, în porturile britanice Plymouth și Portsmouth, la bordul navelor franceze au urcat grupuri de soldați britanici. Luați prin surprindere, francezii au predat armele. Numai echipajul vasului *Surcouf* a opus rezistență. În timpul luptei au pierit doi marinari francezi și un soldat britanic. La baza din Alexandria, Egipt, amiralul francez a fost de acord să dezarmeze navele care se refugiaseră acolo.

Churchill învinsese pentru a doua oară, deși victoriile pe care le raportase aveau un gust foarte amar. Prima fusese atunci când retrăsese majoritatea forțelor expediționare din Franța, ceea ce avusese repercusiuni negative asupra apărării franceze, a doua era distrugerea flotei și a echipajelor unei țări aliate.

Pentru Churchill, lucrul acesta nu avea importanță. El lupta pentru a obține sprijinul Americii, căci fără acesta Marea Britanie ar fi trebuit să capituleze în fața Germaniei.

Condițiile pentru englezi

Adolf Hitler cobora pe scările largi de stejar negru care duceau din dormitorul lui spre salonul în stil bavarez al vilei „Berghof - „Curtea de Munte^{1*1}, cum își numea el cu mândrie casa de la Obersalzberg, din Alpii Bavariei. O cumpărase cu ani în urmă ca să se odihnească acolo înconjurat de brazii și pinii frumoși care creșteau de jur împrejurul casei. Odată cu trecerea timpului, „Berghof¹ devenise a doua lui

„Berghof“ - reședința lui Hitler din Alpii Bavariei

¹ „Berghof¹ - vila lui Adolf Hitler din Obersalzberg, din apropiere de Berchtesgaden, cumpărată în 1929, după ce preluase puterea. Vila lui Hitler a fost reconstruită și a devenit reședința oficială a Cancelarului, unde îi primea pe politicienii străini, printre alții pe B. Mussolini și pe N. Chamberlain. În anii 30 a devenit centrul unui mare complex guvernamental, unde au fost construite vile pentru H. Goring și M. Bormann, cazărmi pentru SS, un hotel pentru oaspeți, un adăpost antiaerian și alte obiective necesare. A fost bombardată de avioanele americane la 9 aprilie 1945 și demolată apoi definitiv în 1952.

reședință oficială, în care îi primea pe șefii de st.it și de guverne. În preajma ei apăruseră vilele celor mai apropiați colaboratori ai săi - Goring și Bormann - apoi un hotel pentru oaspeții de seamă, cazărmi pentru unitățile de pază SS, o fermă care aproviziona cu alimente proaspete masa conducătorului, ba chiar și un adăpost antiaerian.

Joachim von Ribbentrop, ministrul Afacerilor Externe, a sărit în picioare, ridicându-se imediat din fotoliul de pluș în care ședea. Așa reacționa întotdeauna la vederea Fuhrer-ului, în fața căruia era cuprins de o spaimă înrudită cu panica.

Hitler a dat din cap în semn de salut și a dispărut imediat în spatele ușii biroului său, de unde a ieșit peste câteva minute un adjutant care l-a invitat pe ministru să intre. Ribbentrop a intrat, a închis ușa și s-a oprit în loc imediat, așteptând ca Hitler să termine de citit documentul. Știa foarte bine ce raport era acela, căci îl citise și el cu câteva zeci de minute mai înainte. Spionajul din Algeria raporta despre bombardarea flotei franceze din Mers-el-Kebir de către britanici.

Hitler a izbit cu pumnul în masă. Era vizibil încântat.

— Se bat între ei! a spus el.

Distrugerea navelor franceze îl interesa în măsura în care vedea în acest eveniment un excelent material pentru Joseph Goebbels, ministrul Propagandei. Britaniciiucid marinari francezi și le distrug cele mai mari nave! Nu era supărat din cauza pierderii acelor unități, căci nu avusese niciodată intenția să le preia. Stăteau ascunse în porturile africane și erau prea departe de armata lui. îl indispunea numai modalitatea de dezarmare a flotei franceze, despre care vorbise mai înainte cu Mussolini.

— Știi ce vom face acum? s-a întors el către Ribbentrop.

— Vom încheia pace cu Anglia.

— Da, a încuviințat Hitler.

— Să schițez propunerea de ofertă de pace pentru Marea Britanie?

— Nu. O fac eu. Hitler s-a ridicat în picioare, ceea ce pentru Ribbentrop era un semnal clar că trebuie să înceapă să noteze ideile conducătorului. Așadar, a luat servieta și a desfăcut capacul stiloului.

— Pe scurt! a spus Hitler. Trei, patru puncte. Foarte scurt.

Și a început să dicteze:

— Punctul întâi: nimic nu trebuie să lezeze prestigiul Marii Britanii. Punctul al doilea: încheierea imediată a păcii. Punctul al treilea: nu dorim decât una sau două din vechile colonii germane, căci avem

nevoie de materiile prime de acolo. Punctul patru: alianța cu Marea Britanie. Asta e tot.

Ribbentrop a încheiat notesul. Hitler se plimba prin cabinet. În cele din urmă s-a oprit.

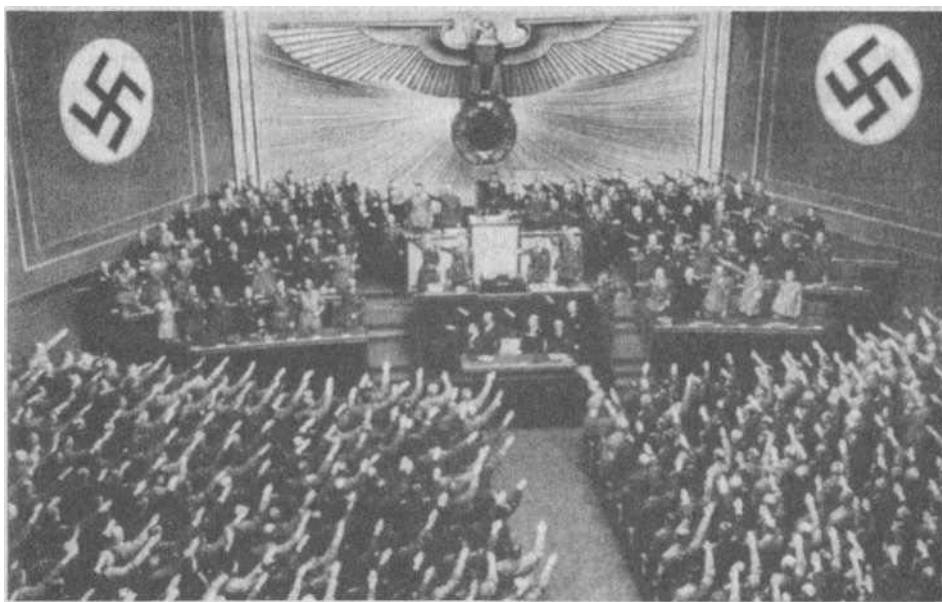
— în curând vom încheia pace cu britanicii, așadar trebuie să ne gândim pe cine să numim ambasador al Reich-ului. Îmi place propunerea lui Hess, care susține că adjunctul lui, Ernst William Bohle, este cel mai bun candidat ca ambasador al Reich-ului.

În sinea lui recunoștea însă că propunerea lui Hess ar fi fost bună dacă Bohle, născut la Bradford în Anglia și conducând de multă vreme secția externă a partidului nazist NSDAP, ar fi fost un om competent și corect.

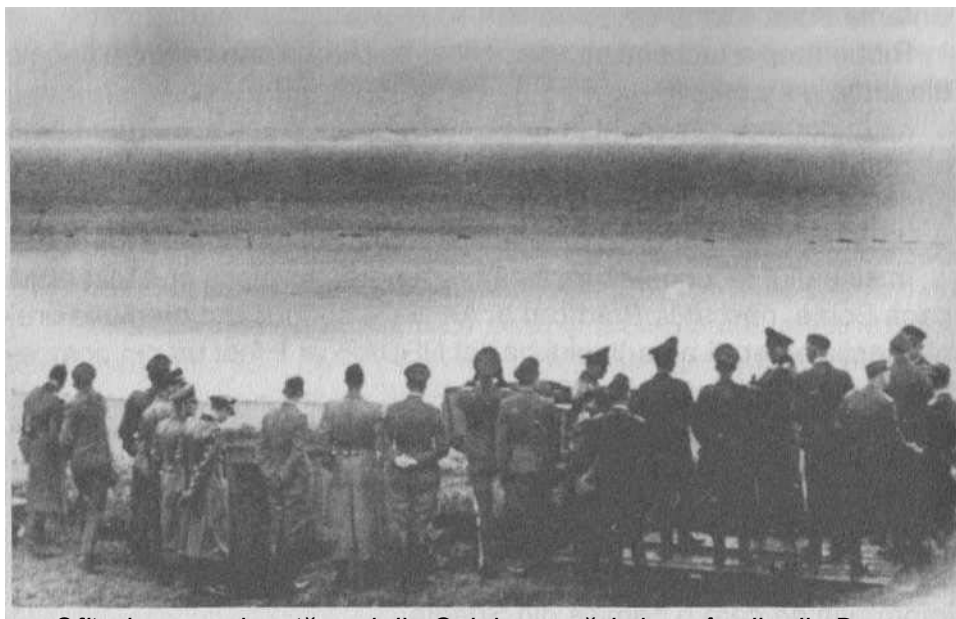
— Da, pacea cu Anglia este deja la o azvârlitură de băț, a spus Hitler.

Ribbentrop știa foarte bine de unde vine acest optimism, căci el îl informase pe Fiihrer despre propunerile britanice referitoare la începerea negocierilor. Fără îndoială, cel mai important semnal era informația pe care o primise din Suedia.

Bjorn Prytz, ambasadorul acestei țări la Londra, trimisese la 18 iunie o telegramă la Stockholm, în care relata convorbirea avută cu Rab Buttler, adjunctul ministrului Halifax. Acesta afirmase: „[...] nicio

Hitler propune Angliei să încheie pace: 19 iulie 1940

Ofițeri germani pe țărmul din Calais; se văd clar stâncile din Dover, aflate la 37 kilometri

posibilitate de obținere a unui compromis de pace nu va fi neglijată, dacă primim condiții rezonabile." Și a mai adăugat că „niciun adversar înverșunat nu va putea sta în calea contactelor în această chestiune, căci Marea Britanie are acum posibilități mai mari de negociere, decât va avea mai târziu." Așa cum informa Prytz, într-un anumit moment, Buttler ieșise din birou, chemat de ministrul Halifax. La întoarcere spusese: „Politica guvernului britanic se va conduce după gândirea rațională, nu în funcție de bravadă." Era clar că apelul brusc al ministrului fusese regizat. Era vorba de un indiciu fără echivoc că Buttler, deși nu a spus niciun cuvânt pe această temă, acționează din ordinul lui Halifax. Mersese chiar până acolo, încât îl informase pe reprezentantul suedez că, după 28 iunie, Halifax îl va înlocui pe Churchill în funcția de premier!

Arvid Richert, ambasadorul suedez de la Berlin, care cunoștea conținutul acestei telegrame, l-a informat rapid pe Ernst von Weizsäcker, înalt funcționar în Ministerul Afacerilor Externe al Germaniei:

— Raportul lui Prytz de la Londra sugerează în mod univoc că în sferile principale ale guvernului există o gândire rațională și dorința de a se ajunge la o înțelegere cu Germania.

Weizsäcker i-a trimis imediat o telegramă lui Ribbentrop, care se afla în Belgia. Acesta a cerut să i se explice situația în detaliu, ceea ce a dus la o nouă întâlnire cu Richert. Ambasadorul suedez avea informații noi, importante, din care reieșea că Churchill va fi înlocuit curând în funcția de premier de Lloyd George, politician mai înclinat să încheie pace cu Germania.

Zilele treceau, dar niciuna din previziunile referitoare la atenuarea atitudinii războinice a lui Winston Churchill nu se adevăra, iar acesta părea să țină ferm în mână cârma puterii. Hitler nu părea afectat de evoluția nefavorabilă a situației. S-a decis să facă el personal oferta de a începe negocieri de pace. În discursul rostit la Berlin în ziua de 19 iulie a spus:

— Mister Churchill trebuie să mă creadă când prorocesc că marele imperiu va fi nimicit. Imperiul pe care nu am avut niciodată intenția să-l distrug, nici măcar să-i fac rău. [...] Acum simt că este de datoria mea, față de propria conștiință, să facă încă o dată apel la responsabilitatea și gândirea sănătoasă din Marea Britanie și din altă parte. Am considerat că pot să lansez acest apel acum, când nu sunt un învins care cere mărînimie, ci un învingător care vorbește în numele rațiunii. Nu văd niciun motiv pentru care războiul ar trebui să continue.

Folosise expresiile „gândire sănătoasă” și „vorbesc în numele rațiunii”. O întâmplare sau o alegere deliberată a cuvintelor folosite de adjunctul ministrului Halifax în convorbirea cu ambasadorul suedez, când spusese că „gândirea rațională și nu bravada va conduce politica guvernului britanic”? Se pare că Hitler introdusese intenționat aceste cuvinte în discursul său, dând astfel un semnal clar adeptilor britanici ai negocierilor. Știa că această ofertă va acționa și mai puternic dacă va fi sprijinită de forță. De aceea a dat aproape imediat și directiva nr. 16, în care spunea:

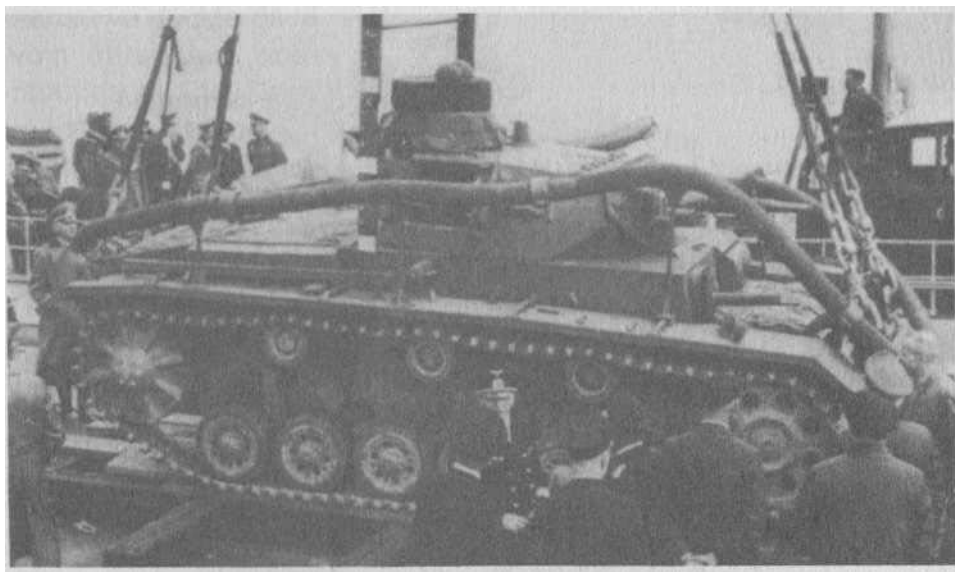
„Deoarece Anglia, în pofida situației militare fără speranță, nu manifestă dorința de a face un compromis, am decis să încep pregătirile și, dacă va fi nevoie, să invadez Anglia.”

În ziua de 27 iulie, în cabinetul lui Hitler din Cancelaria Reich-ului a sosit proaspăt numitul feldmareșal Walter Brauchitsch, în fruntea unui grup de 12 ofițeri ai armatei terestre și ai aviației, ca să prezinte proiectul operațiunii de invazie. E greu de spus ce l-a îndemnat pe acest comandant experimentat să prezinte un plan nerealist. Poate că victoria împotriva Franței li se urcase ia cap strategilor germani,

poate că voiau să dobândească recunoașterea din partea lui Hitler pentru elaborarea planului unei operațiuni mărețe, dar aceasta nu avea șanse de realizare. Propuneau ca la invazie să ia parte 41 divizii, dintre care 6 de blindate și 3 motorizate, precum și 2 divizii de desant aerian. Moralul armatei după triumful din Franța era admirabil și totul arăta că, în confruntarea cu *British Army*, slăbită și demoralizată de înfrângeri, *Wehrmacht-ul* va repurta victoria cu ușurință. Dar pentru ca acest lucru să se întâmple, unitățile germane trebuiau transportate pe țărmul Angliei și niciunul din autorii planului de invazie nu răspunsese la întrebarea cum să facă acest lucru. De abia marele amiral Erich Raeder¹, comandantul *Kriegsmarine*, luând cunoștință de aceste propuneri, a atras atenția că transportarea peste Canalul Mânecii a unei asemenea mase de echipament și trupe ar necesita mobilizarea tuturor unităților plutitoare, civile și militare, așadar nu numai a navelor de război și a celor special construite pentru unitățile de desant, dar și a cuterelor pescărești, vaselor comerciale, chiar și a iahturilor, a ambarcațiunilor fluviale și șlepurilor. Retragera navelor din serviciul civil va produce blocaje importante ale producției și aprovizionării cu alimente, materii prime, produse industriale, deoarece transportul fluvial intern juca un rol însemnat în economia germană. Mai mult chiar: în prima zi, pe țărmul britanic, de-a lungul unui front uriaș de 360 km între Dover și Lyme Regis, urmau să debarce 13 divizii, numărând 150 000 soldați. Misiunea lor ar fi fost ocuparea capetelor de pod, la care ar fi ajuns apoi al doilea val de 26 de divizii, adică 40 000 soldați. Puteau fi ei protejați împotriva atacurilor navelor și avioanelor britanice? *Luftwaffe* nu putea îndeplini această misiune, ținând seama de faptul că avioanele engleze erau foarte aproape și puteau să-i atace pe soldații de pe țărm de mai multe ori pe zi. *Kriegsmarine* era și ea prea slabă pentru ca să apere convoaiele cu trupe și să tragă în pozițiile de pe coastă.

¹ **Erich Raeder** (1876-1960), mare amiral, comandant și strateg german, în timpul Primului Război Mondial a fost șeful Statului-major al comandantului flotei de crucișătoare de linie. A luat parte la lupta pentru iutlanda, înainte de încheierea războiului a comandat crucișătorul *Koln*. Din 1928 a fost șeful conducerii marinei militare din *Reichswehr*. În 1934 a fost numit mare amiral, în 1935 a preluat funcția de comandat șef al marinei militare a celui de-al Treilea Reich. La 30 ianuarie 1943, din cauza deciziei lui Hitler de a retrage din serviciu cele mai mari nave ale *Kriegsmarine*, și-a dat demisia și a preluat funcția titlulară de amiral inspector al marinei. În 1946 a fost condamnat de Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg la închisoare pe viață pentru ducerea unui război criminal pe mare; a fost grațiat și eliberat în 1955.

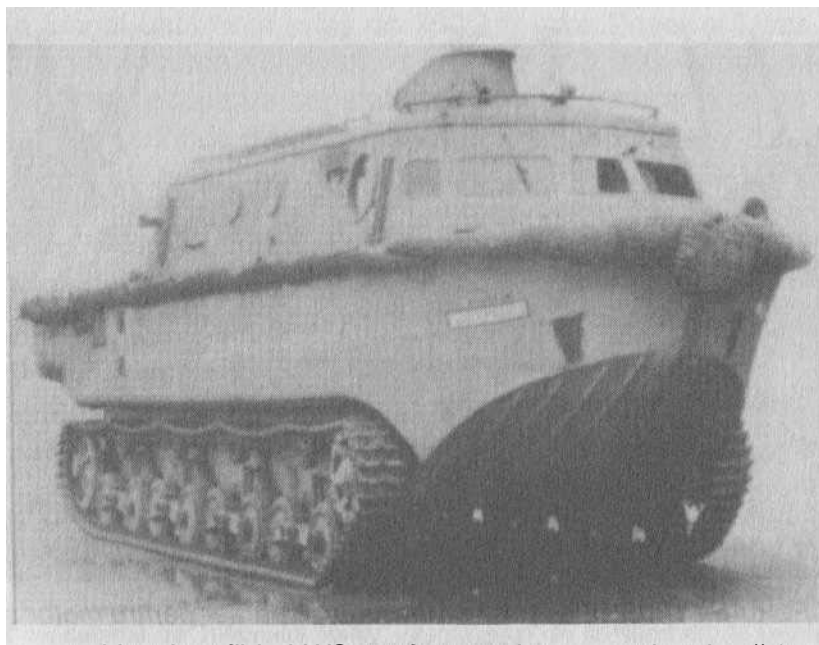
Wehrmacht-ul nu poseda vehicule amfibii pentru transport care să-i poată duce pe soldați de la nave la țărm, iar după aceea să-i aprovizioneze cu alimente, muniție, medicamente. Nu avea nici tancuri plutitoare, care să sprijine debarcarea pe uscat, să distrugă punctele de rezistență de pe uscat și să respingă atacurile tancurilor britanice. E drept că lucrările pentru construirea unor astfel de vehicule au început imediat, dar șansele ca diviziile de desant să fie înzestrate în timp util cu ele nu erau prea mari. În mare grabă au fost transformate 128 tancuri *PzKpfw III* și *IV*, ca să se poată deplasa prin apă câteva zeci de metri de la țărm și să ajungă apoi pe plajă. Acestea au fost livrate Corpului XLI de blindate de pe insula Sylt și acolo au fost supuse la testări intense care, printr-un miracol, au dat rezultate bune, deși nu se putea ști cum se vor comporta în condiții de luptă. Lipsa sprijinului din partea navelor *Kriegsmarine* urma să fie suplinită de bombardarea pozițiilor britanice cu tunurile de mare calibru instalate pe coasta franceză. În zona cuprinsă între Sangatte și Boulogne au fost construite adăposturi mari de beton pentru patru baterii, alcătuite din patru tunuri calibru 280 mm, trei tunuri calibru 305 mm și patru de calibru 406 mm cu o rază de acțiune între 45 - 60 km. Dar marele plan de ocupare a Angliei s-a prăbușit la un moment dat. Strategii germani nu răspundeau la întrebarea cum vor transporta

Tancul PzKpfw III Tauchpanzer; se văd tuburile de aer pentru motor și pentru echipaj

combustibil și muniție pentru 128 de tancuri, caro urmau să ajungă în Anglia mergând pe fundul mării? Și cum vor aduce aprovizionarea pentru divizii? În fiecare zi vor trebui să transporte mii de tone de alimente, muniție, medicamente, arme, piese de schimb. Unde urmau să ancoreze vasele care aduceau echipamentul greu și cum putea fi acesta descărcat? Șansele de a ocupa porturile britanice erau mici, dar chiar dacă britanicii s-ar retrage din ele, fără îndoială că vor distruge instalațiile portuare, iar canalele și bazinele vor fi blocate cu epave și minate. Și aceasta este dovada cea mai clară că planul de invadare nu a fost decât un bluf al propagandei.

În 1936, uzinele Rheinmetall-Borsig primiseră comanda să construiască vehicule amfibie pe șenile. Până în 1940 au apărut câteva prototipuri, care arătau ca nișe bărci mari pe șenile. *Land-Wasser Schlepper* cu motor Maybach HL 120, dezvolta pe uscat o viteză de 35 km/h, iar în apă, când i se adăuga o elice propulsoare, plutea cu o viteză de 12 km/h. În interiorul lui se putea pune o încărcătură de 171 echipament sau 20 soldați. În plus, înzestrat cu un cârlig solid, putea să remorcheze vase cu fundul plat. Ar fi fost așadar un vehicul neprețuit, cu ajutorul căruia Germania ar fi putut transporta de pe nave spre țărm aprovizionarea pentru soldații care luptau acolo. Dar la jumătatea anului 1940, *Wehrmacht-ul* nu comandase decât 14 astfel

Vasul amfibie LWS; au fost produse numai 14 bucăți

de vehicule; în plus, niciunul din ele nu fusese adus în Franța, de unde ar fi trebuit să pornească flota de invazie.

Hitler părea să nu dea atenție acestor argumente, formulate de un comandant naval cu multă experiență, care arătau că toată această întreprindere botezată cu numele secret de „*Seelowe*” („Leul de mare”) nu avea șanse de reușită.

— Pregătirile trebuie să continue și rezultatul războiului aerian va decide dacă vom întreprinde operațiunea sau nu. Dacă rezultatele nu vor fi satisfăcătoare, invazia va fi amânată, a rețezat Hitler orice alte discuții.

Se purta cam nerecemonios față de o operație atât de însemnată. De aici reieșea că nu avea de gând s-o realizeze niciodată. Mobilizarea câtorva zeci de divizii, o mare concentrare de vase în porturile franceze și belgiene urmăreau numai să facă impresie britanicilor și să-i oblige la negocieri.

Putem rămâne cu impresia că, în mijlocul discuțiilor de Stat-major cu privire la modul în care să îngenuncheze Marea Britanie, Hitler își pierduse interesul pentru această operațiune, convins că amenințarea cu invazia sprijinită de atacurile *Luftwaffe* îi va impresiona în așa măsură pe britanici, că aceștia vor cere să încheie pace.

Generalul Alfred Jodl în timpul unei consfătuiri la sediul lui Hitler (în centru, generalul Wilhelm Keitel)

Hitler luase deja o altă decizie, despre care comandanții superiori au aflat la 29 iulie 1940.

În acea zi, la amiază, un mercedes mare negru cu geamuri an- tiglont, cu podeaua întărită corespunzător pentru a rezista exploziei unei mine, a ieșit de pe șoseaua îngustă și abruptă care ducea de la Obsersalzberg și a cotit la stânga, spre gara Berchtesgaden. Generalul Alfred Jodl¹, șeful Statului-major al Comandamentului Suprem al *Wehrmacht-ului*, nu se decisese să-și petreacă noaptea în hotelul „Platterhof” destinat celor mai de seamă oaspeți care soseau la reședința lui Hitler. Se grăbea să ajungă la trenul lui de Stat-major, „Atlas”, cu siguranță pentru că acolo dispunea de toate mijloacele de comunicare pe care intenționa să le folosească în acea zi.

În vagonul salon al trenului tras pe o linie secundară a gării Berchtesgaden îl aștepta adjunctul lui, colonelul Walter Warlimont², și reprezentanții celor trei tipuri de arme: lt. col. von Lossberg de la trupele de uscat, comandorul Junge de la *Kriegsmarine* și maiorul von Falkenstein de la *Luftwaffe*.

— Domnilor, ceea ce trebuie să vă transmit reprezintă un secret militar cât se poate de strict, a spus Jodl, după ce s-au așezat cu toții în fotolii, iar un soldat a închis cu grijă ușa.

— Mă întorc de la Fuhrer. Am aflat că intenționează să pornească atacul împotriva Uniunii Sovietice în primăvara următoare.

¹ **Alfred Josef Jodl** (1890-1946), militar din Primul Război Mondial în care a luptat ca artilerist, în 1932 în grad de maior a preluat conducerea detașamentului operațional *Truppenamt* (Statul-major general al *Reichswehr-ului*). În august 1939, a fost numit șeful al Secției Operative și ulterior al comandamentului în *Oberkommando der Wehrmacht*. Deși nu aproba nazismul, a devenit un executant loial al planurilor lui Hitler. În 1946 a fost judecat de Tribunalul Militar Internațional de la Nurnberg, sub învinuirea că a planificat războiul. Recunoscut vinovat, a fost condamnat la moarte și executat.

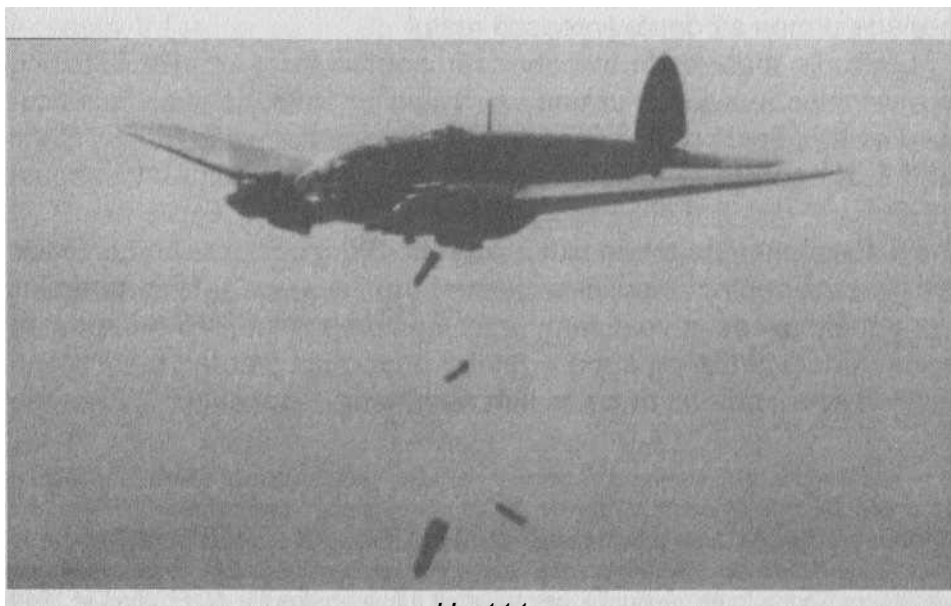
² **Walter Warlimont** (1894-1976), în timpul Primului Război Mondial a luptat pe fronturile italian și francez. După război, a servit în *Freikorps*, în 1922 a intrat în *Reichswehr*. În 1926, în grad de căpitan, a obținut funcția de al doilea adjutant al șefului Statului-major General, apoi a lucrat la secția economică a Ministerului Apărării. În 1936 a plecat în Spania ca reprezentant al armatei germane. S-a întors în Germania în 1937 în grad de locotenent-colonel. În septembrie 1938 a preluat funcția de șef al Secției Operative (*Wehrmachtamt*). În august 1940 a primit gradul de general. În timpul atentatului împotriva lui Hitler din 1944 a fost rănit ușor, dar nu a mai putut să-și îndeplinească funcția. În 1948 a fost condamnat la închisoare pe viață pentru crime de război. În 1951 pedeapsa i-a fost micșorată la 18 ani, iar în 1957 a fost eliberat.

Niciunul din cei patru ofițeri care au auzit această știre nu s-a străduit nici măcar să-și ascundă surpriza. De ce acum? De unde schimbarea aceasta? Jodl nu putea să explice.

— Necesitatea eliminării amenințării bolșevice care planează încă deasupra Germaniei face ca o confruntare armată să fie inevitabilă, a spus el. Cea mai bună rezolvare este pe câmpul de luptă.

O formulare atât de vagă din gura unui soldat cu state vechi arăta că este absolut uluit de noua situație creată.

Adolf Hitler își dădea seama că înțelegerea cu Stalin pe care o încheiase în august și septembrie 1939 este numai o manevră tactică și în orice lună poate fi ruptă, deși la 19 iunie 1940, când se întâlnise cu ministrul italian de Externe, contele Galeazzo Ciano, nu pomenise niciun cuvânt despre planurile de război împotriva Uniunii Sovietice. Evenimentele din 1940 îl convinseseră că vremea alianței se încheiase. Rusia își subordonase Lituania, Letonia și Estonia, ceea ce însemna consolidarea pozițiilor sovietice în Marea Baltică. Totuși nu acesta era lucrul cel mai important, căci Germania acceptase dinainte această schimbare. Era altă zonă a Europei față de care Hitler era deosebit de sensibil: România și câmpurile ei petroliere. Teamă de a nu pierde principalele surse de aprovizionare a economiei germane cu țiței era foarte puternică. Și dintr-odată, la sfârșitul lunii iunie 1940, Veaceslav Molotov, comisarul sovietic pentru Afaceri

He 111

Externe, îl convocase pe ambasadorul român și îi înmânase o notă prin care cerea ca România să cedeze în 48 de ore Basarabia, care făcuse cândva parte din Imperiul Țarist. Guvernul român se adresase imediat Berlinului cerând ajutor, dar Germania nu putea face nimic și le răspunsese românilor că trebuie să accepte cererea sovieticilor. Tratatul sovieto-german prevedea cedarea față de URSS nu numai a Basarabiei, ci și a Bucovinei; rușii și-au mutat frontiera statului lor de pe Nistru pe Prut. E suficient să aruncăm un ochi pe hartă și vom vedea că se apropiaseră cu două sute de kilometri de sondele petroliere și de rafinăriile de la Ploiești. Bombardierele lor aveau nevoie numai de 30 minute ca să atace obiectivele pe care Hitler le considera decisive pentru economia Germaniei. De aceea hotărâse că este timpul să înceapă pregătirile pentru marea expediție spre est. Dar mai întâi trebuia să termine războiul din vest. Nu putea să lase frontul deschis și să-și împartă armata între cele două capete ale Europei. Afirmase întotdeauna că principala cauză a înfrângerii armatelor germane în Primul Război Mondial fusese lupta pe două fronturi. Nu voia ca această situație să se repete. Începerea războiului cu Uniunea Sovietică era planificată pentru jumătatea lunii aprilie 1941 și era convins că până atunci Marea Britanie se va înclina sub presiunea lui militară. Pregătirile pentru invazie, care, în realitate, nu urma să aibă loc niciodată, creau o atmosferă de teroare. Atacurile aeriene urmau să desăvârșească restul.

Loviturile masive ale avioanelor împotriva aeroporturilor britanice și a uzinelor de avioane urmau să elimine forțele aeriene ale inamicului. Lovitura finală pe care ar fi trebuit s-o dea *Luftwaffe* Marii Britanii ar fi fost operațiunea „Adlertag”, prevăzută inițial pentru 10 august 1940.

Și acest plan era tot un bluf al lui Hitler. Nu considera că *Luftwaffe* este creată pentru a sprijini armatele terestre. Avioanele de bombardament nu aveau nevoie de o rază lungă de acțiune, nici nu trebuiau să ia o încărcătură prea mare pentru a produce pierderi mari inamicului. Avionul produs în cel mai mare număr, Heinkel *He 111*¹, putea

¹ **Heinkel He 111**, bombardier german, al cărui prototip a fost lansat în aer la 24 februarie 1935 ca avion de pasageri. Avionul în versiunea militară *He 111B-1* a fost livrat *Luftwaffe* în a doua jumătate a anului 1936. *He 111B-2* a fost testat în luptă în Spania, dovedind că este suficient de rapid pentru a zbura fără escorta avioanelor de vânătoare. Dintre toate versiunile, cel mai mult a fost produs *He 111H*: până în 1944 s-au produs peste 5000 bucăți.

Franklin D. Roosevelt vorbește în fața Congresului: cum să-i convingă pe americani?

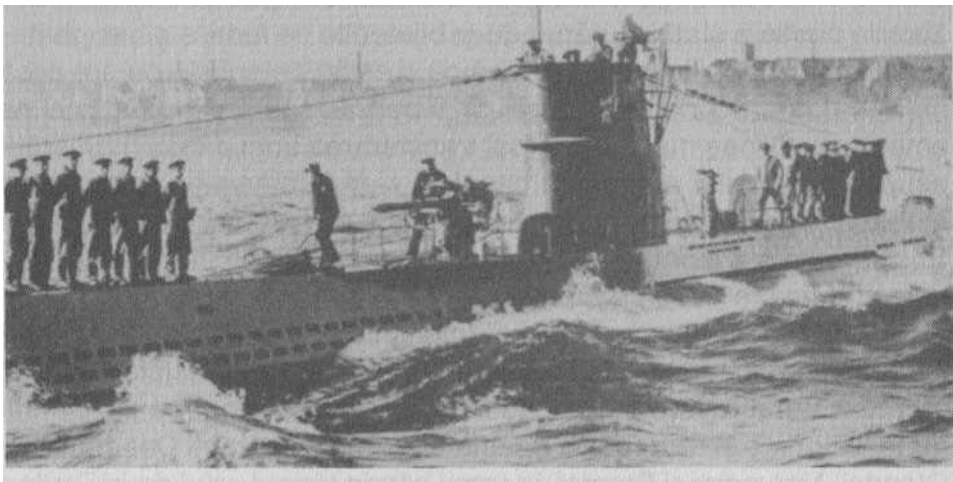
lua numai 2 tone de bombe, iar raza lui de acțiune era abia de 2000 km. Aceasta însemna că multe uzine de avioane și baze aviatice engleze rămâneau în afara razei de acțiune a acestor bombardiere. Bombardierele tip *Ju 87*, cu rază de acțiune încă și mai mică, numai 1000 km, nu erau deloc potrivite pentru misiuni de bombardament deasupra Marii Britanii. Avioanele de vânătoare, deși erau admirabile, aveau o rază de acțiune prea mică pentru a proteja în mod eficient bombardierele de avioanele de vânătoare britanice, deoarece timpul cât puteau zbura deasupra Angliei era scurt. Hitler, primind asigurări de la comandantul *Luftwaffe*, Reichsmarschal Hermann Goring, cu privire la puterea aviației, nu ținea seama de faptul că forțele aeriene germane erau slăbite după campania grea din vestul Europei. În timpul luptelor din Belgia și din Franța, fuseseră distruse 1428 avioane germane, 488 avariate (în total: 1916), ceea ce reprezenta 36% din ¹

Date tactico-tehnice {*He 111H-16*): 2 motoare cu puterea de 1350 CP fiecare, anvergura 22,6 m, lungimea 16,4 m, greutatea max. la decolare 14 000 kg, viteza max. 435 km/h, raza de acțiune 1950 km, armament 1 mitralieră grea calibru 13 mm, 1 mitralieră dublă calibru 7,9, un tun MG FF calibru 20 mm, 2000 kg bombe.

efectivele de la 4 mai 1940. În același timp, producția britanică de armament luase avânt. De la sfârșitul războiului pentru F ranța, uzinele de avioane livraseră divizioanelor 500 de avioane de vânătoare moderne tip *Spitfire*, ceea ce întărise considerabil apărarea. *Luftwaffe*, care nu avea șanse să-i învingă pe britanici, putea totuși să realizeze misiunea trasată de Hitler: să-i sperie, să le distrugă moralul și să-i oblige să încheie pace. Superioritatea numerică a forțelor aeriene germane era evidentă. Germania putea arunca în luptă împotriva Marii Britanii 2669 avioane în două flote aviatice. În acest număr se aflau, printre altele, 1131 bombardiere cu rază medie de acțiune și 809 avioane de vânătoare.

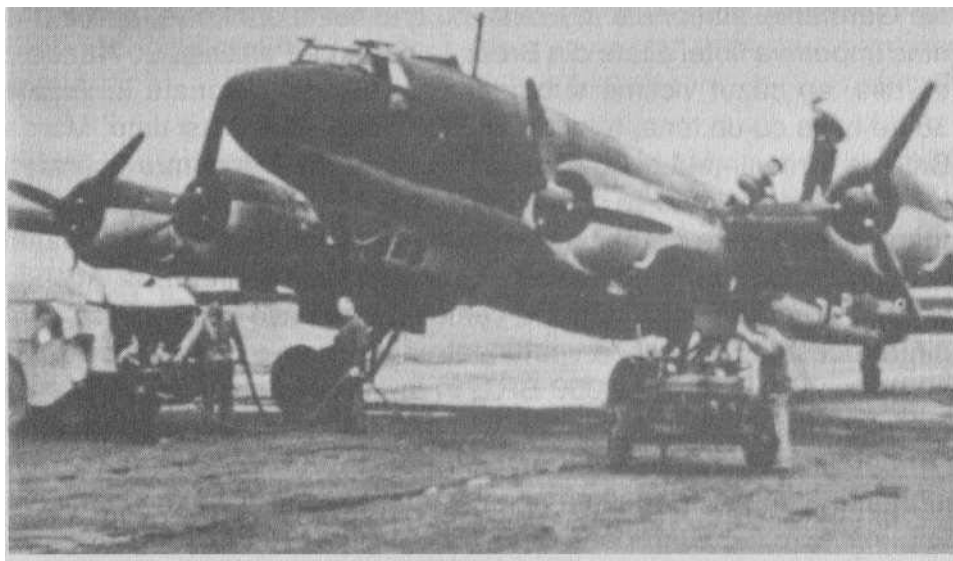
Britanicii se puteau apăra numai trimițând în luptă 279 avioane moderne de vânătoare *Spitfire*, 462 avioane de vânătoare mai vechi *Hurricane* și aprox. 160 avioane *Blenheim* și *Defiant*, care, din cauza razei scurte de acțiune, nu puteau fi luate în considerare.

Winston Churchill își dădea perfect seama în ce situație tragică se află țara lui. Producția de avioane crescuse rapid, dar era nevoie de câteva luni ca să ajungă la nivelul Germaniei, iar acum, în următoarele câteva săptămâni urma să se decidă totul. Nu puteau conta decât pe ajutorul Statelor Unite, dar președintele Franklin Roosevelt, deși era tot mai favorabil înclinat, avea puține posibilități să-i vină în ajutor. Se apropiau alegerile prezidențiale și trebuia să țină cont de grupările foarte numeroase de alegători care erau împotriva amestecului Statelor Unite în războiul din Lumea Veche. Decizia de a se acorda Marii Britanii ajutor ar fi putut însemna pierderea alegerilor. Roosevelt știa foarte bine că Wendel Wilkie, contracandidatul lui la funcția de președinte, abia aștepta un pas din partea lui în această direcție, ca să-l declare aventurier războinic, care vrea să trimită peste ocean sute de mii de tineri americani ca să piară într-un război care nu era al lor. La fel de supărător ar fi putut fi și reproșul că președintele risipește banii contribuabililor americani trimițând arme în Marea Britanie, deși își dă seama că situația acestei țări este tragică și fiecare vapor care pleacă dintr-un port american trebuie considerat pierdut. Singurul lucru pe care putea conta Churchill era acordul de a cumpăra arme din Statele Unite pe valută forte. „Plătește și ia” - acesta era singurul principiu pe care îl putea accepta președintele Roosevelt, cu atât mai mult cu cât ministrul lui de Finanțe estimase rezervele britanice de aur și dolari la 2252 milioane de dolari, ceea ce, după părerea lui, ar fi permis Marii Britanii să poarte război împotriva

U-Boot-uri, cea mai mare amenințare pentru flota aliată

FW 200 Condor, cel mai cumplit dușman aerian al flotei

Germaniei mai mult de un an. Dar americanii se înșelau foarte tare. Rezervele britanice nu ajungeau decât până la sfârșitul anului 1940!

Situația era atât de disperată, încât Neville Chamberlain, care se refăcea după o operație foarte dificilă de cancer, a propus să se anunțe o colectă națională de aur. Britanicii ar fi putut să sprijine trezoreria pustie a statului, dăruindu-și bijuteriile de familie și verighetele de aur. Churchill considera însă că o astfel de soluție nu are prea mare valoare economică, deși i-ar fi permis să-i facă de rușine pe americani. O idee mai bună a fost transferarea unei părți a îngrijorării asupra guvernului american, ceea ce s-ar fi întâmplat atunci când marile firme ar fi înțeles că Anglia nu poate plăti ceea ce comandase. Și chiar așa s-a și întâmplat când Marea Britanie a comandat la uzinele americane 1000 de tancuri M3, neștiind când și cum le va plăti.

Și, colac peste pupăză, nemții înțețiseră atacurile împotriva flotei comerciale britanice în așa măsură, încât erau în primejdie traseele maritime de aprovizionare, absolut vitale, pe care veneau din colonii materiile prime și alimentele. Acesta era efectul ocupării Danemarcei, Olandei, Norvegiei și Franței, în urma căreia țărâmul celui de-al Treilea Reich se lungise de la 500 la 5000 de kilometri. Submarinele aveau acum baze comode de unde ajungeau pe drumul cel mai scurt în Atlantic. În iunie 1940, comandantul flotei de submarine, amiralul Karl Donitz, și-a mutat cartierul general pe coasta de vest a Franței, la Kernevel lângă Lorient. Aici a sosit la 5 iulie 1940 primul U-30, comandat de căpitanul Fritz J. Lemp. Curând, forțele de submarine ale Germaniei staționate în Franța cu crescut la opt flotile, pornind la atac împotriva flotei aliate din Brest, Lorient, La Pallice și St. Nazaire. În iulie, au căzut victime submarinelor U-Boot staționate în Franța 38 de nave cu un tonaj total de 382 000 tone. În același timp, Marea Britanie, amenințată cu invazia, a trebuit să retragă pentru apărarea insulelor 5 nave de linie, 11 crucișătoare, un portavion, 80 distrugătoare, câteva sute de unități mai mici și 300 de avioane ale aviației navale. Pe de altă parte, forțele Germaniei se întăreau. În Atlantic au ieșit crucișătoare ajutătoare camuflate ca vase comerciale. Unul dintre acestea, *Atlantis*, a scufundat până în iunie 1941 21 de nave cu un tonaj total de 140 900 BRT. În largul oceanului acționau cele mai mari vase de război germane. O recoltă bogată culegeau și bombardierele cu rază lungă de acțiune Focke-Wulf *FR 200*. În a doua jumătate a anului 1940, flota britanică a pierdut 558 nave cu un tonaj total de aprox. 2,5 milioane BRT. Era clar că anul următor avea să

fie și mai rău, mai ales că Germania, profitând de materiile prime, mâna de lucru și șantierele navale dobândite, va mări producția de submarine, care, în plus, începuseră să aplice o tactică foarte eficientă, așa-numita „haită de lupi”. Acționau grupate și găseau mai ușor convoaiele britanice, producându-le pierderi însemnate.

Se părea că anul 1940 va aduce înfrângerea definitivă a Marii Britanii, care, bătută, lipsită de livrările pe mare, cu industria ruinată de bombele germane, va fi nevoită să-l roage pe Hitler să încheie pace. Iar atunci el nu se va mai grăbi să le ofere condiții de pace la fel de blânde. Va fi învingătorul Marii Britanii, care va sta în genunchi.

Fiecare zi care trecea îi convingea pe adeptii și pe cei dinasupra și în jurul lui că pace cu Hitler că lucrul acesta trebuia să fie făcut cât mai curând posibil. Churchill, care respingea astfel de calcule, devenea suprasensibil și se supăra din ce în ce mai mult. În ultimă instanță, Halifax sau Butler erau cei care trebuiau să decidă dacă pacea era posibilă, erau funcționarii lui. Erau subordonați și erau obligați să accepte ceea ce el decidea. N-a făcut acest lucru, și a rămas la putere. Într-o zi, a cerut să-l scoată pe Hitler din eroarea de a crede că încheierea păcii este posibilă. În depărtarea din guvern a adeptilor săi, Hitler că nu mai are ce aștepta și a cerut să-l lase să se retragă. Militarii germani observă de cei care țineau sub observație secretul.

Adeptii încheierii războiului cu Germania găseau sprijin și în cadrul familiei regale. Regele George al VI-lea îi sprijinea fături pe Halifax și pe politicienii din anturajul acestuia. Nu putea să se răzvrătească împotriva multor dintre membrii familiei lui făcuse o greșală. Churchill să i se împotrivescă?

Unde este d

adeptii și pe cei dinasupra și în jurul lui că pace cu Hitler că lucrul acesta trebuia să fie făcut cât mai curând posibil. Churchill, care respingea astfel de calcule, devenea suprasensibil și se supăra din ce în ce mai mult. În ultimă instanță, Halifax sau Butler erau cei care trebuiau să decidă dacă pacea era posibilă, erau funcționarii lui. Erau subordonați și erau obligați să accepte ceea ce el decidea. N-a făcut acest lucru, și a rămas la putere. Într-o zi, a cerut să-l scoată pe Hitler din eroarea de a crede că încheierea păcii este posibilă. În depărtarea din guvern a adeptilor săi, Hitler că nu mai are ce aștepta și a cerut să-l lase să se retragă. Militarii germani observă de cei care țineau sub observație secretul.

adeptii încheierii războiului cu Germania găseau sprijin și în cadrul familiei regale. Regele George al VI-lea îi sprijinea fături pe Halifax și pe politicienii din anturajul acestuia. Nu putea să se răzvrătească împotriva multor dintre membrii familiei lui făcuse o greșală. Churchill să i se împotrivescă?

La Londra s-a dat alarma. Faptul că duce fără aprobarea guvernului era de natură să era cunoscut pentru simpatiile lui pro-hitleris putea prefigura o mare primejdie.

După moartea tatălui său, regele George al VI-lea a urcat pe tron cu numele de Edward al VIII-lea, un lucru crucial pentru istoria Europei, unde se desfășura războiul. Provoacă trei ani mai târziu izbucnirea războiului.

¹ Kathleen Pettigrew este modelul personajului James Bond din romanele lui Ian Fleming.

Înainte ca regele să apuce să se așeze c
 rioada de doliu impunea ca festivitatea înc
 câteva luni după moartea vechiului monarh
 mană intrase în regiunea Renană, zonă car
 de la Versailles, fusese demilitarizată, așad
 prezente trupe. Hitler a încălcat această inte
 provocare marilor puteri democratice. Taton
 parte poate merge și dacă este cazul să se
 Ar fi fost suficient ca o singură divizie france
 și să se îndrepte spre Regiunea renană sau
 pornească spre porturile germane, că gene
 comanda marșul soldaților germani, ar fi dat
 Dar nu s-a întâmplat așa. Soldații germani a
 Koln, iar englezii și francezii nu au intervenit
 scandal internațional l-a convins pe Hitler că
 cu îndrăzneală în Europa. Și fără îndoială c
 măsură acest prim succes lui Edward al VIII

În momentul în care soldații germani mă
 nesigur pe străzile din Koln, la Londra, Leop
 sadorul german, aștepta neliniștit un telefon

relațiile particulare îi plăcea să-și spună Da

— Am trimis după premier și i-am trans
 regele, l-am spus bătrânelului așa și pe din
 declară război. A fost o scenă cumplită. Să
 va fi război.

furo
sus
țop

l-an
răz

tele
„As
BW
cu
ma
vele
că
de
ind
este
sec
arm
mili

Hitr

Reg
Ace
se
noi

par
bea
occ

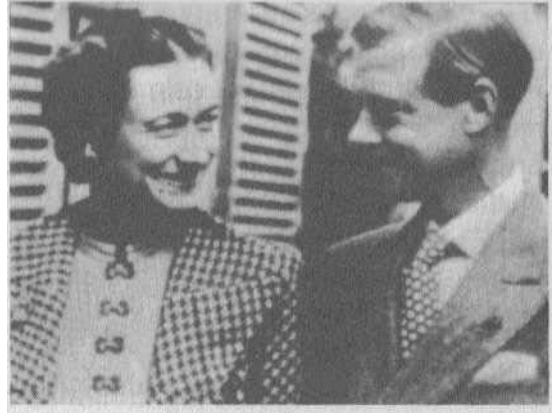
germane, l-a invitat la palatul său pe cei ma

— Curând va începe domnia mea, a spus
încoronării, programată pentru 12 mai 1936

Guvernul se temea de ambițiile lui. Premierul Chamberlain știa că Edward nu are intenția să fie „un suveran” din balcon mulțimii cu ocazia sărbătorilor naționale, să se întâlnească cu ambasadori și să dă mîna cu noul premier. Voia să ajungă la o alianță cu Hitler!

În timpul discuției sale cu Jan Masaryk, a

Wallis Simpson și ducul Windsor

Căsătoria în Franța

— Este un reprezentant bun al Reich-ului
reprezentant bun al celui de-al Treilea Reich
său, ducele de Coburg, știind că aceste cuvinte
ducele era în serviciul spionajului german. A
cineva care să reprezinte național-socialismul
de încredere al lui Hitler.

Soarta a decis să-i facă pe voie ducelui.
unui atac de inimă și la 26 octombrie 1936 a
Ribbentrop, noul ambasador al celui de-al Treilea Reich
trimită pe acest politician, Hitler se gândise
legăturilor cu regele Edward al VIII-lea.

Premierul Stanley Baldwin era perfect în
germane ale regelui. Știa ce rol jucase Edward
să-și imagineze cu ușurință cum va evolua și
simpatizant al nazismului va rămâne pe tron
se încinseseră în Europa. Hitler respinsese
la Versailles și își dezvoltă foarte dinamic forțele
războiul civil, în care Germania și Italia își arătau
convins că rămânerea pe tron a unui rege c
Germania constituia un pericol pentru stat. T
avea un pretext admirabil - în 1931 alături d
americană, Wallis Warfield Simpson, în vâ
că aceasta se căsătorise în 1931 cu un ofițer
după 11 ani și în 1928 se căsătorise cu un c
Londra. Când se îndrăgostise la prima vede
ei căsătorie nu era încă desfăcută formal. P
printr-un farmec deosebit, nici prin calități in
ducele își pierduse capul după ea. La curte
reușise să-l vindece pe urmașul tronului de
și astfel îi câștigase iubirea. Dacă aventura
obiectul interesului bârfelor de la curte și a p
regelui era o chestiune de stat. Și premierul
profite de aceasta, ca să-l oblige pe Edward
publică a fost informată că regele este îndră
Simpson și, neputând să se căsătorească c
să abdice de la tron.

La 10 decembrie 1936, Edward al VIII-lea a semnat documentului de abdicare și a plecat la Viena și apoi la castelul Wasserleonburg. Nu a stat mult timp la Chateau de Cande în apropiere de Tours, ci la domiciliul fascistului francez Charles Eugene Bedaux.

Acolo, la 3 iunie 1937, ducele de Windsor a luat în considerare luase după abdicare, s-a căsătorit cu doamna Wallis Simpson, fiica de ducesă de Windsor și, în același timp, a devenit o femeie care dorește s-o vadă la Curte și nici nu permite

Ducele a putut în sfârșit să-și îndeplinească visul de a vizita francezii i-a aranjat o vizită la Berlin. Acolo s-a întâlnit cu Hitler în 1937. Corespondentul cotidianului american a scris că în momentul întâlnirii, ducele ridicase de două ori mâna. El a făcut o vizită lui Hitler și la vila lui din Obersiebenbrunn numai pe prieteni sau pe oaspeții de vază.

După izbucnirea războiului, ducele, având un post în cadrul misiunii militare britanice de la Haga, a renunțat la ideile lui despre viitorul Europei și a renunțat la Germania. Julius, ducele de Zech-Burchesrood, a scris la Haga, telegrama la 27 ianuarie 1940 la Ministerul de

„Ca urmare a unei cunoștințe personale cu ducele de Windsor. Acesta, nemulțumit de poziția sa la Londra cerând să i se dea un rol mai activ. A devenit o frondă¹ care se grupează în jurul lui W [ducele] și nu are prea multă greutate, dar cu timpul și cu condiții favorabile, ar putea căpăta o anumită importanță

Într-adevăr, ducele de Windsor era foarte popular la Curte, iar soția lui nu putea folosi titlul de Altesse Royale la Paris unde, în loc să se ocupe de politica mondială, reprezintă forțele armate britanice.

În iunie 1940, când armata germană se retrăsese, ducele a părăsit postul și a plecat împreună cu soția la

¹ Fronda - mișcare politică franceză din secolul XVIII, care a dus la abdicarea absolutiste a reginei Anna de Austria și a cardinalului

cazul altui ofițer s-ar fi încheiat cu chemarea puțin cu degradarea, dacă nu cu împușcare

Alegerea noului loc de reședință nu părea britanic din această țară, Sir Samuel Hoare¹ adepti ai încheierii unei înțelegeri cu Hitler. (ambasadorul german urma să-și aleagă Ma temea probabil de așa ceva, căci i-a transm perechea ducală cât mai curând la Lisabona care urma să-i aducă la Londra. Ambasador după o ședere de nouă zile, ducele de Wind avea de gând să se întoarcă în Anglia. Se in dovadă fiind și declarația făcută pentru pres

„Marea Britanie se află în pragul înfrânger evita decât într-un singur mod - încheind pa

Era ca o invitație pentru guvernul german ocazia. În scenă a apărut Walter Schellenberg extern al *Sicherheitsdienst*.

Era amiaza zilei de 24 iulie, când în cabi

— Dragă Schellenberg, ai putea veni i vocea lui Ribbentrop, ministrul de Externe. S

— Da, desigur, a răspuns Schellenberg, ce este vorba? Aș putea aduce anumite ma

— Nu, nu, te rog să vii imediat. E o che telefon.

Schellenberg nu-l simpatiza pe ministru, bătrân și prost, care pe deasupra mai avea propriul serviciu de spionaj, independent de invitația. Cu atât mai mult cu cât era curios s

¹ **Samuel Hoare** (1880-1959), politician, în tim misiunea militară din Rusia și din Italia. În 1922 a dev în această funcție până în 1929. În anii 1931-1935 a t ocupat pentru scurt timp funcția de ministru de Exter atitudinii împăciuitoare ocupate în problema agresi guvern în iunie 1936, ca prim lord al Amiralității, iar d adept înflăcărat al politicii de concesi față de Germa Spania, după care s-a retras din viața politică activă.

n</IM/II/oi i/FT<_f<i LUI uni/Muii#<<-i

Te rog să iei loc, i-a spus Ribbentrop din noua clădire a Ministerului de Externe din timp poziția preferată: stătea în spatele birou cu o expresie gravă și concentrată pe față.

— Am auzit că ai legături în Spania și stabilești un fel de colaborare cu poliția din aici nu a întrebat Ribbentrop, iar Schellenberg încotro bate ministrul, așadar se străduia să

— Ți mai amintești fără îndoială de duc în timpul ultimei vizite de la Berlin?

Ribbentrop dezvăluia motivul pentru care

— Nu.

— Dispui de materiale referitoare la duc

— Nu pot să vă dau un răspuns... Sche de seamă.

— Dar ce părere ai despre el? Cum apr

— Sunt uimit de întrebările dumneavo toată sinceritatea. Într-adevăr, nu se aște Externe să se refere la ducele de Windsor.

— Nu dispun de suficiente materiale ca L-am văzut pe duce în timpul vizitei sa motivele abdicării.

A mai vorbit câteva minute, ceea ce îl er întrerupt.

— Ducele de Windsor este unul dintre c am cunoscut și are o gândire rațională, a Tocmai aceasta a fost cauza nemulțumiri căsătoriei lui cu doamna Simpson a oferit g avea nevoie ca să scape de acest prieten ci

Și a început un discurs lung de câteva z ducelui față de Germania. La urmă a spus:

— Din rapoartele de care dispunem n nutrească sentimente de prietenie față de G favorabile, ar fi dispus s-o rupă cu anturaju irită din ce în ce mai mult.

Ministrul dorea să-și dezvăluie ideile, dar

— Fuhrer-ul este de părere că persoana cea mai potrivită pentru a stabili legătura cu ducelul german. Fuhrer-ul consideră că, în contrecambiu, propui ducelui o anumită răsplată. Am fi dispus să oferim într-o bancă din Elveția 50 milioane de franci, să facă un gest prin care să se distanțeze de fa-

Schellenberg a zâmbit. 50 milioane franci erau într-adevăr influența deciziile ducelui. Dar în

— Ducele așteaptă acum o invitație la Madrid, spanioli, a continuat Ribbentrop. Vânătorul de prilej să-l contactezi pe duce. De acolo poți lua dispoziție toate mijloacele necesare pentru î-

Ordinul care îl făcuse pe Schellenberg să răpescă pe duce! Dar, din moment ce ducele plecase spre Germania, răpirea lui putea schimba războiul. Așa aștepta, căci răpirea i-ar fi dat o explicație. El intenționa să facă.

— Trebuie să înțeleg că, dacă ducele o ia pe altă țară recurgând la forță?

— Da, a răspuns Ribbentrop. Fuhrer-ul trebuie folosită forța împotriva spionajului britanic. Atât cât să-i învingem șovăielile, căci acestea sunt sursa fricii, de care numai acțiunea noastră îl va elibera. Să devină un om liber și nu va mai fi supravegheat. El va fi recunoscător.

Schellenberg înțelegea ce misiune periculoasă avea încotro, cu atât mai mult cu cât o clipă mai târziu lui Hitler și i-a relatat toată convorbirea, l-a convins pe receptor ca să audă ce spune Fuhrer-ul.

— Îi acord toate împuternicirile de care are nevoie Schellenberg. Te rog să-i transmiți că eu pe

Schellenberg trebuie să fi plecat în Portugalia știind că se expune batjocurii și celei mai mari primejdii. Părerea

aceasta i-a fost confirmată și de șeful lui, Reinhard Heydrich¹, căruia i-a relatat întrevederea cu ministrul.

— Personal, te prețuiesc prea mult ca să te trimit într-o asemenea escapadă.

Tot planul acesta nu-mi place deloc, a spus Heydrich.

Trebuie să înțelegi că ești în stare de război deschis cu inamicul și de aceea nu vreau să pleci singur acolo, la cu dumneata doi oameni, cu experiență și demni de

încredere, care să știe și limba. Cel puțin ve fi șeful spionajului britanic, m-aș răfui cu du

Într-adevăr, după ce arestase doi agenți 1939, Schellenberg devenise cel mai mare cu siguranță că nu va pierde ocazia de a se Ordinul de a-l răpi pe duce primise

Heydrich

¹ **Reinhard Heydrich** (1904-1942), SS-Obergruppenführer, a fost judecat și condamnat de tribunalul onoarei în 1931, deoarece a refuzat să i cedeze locul la câștigat admirația șefului SS, Heinrich Himmler, la război. A fost șeful secției de spionaj din *Sicherheitsdienst* (SD). În 1934 a fost promovat la Biroul Principal al Siguranței Reich-ului (RSHA). A fost responsabil de îndepărtarea adversarilor politici, a evreilor și a popoarelor slave. După Adolf Hitler să-și subordoneze *Wehrmacht-ul*, țesând planul de război 1939 a elaborat planul de provocare la stația de radiorăzgomot a agresiunea germană în Polonia. În iulie 1941 a prezentat planul „soluția finală” a problemei evreiești. În martie 1942 a fost rănit în Moraviei. La 27 mai 1942 a fost rănit într-un atentat din Marea Britanie; a murit la 4 iunie într-un spital din

încuviințarea lui Hitler. În ziua următoare, 28 ianuarie, Hitler zbură la Madrid.

De ce îl interesa atât de mult pe Hitler să rămână la Windsor? Presupunea că monarhul care renunța la tron avea mulți simpatizanți în Marea Britanie. Ar fi avut roluri. Dacă rămânea peste graniță ca „oaspră” pentru presei neutre interviuri în care ar fi făcut apel la rațiuni rezonabile și să facă presiuni asupra lui Churchill și a nemților. Iar când va veni momentul încheierii negocierilor, convocat un guvern progerman și ar fi veghat să nu se încheie de aceste două țări.

Churchill se temea de o asemenea evoluție. Așa că a chemat pe duce, spunându-i să se întoarcă în țară. Era un ordin dat unui general din armată să însemneze tribunalul militar. Spre Portugalia a zburat și au aterizat în portul Lisabona, gata să-l evacueze pe ducele lui. Dar ducele susținea că în Anglia nu are dușmani și așadar să facă bine să-l lase în pace.

Furios, Churchill a ordonat să li se ia pașaportul și soției lui arest la domiciliu. În același timp, i-a ordonat să nu se întoarcă în țară.

„Alteța Voastră regală este în serviciu acordat. Un ordin al autorităților militare poate genera o situație de fi nevoie să trimit un astfel de ordin. Sunt neînțeleși neîntârziat dorințelor guvernului.”

Telegrama și-a făcut efectul. Fostul rege al Spaniei a fost de acord să se întoarcă. Și dintr-odată Churchill a probabil seama că este mai bine să nu aibă ducele pe Hitler, căci acesta se va exprima mereu împotriva guvernului care le promisese englezilor numai „lacrimi”. Edward trebuia să plece undeva departe de el - a decis premierul și i-a găsit un palat în Bahamas din Oceanul Atlantic, nu departe de America. Oarecare primejdie ca ducele să călătorească în țară, putut să-l convingă pe președintele Roosevelt să-l lase și singurul lucru pe care îl mai poate

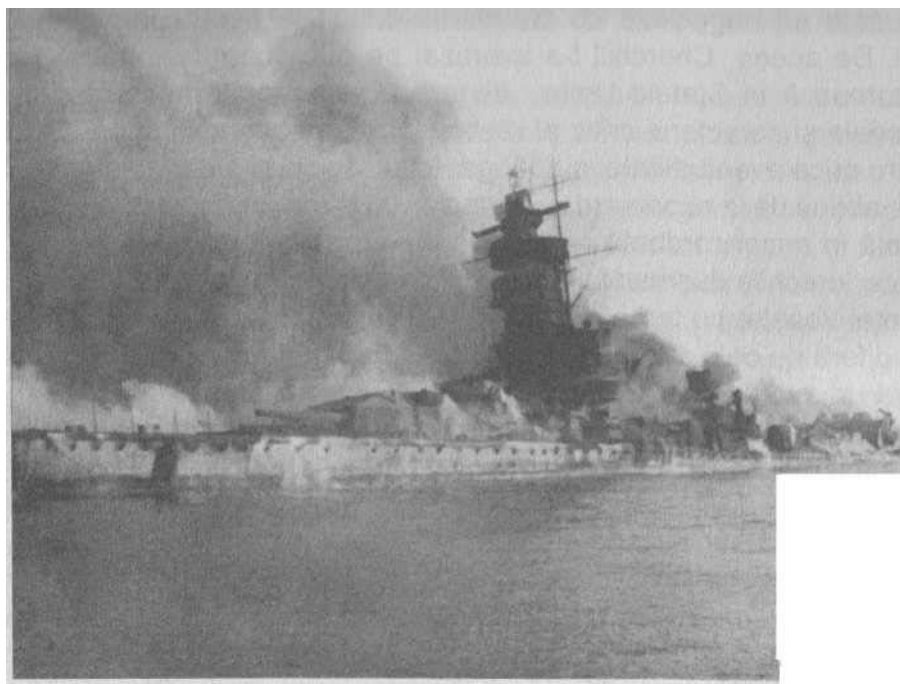
face este să negocieze cu Germania condiții
aceea, Churchill l-a avertizat pe duce că nu
Statele Unite, „deoarece se apropie alegerile
războiului a creat condiții anormale”. Pentru
scrisoare și sfatul prietenesc să se abțină de
privire la război și situația actuală în necon
Majestății Sale, deoarece „urechile dușmanilor
declarație a Alteței Voastre pe tema războiului
hitlerismului, care diferă de cele adoptate de
britanic”.

Era un avertisment clar, prin care ducele
iar declarațiile lui sunt înregistrate cu grijă și
Churchill nu avea încredere în duce, așa că
consilierului lui juridic, Walter Monckton, cor
în mâna scrisoarea, dar îl va înconjura pe du
control vigilent. Monckton a plecat imediat la
detectivi de la Scotland Yard, deși în antura
Reginald „Rex” Benson, trimis de Menzies.
acest lucrător cu experiență al serviciilor se
Nu avea încredere în el, tot așa după cum n

Între timp, Schellenberg ajunsese la Mac
comporte ca un trimis special al guvernului
sondeze la fața locului posibilitățile de îmbu
state. Își petrecea timpul mai ales în întâlniri
converbiri lungi pe tema posibilității de a fac
de partea Germaniei. Era clar că nu are inte
Windsor, dar ca să-și mascheze pasivitatea
lui, Angel Alcazar de Velasco. A semnat Mig
ducelui, șeful partidului fascist Falanga din r
ducele de Windsor în Spania, dându-i asigu
adăpost de intrigile spionajului englez.

Timp de două zile, ducele a reflectat la r
invitația, spunându-i lui Velasco:

— Mă duc în Bahamas, deoarece deoca
Situația din Anglia este disperată, așadar nu
dacă sunt duse fără încuviințarea guvernului

*jpk'ijg' - **

Pieirea unui colos: Admirai Graf Spee se sco
riscul de a fi folosite de propaganda oponen
atingere prestigiului meu, atât de necesar în
pornesc la acțiune.

Schellenberg, deși cam fără voia lui, a fo
la Lisabona, dar și-a limitat șederea la strân
studierea planului încăperilor vilei în care lo
introducerea oamenilor săi acolo.

De-abia o telegramă sosită de la Berlin, „Fuhrer-ul ordonă să organizezi răpirea ime
să acționeze mai ferm, cu scopul ... de a co
un înalt funcționar din poliția portugheză, a m
pentru paza ducelui, ceea ce a făcut ca brita
numărul agenților lor. Schellenberg putea să
răpirea ducelui de Windsor devenise imposi
contractat o boală ciudată de rinichi, provoc
Probabil că cei care îl intoxicaseră erau age

Doborât de boală, se străduia să lase im
plecarea perechii ducale. A informat poliția p

la bordul navei fusese montată o bombă, a t...
avertiza despre un atentat îndreptat împotriva
colaboratorii care erau prieteni cu ducele să...
ca fiind foarte periculoasă. Zadarnic.

La 1 august 1940, Schellenberg privea c...
Ambasadei germane aflată pe o colină care...
cei doi se urcă la bordul navei *Excalibur*. Ală...
Monckton, care își dusese la bun sfârșit mis...

Se părea că ce fusese mai greu trecuse...
mai amesteca în politica europeană. Dar cu...
perechea ducală, a constatat că altelele lor...
cu Germania. Din îndepărtatele insule Baha...
Ribbentrop, iar ducele lui Hitler. Pe lângă ac...
iahtului său de lux milionarul suedez Axei W...
britanic drept colaborator al serviciilor secre...
Churchill a trimis în Bahamas un pluton de s...
guvernatorului și a soției acestuia, în realitat...
fugi la Berlin. Dacă ducele de Windsor trebu...
frondei, acesta fusese neutralizat. Dar până...

Problem ducelui avea pentru Churchill o...
cât se convinsese de loialitatea lui Stewart M...
priceperea lui, diplomația și profesionalismu...
după o confruntare în Atlanticul de sud, iar c...
adăpostise în portul neutru

¹ **Admirai Graf Spee**, cuirasa lansat la apă...
Wilhelmshaven în cursă spre Atlanticul de sud și Oce...
9 nave comerciale cu un tonaj total de 50 089 tone...
apropierea țărmlui Uruguayului cu transportorul greu...
Achilles a avariat crucișătoarele *Exeter* și *Ajax*, dar...
ascundă în portul neutru Montevideo ca să facă...
cuirasatului *Admirai Graf Spee*, convins în mod erona...
puternică prin care nu va reuși să iasă în larg, a d...
cuirasatul cu un echipaj redus a ieșit în larg la o dist...
Trei zile mai târziu, comandorul Langsdorff s-a sinucis...

Date tactico-tehnice (1939): deplasament 12.100...
7,3 m, viteză 28,5 noduri, armament 6 tunuri calibru...
antiaeriene calibru 105 mm, 8 tunuri antiaeriene calibru...

Montevideo. La Londra, Churchill și Menzies complicată prin care trimiteau telegrame false, convingă comandamentul marinei militare germane Langsdorff, comandantul cuirasatului că ieșea blocată de o escadră britanică puternică în cuirasatul *Renown* și portavionul *Ark Royal*, distrugătoare. Jocul condus cu măiestrie a conving că nu va reuși să se strecoare prin în seara de 15 decembrie o telegramă în ca

„*Renown* și *Ark Royal*, precum și mai multe sunt în apropiere de Montevideo. Blocada aceasta. Nu există posibilitatea de a trece ajunge înapoi în Germania. Întrucât încerca va încheia cu distrugerea navei *Admiral Gra* provoca pagube dușmanului, vă rog să transcu scufund nava sau s-o predau spre internare

Răspunsul de la Berlin a venit repede: H către guvernul uruguyan.

După apusul soarelui, în duminica de 17 ieșit din port. La bordul lui erau numai câțiva torpilelor deasupra hublourilor magaziiilor cu au coborât în barca cu motor cu care au ajuns departe, unde se afla restul echipajului de p de minute mai târziu, nava a fost zguduită d mare, înfășurat într-un fum negru și gros, s-adâncă.

Echipajul german a ajuns la bordul vapo Aires. Acolo comandorul Langsdorff s-a dus aflat că navele britanice *Renown* și *Ark Roy* Janeiro. Aceasta însemna că se aflau la o d Montevideo și nu puteau ajunge acolo decât la ieșirea din portul Montevideo nu era nicio în mod inutil nava. În aceeași seară, coman

**10 tunuri antiaeriene calibru 20 mm, 8 lan
mm, 2 hidroavioane.**

încredor; i pe care o câştigase Menzies în afacerea cu ducele de Windsor nu l-a făcut maiorul Morton din funcția de supervisor al serviciului de informații, ceea ce era o poziție de cea mai mare importanță, căci Morton era slab încredut și a fost împins pe linie moartă.

Churchill era departe de a sărbători victoria în Bătălia aeriană pentru Anglia intra de-abia în joc. Depindea atitudinea președintelui Roosevelt să fie precaut în problema acordării de ajutor militar. Dacă înfrângerea în această bătălie ar fi dat argumente pentru încheierea păcii cu Germania, încât Churchill nu ar fi putut fi de conduită. Iar între timp, situația pe frontul

începând din 10 iulie 1940, nemții au atacat navele maritime din Canalul Mânecii și din Marea Nord. Pe coasta de sud a Marii Britanii, străduindu-se să pătrundă engleze în lupte deasupra mării, unde pierduseră mai mari decât deasupra uscatului. Dar în confruntărilor aeriene nu erau favorabile atacului. Germania pierduse 286 avioane, în timp ce englezii au comis o greșeală, căci nu au direcționat atacurile uzinelor de avioane, de a căror distrugere depindea. Englezii au câștigat astfel timp pentru a-și pregăti apărarea celor mai importante clădiri și au concentrat forțelor lor aeriene modeste, dar foarte modeste.

Comandantul șef al *Luftwaffe*, mareșalul Hermann Göring, a fost îngrijorat de insuccesele de la început.

¹ **Hermann Göring** (1893-1946), mareșal al Reichului, vânătoare din Primul Război Mondial, în 1922 a îndeplinit funcția de șef al pazei lui Adolf Hitler. În 1923 a luat parte la Ascuns de soția lui în Austria, a rămas acolo până în 1928 a fost deputat în *Reichstag*, iar din 1932 președinte al funcția de premier al Prusiei, unde a înființat poliția secretă de concentrare. În 1934 a participat la asasinarea lui Paul von Hindenburg. Aviației (din ianuarie 1933 a fost comisar pentru aviația militară. Numit în 1935 comandant șef al *Luftwaffe*, în 1936 a preluat funcția de împluternicit pentru planul de

Ziua hotărâtoare a fost fixată pentru 10 a
aibă loc atacul masiv, „Adlertag”, dar din ca
fost mutată pe 15 august. Atunci 1485 avioa

a fost numit în fruntea conducerii concernului indus
victoria din Franța, în iulie 1940 a primit un titlu crea
aceasta a fost perioada de apogeu a carierei lui. Înfr
sprijin corespunzător pentru armata germană înconju
ale Aliaților împotriva Germaniei, cărora *Luftwaffe* nu
aprilie 1945 s-a întâlnit pentru ultima oară cu Hitler î
anunțat că este gata să acționeze ca succesor al F
este un act de trădare. La 8 mai s-a predat în
Tribunalului Militar Internațional de la Nurnberg, a
octombrie, cu două ore înainte de execuție, s-a sinuci

nu a adus succesul scontat. Acest lucru a fost datorat
piloți britanici, cehi și polonezi, ci și de excepționale
mai ales de arma secretă a Marii Britanii: sistemele de
radiolocație instalate pe coasta engleză au permis să se
li se atribuie, în schimb, sistemul „Ultra” a
Criptologii care lucrau în cel mai mare secret
vest de Londra, datorită realizărilor matematice
descifrat încă înainte de război mecanismul
citi ordinele transmise pentru unitățile *Luftwaffe*
aeroporturile franceze formațiunile de bombardiere
forță și când vor lovi. Datorită acestui fapt, au
ieșeau întotdeauna în întâmpinarea formațiunilor
britanici, cunoscând exact numărul de avioane
să-și gospodărească foarte eficient forțele proprii
dispuneau. Marile antene radar de pe coastă
fusesse inițial o taină pentru nemici, permiteau să
avioanele inamice și să se trimită avioanele

Cu toată apărarea eficientă, pierderile au fost
deosebit de grea mai ales după 19 august, cunoscut
„țintele”, îndreptându-se spre aeroporturi și unități
furie bazele grupului 11 de vânătoare, care erau
apărării Angliei. Aeroporturile din Biggin Hill și
Northolt, North Weald și Tangmere erau bombardate
majoritatea clădirilor de la baza Biggin Hill erau
pregătite de decolare sub cerul liber. Piloții s-au retras
în corturi.

Bombele au distrus o parte din clădirile unde
care produceau două treimi din bombardierelor
unde se produceau jumătate din avioanele de luptă
epuizau. Au început să lipsească piloții. La sfârșitul
divizioanele de vânători aveau în medie 16 avioane
26. Menținerea consecventă de către nemici a
decidă în ultimă instanță rezultatul bătăliei a

Frontul de

Observatorul ghemuit în fotoliul îngust ascultă în receptor semnalul conectării aparatului. Numai stâncile albe din Dover, care se conturează liniștite în acea noapte de august. Din dreapta apar avioanele de vânătoare Messerschmitt Bf 109 în zonele apărute de avioanele de vânătoare britanice.

A întors repede capul, căci auzise în receptor. Era semnul că trecuseră deja de linia primei baterii. Antena stației din Audembert, Franța și căderea lui. Și-a întors ceasul, componenta principală a instrumentului. Mai privea în jur. Și-a așezat microfonul la gâtul bombardierului:

— Primul semnal. Ceasul este pornit.
A văzut că pilotul a dat din cap.

— Tommy la ora 9.00! a strigat trăgătorul. Această informație provoca întotdeauna o reacție. He 111. Știau că avioanele de acest tip sunt foarte rapide. Apărare de avioanele britanice foarte rapide. Că de foc corespunzătoare și, pe deasupra, încă prea mici, ceea ce îl obliga pe trăgător să le urmărească. Luptei întreruperea de câteva secunde când deja acolo putea decide viața sau moartea ei.

Observatorul a privit instinctiv în partea din spate de vânătoare, în ale căror cabine se reflecta lumina. Dar, din fericire, tirul avionului Messerschmitt nu schimba brusc cursul, pentru a lupta cu atacul.

Reflectoarele antiaeriene care brăzdau cerul arătau că Londra era deja aproape.

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

— Censul este pornit! observatorul a lo-
pornea ceasul. Limba lui scurtă a început să

— Ușile compartimentului bombelor sur-
raportat el pilotului.

Avionul s-a zguduit puternic și a căzut im-
un val de aer ridicat de explozia unui proiectil
a virat brusc, ca să evite jetul strălucitor al lui
apropia în mod periculos de ei. Câteva schije
explozia fusese destul de departe și niciuna
să străpungă învelișul avionului.

— Ne apropiem de țintă, a raportat pilotul.

După părerea lor, bombardau portul Cha-
periferia de sud a Londrei. Observatorul stă-
ceasului care se rotea pe cadranul mic al di-
de-al treilea și cel mai important semnal. De

— Ce se întâmplă cu al treilea semnal?

— Nu se aude, a răspuns laconic obser-

Și ca și când ar fi vrut să-l contrazică, din
zgomot prelung, care îi anunța că se află la
punând în același timp în mișcare un alt ind-
trei ori mai repede.

— Contact! a strigat el, văzând că
puseseră și a dat drumul mecanismului ele-
de greutate, avionul s-a zguduit puternic
îndreptat și a efectuat virajul de întoarcere.

— Gunther arde! a strigat el, văzând că
luase foc. Nu vedeau avionul de vânătoare
dar imediat deasupra capetelor lor s-a ridicat
proiectile de la mitraliera lor din față s-a nă-
s-a ridicat, ieșind din raza de foc. Pilotul
pentru ca jetul de aer să stingă focul. L-au p-
nu a mai avut timp să vadă ce se întâmplă
apăruse din nou avionul de vânătoare în a-
ferise din calea gloanțelor lor cu câteva mii
lor, unde apărarea lor era cea mai slabă.
metri. Proiectilele s-au îndreptat spre ei,

apropiindu-se tot mai mult de cabină, dar pil
îndemânare de sub focul ucigător. Avionul c
ci s-a îndepărtat rapid de ei și, o clipă mai tâ

— Slavă Domnului, i s-a terminat muniția
Raportează avariile. Pilotul a îndreptat avion

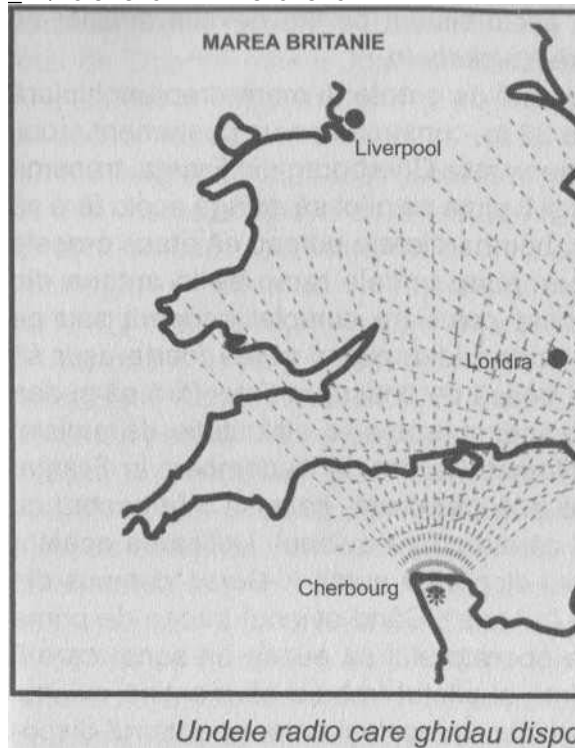
Erau numai câteva perforații nu foarte pe
cabinei, dar nimeni nu fusese rănit. Toate m
bine. S-au îndepărtat de zona periculoasă, t
drum avioane de vânătoare inamice, căci ac
bombardierele care se apropiau de ținte. Li
avioanele părăseau câmpul de luptă și patru
așteptând bombardierele care se întorceau
erau o țintă ușoară, căci nu mai aveau muni
pe care le suferiseră în timpul confruntării n
de repede.

În noaptea aceea, echipajul de pe *He 11*
niciun avion inamic pe drumul de întoarcere
din Normandia, unde a raportat îndeplinirea
bombele căzuseră pe altă țintă decât cea sp
coastă, în portul Chatham, bombardaseră c
Londra. Era o consecință a funcționării defe
lansare a bombelor, iar eroarea se produsese
stațiile britanice de emisie radio.

În iunie 1940, Frederick Alexander Linde
premierului, avertizase pentru prima oară as
construiască o instalație de navigație care s
condiții atmosferice dificile, lată ce scria:

„Se pare că nemții au dezvoltat un syster
bombardierele ca niște raze invizibile cu ma

¹ **Frederick Alexander Lindemann** (Lord Ch
ocupat de problemele aviației la Universitatea din C
secției de statistică și principala lui preocupare a fost
germane. Pe baza acestor experiențe, s-a pronunțat
un adept declarat al dezvoltării noilor tipuri de arme,
au avut o influență decisivă asupra deciziilor lui Ch
încheierea războiului a renunțat la funcția de consilier
din Oxford.

Undele radio care ghidau dispo

țintă. Poate că nu le pot conduce chiar la o țintă, dar pot duce deasupra unui oraș sau a unui câmp. Dacă aceste teme nu numai de nopțile cu lună, în timpul lunii pline, vânătoare pot să vadă inamicul la fel de bine, trebuie să ne temem și de raiduri foarte periculoase acoperit sau pe timp de ceață."

Când exprimase această opinie, profesorul se simțea seama cât de departe ajunseseră nemții în ceea ce privește echipajele avioanelor de bombardament să poată să vadă pământul. Componenta principală a aviației germane, britanicilor, căci o construiseră și ei înainte de război. Esența ei consta din două semnale radio care unul transmitea în alfabetul morse punct și cruce, pe celălalt se stabilise de aceste două unde, auzeau. Când se abătea de la curs, în cascadă auzea semnalele sau liniilor, ceea ce îi permitea să se orienteze pe linia trasată. Inginerii de la uzinele Telefunken

BUOUSf AW WULUS/ANSKI

prelucraseră și adaptaseră acest sistem pentru bombardament și îl numiseră *Knickebein*.

Stația de emisie, reprezentată de o antenă cu dimensiunile de 105 m pe 33 m, construită pe dealul de St. Malo pe peninsula Cherbourg din Franța, era ținta și îl ajuta pe pilot să ajungă acolo fără a fi vădit. Bombardierele puteau să atace orașele britanice folosind undele radio de la antena din St. Malo în timp ce erau acoperite sau pe ceață deasă. Dar urmărind ținta era ușor să zboare prea departe sau să treacă pe lângă ținta seama. Pentru ca să nu se întâmple așa, o stație la câteva sute de kilometri la est, la Audemert, emitea fiecare de altă frecvență, care se intersectau în punctul către care zbura avionul. Utilizarea acestor unde era un dispozitiv numit *X-Gerät*, compus din două relee. Când avionul trecea de prima undă transversală, operatorul auzea un sunet care îl informa că se apropie de țintă. Menținând avionul exact pe mijlocul undei de gâdă, dispozitivul *X-Gerät* întorcea un ceas. Traversând undă transversală făcea ca în cască să se audă un sunet informație clară că se află la 21 kilometri de țintă. Se puneau în funcțiune ceasul, iar limba mică a ceasului se mișcă pe cadran. A treia undă se afla la o distanță de 21 kilometri transversală, operatorul auzea în cască alt sunet. Apăsând pe buton care oprea limba mică a ceasului și oprită, care se rotește de trei ori mai repede decât prima undă, cea scurtă, circuitul electric se închidea și bombardierul

Aceste dispozitive au fost instalate în prima noaptea a Kampfgruppe 100 la 18 noiembrie 1939, iar în noaptea următoare, fără bombe au efectuat un zbor de încercare. În noaptea următoare aveau pe atunci nici cea mai mică idee despre cum să realizeze descoperirea lor probabil că le-ar fi luat mult timp să realizeze greșeală, căci se hotărâseră să testeze noile dispozitive deși încă nu efectuaseră bombardamente în Franța. Din februarie 1940 fuseseră cât pe-acum să de

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

secretul urmei secrete a *Luftwaffe*. Un avion Oberstleutnant Joachim Stollbrock a fost doborât în marea Britanie și englezii nu au reușit să pună la cale o misiune de răscărmare în marea Britanie în martie 1940, când un avion *He 111* a fost doborât în apropiere de Londra. Experții au acordat atenția asupra unei însemnări din jurnalul de bord al avionului: „la 315°”. Interogatoriul echipajului a permis să se determine că, în noaptea de 21/22 iunie 1940, aparatul a fost echipat a descoperit unde *Knickebein* care erau utilizate de Rolls Royce din Derby. Cercetătorii britanici au descoperit la Telecomunicații al Ministerului Aviației au instalat o rețea de unde unei instalații care să devieze unde ucigașe.

Luftwaffe le-a folosit pentru prima dată la 1 iulie 1940 pe aeroportul Vannes din nord-vestul Franței. Un avion *He 111* din Kampfgruppe 100. Undele le-au folosit pentru a se apropia de Castel Bromwich, unde se produceau avioane. În toate condițiile atmosferice foarte nefavorabile, avionul a reușit să arunce 11 bombe peste uzinele de avioane. Dăvăriile avariile nu au fost importante. Se părea că bomba a distrus sistemul de bruiat pentru „Knickebein”. Dar a fost prea târziu, în noaptea de 24/25 august 1940, când un avion a zburat deasupra comitatului Kent, ca să bombardeze uzinele aeronautice ale dispozitivelor lor *X-Geräte*, construite de inginerii britanici, au făcut ca avioanele să treacă pe lângă Londra, unde au aruncat bombe pe cartierele de avioane. Nu au fost mari, dar acest episod a avut o importanță în luptei aeriene în care Anglia era deja la capătul puterii.

Winston Churchill a considerat că, din punct de vedere al populației civile, britanicii aveau dreptul să facă război următoare, 14 bombardiere *Whitley*, 12 *Hampden* și 12 *Bombardier* Berlinul. Erau avioane de bombardament biplan care zburau la mare înălțime până la țintă, nu putuseră să ia în calcul încărcătura le-ar fi scurtat raza de acțiune. Dar Churchill a înțeles orgoliul lui Hitler

¹ încărcătura maximă de bombe a bombardierelor *Hampden* - 1,8 t.

Wellington - cel mai bun bombardier britanic și Goring. De câte ori nu se lăudase Goring măcar o vrabie nu va trece pe deasupra Berlinului. Apăruseră câteva zeci de bombardiere inamice.

Nemții au fost nevoiți să riposteze. Church a ordonat ca Avioanele britanice au pornit din nou în raiduri nocturne pe noaptea de 28/29 septembrie. Pagubele erau mici, murit 10 civili. La 30 august, bombardierelor britanice amenințat: „Vom șterge orașele lor de pe fața pământului”. Goring, era convins că străzile în ruină, casele în flăcări, un acoperiș deasupra capului vor zdrobi curajul germanilor. Goring a ordonat să se efectueze raiduri distrugătoare asupra marilor orașe din Anglia, inclusiv Londra, zi după zi. Comandamentul *Luftwaffe* prevedea ca avioanele din Belgia și Olanda, să efectueze zilnic raiduri asupra țărilor din *Luftflotte III* din Franța să atace în timpuri de criză economică: porturi, linii de comunicare și energie electrică care ar fi trebuit să

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

Londonezii se adăposteau de bombe în metrou, toți pe peroane

fie concentrate asupra distrugerii apărării britanice împotriva punctelor cheie - aeroporturi și uzine de producție considerabil, dându-le britanicilor răgazul necesar.

Începea o nouă fază a bătăliei pentru Londra, la cuvântul german „Blitzkrieg”. La 7 septembrie, 100 de bombardiere erau escortate de 600 avioane de vânătoare, au atacat zonele londoneze și cartierele de locuințe din preajmă, aruncând tone bombe, care au ucis 430 de londonezi. Aceste raiduri au fost cu atât mai dureroase, cu cât capitala nu era pregătită pentru raidurile aeriene. În apărare puteau fi folosite doar numai câteva baterii antiaeriene puteau produce efecte. Radiolocațiile, reflectoarele s-au dovedit puțin eficiente, care zburau la o înălțime de peste 3000 m. Comandantul apărării antiaeriene britanice (General Frederick Pile), a reușit deja să aducă la Londra a permis trăgătorilor care le deserveau să efectueze un război a mărit considerabil eficacitatea apărării.

Nemții au mărit forțele. Unul dintre cele mai mari raiduri asupra Londrei a fost cel din 15 octombrie, când 400 de bombardiere au zburat de la 20.40 până la 4.40; bombe au avariat centrala electrică Battersea, clădirea radiodifuziunii și de locuințe, în care au izbucnit 900 incendii.

Bombardierele germane zburau noaptea asupra „fața pământului” marele oraș. Deși au provocat multe victime erau prea puține. Nu puteau lua la bord o cantitate mare de bombe, căci fuseseră construite pentru a sparge și distrage buncărele și punctele fortificate ale inamicului și coloanele în marș pe șosele, nu străzi și cartiere de locuitori. În cel mai nimicitor raid care a avut loc în noaptea de 19/20 septembrie, 100 avioane au aruncat asupra Londrei 600 tone de bombe incendiare.¹ Orașul sângera, distrugerile erau foarte periculoase pentru

¹ Trei ani mai târziu, în noaptea de 25/26 septembrie, bombardierele Hamburgului, avioanele britanice și poloneze au aruncat

statul englez cum ar fi fost distrugerea bazelor aeriene și a uzinelor de armament. Londra era în flăcări, dar concentrarea raidurilor germane asupra orașului dăduse răgazul necesar apărării britanice.

Comandantul aviației germane, Hermann Goring, nu și-a dat seama ce greșeală făcea trimițând avioanele să omoare oamenii din oraș, în loc să distrugă potențialul defensiv al Marii Britanii. Cât despre Hitler, el era condus de alte considerente.

Spera mereu că îl va sili pe Churchill să încheie pace și era încântat de distrugerea Londrei. Iar

desfășurarea evenimentelor părea să fie tot în favoarea lui. Aliatul lui cel mai apropiat, Benito Mussolini, se străduia să slăbirească Imperiul Britanic și să lovească în el. Dar le-ar fi deosebit de greu să-și apere posesiunile. Dar trebuia să-i convingă în acest sens pe comandanții săi. Ei nu arătau un entuziasm prea mare în legătură cu planurile lui în Africa în timpul verii fierbinți. Mareșalul

¹ **Italo Balbo** (1896-1940), adept înfocat al fascismului, a fost împotriva Romei. În anii 20 a ocupat multe funcții importante și a contribuit la reconstrucția rapidă a forțelor aeriene. În 1935 a fost înălțat la putere din România, ca să preia acolo funcția de guvernator și comandant. A fost împotriva intrării Italiei în război de partea Germaniei. A fost avion lovit de propria artilerie antiaeriană de la Tobruk în timpul unei misiuni organizat din ordinul lui Mussolini, care nu dorea ca B

că armata lui nu are suficiente camioane ca să ducă o cisternă care să aprovizioneze unitățile cu apă la frontiera Egiptului și Alexandria, principala cale de drum, păzit de fortărețele Sidi Barrani și Matruh. Să trebuiască să ducă lupte lungi de încercuțare era pregătită. Mussolini n-a vrut nici să audă de un astfel de plan. În iunie 1940 a dat ordin să înceapă ofensiva. După acest ordin, dacă în acea zi nu ar fi murit în luptă, propria artilerie antiaeriană. Este posibil să fi fost ordinul lui Mussolini, care voia să se debaraseze de un comandant recalcitrant? Se pare că succesul a fost nici el foarte grăbit și încântat să înceapă războiul. aceleași argumente pe care le formulase și

„Domnule mareșal, așa cum v-am mai spus, în noastră, i-a scris Mussolini lui Graziani la 19 iunie. Să va fi un *coup de grace* pentru Marea Britanie. Să fie bogat, precum și a accesului spre Etiopia ar putea să așteaptă Italia. Veți realiza acest lucru, sunt

Cu toate îndemnurile, mareșalul a amânat până în septembrie. Abia atunci 4 divizii italiene și un regiment din Libiei. Temperatura era de peste 50° C în timpul zilei. Într-un deșert, furtunile de nisip erau frecvente. În ciocnirile cu unitățile britanice le încetineau pașii și înaintau spre

¹ **Rodolfo Graziani** (1882-1955), ofițer italian, din 1930 a fost viceguvernator în Cirenaica și și-a dobândit faimă înăbușind în sânge revolta tribului Senussi. În timpul războiului a comandat armata de sud, din mai 1936 a îndeplinit funcția de guvernator al acestei țări. Din octombrie 1939 a fost șeful Statului în Libia. În același timp, din iunie 1940 a fost guvernatorul Libiei și al Africa de Nord. În august 1940, s-a străduit să-l convingă pe Mussolini să intenția de a ataca armata britanică din Egipt. Sub influența lui a fost aruncat în luptă fără prea mare entuziasm. Armata sa a fost înfrântă în decembrie 1940 au devenit motivul demisiei lui din funcție. A fost activă în septembrie 1943, când a preluat funcția de guvernator al Salo. În 1945 a fost adus în fața tribunalului sub acuzații de colaborare în închisoare, dar a fost eliberat în 1955.

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

est, parcurgând 20 km zilnic. În după-amiază
Sidi Barrani. Parcurseseră abia o cincime di
străbată până la Alexandria, iar mareșalul G
momentul să întrerupă marșul istovitor. Avu
retrăgea fără să accepte vreo luptă mai imp
liniile de aprovizionare italiene se vor lungi l
va fi ușor să se întrerupă transporturile de c
ales, de apă. Diviziile victorioase stăteau la
termine construcția unui apeduct, să se com
zeze construcția drumului Via Balbia.

Benito Mussolini - visuri despre un al doilea
4QC

Războiul din Africa - deși se desfășura la începutul anului 1941, italienii au luptat fără convingere - era o mare amărăciune. Italienii aveau o uriașă superioritate numerică pe frontul egiptean aproape 200.000 soldați, în timp ce în zona din Africa abia 36 000. Înfrângerea rezulta din timpul, în care Graziani își aduna forțele pentru o mișcare pe front ar fi putut însemna că armata italiană ar fi ocupat Suez, iar ocuparea acestei căi maritime ar fi însemnat blocarea celui mai scurt drum pe care veneau petrolul și ierburile. Apropiat și îndepărtat.

Intențiile lui Mussolini mergeau mult mai departe decât în Africa. Noul imperiu italian se baza pe Africa, pe Africa al Mării Mediterane. Noul imperiu italian în Marea Mediterană, astfel că armata se pregătea pentru o mișcare în Grecia. Ce e drept, Hitler, neliniștit de prezența Italiei în Grecia, a început războiul în această parte a continentului. Hitler a demobilizat 600 000 de soldați adunați de la începutul războiului. Hitler nu a fost suficient de timp. Hitler se afla într-un loc de unde veneau principalele livrări de țigări. Hitler a decis să nu mai ia în seamă avertismentele.

— Hitler mă pune întotdeauna în fața mea. Mussolini când i s-a adus la cunoștință că Italia a intrat în România, unde urma să păzească câmpul de luptă. Externe, contele Galeazzo Ciano, a trebuit să se retragă în octombrie, când i-a făcut o vizită la Palazzo Venezia.

— De astă dată am să-i plătesc cu Italia. Mussolini. Am să ocup Grecia! în felul acesta.

Trei zile mai târziu, șeful Statului-major General Badoglio¹, care cu numai trei săptămâni mai înainte de a fi demobilizat soldați, a primit ordin să pregătească armata pentru o mișcare care ar fi urmat să aibă loc la 26 octombrie. Într-o zi, în statelor Axei în tot bazinul Mării Mediterane. Chiar dacă italienii nu ar

¹ **Pietro Badoglio** (1871-1956), politician și comandant în șef al Statului-major General. După răsturnarea lui Mussolini, a devenit premier și a decis capitularea armatei italiene.

_____ RĂZBOIU
fi reușit să ajungă la Canalul Suez, după oc
operând din bazele acestei țări, ar fi putut să
britanice care transportau materii prime pen

Churchill trebuia să câștige cât mai grab
acesta, marea Britanie putea să piardă războ
anului 1941. Președintele Roosevelt înțelea

Aliatu

Secretarul a intrat încet în cabinetul amb
cuvânt, i-a pus pe marginea biroului o foaie
privirile:

— Ce este? Era oarecum surprins de p

— O problemă importantă, Sir. Foar
Departamentul de Stat. Nu vreau să vă d
reflectați în liniște.

A ieșit la fel de discret și repede cum intr
Era o telegramă de la ministrul Marinei milit
că la Londra va sosi William Joseph Donov
președintelui Roosevelt, „ca să pregătească
aspecte ale situației apărării engleze”. Kenn
trimisul de la Washington se bucură de favo
care cu o lună în urmă îi propusese postul c
Donovan îl refuzase. Venea la Londra ca „re
președintelui. De ce? Oare președintele își p
ambasadorul său? Oare nu-l mai satisfăcea
situației? Numai în felul acesta se putea exp
Donovan.

¹ **William Franklin Knox** (1874-1944), activist al
Franța, unde a avansat la gradul de colonel de artill
ziaristică. În 1936, după încercări nereușite de a obț
de vicepreședinte, l-a sprijinit pe Roosevelt. În mai 19
militare și a fost recunoscut drept cel mai bun ministru

² **William Joseph Donovan** (1883-1959), de fo
Națională la frontiera cu Mexicul. În timpul Primului
avansat până la gradul de colonel. În anii 1924-19
ulterior s-a întors la profesia de avocat. În 1940, la
elaborat principiile de funcționare ale unei agenții c
coordonator al informațiilor (*Coordinator of Information*
șef al OSS, organizația de spionaj, pe care a con
dizolvată. În anii 1953- 1954 a fost ambasador în Tha

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

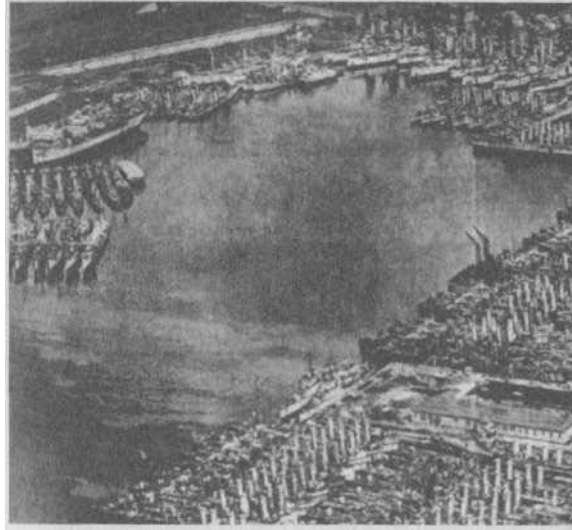
— Te rog să vii aici, a spus Kennedy în mormânt.
Acesta a apărut imediat, ceea ce arăta că s-a dus
în spatele ușii.

Secretarul a notat cu grijă cuvintele ambadorului
de informația referitoare la sosirea unui trimis
Kennedy putea să prevadă foarte ușor care
în Marea Britanie. Englezii erau gata să facă
linie a apărării Americii trece prin Canalul Mării
trimis aici tocmai Frank Knox, cel care repetat
vor interveni mai curând în război, cu atât va
cu ce opinie se va întoarce la Washington și

Telegrama lui Kennedy nu a făcut nicio impresie
Donovan, înarmat cu un cec de 10 000 dolari
șederii în Anglia, s-a urcat la bordul unui cvadruplu
adus până la Lisabona, de unde a venit cu un avion
deja un apartament în elegantul hotel „Claridge”
negocierile cu privire la furnizarea de către SUA a
vechi, pentru care Churchill intervenise în mod repetat
într-adevăr, președintele era convins că președintele
interesul Statelor Unite și că poate lua o astfel de
nu va fi un cadou, căci SUA va obține în schimb
maritime britanice¹. Churchill a mai adăugat că
unul dintre cercetătorii care lucrau la Ministerul
septembrie în SUA cu o cutie de documente
ale căror cercetări în acest domeniu erau mai
fizicieni americani, A. Hoyot și Leo Young în
- au primit documentația invenției, care avea

Temerile ambadorului Kennedy s-au dovedit
Donovan s-a întors la Washington în 5 august
pregătirilor de război și a spiritului combativ
însemna că ajutorul militar pentru această țară
acestea, negocierile au durat încă

¹ Înțelegerea prevedea ca Statele Unite să obțină
maritime din New Foundland, din Bermude, Bahama
Guyana Britanică.

o lună, până când, la 4 septembrie, președintele
Congresului, și-a exprimat decizia de a încheia
„distrugătoare în schimbul bazelor”. Câteva
distrugătoare vechi cu patru coșuri, destul de
Halifax din Noua Scoție, unde așteptau deja
vasele în șantierele navale britanice. Acolo
4 luni, după care vor însoți convoaiele.

Valoarea de luptă a acestor vase nu era
submarinelor, puteau fi de mare ajutor Angliei
grămadă de fiare vechi sau rable ruginite. În
esențial în acordul „distrugătoare în schimb”
a trimite aceste nave era considerată un act
Unite în război de partea Marii Britanii, după
începutul ostilităților.

Joseph P. Kennedy a înțeles că pierduse
perseverență să-l convingă pe președinte că
catastrofei și că nu mai poate fi salvată și di
lui nu dăduse niciun rezultat. Nu numai că a
relațiilor americano-britanice fusese încheia
în pofida poziției lui. Era

Distrugătoare americane vechi pentru Mare
onn

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

semnalul cel mai evident că devenise inutil, apropia de sfârșit. Nu putea decât să-și vers trimis-o la Washington în ziua de 26 septem

„Nici nu știu cum să-mi exprim mai clar l în care este condus războiul de Winston Ch război, trebuie să înțelegem că Statele Unite Italia și Japonia și vor fi sprijinite numai de c acorda foarte puțin ajutor, dacă va fi, în gen acela."

Kennedy își dădea seama perfect că ac o expresie a opiniilor lui personale, fără să a asupra politicii președintelui. În continuare, c prevăzut. Președintele dorește să-l păstreze încheierii cu succes a campaniei electorale, Washington și îi va oferi o funcție oarecare t

„Ei, nu chiar așa de repede, domnule pr ușor!" și-a spus ei. Își dădea seama că încă președintele se temea. Dar nu putea s-o folo nici nu era suficient să plece la Washington altfel, Departamentul de Stat nu ar fi fost de părăsească postul într-un moment atât de in acordul pentru călătoria în Statele Unite. Fir acest acord spunând că starea sănătății îi c tratament. Dar în acest caz s-ar fi pus într-o la Washington ca un om bolnav, care nu ma Nu-i rămânea altceva de făcut decât să-și d ambasador. Dar, în acest caz, decizia nu-i a președintele putea să-i refuze demisia și să Londra. Firește, până se încheia campania amintit de rugămintea ambasadorului și l-ar rugămintea. Dar asta nu-i convenea. Preșec imediat, înainte de alegeri. Să înțeleagă că poate să-i provoace necazuri mari, ba chiar

La 10 octombrie, Kennedy i-a trimis preș cerea să fie rechemat imediat de la Londra.

primul pas. În aceeași zi l-a sunat pe Sumner la Departamentul de Stat.

— Am trimis o evaluare completă a situației la Moore, care va sosi curând la New York. Am primit receptor vocea lui Welles. l-am transmis în direct acestora în fața presei, dacă eu nu voi fi la New York.

Nu a mai așteptat reacția președintelui. După aprobarea să se întoarcă, încât l-a informat că în noiembrie va fi deja la Washington. Câteva

— Președintele vă așteaptă la Washington care începe cu 1 noiembrie.

Kennedy repurtase prima victorie. Dar ea i atragă președintelui atenția că această înfrângere săptămâna premergătoare plecării în Statele Unite americani acreditați la Londra și i-a informat că alegerile prezidențiale pe adversarul lui Roosevelt primită la Washington cu neliniște. În cel fel Wendell Wilkie? Exista o singură modalitate compromițătoare cu privire la președinte. Roosevelt de fapte erau acelea. Alegătorii americani nu făcea de mult timp un joc dublu: pe de o parte va trimite pe băieții americani la război", pe de altă Churchill, care era văzut în Statele Unite ca avea dovezi în acest sens: telegramele primite avea de ce să se teamă de aceasta, cu atât opinie din octombrie arătaseră că acuzațiile împotriva președintelui conform cărora acesta dorește să avuseseră drept rezultat o scădere îngrijorătoare

Winston Churchill a reacționat imediat la Prevedea că situația ar fi putut lua o asemenea un ostatic: pe nefericitul funcționar al Ambasadei la Londra, procesul lui fusese stabilit pentru data după plecarea lui Kennedy, iar sentința avea să sosită sosirea ambadorului în Statele

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL
Unite. Roosevelt se pregătise și el bine pentru a fi câștigarea alegerilor.

Imediat ce Kennedy a plecat spre Washington, i-a fost înmănată ambasadorului la Lisabona o scrisoare vapor în avion.

„*Dear Joe* - Roosevelt își începea foarte imediat la avertismente. Indiferent cât de corecte declarațiile tale, se vor folosi toate mijloacele necorespunzător și distorsionat.”

Cine ar fi deformat cuvintele ambasadorului Roosevelt nu putea scrie acest lucru în mod corect. Instrucțiunile ambasadorului care se întorcea erau un anumit comportament.

„Aș dori să nu faci niciun fel de declarații de întoarcere și nici după sosirea la New York, să ne punem de acord împreună ce trebuie să facem la vii la Washington, să stăm de vorbă.”

Ambasadorul nu putea să nu îndeplinească.

După un zbor transatlantic lung și obositor, după documentele din New York, Kennedy și-a îmbrățișat apoi imediat la telefon, lăsând în urma sa mesajul de a consemneze declarațiile senzaționale ale foștii promisesse încă de la Londra. Au fost profunde.

Între timp, președintele era la dejun împreună cu texan, Lyndon B. Johnson¹ și cu președintele. Aceștia sesizaseră ușoara emoție a lui Roosevelt. J. Kennedy să-i respecte instrucțiunile. Dar că ambasadorul este la telefon, s-a dus cu siguranță care se afla telefonul.

— Te așteaptă un avion la New York să vii să luăm masa în familie, i-a spus el foarte calm bun prieten la o întâlnire amicală.

A pus receptorul în furcă și și-a trecut pe lângă gest elocvent.

Kennedy nu a îndrăznit să refuze această

întoarceri atât de precipitate în țară și s-a urcat în avionul pe care îl trimisese președintele după

La masă, vizavi de președinte și de soția sa. Kennedy, însoțit, de asemenea, de soție. Acesta a fost un moment de desfășurat convorbirea cu o influență hotărâtoare asupra președintelui și al ambasadorului. Ani la rând, Kennedy păstrat tăcerea absolută asupra subiectului. În sfârșitul acesteia s-a anunțat că, în urma unei discuții care a dominat ideea necesității loialității față de Democrat, Kennedy s-a decis să rostească cuvintele de candidatura lui Roosevelt.

Oare chiar așa a fost? Kennedy, care se gândea să facă totul pentru a zădărnici realitatea, să-și fi schimbat brusc planurile, dând ascultare unei foarte puțin probabil. Roosevelt, mare maestru, avea în mână documentele trimise de la Londra care dovedeau nesubordonarea ambasadorului, înțelegere cu Hitler, oferind celui de-al Treilea Reich un miliard de dolari - erau declarațiile lui Tyler K. britanic, mai erau și rezultatele filajului în cadrul cod „Doctorul”, care acționa în secretariatul lui amintim și de mașinațiuni ilegale ale ambasadorului informațiile confidențiale obținute de la Ministerul câștigase enorm la bursă. Așadar, dacă Kennedy că va da publicității documentele care arătau Statelor Unite în război, ceea ce i-ar fi putut aduce președintele avea în mână cărți mai puternice decât Roosevelt avea să țină minte acest lucru.

Chiar în aceeași seară, Joseph P. Kennedy a anunțat la stației de radio ca să rostească o cuvântare în numele Franklin D. Roosevelt. Ieșea din scenă învingătorul schimbului păstrării secretului.

Franklin D. Roosevelt, care, în noiembrie 1940, ocupat pentru a treia oară funcția de președinte, a decis să-l premieze pe fostul ambasador. Nu doar administrație.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

După alegeri, Kennedy a considerat că nu are obligații de loialitate și a început o campanie în Statele Unite ținând discursuri în care demagogia a depășit pragul catastrofei și America trebuie să scape de fund.

În timpul întâlnirii cu cineaștii de la Hollywood nu mai producă filme antifasciste.

Vorbind în fața absolvenților de la colegiu, Kennedy a prezentat pe Hitler ca pe „cel mai mare geniu”. În calitate de diplomat erau cu mult mai mari decât el. „Marea Britanie a primit lovituri cumplite și v-a învins Germania în următoarele 60 de zile”, a proclamat.

Dar nu mai avea nicio importanță. Vremea să contracareze politica lui Churchill, apuse

om;

nuv>U3(AW WOI OS/ANSKI

Întâlnirea San Fran

Thomas Geard și-a lărgit nodul de ia cra
Francisco era răcoroasă, iar cele opt ore pe
apropierea clădirii impunătoare a hotelului „
Nu putea să iasă din cabina strâmtă a furgon
cu un gemuleț mic dreptunghiular. Schimbu
o oră, dar nu mai sosea. Așadar, trebuia să
priviri oamenii pe care îi cunoștea din fotogr
groasă a cabinei furgonetei și le privea din c
fețele. Femeia îi plăcea foarte mult. Să tot fi
deși în fotografia făcută din ascunzătoare nu
trăsăturile frumoase și regulate ale feței lăsa
fie tot ireproșabil. Era fotografia ducesei Ste
Din cauza ei, FBI¹ se interesa de întâlnirea
26 noiembrie dintr-un apartament al hotelulu
Francisco. Din ziua în care sosise în Statele
atență a agenților contraspionajului america
de la serviciile secrete britanice. Dosarul ei

Era fiica unui dentist foarte cunoscut din
ducele de Flohenlohe-Schillingfurst. îl cunos
arhiducele Leopold Salvator, care îi deschis

¹ **FBI** (*Federal Bureau of Investigation*) - Biroul F
înființată în 1908 cu scopul combaterii activităților ca
august 1936, în conformitate cu directiva președintel
se ocupe și de contrainformații, de strângerea inform
această ocazie, a fost creată secția de spionaj (C
imediat precedentă izbucnirii celui de-al Doilea R
supravegherea persoanelor de naționalitate german
plan de izolare a persoanelor suspecte de activita
crescut repede de la 391 în 1933 la 3000 în 1942 și 4

RAZBOIUL SECRETAL LUI CHURCHILL

mai importante saloane din Viena. La început unde ajunsesse repede până la Adolf Hitler și Fuhrer-ul îi dăruise castelul Leopoldskron de un director de teatru evreu, Max Reinhardt, romantică cu lordul Rothemere, magnatul petrolului în Marea Britanie. Se pare că era elementul înflăcărat la lui Hitler și guvernul german și că era secretă. Dar acesta nu era singurul ei amanet țară. În apartamentul ei londonez pe de Broca Alexander Cadogan, subsecretar de stat la cabinetul premierului Churchill.

Ducesa Steffi nu a locuit mult timp în Anglia de spionaj și, simțind că este supravegheată de serviciul de părăsească țara înainte să se declanșeze un război în 1939 sosise în Statele Unite și avusese imensa personalități ale vieții politice și financiare americană. Semnalele de avertisment primite de al Londra această femeie se spunea că este „periculoasă decât o mie de bărbați”¹¹. S-a stabilit curând cu consulul german din San Francisco. Cu ea era „Mark Hopkins”¹¹.

Thomas a pus mâna pe microfon.

— Aici unu, prima pasăre măiastră a soarelui.

A condus-o cu privirile până la ușa hotelului pe strada, ca să-l depisteze pe bărbatul a căruia călăriea a ducesei. Din imagine îl privea un bărbat înalt, mustăcioară subțire, cu părul pieptănat lins, deși ținuta rigidă și vestonul încheiat la toți războiul tăgadă pe absolventul severei școli militare germane, căpitanul Fritz Wiedemann. Nu era un oarecine, dar din motive necunoscute îi pierduse încrederea. Firește că intrase imediat în câmpul de luptă.

Thomas l-a zărit pe când cobora din taxicabul tăcănind din bastonul cu mâner de argint, spre

□UUUOLMW wuLua^ANsm

— Aici unu, a venit și a doua pasăre. Căpitanul Wiedemann s-a oprit în ușa hotelului. Un bărbat pe care Thomas nu-l cunoștea. Au intrat împreună în hol.

— A doua pasăre s-a întâlnit cu un cunoscut. Într-un sus împreună, a raportat mai departe Thomas.

— OK. Mai stai câteva minute să vezi ce face. Thomas vocea șefului său, căpitanul Pressco. Presco acționeze pe terenul nostru fără să știm. Du-te să vezi.

Robert Pressco a pus telefonul în furcă. Nu era o persoană îl neliniștea. Poate căpitanul Wiedemann cunoștință cu care schimbase câteva propoziții. Nu prea credea în asemenea coincidențe. Într-o planificată dintre ducesă și consulul german. Edgar Hoover¹, ceea ce însemna că este foarte importantă. Cine era al treilea?

— Se pare că nu-i urmărește nimeni. Nu este niciun suspect pe stradă.

— Bine. Poți să lași furgoneta și să vii acasă.

A pus luneta la ochi și a îndreptat-o spre stradă. A văzut cum se deschide ușa și intră ducesă. Cine era de-al treilea personaj? O clipă mai târziu celălalt intră în cameră.

Pressco și-a pus căștile. Cele câteva zece minute în lămpile de pe noptiere, în telefon și sub mână. Trei schimbau între ei priviri nesigure. Era clar că...

Ușa din spatele lui Pressco s-a deschis. Cine era de-al treilea personaj? O clipă mai târziu celălalt intră în cameră.

¹ **John Edgar Hoover** (1895-1972), absolvent al Universității Harvard, a început să lucreze la Departamentul Justiției. Doi ani mai târziu a devenit general. În mai 1924 a preluat funcția de director al Serviciului de Informații, printre altele, a înființat cea mai mare arhivă criminalistică și Academia FBI. De la sfârșitul anilor 30 a devenit concentrat asupra luptei împotriva spionilor, a comunismului și a devenit misiunea principală a FBI. Arhiva lui, care conține documente ale politicienilor, i-a asigurat o poziție excepțional de puternică. În 1968, după 43 ani, a schimbat 8 președinți și 18 procurori generali.

— Nu știi cine poate să fie al treilea bă...

— Judecând după accent, este englez.
schimbul de amabilități.

— Am mai completat informațiile referitoare la Thomas.
Thomas era gata să prezinte lungă listă a...

— Spune, spune, l-a îndemnat Pressco să-și deschidă
ochi.

— Printre cele mai interesante informații este că
John Warden...

Pressco a fluierat ușor.

— Președintele de la American Standard
Thomas a încuviințat din cap.

— Lista este foarte lungă. Figurează pe ea și
Frumoasa Steffi este și iubita acestui neamț.

Pressco l-a întrerupt cu un gest, auzind că...

— Reprezintă un grup de englezi care ocazional
pace care să ne satisfacă, spunea englezul.
sondăm care ar fi reacția guvernului german.
intenționăm să o prezentăm Fuhrer-ului.

— Bine, a răspuns ducesa fără ezitanță.
Washington și să-i transmit ministrului von
intermediul însărcinatului cu afaceri Thomsen.
întâi el asupra acestui subiect.

Englezul s-a întors către Wiedemann.

— Îl voi informa neîntârziat pe lordul Halifax
converbirii noastre de astăzi, deoarece știți că
pozitivă și îi voi transmite direct relatarea
Ministerul Afacerilor Externe. Nici măcar
Washington nu va afla de această discuție.

— Așa și trebuie, a încuviințat Wiedemann.

— Sunt reprezentantul unui grup politic
care speră să se încheie cât mai grăbnic.
Halifax reprezintă un anumit partid politic.
Comunelor, care este foarte puternică. Presupun
guvernul britanic că poate avea încredere în...

— Noi, germanii, a intervenit Wiedema
păcii cere anumite sacrificii. Înțelegem c
Churchill trebuie să plece.

— Locul de conducător al Germaniei po
Wilhelm, dar în fruntea guvernului trebuie
monarhist, nu va avea nimic împotriva înt
ducesa.

— Am să ascult mâine înregistrarea. Mi
salvare a Lumii Vechi ar putea să le mai ia c
Și-a aruncat haina pe umeri.

— Păziți-l pe englez. Mâine trebuie să a
A dat din cap în semn de rămas-bun și a
interesa schimbul de opinii dintre oamenii al
„Mark Hopkins”. Își dăduse seama că este u
aveau loc la San Francisco și la hotelul „Wa
întâlniri luau parte personalități de vază. De
președintele Băncii Angliei sau trimiși de la
și oameni despre care nu exista nicio îndoia
cum erau ducesa Stefanie și căpitanul Wied

întâlnirea din apartamentul de la hotelul
unu noaptea, după care participanții s-au du
după ei și pe agenții FBI.

În ziua următoare, la amiază, Thomas a
figură vizibil mulțumită, ceea ce însemna că

— Nu a fost prea greu de stabilit identi
S-a cazat sub numele adevărat la „To
Wiseman. Ar trebui să-l cunoaștem bine.

A deschis notesul și a început să raporte

— În timpul Primului Război Mondial
britanice de la New York. După război a în
piese de teatru, dar fără succes, l-a mers m
o avere frumoșică.

— Întrebarea este cu ce a început oper
câștiga binișor, cu condiția să ai capital
Verificați.

— Esto directorul casei de brokeraj „Ku
obțină un avantaj de pe urma Primului Răz
guvernului de la Londra, a fost trimis a
Lothian. Nu se știe dacă a reușit să se întâl
după întoarcere, a dobândit funcția de șef
Și mai este o curiozitate suplimentară.

Thomas a scos din buzunarul vestonului
birou.

— Astăzi de dimineață după ce Wisema
câteva hârtii, mai exact trei și jumătate, pe c
de seamă referitoare la întâlnirea de ieri de
o imediat ce s-a întors la hotelul lui, în mo
uite ceva și dorea să noteze totul cât era tot

Pressco a citit cu atenție darea de seamă

— Dar individul descrie cu totul altceva
observat el brusc.

Din relatarea lui Wiseman reieșea că, la
de discuția de la hotelul „Mark Hopkins”, se
rugase să aranjeze o cină cu Wiedemann, c
eșec. Nu se pomenea niciun cuvânt despre

Pressco a ridicat privirile:

— Pentru cine a scris această dare de s

— încă nu știm, dar credem că e
reprezentantul serviciilor secrete britanice la
faptul că ar putea fi pentru ambasadorul brit

— Dacă este pentru Stephenson, înse
eroare. Dacă este pentru Lothian, înseamnă
Era o diferență importantă.

William Stephenson era un colaborator a
care, imediat ce devenise premier, insistase
cu familia domnitoare engleză și cu Lordul H
York. În locul lui fusese trimis Stephenson, c
instalase biroul la etajul 33 din Rockefeller C
subordonat, așadar, dacă

îl mințea, asta însemna că acționează împotriva
superiorului său, se străduiește să organizeze
de politicieni care erau în favoarea încheierii
Dar dacă darea de seamă falsă era destinată
făcea parte din facțiunea adeptilor păcii cu C
că Wiseman este un provocator care acționează

— Nu putem dezlega această enigmă, a
toată chestiunea într-un mod mult mai simplu
și a lovit cu palma în cele 17 pagini de ster
„Mark Hopkins”, reiese clar că trebuie s-o
frumoasa ducasă. O să ne ocupăm de acea
pe Wiseman. Vreau să știu cui îi dă darea d

Agenții FBI nu au reușit să afle acest lucru
ascultând telefonul ducesei Stefanie, au înre
Wiseman. Aceasta spunea vexată:

— Astăzi am primit ordinul de deportare
decurs de o săptămână. Este un scandal
conformez, căci mă amenință că mă areste
acest ordin stupid?

— Este într-adevăr revoltător, stimată
pară compătimitor. Voi face de îndată toate
la toate relațiile, ca să conving autorit
nemeritată. Eu sunt gata să garantez pentru

Mințea. Nu a făcut nimic ca s-o ajute pe
presupunerea că, dacă ducesa, care avea la
politicienilor și finanțiștilor americani, i se ad
refuzaseră s-o ajute. Steffi a fost arestată și
aceea, nu mai avea chef să facă nimic ce i-a

Pentru Wiseman, singurul om care ar fi p
James D. Mooney, vicepreședintele compa
mult timp în încercările de înțepere a unor r
britanice și cu acesta a și luat legătura la 4 c
ambasadorul Lothian. Și această convorbire

^Mz.nuiUL crcorc i ML LUI unurxuniL L.

— în momentul de față, este în intensificarea negocierilor de pace cu Germania, a spus Viscount Halifax. Sub măsura la care ședeau erau în discuție. Mai importantă este să găsim o modalitate de a negocia în secret, fără ca nemții să înțeleagă că Marea Britanie este în discuție.

James D. Mooley părea foarte mulțumit.

— Pot să iau legătura cu ducele de York în timpul unui turneu de golf în scopuri caritabile.

— Churchill va fi în mod sigur împotriva. A fost remarcat Wiseman.

— Putem face în așa fel încât Roosevelt să fie în Churchill în problema negocierilor. Mooley a spus că rezolvare pentru cea mai dificilă problemă.

— Da, sunt convins că premierul va fi în discuție. Înceapă negocierile, l-a asigurat Wiseman.

Citind stenograma acestei convorbiri, că Churchill a concluzia că Wiseman acționa din ordinul lui Churchill. Înșela, deși această convingere a părut să se schimbe de 12 decembrie. În acea zi, Lordul Lothian a fost rănit la rinichi și moartea lui bruscă l-a făcut pe Churchill să acționeze. Pe 8 ianuarie s-a întâlnit din nou cu Churchill, neputincios în noua situație. Abia atunci Premierul a fost fără îndoială la ordinul lui William Stephenson să pătrundă în mediul oamenilor care intenționează să negocieze cu Germania, pentru a căuta o modalitate de a negocia în secret.

În ziua în care Wiseman și Mooney s-au întâlnit la New York, la Londra, pe peronul gării Kings Cross, Lordul Halifax. Veniseră să-i ureze drum bun. Lordul Halifax a spus că lungă și periculoasă. Fostul ministru de Externe a spus că în continuare, traseul lui mergea la baza marșului. Aștepta cuirasatul *King George VI* una dintre navele ale¹

¹ **King George V**, cuirasat lansat la apă la jumătatea anului 1940. Era unul dintre cele mai puternice nave de război ale Mării Mediterane. Această privință numai de cuirasatele japoneze de război au jucat un rol important în confruntarea cu cuirasatul german. După operațiunile din Marea Mediterană, apoi a fost

Conservator. Operația pe care a suferit-o nu
sănătății și Chamberlain a murit la domeniul
mitatul Hampshire, la 9 noiembrie 1940. Mo
brusc poziția lui Churchill în guvern și pe so
Lothian i-a dat șansa să-l propună pe Halifa
Unite. Churchill putea să afirme că, pe timp
Marii Britanii depindea de colaborarea cu St
acestora, postul de ambasador la Washingto
tru politica britanică. În diplomație, numirea
a unui înalt funcționar, constituie o confirma

trimis în Pacific.

Date tactico-tehnice (1940): deplasam
lățime 31,4 m, pescaj 8,4 m, viteză 28 noc
356 mm, 16 tunuri calibru 132 mm, 32 tur
16 mitraliere grele calibru 12,7 mm, 3 hid

interstatale. Așadar, Halifax nu putea să pro
Churchill l-a asigurat că va rămâne membru
lui Halifax care pleca peste ocean, Churchill
devotat lui. Îi cunoștea opiniile de mult timp.
convins al politicii lui Chamberlain de conce
renunțase la funcția de ministru al Afacerilor
guvernul britanic să semneze acordul de la
funcția de ministru de Externe era un semn
oamenii din Marea Britanie că nu poate fi vo
Churchill își dădea seama că deocamdată o
marea bătălie. Adversarii lui erau încă puter
curtea regală britanică.

¹ **Anthony Eden** (1897-1977), activist de frun
1923, a preluat în decembrie 1935 funcția de ministru
Chamberlain. Nu a acceptat însă politica de concesii
și, în februarie 1938, a demisionat din funcție. În
Chamberlain și a preluat portofoliul ministerului domi
a fost preluată de Winston Churchill, a obținut funcția
a devenit ministru de Externe și a deținut această fu
conferințe de pace. În 1954, a preluat pentru a treia o
mai târziu, a devenit premier. În ianuarie 1957, după
și s-a retras din viața politică.

Ofensiv

Franklin D. Roosevelt ședea în fotoliu, în Casa Albă; dintr-odată a ridicat capul, văzând strălucirea. Curând, au ajuns până la el strigătele multitudini din fața porții în noaptea aceea rece de 5 noiembrie. Era în haină, cu gulerul cămășii deschis la gât, a plecat să le examineze de câteva minute, mascându-și bucuria. Nerăbdarea cu care a luat telegramele întina fața sa de încordare.

Oamenii din fața porții scandau: „Victorie! Victorie!” însemna că îi urau președintelui să învingă în război. Unite în al treilea mandat.

Roosevelt se temea că în actualele alegeri nu va fi bun ca în cele două anterioare, asta dacă, în cazul în care Lupta acum pentru a rămâne în funcția de președinte. Planurile lui față de războiul din Europa erau încă în discuție. Majoritatea alegătorilor lui, care se temeau că războiul Unite în războiul care dura de peste un an și jumătate.

Trecuse de miezul nopții, când în salon a sosit cineva aducând ultimele informații referitoare la alegeri. Acestea decisese rezultatul. Se vede că victoria fusese din fața porții Casei Albe, căci strigătele s-a auzit din toate părțile. Aprinse a crescut atât de mult, că lumina lor era ca o incendiu.

Franklin s-a ridicat cu greu din fotoliu și, cu o mână, a urmat de soțiile lor, de mama sa, Sara, și de soțul ei, terasă, ca să salute de acolo mulțimea. Venise să liniștească mâna, încercând să liniștească strigătele și să liniștească.

— Parcă îmi amintesc, deși familia mea alegea a lui Grover Cleveland din anul 1880. Era un glumeț, pe care vorbea despre evenimentele din viața noastră. Aveam un an și jumătate și îmi

Franklin D. Roosevelt a câștigat pentru prima dată prezidențiale, propunând „Noua ordine” și amintesc de parada cu torțe, la fel ca cea de atunci, când a arătat spre fiul lui mai mic - Franklin Roosevelt. Când întreabă dacă Franklin al treilea - se referea la camera, își va aminti această noapte. Și el a

Aclamațiile i-au întrerupt cuvântarea. Era sufletul o clipă. Campania electorală îi puse așa destul de șubredă.

— Ne așteaptă zile grele în această țară, același Franklin Roosevelt pe care îl știți de când mulțimea s-a liniștit. Inima mea a fost în totdeauna.

Era vizibil emoționat și obosit. S-a întors acasă.

Cel de-al treilea mandat avea să fie diferit, șansa să realizeze o idee măreață, pe care în 1933, când câștigase pentru prima dată alegeri, mai cumplită criză din istoria lor, care ruinasă „Noua ordine”, marele program al lui Franklin Delano Roosevelt, smulgă din stagnarea sinucigașă. În sectorul jumătate din

Harry Hopkins,
trimisul de
încredere al lui
Roosevelt la
Londra

bănci dăduse faliment sau suspendase plăți, angajase auditori de stat, care controlau băncile, redăduseră încrederea publicului, înființase *Conservation Corps*, în care intraseră peste 2 milioane de oameni cu vârsta între 18-25 ani, majoritatea din familiile sărace. Aceștia locuiau în tabere militare, după principii militare, primeau hrană și un cârmă și lucrau la construcția de drumuri, de căi ferate și la îndepărtarea consecințelor dezastrelor naturale. Administrația Lucrărilor Publice (*National Recovery Administration*) se ocupa de ajutorarea întreprinderilor. Și la fel era în toate domeniile economiei americane. Marele program al lui Roosevelt avea ca trăsătură fundamentală: peste tot se vedea implicarea statului. Administrația se implica în toate domeniile economiei. „Noua ordine” s-a încheiat cu suferință. Viața din America a luat avânt. Roosevelt avea ca așadar toate motivele să se gândească să se lanseze un program similar și în Lumea Veche, care în 1929 trecut prin cea mai mare criză din istoria sa. De acolo era la fel cu economia americană în

departe, în afara granițelor sale.

Iar edificarea bazelor noii ordini în lume ar fi permis Americii să scape de amenințările dințară. Economia încă nu devenise înfloritoare. În țară erau peste 10 milioane de șomeri.

Dezvoltarea industriei armamentelor și creștere rapidă a producției de arme pentru Marea Britanie ar fi putut să devină un impuls care să înviorizeze economia americană.

Dar cine trebuia să plătească pentru aceasta?

Aceasta era prima întrebare la care trebuia singura. Fără îndoială, atunci când luase naștere, nu știa cum să rezolve multe probleme apărute.

Roosevelt, obosit de campanie, trebuia să plece în decembrie, a plecat pentru zece zile în Marea Tusalbosa, suficient de confortabil echipat cu odihna de care avea nevoie. Nu voia să se ceară, în această călătorie îl luase cu el nu Hopkins¹. Cei care

¹ **Harry Lloyd Hopkins** (1890-1946), cel mai apropiat prieten al lui Roosevelt, din 1933 a fost unul dintre principalii experți în probleme economice. A fost ministrul Comerțului. Din mai 1940 până în noiembrie 1945 a fost tratat de președinte ca un membru al familiei. Din mai 1946 a fost

rămăseseră la Washington se străduiau să
dificilă: cum să ajute Marea Britanie?

Industriașii dădeau asigurări că industria
echipamente pentru Statele Unite și Marea
investiții mari. Cine va aduce banii? Diploma
posibilitățile de participare financiară la dezvoltare
dădeau din colț în colț. Norman Morgenthau
cum îi stă bine unui finanțist, l-a întrebat pe
Corporation dacă exista o bază legală pentru
asemenea investiție.

— Pentru Ministerul de Război - da, pentru
Jesse Jones.

Așadar, trebuia schimbată legea, dar ridica
Congresului era riscantă, căci adversarii intrării
avea câștig de cauză și ar fi blocat orice încercare
permite o astfel de înfrângere chiar la început.

Roosevelt, care petrecea timpul în mod furtiv
Tuscaloosa, se uita la filme, prindea pește și
coloniile britanice, printre care și ducele și ducesa
considere că problemele de la Washington sunt
timpul sejurului din Caraibe. Era însă numai
avioanele îi aduceau presa americană și scrierile
Washington. Președintele stătea întins pe șezlong
multă atenție. Harry Hopkins, care îl însoțea, era
frământă în mod special pe Roosevelt, deși

Pentru a aplica planul „Noii ordini” în lume
între în război și drumul cel mai scurt era prin
avea bani.

În ziua aceea, ca de obicei, hidroavionul
pentru președinte a amerizat în apropiere, iar

dirijat livrările de materiale de război în cadrul legii L
față de Uniunea Sovietică și de Stalin, ceea ce a avut
septembrie 1941, când a renunțat la funcția de miniștru
președintelui pentru probleme internaționale. După
funcția de președinte al Biroului Distribuției Muniției,
Război al Pacificului și al Biroului pentru Producția
acționat în favoarea menținerii bunelor relații cu URSS.

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

a ieșit din portul insulei Antigua. Roosevelt c
cum lângă hidroavion se oprise o barcă cu m
pachete învelite în pânză cenușie. Barca cu
apropiat de *Tuscaloosa*, în copastia căreia s
marinarii să poată lua pachetele cu coresp

Roosevelt s-a instalat comod pe șezlong
dimineții care atât de devreme nu avea încă
minute mai târziu, un ofițer a întrerupt moșă
câteva plicuri. Hopkins se uita la el cum le a
scrisoare de la Churchill. A rupt plicul și a s
observat că scrisoarea aceea atât de lungă
pe chipul președintelui. Era ușor de ghicit de
situația din Europa și cum ar putea evolua. I
american.

„Fără ajutorul vostru constant în livrarea
să echipăm cele 50 de divizii pe care planifi
1941. Cu cât va fi mai rapid și mai bogat flu
cu atât creditele noastre în dolari se vor

Franklin D. Roosevelt

epuiza mai repede. Au fost deja subțiate comenzi acum. Comenzile lansate sau de-abia negociate rezervele Marii Britanii. Va veni momentul în care vom plăti în numerar pentru nave și celelalte mărfuri."

Roosevelt a pus scrisoarea deoparte și a continuat să scrie. El produsese ceva foarte important, ce Hopkins

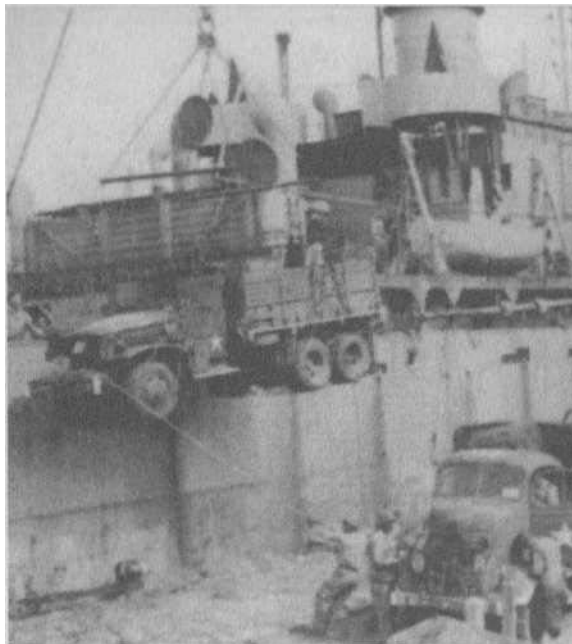
În aceeași seară, Roosevelt a venit la cina. El era fără îndoială efectul reflecției la scrisoarea lui Hopkins. Acum, președintele se gândise cum să trimitați navele și șantierelor navale din America. Considera că aceasta era ceea ce părea rezolvarea cea mai simplă, iar restul erau vase inutile. Dar de ce să aplice acest principiu la nave și la tancuri, avioane și alte echipamente de război?

Era o idee simplă și măreață. În timpul seara, Roosevelt a elaborat programul de ajutorare a Marii Britanii, care se numea adică „împrumut-leasing". Din moment ce America avea echipamentul de care avea atât de mare nevoie, de ce să nu-l formeze în formă de împrumut sau de leasing. Firește, Roosevelt a pus la îndoială întrebării un astfel de plan. Dar aceasta era o idee bună, să-și apere ideea și a făcut acest lucru cu adevărat.

— Dați-mi voie să vă ilustrez ideea cu un exemplu. La o conferința de presă. În casa vecinului meu i-a izbucnit un furtun de udat grădina. Dacă îl ia și îl conving să stingă incendiul. Și eu ce fac? N-am să-i spun să-mi dea 15 dolari. Așadar, trebuie să-mi plătești 15 dolari. Nu-mi trebuie 15 dolari, eu vreau furtunul meu să stingă focul. În ordine. După ce vecinul stinge focul, eu să vină și o să mi-l dea înapoi. O să-mi spună că dacă furtunul s-a stricat, va trebui să mi-l plătesc.

Era o explicație foarte abilă, dar exemplul pe care Roosevelt l-a ascultătorii era departe de realitate. În primul rând, un furtun de udat grădina în valoare de 15 dolari care este în valoare de miliarde de dolari care vor fi în valoare de miliarde de dolari care vor fi în valoare de miliarde de dolari s-ar fi putut salva o parte din echipamentul de război ar fi avut valoare numai de fier vechi, care este foarte scump.

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

Lend-lease: America a devenit arsenalul de transport al armelor din Europa până în America. În timpul războiului miile de avioane de vânătoare, bombe, milioanele de mitraliere și sutele de milioane de muniții? Chiar și vasele de transport care își vor pierde nu vor mai fi necesare după război marinei și armatei în care fuseseră produse pentru a transporta arme peste Atlantic pe vreme de război.

Problema președintelui era să ducă o campanie de vânzare în așa fel încât nimeni să nu pună astăzi această campanie cu deosebită abilitate.

La 29 ianuarie 1940 Roosevelt s-a așezat la microfonul stațiilor de radio.

— Acesta nu este un taifas în fața câminului. Este o discuție pe tema siguranței naționale. Președintelui vostru este să vă asigure vouă că alungarea pericolului de război și apărarea libertății reprezintă independența Americii pentru voi.

Ofensiva britanică din deșert

Roosevelt îi convingea pe americani că leasing îi va salva de război. Propaganda americană convingătoare, că majoritatea americanilor a crezut pentru ca armele să fie date pe credit și în le flotei britanice și acces în porturile americane rezervele și a-și efectua reparațiile.

Drumul spre aprobarea legii Lend-Lease dat președintelui dreptul să vândă, să dea în materiale de război statelor a căror apărare siguranța Statelor Unite fusese deschis. Ultime 1941, când Congresul a aprobat legea.

Winston Churchill putea să considere că liniștite. Dispăruse spaima de anul trecut, că singură în fața puterilor unite ale fasciștilor, mai cumpere cele mai necesare arme și cu vânătoare, fără tancuri și fără nave de escortă se amelioreze.

La sfârșitul lui septembrie 1940, când de bătălia aeriană pentru Anglia, Hitler și-a pier pregătirilor de invadare, deși la 12 octombrie acestora „în scopul menținerii presiunii politice Britanii”. Flota germană de invazie

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

concentrată demonstrativ în porturile franceze importante ca urmare a raidurilor RAF, încă decizia să fie trimisă în porturile din Olanda refăcută. În Africa de Nord, armatele aliate, militare italiene, care se pregăteau la Sidi Barrani în direcția Canalului Suez, au pornit la atac mari. La 9 decembrie, după ce au început să se apropie spre vest, ocupând Sidi Barrani, Bardia și Tobruk. Corpul XIII britanic, compus din numai 130.000 de soldați, a zdrobit două armate italiene, luase 130.000 de prizonieri, distrusese 848 tunuri și 380 tancuri italiene obținute cu pierderi minime: 500 soldați morți și 10.000 dispăruți.

Și în Europa situația evolua satisfăcător. În Albania îndreptată împotriva Greciei fusese câștigată în puțin de două săptămâni de lupte și, o zi mai târziu, superioritate numerică și erau sprijiniți de 50.000 de soldați trecuți la contraofensivă, în urma căreia i-au ocupat Următoarea încercare de ocupare a Greciei.

În mod paradoxal, succesele din Africa și din Balcani erau periculoase pentru Churchill. Zdrobirea armatei italiene însemna că britanicii vor putea să-și retragă armata din Egipt și să se concentreze pe apărarea Egiptului. Înfrângerea însemna că soldații englezi vor merge acolo unde vor fi necesari. Acest lucru ar fi fost foarte supărător pentru Stalin, care concentra armata la frontierele Uniunii Sovietice și nu voia să pornească spre est, lăsând regiunea strategică în inamicului. Pentru Churchill devenise limpede că trebuia să sprijine Italia în Grecia. Aceasta însemna că Grecia va trece la o distanță de 20 km de granița cu Italia. Hitler să se decidă să intervină în Grecia, ar fi însemnat că Ungaria și Iugoslavia. Nu părea să fie greu, deși apareau probleme de care Hitler s-a convins cu puțin timp înainte.

Pokerul ba

Niciun politician nu poate neglija importanța legătură fundamental între vestul și estul Europei și mai mare însemnătate, căci România era o economie germană. O zonă atât de importantă cerea o politică chibzuită, iar marile puteri - Marea Britanie - se străduiau să evite cu orice preț să rezolve problemele pe calea negocierilor. Din cauza Hitler l-a invitat la Berlin pe prințul Pavel¹, regele guvernul în numele regelui minor, împreună cu fost deosebit de fastuoasă. În onoarea oaspetelui lui pro-germane, s-a organizat o paradă militară spectacol de gală la Opera Prusacă. Prințul a fost încântat de dovezile de prietenie, dar nu a acceptat alianță cu Germania, căci se temea de reacția și a puterilor democratice, pe de altă parte. Că simpatiile lui pentru Germania nazistă nu au convins miniștrii guvernului și nici de comandantii militari a plecat direct la Londra, fără să-i pese că în Germania Hitler, care se simțea tras pe sfoară.

Doi ani mai târziu, când *Wehrmacht*-ul ocupase prințul nu-și mai putea permite să disprețuiască cu atât mai mult cu cât acesta își subordona Serbia și Iugoslavia.

¹ **Pavel Karadordevic** (1893-1976), după asasinarea regelui regent în numele vărului său primar, Petar, moștenitorul la 17 martie 1941, la două zile după semnarea pactului cu Germania ca urmare a unei lovituri de stat pregătită de generalul german rămas până la încheierea războiului, când a fost arestat și perioadă de internare în Kenya, a fost eliberat și a plecat în

Semnarea Pactului celor Trei, de la stânga: G. Ciano, A. Hitler; în
Ribbentrop

În noiembrie 1940, Ungaria și România s-au alăturat Pactului celor Trei¹. Guvernul Bulgariei a decis în aprilie 1941 să pornească în aceeași direcție decât Italia și Germania. Stalin, și-a propus să amâne acest act până când armata germană de pe teritoriul acestei țări va fi atât de puternică încât o invazie sovietică va deveni imposibilă. În aprilie 1941, Bulgaria a intrat în Pactul celor Trei. Armata bulgară avea în armament său aprox. 30 000 soldați germani, care au participat la invazia din iunie 1941 a frontierei cu Iugoslavia. Era un semnal suficient pentru Hitler și Mussolini la Belgrad că venise momentul deciziei finale. În noaptea din 27 iunie la Berlinului.

La 4 martie 1941, prințul Pavle Karadorov a fost forțat să se alăture lui Hitler din Obersalzberg. Nu se mai îndoiase de capăt jocului dublu și să se pronunțe clar în favoarea Germaniei. Decizia lui finală a fost întărită și de promisiunile lui Hitler și Ciano. Italia și Uniunea Sovietică Salonicul, când acest oraș va fi luat de germani. Se putea totuși decide să acționeze pe față,

¹ **Pactul celor Trei** (Pactul de la Berlin), acord încheiat între Germania, Italia și Japonia, la 23 august 1939, la Berlin. Pactul definea rolul conducător în organizarea „Noului Ordine Mondial”. Pactul prevedea că Germania și Italia vor conduce în organizarea „Noului Ordine Mondial”. Și Uniunea Sovietică intenționa să intre în Pact. în aprilie 1941. În noiembrie 1940, România (23 noiembrie 1940), Bulgaria (1 martie 1941).

Un salon de la Berghof
lui Stalin, pe de o parte, și de conaționali ai
aceia, ca loc pentru ceremonia intrării iugoslavo-germane
unde P. Karadordevic a sosit în secret împreună cu
de Externe, la fel ca odinioară la Berghof. La
hotelului „Imperial” a fost semnat actul de armisticiu al
Trei.

Churchill aștepta momentul în care acest lucru s-ar
despre încheierea alianței iugoslavo-germane
mulți politicieni și ofițeri. În această atmosferă
deosebit de ușoară. La fel de firească a fost
de guvern de la Belgrad; trebuia să atace, pe
zonă din Balcani să se restabilească liniștea.

Ministrul de Externe, Anthony Eden, i-a trimis
ambasadorului britanic de la Belgrad, Sir Ronald Campbell,

„Sunteți împuternicit să recurgeți, după caz, la
mijloace aveți la dispoziție, pentru a-i convins
publică despre gravitatea situației și despre
acțiuni împotriva actualei evoluții a

¹ **Ronald Campbell** (1890-1983), diplomat britanic, a fost ambasador în Belgrad în 1941.

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

evenimentelor. Aveți toate împuternicirile din demersurile pe care le considerați necesare în cadrul guvernului, chiar și a unei lovituri de

Sir Ronald Campbell nu putea să întreprindă o calitate de diplomat nu putea conduce o lovitură. Serviciile secrete britanice controlau de mult această țară, fiind deosebit de atente la apa

Julius Hanau, un evreu din Africa de Sud, după încheierea Primului Război Mondial. Fără nemților, ceea ce realiza cu mare farmec și să facă în așa fel, încât o vestită orchestră a unui concert la Belgrad. Atitudinea antigermă dată fiind originea sa etnică, nu era un secret știau că activitatea acestui respectat om de nemților. Din iunie 1939, lt.-col. Julius Hanau specială a serviciilor secrete britanice, care diversivă. Misiunea lui principală era la în blocada Dunării și i s-a dedicat cu pasiune și care urmau să fie folosite pentru transportul pentru aruncarea în aer a stâncilor de pe m ciment și au fost scufundate în locurile cele aceasta, Hanau i-a corupt pe politicienii locali controlul asupra unui partid mic, dar important Partidul Țărănist Sârb, plătind din vara anul organizații 1000 de funți lunar. În guvernul r Cuvrilovic avea un cuvânt greu de spus și în superiorului lui pe linie de partid, Milan Gavri și pe șefii altor partide, care își aveau reprez și pe Democrații Independenți.

Dar nu i-a fost dat să-și ducă opera la bu îndepărtat din Iugoslavia, ca urmare a presi preluată de comandorul A.R. „Sandy“ Glenn funcție care îi masca foarte bine activitatea britanice.

Primele știri despre pregătirile în vedere au activat imediat pe agenții britanici de la Belgrad. Într-o întâlnire secretă, în timpul căreia s-a elaborat planul, trebuia să fie demisia membrilor guvernului influențate de serviciile secrete britanice: Pașica, Ministerul Independenței. Un al treilea ministru a fost și el desemnat, deși nu era legat de niciun partid, se afla sub influența miniștrilor trebuia să declanșeze criza de guvern. Unul pro-german avea să fie dat jos de la putere și înlocuit cu britanicilor. Aceasta urma să fie misiunea celor doi agenți dispuneau de adevărata forță. Evoluția evenimentelor a depășit toate așteptările.

În zorii zilei de 27 martie, cu o zi mai înainte de a militarii revoltați au preluat puterea.

Un ofițer de aviație, generalul Dusan Simovic, care juca niciun rol important, nici complot și nici revoluție, simplul un figurant, la ora 4.00 dimineța a primit o telegramă despre schimbarea puterii a fost primită cu o bucurie a populației, drept dovadă manifestațiile de simpatie împotriva nemților. Regele Petar al II-lea^{1 2}, a fugă pe ascuns din palat și să ajungă la sediul preia puterea.

— Nu vom ratifica pactul încheiat cu Germania, guvernului, dar suntem gata să încheiem un nou pact.

Această declarație a fost întâmpinată cu simpatie vernamentale și antigermane. La Belgrad, nimeni nu era german. Ambasadorul suedez, confundat cu un german. Toate străzile principale au fost împodobite.

¹ **Dusan Simovic** (1882-1962), general, la 27.03.1941, premier al guvernului iugoslav. După înfrângerea lui, premier al guvernului până în 1942. În 1945 s-a întors în țară.

² **Petar al II-lea** (1923-1970), fiul regelui Alexandru I, urcat pe tron în 1934, în vârstă de 11 ani, deși puterea era în mâinile armatei germane. După lovitură de stat din 27 martie 1941, a preluat tronul armata germană. A fugit la Londra și a devenit acordat când Josip Broz-Tito a înlăturat monarhia din Iugoslavia acolo până la moarte.

cu steaguri britanice, împărțite cu generozitate de ambasada Angliei.

Premierul Churchill a decis să profite de situație și să intensifice eforturile vizând crearea frontului balcanic, căci iată că apăruse acolo un aliat nou și puternic.

Armata iugoslavă număra 700 000 soldați sub arme, deși erau slab echipați. Aveau puține tancuri, numai 110, ușoare și învechite, iar aviația era alcătuită din câteva zeci de avioane britanice de vânătoare *Hurricane* și germane *Messerschmitt Bf 109*, destinate apără-

rii Belgradului. Dar această armată slab echipată era un adversar redutabil în teren muntos, cu atât mai mult dacă erau deja aprox. 70 000 soldați britanici care se luptau cu iugoslavi în luptă. Churchill plănuia să meargă în Africa.

Dar Hitler nu avea de gând să aștepte p

în ziua în care la Berlin a ajuns vestea r Belgrad, Hitler a năvălit ca o furtună în sala de consiliu, unde se aflau ca de obicei în fiecare zi. Cu el erau generalul Alfred Jodl, împreună cu adjutanții săi, discutând la evoluția evenimentelor.

De cum a pășit pragul, Fuhrer-ul a răcnit

Cabinetul lui Hitler din Cancelaria Reich-ului

Mai întâi crezuse că veștile de la Belgrad erau exagerate. Când s-au confirmat, a fost cuprins de mânie.

— Nu are importanță ce declară noul guvern. Ei vor să se mișce, iar declarațiile de loialitate sunt doar o manevră cu scopul de a câștiga timp. Am înțeles că Hitler a declarat că nu va ataca Iugoslavia din nord și de la est!

— Mein Fuhrer! Feldmareșalul Keitel a declarat că va fi o tulburare, ceea ce ținând seama de supărările lui Hitler, arăta cât de importante sunt obiecțiile lui. Nu aș fi surprins acum, când toate mijloacele noastre sunt îndreptate împotriva „Barbarossa”!, a protestat el. Liniile de cale ferată sunt ocupate, iar armata feldmareșalului List din Bulgaria este ocupată pentru a efectua această misiune. Nu ne putem mișca.

Dar Hitler nu se liniștea și se vedea că reușea să se liniștească.

— Trebuie să găsim o soluție! Intenționez să fac un discurs în momentul ca lumea să mă cunoască mai bine.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

Keitel ar fi vrut să spună că războiul cu Iugoslavia să amâne cu câteva săptămâni agresiunea planificată pentru 15 mai, dar s-a gândit că operațiune trebuia amânată. În răsărit, primăvara Drumurile noroioase din Ucraina și din Bielorusia tancuri și pentru transportul echipamentului albăstrui, formând bălți mocirloase, care limitau avansul armatei germane. În afară de aceasta, Hitler vorbea de „restabilirii ordinii” în Balcani, că nimic nu l-a împiedicat acest plan.

— Pregătirile trebuie să înceapă fără întârziere. Jodl și alții câțiva ofițeri care veniseră. Vreau să înceapă chiar în noaptea aceasta!

Intrarea armatei germane în Iugoslavia nu era ușoară. Munții, tancurile își pierdeau puterea. Drumurile erau șerpuitoare, cu pereți înalți și abrupti, ușor de apăsat. Aviația nu putea face mare lucru pe un teritoriu cu o linie tranșee, iar armata iugoslavă se putea apăsa de relieful natural oferit de relieful, în astfel de condiții. Echipamentul foarte bun și modern putea să creeze suferința pierderii importante.

Churchill, evaluând posibilitatea unei agresiuni, să întărească hotărârea guvernului iugoslav să amenințările lui Hitler și a pericolului unei invazii.

La Londra, Comitetul Apărării a considerat că Iugoslavia este deosebit de favorabilă pentru o acțiune de 27 martie, generalul Ismay¹, șeful Comitetului de cifrată rezidentului serviciilor secrete britanice.

¹**Ismay (of Wormington)**, Hastings Lionel Ismay, n. 1905, în India. În anii 1926-1930, a fost adjunct de șef al Comitetului Apărării Imperiale. În mai 1940 a preluat locul lui Churchill (ca ministru al Apărării) și pe cea de reprezentant al Șefilor de Stat-major și, în această calitate, a participat la negocierile internaționale. În 1947 s-a întors la serviciul din India.

„Este o sursă de deosebită satisfacție pe care o reprezintă prevăzătoare și răbdătoare a oamenilor din România în fața se refera la lovitura de stat, evitând cu grijă orice origine a acestui eveniment.

În mod neașteptat, eforturile britanice au fost foarte interesați să-i atragă pe nemți într-un război care, după părerea lor, ar fi trebuit să dureze mult timp. Iugoslavii îi spusese colegului său german de la Berlin „cineva din guvernul sovietic”, îi propusese să se adreseze aceia s-au răspândit zvonuri că de la Kremlin se făcuse felicitare noului guvern, ceea ce *Pravda* din Moscova la același timp, din România începeau să vină în număr mare. Măriseră numărul zborurilor de recunoaștere din partea principală zonă din care provenea cea mai mare parte a atacurilor pentru Germania. După sursele spionajului german, în Basarabia se aflau 60 de avioane de bombardament. În România activitatea o nouă școală de parașutiști, ceea ce era camuflarea a concentrării de trupe de desant. Singura fi decît una singură: atacul împotriva sonde de informații și pompare care mergeau spre vest. Atmosfera se încălzea tot mai mult cu fiecare zi.

La amiaza zilei de 5 aprilie, a venit o știre din Berlin. Germania. Ascultarea radio de la *Forschung* din Berlin. Ambasadorului iugoslav de la Moscova. Din Berlin se reieșea că ambele țări negociază pe tema în discuție neagresiune.

Comandamentul Suprem al *Wehrmacht* din Berlin, elaborând în 9 zile planul de concentrare a armatei pe teritoriul iugoslaviei. Sâmbătă 6 aprilie 1941. Armata iugoslaviei și a Greciei.

Hitler și Comandamentul Suprem, dându-și seama că el va avea de înfruntat armata pe terenul din fața lui, atacă și să distrugă mai întâi centrul de comandă și guvernametale din Belgrad trebuia făcut un plan de atac.

Bombardierele *Luftflotte IV*, comandate de generalul Goering, efectuat câteva raiduri împotriva capitalei iugoslave. În cartierul guvernamental, au ajuns în ruine.

I
RĂZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

La Belgrad au murit 17 000 de oameni

sau au fost rănite 17 000 de persoane. Acesta a încercat să paralizeze centrul de comandă iugoslav, ci s-a lovit de *Luftwaffe*. Și cât de necruțătoare este această

În același timp, tancurile din grupul de blindate au stat. În zilele de 8-10 aprilie, din Austria și din Germania au venit alte unități germane. Când succesul lor a devenit evident, au atacat armatele ungară și italiană. Soldații din Armata a 1-a germană la Novi Sad, iar Armata a 2-a italiană a atacat din nou dinspre Italia.

Armata iugoslavă, care nu reușise să țină în față o rezistență eficientă. În sud, Armata a 5-a germană a zdrobit diviziile blindate germane, în nord, Armata a 12-a germană a zdrobit mult forțele iugoslave și Armata a 12-a germană a fost mari greutăți.

La 12 aprilie, unitățile germane au făcut un atac pornit împreună spre sud, spre Grecia, o zi mai târziu. La 17 aprilie armata iugoslavă a depus armele. Soldații iugoslavi au ajuns prizonieri.

Ocuparea rapidă a Iugoslaviei a ușurat misiunea Corpului XL blindate a străbătut rapid sudul Iugoslaviei și armatei grecești, care se întorcea cu întârziere. Corpul XVIII a ocolit fortificațiile numite Linia Metaxas din Salonicul, izolând Macedonia răsăriteană și împiedicându-i să apără acolo, adăpostindu-se în spatele liniilor de apărare. Grosul armatei grecești care lupta cu germanii și, la 21 aprilie, grecii au capitulat.

Armata germană se putea concentra acum pe Grecia. Armata Britanică, care se retrăsese deja din nordul țării, a fost evacuată. Comandantul lui, gen. Wilson, a decis să se retragă spre sud, considerând că va reuși să-și evacueze forțele. Corpul a ajuns la Termopile, apoi la zonele de luptă din Pelopones. Până la 30 aprilie, navele Regatei Unite au salvat soldații ai Commonwealth-ului britanic. Războiul a luat sfârșit, uriașul triumf al lui Hitler.

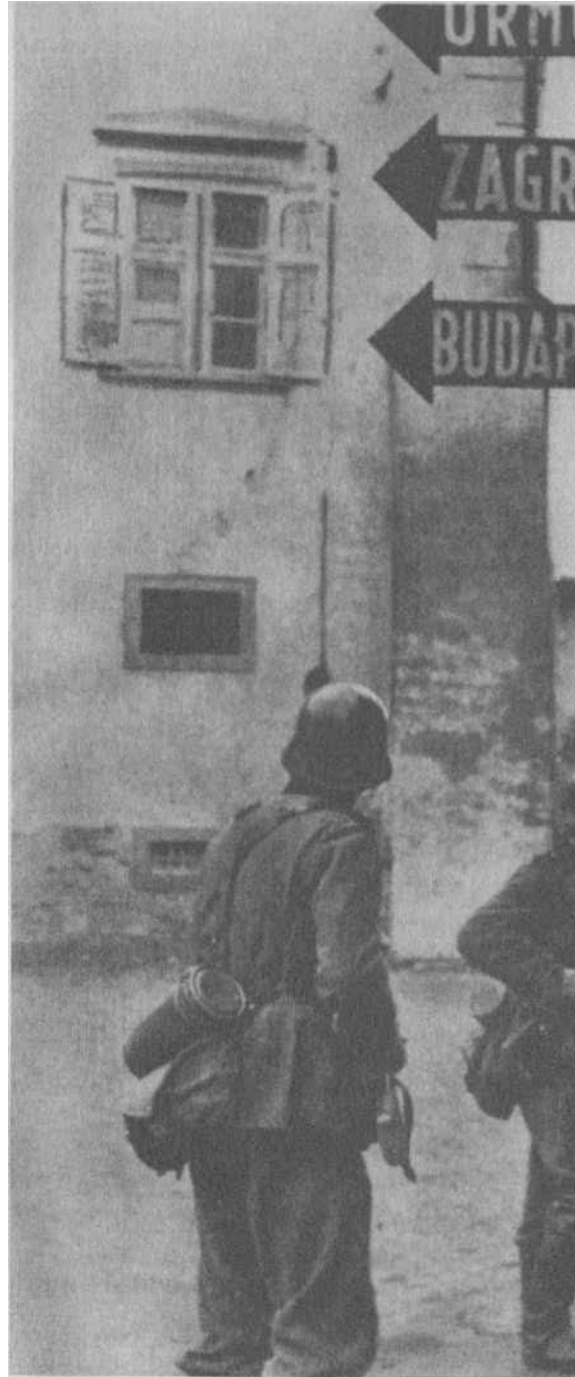
Armata germană, numărând aprox. 500 000 de oameni, în săptămâni două țări cu pierderi minime din partea iugoslavia pieriseră numai 181 de soldați. M

Evacuarea Corpului Britanic din Grecia

în Grecia, dar în întreaga campanie, Germania a avut
de răniți.

Churchill, care nu reușise să creeze frontul
mulțumit de evoluția situației. Hitler fusese a
ușor să scape de acolo.

Campania din Balcani s-a încheiat în trei să
9RR

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

În Iugoslavia abia se stinseseră ecurile colonelului Draza (Dragoljub) Mihailovic, care răsturnarea prințului Pavle, s-a și așezat în de partizani. Comuniștii sub conducerea lui munți. Hitler nu trebuia să uite că erau 300 care scăpaseră de prizonierat și majoritatea Așadar, în Iugoslavia trebuia să lase forțe în acestea se petreceau în ajunul uriașei opera deja pregătită: războiul cu Uniunea Sovietică influență hotărâtoare asupra cursului acestu declanșării lui cu peste o lună. Din cauza op u\ a lovit nu la 15 mai, așa cum planificase i considera că războiul din est va dura cel mu să se gândească la toamna și iarna dușmăr pesimiste planuri, în noiembrie 1941 reziste înceteze.

Marea masă a armatei germane număra blindate, care dispuneau de peste 3000 tan România, Ungaria, Slovacia, Finlanda se af apropia momentul care avea să hotărască s considera că înfrângerea Uniunii Sovietice r dobândire a spațiului vital pentru poporul ge situația din Europa. Marea Britanie mai cont înfrângerea marilor puteri din Europa, va tre avea sens și este cazul să negocieze cât m pentru încheierea păcii.

Totuși Hitler era fără îndoială neliniștit de deschis. Era conștient de faptul că politicien pună capăt războiului cu Germania, știau că unsprezecelea în negocierile cu Germania. Sovietice, nu mai era dispus să propună cor ca înainte de începerea războiului din răsări acest lucru așa cum îi plăcea lui cel mai mu printr-un eveniment la care nu se aștepta ni

Neobișnuita decizie Führer-ului

Era o zi frumoasă și însorită, aproape făcând să crezi că vremea bună va ține până seara - și această decizie a fost decisivă asupra lui Rudolf Hess. În ziua de sâmbătă, după prânzul împreună cu Alfred Rosenberg, un vechi prieten, care, la ora 14.20, s-a întors acasă, în cartierul său din Munchen. S-a schimbat și și-a pus uniforma de ofițer în salon, să ia ceaiul împreună cu soția. Era un om blând, ceea ce, ținând seama de firea lui imensă, nu se întâmpla prea des.

Rudolf Hess împreună cu soția sa, lise, și cu

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

lise Hess privea cu uimire la cămașa albă bleumarin și la vestonul cu însemne a căror
Câteva zile mai târziu, când un croitor din M
aflat că era o uniformă de căpitan de aviație
o astfel de uniformă.

— Ce e cu cămașa asta albastră? a înt

— Am vrut să-ți fac o surpriză plăcută,
ceea ce urma să se întâmple în acea zi.

— Când te întorci?

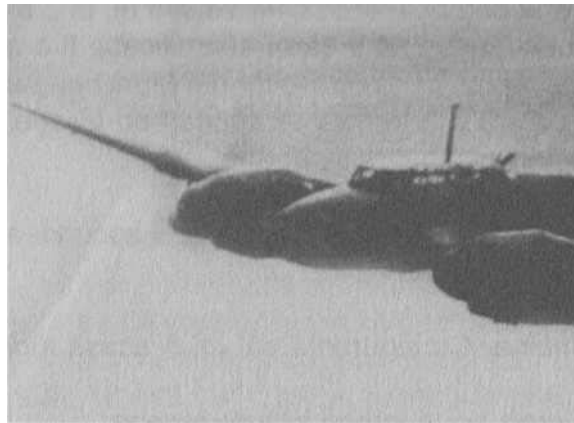
— Nu știu sigur, poate mâine. Cu siguranță

— Ce? Mâine? Luni? Nu cred, nu te înt

lise nu știa de ce spusese asta, dar cuvi
Hess a sărit de pe fotoliu și a pornit sus, în c
Rudiger, pe care îl poreclise Buz. L-a trezit
minute bune. lise a observat că în ultimele s
mult timp fiului. Era mulțumită, căci de regul
timp la serviciu, până seara târziu, și se înto
joace cu copilul. Schimbarea bruscă petrecu
poate chiar și o oarecare suspiciune, dar nu

în jurul orei 15.00 în încăpere a intrat Jo
informații că sosise mașina. Hess a plecat în
fereastră cum s-a așezat alături de Rudolf L
serviciu. Pe canapeaua din spate ședeau ac
Pintsch, și un ofițer din garda personală, pe
plecat repede.

Câteva zeci de minute mai târziu s-au op
Pintsch prognoza meteorologică și a studiat
plimbat de unul singur prin pădure câteva m
atunci le-a spus că merg la aeroportul uzine
Nu era nimic neobișnuit. Adjunctul lui Hitler
septembrie 1939 îl uimise chiar și pe Hitler c
între în *Luftwaffe* și să ia parte la acțiunile d
îndoială o încercare de a atrage atenția asu
Führer-ului, pe care le dobândiseră alții. Hitl
ca adjunctul lui să se așeze la comanda unu

Messerschmitt Bf110 cu rezervoare suplimentare de luptă, dar îi interzisese în general lui Hess cuvântul că, timp de un an, nu va pilota și se încheie în septembrie 1940, când această interdicție nu a fost acordul lui Hitler și a început să zboare din nou. El lucra, erau numai câteva zeci de kilometri până la bavarez încântător pe râul Lech, unde se găsea casa lui Willy Messerschmitt¹. Hess îl cunoștea din copilărie și erau prieteni. Șeful uzinelor de avioane nu avea nicio dispoziție locțiitorului lui Hitler avioane de vânătoare (de interdicția lui Hitler), căci îl considera un prieten și era.

Inițial, Hess a făcut zboruri de antrenament cu vânătoare cu un singur motor și un singur loc. În 1935, a testat bimotozul *Bf 110*. A efectuat primul zbor însoțit personal al lui Hitler, ca să se familiarizeze cu el și să fie delectat de unul singur cu zborurile. Zbură

¹ Willy Messerschmitt (1898-1978), absolvent al Universității din Munchen (1923), în 1926 a obținut postul de inginer la Bayerische Flugzeugwerke din Augsburg. În 1928 a devenit membru în Messerschmitt-Aktien-Gesellschaft, pe care a condus până la vânătoare, considerate cele mai bune din lume. În 1931 a construit Mondial, *Bf 109* și primul avion rachetă din lume. După război, Messerschmitt a fost internat în SUA, apoi în Statele americane; după eliberare, firma lui a produs avioane de luptă de cusut. În 1956 a început producția de avioane de transport, conducerea noii firme Messerschmitt-Bölkow-Canal, sateliți, elicoptere și proiectile pentru război.

Rudolf Hess pe aeroportul din Augsburg
întotdeauna cu
avionul versiunea D, cu numărul 3869 și
literele majuscule VJ OQ,
scrise pe cabină alături de
crucea neagră,
ceea ce însemna că nu este un
avion de luptă,
ci utilizat pentru
testări sau antrenament. La
început, când
Hess sosea la

Augsburg, era salutat chiar de Willy Messerschmitt. Vizite au devenit mai frecvente, i-a delegat a
unul dintre directori, care era și el foarte ocupat
pilot mai tânăr. Hess era mulțumit de această
simțea mai puțin păzit. Dar întotdeauna după
stea de vorbă cu profesorul Messerschmitt.
observații și propuneri de modificare a consensului
să poată zbura mai mult timp. În timpul unei
independența prea mică de zbor, l-a convins să
rezervoare suplimentare de combustibil cu ulei
avioane Bf 110 aveau o rază de acțiune ce
varia între 1.000 și 1.500 km. După ce a fost introdusă această modificare,

Messerschmitt Bf 110

cale să dea naștere în orice clipă unui avion estetic erau cele mai importante, căci apăr dacă era nimerit în rezervorul de sub cabină era ucis. Din acest motiv, s-a renunțat rapid „însărcinate” și au fost montate sub aripi doar 300-900 litri. Aceste avioane aveau o independență de 1.000 km.

Au ajuns la aeroportul uzinelor Messerschmitt la 16.00. Totul se desfășura conform planului, și a gulerului de blană îl irita vizibil pe Hess. A nume Helmut Kaden, al cărui nume era înscris pe gulerului. Un amănunt. Putea să pară că un combinezonul loțiitorului lui Hitler, dar dula accesibile tuturor, pe de altă parte, combinezonul numelui. Nu era timp să se cerceteze ce se de ce dispăruse. Câteva minute mai târziu, dintre motoarele avionului Messerschmitt Bf 110 după ce a fost reglat puțin, defecțiunea a fost

¹ **Messerschmitt Bf 110**, avion de vânătoare de noapte Messerschmitt, lansat la aer în 12 mai 1936. Prii succesele în luptele cu bombardierele britanice au lă primejdioase. Abia confruntarea cu avioanele de vână pentru Anglia de la jumătatea anului 1940 au modifi Din iulie până la sfârșitul lui septembrie 1940, forțele avioane Bf 100, OAA

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

Imediat după ora 17.00, Rudolf Hess a c...
decolare. Pilotul a încălzit motorul. A primit...
17.15 s-a pus în mișcare. Karlheinz Pintsch...
rămas-bun, când avionul se afla deja pe pis...
rezervoarele suplimentare! Clădirile din func...
adevăr, de aeroportul din Augsburg. Umbr...
pare să confirme că fotografia a fost făcută...
bună. Dar nu putem fi siguri că Pintsch a ap...
mai la 17.15 și nu înaintea altui zbor anterior

Se pare că și mai înainte Hess încercas...

Așa cum a afirmat el însuși mai târziu, a...
decembrie 1940, dar vremea rea l-a obligat...
altceva. Helmut Kaden, asistentul comanda...
afirmat că Hess a făcut prima încercare în n...
Karlheinz Pintsch, adjutantul lui Hess, a afir...
fel avusese loc de-abia în ianuarie 1941. At...
înmânat două plicuri: unul destinat chiar lui,

— Dacă nu mă întorc în patru ore, te rog...
dumneata, iar pe cealaltă să i-o dai lui Hitler

Pintsch a așteptat patru ore și cincisprez...
plicul adresat lui. A aflat cu uimire și stupor...
să se întâlnească acolo cu ducele de Hamil...
în timpul olimpiadei de la Berlin și să

ceea ce reprezenta 60% din starea de la 29 iunie a...
bătăliei pentru Anglia, s-a renunțat la trimiterea acest...
dat o escortă de avioane de vânătoare cu un singur m...
zborurilor pe timp de noapte, în care se descurcau b...
care le-a mărit eficacitatea de acțiune. La sfârșitu...
început să lucreze la versiunea nouă *Bf 110*, cu m...
înarmate. Producția versiunii celei mai avansate *G-4*...
au preluat cea mai mare greutate a apărării Reich-ulu...
la sfârșitul războiului au fost construite 5762 avioane

Date tactico-tehnice (*Bf 110G-4c*): două motoare...
16,25 m, lungimea 13,0 m, greutatea max. la decolare...
acțiune 900 km, armament 2 tunuri calibru 30 mm,...
calibru 7,9 mm (*Bf 110G-4/R3*) sau 2 tunuri calibru...
mitralieră dublă MG 81Z calibru 7,9 mm.

9AR

obține ajutorul lui pentru a ajunge la autoritatea rea să le propună să încheie pace. Într-un p... împărtășise informația lui Rudolf Lippert, șof... sfat, nu știa absolut deloc ce să facă și își d... nință cele mai severe consecințe. Din fericire... auzit huruitul motorului și deasupra aeropor... *Bf 110*, pilotat de Hess. Când a intrat cu avi... rât, Pintsch a ajuns și el gâfâind acolo.

Hess i-a explicat că fusese nevoit să se... avarii care nu-i permitea să ia înălțime. Prob... reușise să ia înălțimea necesară ca să poată... munți? Dacă zburase spre Scoția timp de de... ajungă până deasupra Mării Nordului și aco... munți! Atunci poate că ținta călătoriei lui era

mai reuși să stabileas-
că acest lucru.

Momentul ultimei în-
cercări a sosit în ziua
de sâmbătă 10 mai

Martin Bormann, cel bunăvoința lui Hitler

benzină, chiar dacă avionul ar fi avut un rezervor suplimentar, era mică. Un vânt puternic din față, o abatere cât de mică de la traseu, sau nevoia de a fugi de un avion de vânătoare inamic întâlnit întâmplător, când ar fi trebuit să dezvolte viteză maximă, nu-i lăsau marjă de eroare. De ce se decisese omul care deținea cea mai înaltă funcție în partidul de guvernământ NSDAP

să întreprindă o astfel de expediție?

Rudolf Hess, care stătuse credincios al puciului nereușit de la Munchen din 1923, p când Hitler obținuse funcția de cancelar. cea

Gestapoul despre persoanele care critică pa
 eași lună semnase legile antisemite de la N
 își pusese semnătura pe decretele care le lu
 vot și de a ocupa funcții în instituțiile publice
 baza dispoziției lui, medicilor evrei li se ridic
 medicina. Dar acestea erau decrete de part
 ei publice din Marea Britanie. Hess și-a prop
 de a începe negocieri în numele lui Hitler. C
 că procedează corect a fost vechiul lui priet
 Haushofer, fiul profesorului Karl Haushofer.
 cele mai misterioase personaje de pe scena
 Treilea Reich. Născut în 1903, a împărțit
 La vârsta de 21 de ani, a terminat studiile la
 Geografie a Universității din Munchen. Un a
 secretar general al Asociației Geografice dir
 națiștii au ajuns la putere, Albrecht, deși co

s-a opus pe față și nici nu
 a emigrat din Germania.

Cu siguranță, conștiința
 faptului că în vinele lui
 curge și sânge evreiesc
 l-a făcut să se abțină de
 la orice fel de acțiuni care
 ar fi putut să le dăuneze
 celor apropiați. În mo-
 mentele cele mai grele,
 când au apărut primele
 semne de amenințare,

Albrecht a început să se
 teamă că își va pierde
 postul de editor al revis-
 tei Asociației Geografice
 și atunci Rudolf Hess a
 fost cel care l-a ajutat.

Adjunctul Fuhrer-ului nu
 uitase că profesorul Karl

Haushofer îl ajutase în

Rudolf He

lunile cele mai grele de după Primul Război
 ca ofiter demobilizat. îl protejase și îl sfătuis

nereușit din 1923. Când în Germania a început guvernamental, Hess le-a dat celor doi fii ai documente din care reieșea că sunt „arieni” cu siguranță personală. La jumătatea anului 1929 cursuri de geografie politică la Școala Superioară atunci s-a constatat cât de importante erau protestat însuși Josef Goebbels, ministrul Propagandei inadmisibil ca un evreu să predea tinerilor germani trimis o scrisoare în care îi spunea că tatăl lui Hitler, Fuhrer și pe adjunctul lui și i-a anexat și o carte suficient ca de atunci încolo să poată trăi liniștit de Hess care își dădea seama de lacunele lui în plăcere să se întâlnească cu Karl și Albrecht pe tema celor mai importante evenimente internaționale lărgescă cunoștințele despre mecanismele politice. Albrecht a devenit cel mai important sfătuitor al lui Hitler, siguranță că el îi sugerase protectorului său să se facă pace cu guvernul britanic. Cunoștea admirabil de neclintit este Winston Churchill în atitudine de război dădea seama în același timp care sunt forțele politice pronunță în favoarea încheierii războiului cu Germania profesorul Haushofer fusese de multe ori la Berlin de excelenți. Cel mai important era marchizul D. și influentului duce de Hamilton. Se cunoscuse membru activ al Asociației Anglo-germane, membru al jocurilor olimpice. Își făcuseră reciproc o impresie de simpla prietenii, căci există bănuieli întemeiate pe homosexuală. Fratele lui Albrecht a recunoscut că el era Gestapo în privința orientării lui sexuale, iar Albrecht afirmat că are dovezi întemeiate cu privire la faptul că Haushofer erau membri ai unui cerc de homosexuali. Multe ori la Londra, de pildă în martie 1937, Albrecht membrilor influenți ai Asociației Anglo-germane.

Nu era așadar de mirare că Albrecht și Karl Haushofer se implica-
seră în planul lui Hess, care urma să-i
garanteze adjunctului Fuhrer-
ului un loc central în politica externă
germană.

Întâlnirea decisivă urma să aibă loc la 21
august 1940, când Rudolf
Hess a sosit la vila din Alpi a lui Karl
Haushofer și a avut cu el o con-
vorbire care a durat de la ora 17.00 la ora
2.00 noaptea. Mai târziu,
profesorul îi scria fiului său despre această
întâlnire, numindu-l pe
oaspetele său cu pseudonimul „Tomo“:

„După cum știi, totul este pregătit pe
insulă pentru un atac dur și
nemilos, astfel încât este suficient ca o
persoană de rang înalt să ape-
se pe buton [era vorba firește despre Hitler
și despre invadarea Marii
Britanii - BW], Dar în fața acestei decizii,

cuvântul în Parlament, a insistat să se înceapă o scrisoare publicată în ziarul *Times* din 6 octombrie 1939, în care se recunoaște Germaniei *Lebensraum* și colonii în Africa și Pacific.

În timpul discuției de la vila din Alpi, Hauschofer tocmai primise o carte poștală de la Lisabona din partea Violet Roberts. Cartea poștală cuprindea scrisorile de retur: „cutia poștală 506” din Lisabona, orașul în care se negocierile de pace. Doamna Roberts era o foarte bună prietenă cu familia Hauschofer încă din copilărie și fără îndoială că nu călătorise în Portugalia în timpul războiului ei, ar fi fost destul de dificil. De ce o alesese pentru a-i raporta că scrisorile lui secrete nu vor nimeri în mâinile lui? O cunoștea încă de dinainte de război, nu era o străină. Legăturile de familie ale Violetei Roberts cu Stewart Roberts era absolvent al colegiului din Oxford și frecventase în anii 1902-1908. În același timp, Stewart era șeful de mai târziu al serviciilor secrete britanice și avea deplină încredere în el. Stewart lucrase la Woburn, unde inițial se găsea o parte din complexul de la Bletchley Park, unde acolo se afla centrala spionajului politic. Mult timp a fost apreciată, încât în 1946 a devenit șeful acestor servicii. Scrisorile de la Hauschofer urmau să ajungă în mâinile lui ca să le preia el. Prin mâinile lui trecea drumul lui Hess la Menzies, dar nu pentru a-l înșela pe Hess, ci pentru că Menzies era unul dintre politicienii cei mai apropiați ai lui și considerau că războiul cu Germania trebuia să se termine la orice preț!

Rudolf Hess i-a spus lui Albrecht să trimite scrisorile, ce s-a întâmplat în ziua de 23 septembrie 1939, când să fie pusă în alt plic și trimisă în Marea Britanie și Germania.

„Dragul meu Douglo, scria Albrecht, dacă ai primit această scrisoare să ajungă la tine în timp util. În primul rând, îți trimit salutări personale. Știi că pentru tine rămâne neschimbată, indiferent de circumstanțe.

împrejurări. Am auzit de moartea tatălui tău, după o viață lungă de durere continuă. Am auzit de apropiere de Dunkerque; în zilele noastre tragem deasupra granițelor. Dar nu numai chestiuni de scrisoare. Dacă îți amintești ultima mea scrisoare, tăi din funcții înalte ați putea să vă gândiți dacă să-ți găsești timp ca să ai o convorbire cu mine bine în Portugalia. Pot să ajung oricând la Lisabona zile după ce primesc vești de la tine. Firește, autoritățile tale să-ți dea concediu. Dar poate că întrebarea mea. Scrisorile ajung la mine (de obicei patru, cinci zile de la Lisabona) pregătite cu adresa Dr. A.H., atât și nimic mai mult. Pe poșta Rua do Cais de Santarem 32/1, Lisabona, Portugalia. Ei urări de bine. Ca de obicei, al tău, A.“

Scrisoarea trimisă prin Lisabona nu a ajuns la Douglas, care, după moartea tatălui său, printr-un britanic, ceea ce ducele a aflat la 15 martie, a scris Ministerul Aviației din Londra, unde fusese cunoscut.

Portarul de la parterul clădirii l-a ajutat să scrie Stammers de la spionaj, care se afla într-un

— Sunteți deosebit de punctual. Căpitanul ridicat din spatele biroului văzându-l pe ducă

— în zilele noastre nu mai este o calitate de posibilitățile de comunicare.

— Am avut noroc de o linie de comunicare cu un zâmbet acru Hamilton. De ce m-ați scos din servietă scrisoarea pe care o primiți

— Este o invitație!, a protestat Stammers că ați binevoit să răspundeți la ea.

— Invitația nu explică motivele, în afară de vorbă cu mine „pe o anumită temă”. Ce fel de

— Dar v-ați dat seama, fără îndoială, că al RAF? Stammers s-a așezat în fotoliu. Trebuie scrisoarea de la Albrecht Haushofer?

— Din câte îmi aduc aminte, am depus banca, imediat cum au început raidurile, c incendiul sau de explozia unei bombe.

— Cum așa, imediat cum au început bombardeze Londra la sfârșitul lui august nedumerit. Pe atunci nu puteați avea scriso

— Am primit scrisoarea în septembrie 1

Stammers s-a ridicat, s-a apropiat de bir pe care i-a pus-o în față lui Hamilton pe măs data de 23 septembrie 1940.

Hamilton a luat fotocopia în mână și se v uimit.

— N-am primit niciodată această scris miră că Albert Haushofer încearcă să stabil război.

— Este un individ ciudat, a spus S subiectul, ca să evite întrebarea cum d spionajului. Timpul care trecuse de la inter ducelui la discuție, adică peste cinci luni, t stabili cine este „A”. Se pare că are multe c din Germania.

— Așa cred și eu. Hamilton nu intențio am cunoscut la Londra. Din câte știu, fuse din Germania ca să-l controleze pe Joa ministru în Regatul Unit. De atunci nu am r scrisorii pe care mi-a trimis-o în iulie 19 părerea mea, omul acesta nu are nimic com

— Ei bine, vă mulțumesc, domnule căpi i-a întins mâna.

Hamilton s-a speriat când a aflat pe nea reținuse o scrisoare adresată lui. Nu era vor poarte corespondență, dar putea să presup nu se limitau la examinarea corespondenței aceasta atât de mult timp, din septembrie 19 nu ceruseră explicații mai devreme? Putea corespondență pe la spatele lui cu Haushof

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

Și chiar așa și era în realitate, dacă este spionajului sovietic.

Rezidentul NKVD din Londra preluase u... său, colonelul Frantisek Moravec, șeful spio... știe când și din ce motive stabilise colabora... pseudonimul „contabilul” transmisese la Mo... Printre acestea era și raportul din octombrie... centrala în telegrama nr. 50, referindu-se la

„Hess a purtat corespondență pe tema m... această corespondență s-au discutat amăn... Hamilton nu a participat la aceasta personal... nu au ajuns la acesta, ci au fost interceptate... pregăteau răspunsuri în numele lui Hamilton... să-l atragă pe Hess în Anglia. Colonelul Mo... personal corespondența dintre Hess și Ham

Oare colonelul Moravec nu se înșela? F... Hamilton, pe care Haushofer îl cunoștea foa... schimbase multe scrisori părea puțin probab... efort și mijloace și putea să se trădeze în or... Hamilton s-ar fi întâlnit în Elveția, în Spania... de faptul că în 1940 ducele plecase de trei c... destinație necunoscută, cu siguranță că așa... atât de misterioase încât Haushofer și Hess... păcăliți de serviciile secrete britanice, event... aibă neconținut în minte, era imposibilă. Pe... afla ofițerul SS Franz Felix Pfeffer von Salor... periculos. Din 1934 îndeplinea funcția de șe... partidului lui Hess și ofițer de legătură cu Se... (*Sicherheitsdienst*) al lui Heinrich Himmler. /... capitale europene, inclusiv la Londra. însuși... lui pe tema intențiilor guvernelor statelor occ... ca toți acești oameni să se fi lăsat așa de uș

La o lună după întâlnirea de la Ministeru... Douglas Hamilton a fost din nou invitat la o... mai era acolo Stammers, ci doi alți funcționa

BOGUSŁAW WOL OSZANSKI

ai spionajului: căpitanul D.L. Blackford de la
maiorul T.A. Roberts, de la serviciul de cont

— Voi intra direct în subiect, a spus Bl
să mergeți în Portugalia cu scopul de a
Haushofer.

Hamilton nu părea surprins de această p

— Mă voi duce, dacă voi primi un asem
ascunde neplăcerea provocată de această
pentru astfel de misiuni se aleg voluntari.

Acest răspuns i-a derutat vizibil pe interlo

— Veți avea desigur timp să reflectați la
discuție Roberts. Și noi trebuie să organizăm
tehnică și să avem grijă să vă întoarceți în s

Hamilton nu a avut prea mult timp de gân
telefon de la Lordul Eustace Percy, rectorul
care în 1936 demisionase dintr-o funcție mi
de pasivitatea guvernului britanic după pătru
Renană. Nu se știe de unde aflate de propu
funcționarii serviciilor de spionaj prietenului
să accepte misiunea. Era clar că ducele nu
evoluase problema cu prietenul său Hausho
spionajul.

Între timp, la o zi după discuția ducelui c
Haushofer plecase pe neașteptate de la Mu
cu președintele Crucii Roșii Elvețiene, dr. Ja
personaj important în negocierile dintre țările
se întâlnise cu Hitler, ca să afle care sunt co
oprirea agresiunii împotriva Poloniei. Mai tâ
negocierile secrete dintre oameni ca Halifax
Haushofer? Un lucru este sigur: în martie și
întâlniri, al căror rezultat l-a convins pe Hes
tat un trimis al lui Hitler, ca să discute condi

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL Misteriosul zbor al lui Hess

Tot ceea ce s-a întâmplat cu avionul lui Hess este misterios.

În timp ce avionul Messerschmitt Bf 110 era în zbor, Karlheinz Pintsch, adjutantul lui Hess, a spus că cabina avionului nu se vede rezervorul suplimentar. Fără acesta, Hess nu

avea șanse să ajungă în Y°

până la capătul călătoriei lui de 1400 km.

Așadar, se poate presupune că fotografia a fost făcută în altă zi sau că reprezintă alt avion, dacă într-adevăr Hess a decolat cu rezervorul suplimentar.

Dar numai acest lucru este neclar în legătură cu acest zbor.

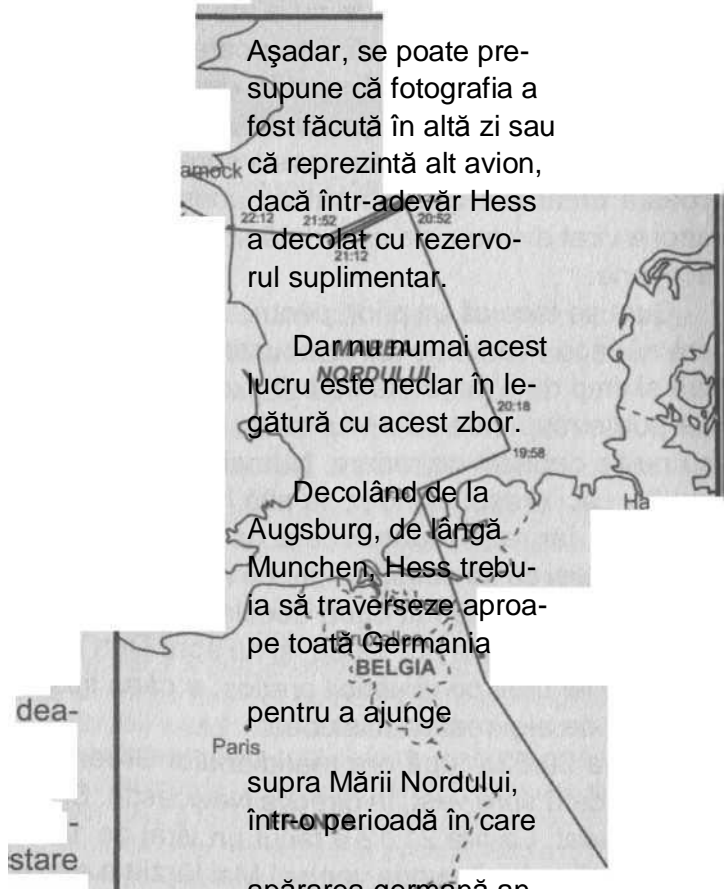
Decolând de la Augsburg, de lângă München, Hess trebuia să traverseze aproape toată Germania

pentru a ajunge supra Mării Nordului, într-o perioadă în care

apărarea germană an

tiaeriană este în

de alertă permanentă, din cauza pericolului raidurilor britanice, avionul lui nu putea să

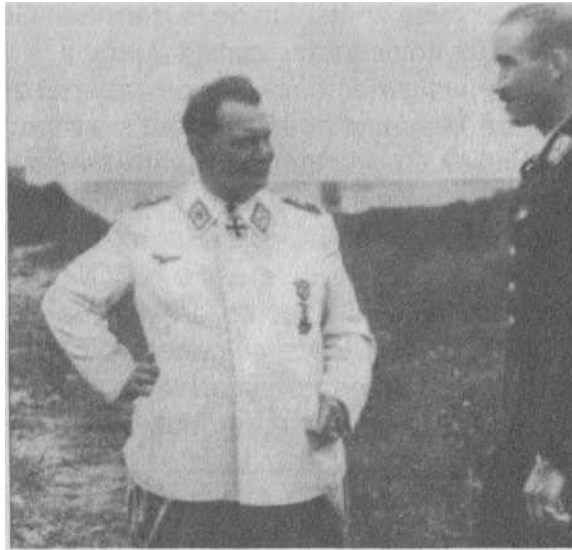

se strecoare neobservat. Totuși nimeni nu a văzut ceea ce ar fi fost posibil numai dacă diviziunile 100 și 110 fost avertizate cu privire la un zbor individual. 110. Este așadar clar că, decolând de la Augsburg, Hess intenționează să se plimbe numai așa, puțin înalt, să prevină în prealabil apărarea antiaeriană, să se uite la ce oră va zbura. Pe lângă aceasta, în perioada 1940-1941 deasupra Marii Britanii au fost descoperite urme de zbor în Newcastle. Oare stațiile din Germania îl ajutau să găsească ținta? Dacă zborul lui nu era o aviație, atunci de ce nu a aterizat undeva în Olanda sau în combustibilul? Sau poate așa a fost?

La ora 19.28, avionul se afla deasupra orașului Aachen la o distanță de aproximativ 80 km nord de Amsterdam. Într-o neașteptate cursul spre nord-est, îndepărtându-se de zburat cu acest curs timp de 30 de minute, apoi a virat spre nord-vest, în direcția coastelor scoțiene.

Cum se face că un pilot, pentru care misiunea era să facă economie de combustibil, a efectuat o manevră în jumătate de oră a zburat în sens contrar decât cel planificat vrut să se îndepărteze de coasta Angliei, ca să nu fie văzut. Numai că această manevră era absolut inutilă. La o distanță de 190 km de coasta britanică, iar nu de 130 km. Dacă Hess dorise totuși să fie absorbit de radar, ar fi putut să se îndrepte imediat după viraj spre punctul în care se găsea la ora 19.58, și nu să se întoarcă în acest fel mult combustibil prețios, a cărui misiune de a-și realiza misiunea.

La ora 20.52 (după ora meridianului Greenwich) a virat dată spre vest, în direcția Newcastle. Și din nou la ora 21.12 a făcut un viraj de 180°, așadar s-a întors! venise! Mai târziu a explicat acest lucru prin faptul că s-a înserat. Era probabil surprins să constate că nu s-a prevăzuse că la latitudinile nordice apusul soarelui s-a dat la 21.32, adică timp de 20 de minute, a zburat în direcția lăsarea întinericului.

Dar de ce nu se
rotise în cerc? Se
temea că nu se va
mai putea orienta
în spațiu. În sfâr-
șit, la ora 21.52
a ajuns în locul
în care fusese cu
40 de minute mai
înainte. Acolo a
efectuat o corecție
a cursului și la ora
22.12 a traversat
linia coastei.

Se afla deja
deasupra Scoției,
dar nu și-a dat sea-
ma că se abătuse

spre sud față de traseul dorit.

Calculul vitezei și al distanței arată că tir
Hess ar fi trebuit să ajungă la coasta scoțiană.
Oare aterizase undeva, în Europa, ca să ia

Maiorul Adolf Galland¹, comandantul gru-
toare staționate în Olanda, a mărturisit după

Hermann Göring și Adolf

de 10 mai, primise un telefon de la Hermann Goring ordonase să ridice în aer toate avioanele.

— *Herr Reichsmarschall*, nu se raportă încă la intrarea în spațiul nostru aerian, s-a mirat Galland.

— Să între? Ce înțelegi prin „care să fie Goring în receptor. Trebuie să rețineți un mesaj în aerian! Adjunctul Fuhrer-ului a înnebunit și a ordonat să se ridice în aer toate avioanele. Trebuie să fie doborât!

Galland trebuia să execute ordinul, dar nu a putut. *Bf 110* toate avioanele de vânătoare, ci numai o singură escadră de pe aeroporturile din Olanda. Această escadră cum a afirmat comandantul lor, că nu găsisese niciun avion atunci când a relatat convorbirea cu comandantul. Niciun motiv să procedeze în felul acesta.

De unde putea să știe Hermann Goring că se va decola din Britanie? Se pare că tocmai de aceea îi telefonase să ordoneze decolarea avionului lui Hess. Și de ce Goring nu putea să calculeze foarte ușor când se va afla în aer? Telefonase lui Galland abia „spre seară”, ora 20.10, *Bf 110*, atunci când acesta era de mult deasupra

La ora 22.10, stația de radiolocație Otterloo, pe Farne Islands, a depistat o țintă care se apropiase de altitudine de 4000 m. Operatorul a notat în jurnalul său însemnare este însă și mai ciudată: din ea nu au dispărut avioane a dispărut de pe ecranul radarului, dar au rămas în mare și au început să se îndepărteze. Dispariția nu a fost explicată, căci, apropiindu-se de coastă, Hess și avionul lui se găsea sub nivelul de detectare. Bazele de apărare ale coastei arată că în acea noapte britanice de vânătoare, așadar, cele două cazavioane fost avioane germane care îl escortau pe Hess au fost așa.

Adjunctul Fuhrer-ului era un pilot foarte bun. Celălalt, unul singur deasupra mării era foarte riscant.

aeriane argentiniene și reprezentant al unor firme americane consultant la uzinele de avioane din R.F. a Germaniei naziste.

Post de observație

niciun fel de posibilități de apărare în fața unor atacuri
întâlnit întâmplător. Primele rafale de mitralieră au fost
Navigarea deasupra mării este deosebit de periculoasă, deoarece
putea să-i epuizeze rezervele de combustibil. În aceste condiții,
era firesc ca Hess să plece în misiune, însoțit de o escortă
primejdioasă escortat de două avioane de vânătoare. Dacă
de avioanele inamice sau să cheme unitățile de apărare
catastrofe.

Uimitor este faptul că există dovezi care confirmă că Hess
decolat din Olanda și a pornit într-un zbor de noapte în
de vânătoare Messerschmitt Bf 109 și Reinhold Gammelin
afirmat soția acestuia. Această informație a fost confirmată
apropiat, Arthur Nebe, șeful poliției. Heydrich a fost
desemnarea lui în escorta lui Hess era cât se poate de
seama de secretul strict în care trebuia menținută misiunea
au găsit niciodată dovezi scrise care să confirme.

Ceea ce este încă și mai ciudat, este că Hess a efectuat
efectuat un zbor masiv împotriva Londrei, cu scopul de a
bombardiere. Această operație a concentrat atenția asupra
capitalei, ceea ce a ușurat misiunea lui Hess.

considerabil primejdia de a întâlni avioane c
pierderile grele pe care le-au suferit londone
1700 de oameni, puteau facilita începerea n
tocmai acesta era scopul expediției lui Hess

La ora 22.23, un post de observație situa
auzit huruitul avionului, pe care l-a denumit
mai târziu, echipajul postului a identificat av
raportat acest lucru la camera operațională
receptat această știre s-a gândit că cei de la
bere în timp ce se aflau la post, căci niciun a
ajunge atât de departe în nord, pentru că nu
întoarce. Curând au început să vină rapoart
observație, a căror poziție arăta că misterios
110 sau bombardier cu rază mai mare, tip D
Selkirk și mai departe, spre vest. Nimeni nu
avionul german se afla deasupra Scoției. Da
vânătoare britanice, ceea ce reprezenta o în
de Comandamentul Aviației de Vânătoare în
întotdeauna un avion de vânătoare să patru
Newcastle. Dar la 10 mai, când avionul lui H
ultimul avion de vânătoare aterizase la ora 2

Comandantul divizionului 602 RAF din T
Informat de apariția avionului inamic, acesta

„Bandiții [denumire de jargon folosită de
- BW] la zece. Acțiune normală de prindere

Mai târziu a afirmat:

— Avioanele de vânătoare *Spitfire* din D
au fost trimise și avioane *Hurricane* de la A

Dar nu era adevărat. Documentele (*Ope*
consemnat activitatea echipajelor arată că a
singur *Spitfire*, al cărui pilot, sergentul Poco

De fapt, ducele Hamilton nu trebuia să tr
din divizionul lui, căci avionul lui Hess traver
sectorului lui.

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

Boulton Paul Defiant

Din aceeași zonă, de la aeroportul din U intrusului un avion de vânătoare *Defiant*^{1 11}, mică, nu avea nicio șansă să ajungă din urmă. Zbură cu 150 km/h mai repede. Nu este sigur că zărească avionul lui Hess. După război, a arădat când raportase acest lucru la comandant imediat.

¹ *Defiant*, avion de vânătoare construit în 11 august 1937. Primele lupte desfășurate la 12 iulie datorită faptului că nemții fuseseră luați prin surprindere de vânătoare, constând în 4 mitraliere care trăgeau dintr-un încheiat atunci când piloții germani s-au orientat că au fost numai de jos sau din față, unde nu aveau armament. În operațiunile zilnice și în anii 1940-1942 au fost folosite noaptea, apoi ca avioane care remorcau ținte, pentru bruieră stațiilor germane de radar. În total, s-au înregistrat în zestrarea divizionului polonez 307.

Date tactico-tehnice (*Defiant I*): motor cu puterea lungimea 10,77 m. greutatea max. la decolare 3780 kg. mitraliere Browning calibru 7,69 montate în turela din

La centrala telefonică a apărării antiaeriene, operatorul Cecil Bryant. La un moment dat,

— Acest avion nu poate fi atacat!

Maiorul care ședea alături de el și răspunsul antiaeriană a primit același ordin. Cine dădu de Hamilton, căci era în afara sectorului lui. un nivel mult mai înalt.

Hess se afla deja deasupra reședinței du afirmă că la ora 23.00 s-au aprins lămpile de lângă castel. Douăzeci de minute mai târziu

Oare i se arătase lui Hess locul de aterizare iară se afla în apropierea unui deal și acolo ușoare de sport, nu un avion de vânatoare tone. Poate că luminile fuseseră numai o în pe pilot în zborul lui deasupra unui teritoriu își propunea să aterizeze în alt loc, mai favorabil. Combustibilul se termina. Trebuia să sară c pentru aceasta.

„Am executat un viraj, gata să sar cu par altitudinea de siguranță de 600 m. Am deco că este mai ușor să mă strecur pe lângă po aer. Primul motor nu avea de gând să se op amestecul care exploda în cilindrii încinși pă rotească și să mormăie vesel, nu-i păsa că electrică și se purta contrar așteptărilor.

Am desfăcut centura de siguranță și am Dar presiunea aerului era de neimaginat, ch încet și m-a împins înapoi. Cu toate măsuril luasem ca să aflu totul de la bunii mei priete să-i întreb cum se sare din avion. Crezusem de acele momente, mi se pare ciudat că nu aterizare, ca să micșorez viteza. Cădeam to dintr-odată mi-am amintit că Greim îmi spus avionul pe spate și să ieși pur și simplu din

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

să execut întoarcerea, dar, deși în trecut făcuse
nu le executasem cu acest tip de avion. Am
puțin de manetă și forța centrifugă m-a aruncat
atârnat în jos, am început să mă târăsc afară
puternic, încât ar fi putut să-mi rupă gâtul sau
centrifugă este atât de puternică într-un avion
din cap și am început să văd „stelute”. Am rămas
pe pământul și zbor direct spre el. Curând va
sfârșitul?” Dintr-odată totul a devenit negru.
Stăteam atârnat de picioare, cu capul în jos.
O situație disperată, fără speranță! În moment
verificat vitezometrul: indicatorul se opri
care în momentul acela a pornit în jos ca un
parașutei. Am simțit o smucitură și am început
incredibilă. Cât fusesem inconștient făcuseră
conștient.”

Incredibilă relatare! Rudolf Hess avusese
călătorie deosebit de periculoasă, uitase că
pe instructori cum se părăsește avionul în caz
cele șase luni precedente se așezase de neașteptat
timpul zborurilor de antrenament. Oare nici
dăduse instrucțiuni adjunctului Fuhrer-ului că
salveze cu ajutorul parașutei dacă se blochează
altă avarie care face imposibilă aterizarea?

Și de ce se hotărâse Hess, atunci când
ducele Hamilton, să-și încheie călătoria într-un
cu parașuta pe timp de noapte într-o teritoriu
spunând că nu dorise ca încă un avion *Luftwaffe*
inamicului. O explicație destul de naivă, căci
altă versiune), erau produse începând din 1940
făcuseră demonstrații cu ele în fața comandantului
în timpul bătăliei pentru Anglia, două *Bf 110*
britanicilor. Răspunsul nu poate fi decât unul
șteargă toate urmele. Avionul care cade și
poate fi o dovadă lizibilă. Cu siguranță că tot
din Augsburg a dispărut combinezonul de

zbor al lui Rudolf Hess și adjunctul Fuhrer-ului. Oarecare, de serie, fără niciun fel de însemnări.

David Maclean, muncitor la ferma Floors, a zgomotul avionului, o clipă mai târziu a răsunat fereastra cerul luminat de flacăra ei. A ieșit din limpede a lunii a văzut parașutistul care plutea pe furcă, pentru orice eventualitate, dacă s-ar fi născut și a alergat pe câmp, unde se întinse pe pilotul în combinezon de piele. S-a ridicat cu un picior.

— Ești neamț? a întrebat Maclean ridicându-se cu băgare de seamă.

— Da, a răspuns pilotul într-o engleză puternică. Sunt german, căpitanul Alfred House. Am informații importante pentru ducul Hess nu-și dădea seama că aterizase la

— Ești singur? a întrebat Maclean lăsându-l să se așeze.

— Nu mai este nimeni în afară de mine.

De la fermă a sosit în fugă un alt muncitor la Eaglesham House, unde se afla stația secretă. El se mișcă greu, șchiopătând de un picior, l-a condus la fermă. Acolo îi aștepta în fața intrării înăuntru pe amândoi, l-a așezat pe neamț pe o bancă să-i facă un ceai.

— Aș dori să merg la ducele Hamilton, a spus.

— Nu pot să te duc acolo, a ridicat din umeri. Trebuie să vină soldații. Asta e treaba lor. Beți ceai.

Apăruseră apoi soldații care îl căutau de la parașutist. Era un civil cu cască de metal pe cap, Home Guard, care ținea în mână un revolver. El unde să-l ducă pe oaspetele neașteptat, au venit companiei din Busby, iar după aceea la comanda Giffnock. În cele din urmă l-au închis într-o închisoare. Ducele Hamilton, deși fusese informat cu privire la inamic și ar fi trebuit să-l interogheze imediat la cazarma Maryhill.

După ce și-a terminat serviciul, s-a întors la așteptau oaspeții: George, ducele de Kent, t

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

împreună cu soția sa, Marina. Oare prezența lui Hitler la aterizarea lui Hess era o întâmplare? Poate că da, dar era deosebit de interesantă și opiniile lui Churchill asupra prezenței lui acolo era o simplă coincidență. Churchill din familia domnitoare și aceasta din mai multe motive: renume din cauza scandalurilor provocate de el și de alți bărbați, în plus era narcoman dependent de droguri. Aventurile amoroase încetaseră în 1934, când se căsătorise cu Marina. Dar se exprima cu tot mai mult entuziasm în sprijinul cu înflăcărare pe fratele său, viitorul rege, împotriva simpatiilor lui pronaziste și prin intermedierea lui prin prezența ducelui de Kent în castelul scoțian Balmoral. În apropiere nu putea fi o întâmplare¹.

¹ Ducele de Kent a murit la 25 august 1942, când era în vârstă de 34 de ani. Scoției pe timp de ceață.

BOGUSŁAW WOŁOSZANSKI

O duminică Obersalzberg

Mercedesul negru a apărut din pâlcul deasă al drumului îngust spre vila lui Adolf Hitler de la Obersalzberg, în piațeta mică din fața scării din pietre mari, scrâșnind din frâne. Doi ofițeri au sărit din mașină și se opresc de tot și au pornit grăbiți spre teatru.

— Vă rog să veniți cu mine, a spus acordându-le o vizita neașteptată.

I-a condus de-a lungul holului lung și a intrat în sală de fereastră.

— Vă rog să așteptați până veți fi chemați.

Ofițerii s-au așezat, dar o clipă mai târziu au început să se plimbe nervos. Albert Speer¹, din partea cealaltă, se uita la el cu coada ochiului.

— Vă rog să mă iertați, domnule Speer, dar discuția, sunt Karlheinz Pintsch, adjutantul tău, într-o chestiune de importanță de stat. Ați fi înaintea dumneavoastră la Fuhrer, căci trebuie să vă prezint personală din partea lui Rudolf Hess?

¹ **Albert Speer** (1905-1982), arhitect, membru de încredere, dobândit încrederea și sprijinul lui Adolf Hitler pentru proiectarea spectacolelor propagandistice de război. În 1934 a devenit arhitectul lui Hitler, ulterior arhitectul German al Muncii, șeful secției construcții și investiții, șeful Organizației Todt (după moartea întemeietorului, Albert Speer), șeful al Industriei de Război și împuternicit general pentru Germania. Datorită calităților lui organizatorice deosebite, a coordonat toate operațiunile germane de război. După război a fost judecat de Tribunalul Militar Internațional și condamnat pentru crime de război și crime împotriva

² Germanii foloseau forma de adresare *Parteigenosse*.

Speer, auzind numele adjunctului Fuhrer, a început să examineze schițele pe care le ținea în genunchi. Erau proiectele preliminare ale reînnoirii Berlin și ale unui mare arc de triumf, pe sub care să treacă germane care se întorceau după campaniile din afară. Aceste idei îi venise lui Hitler după marea defilare din 1935, când se sărbătorise victoria împotriva Franței. Unii arhitecți au mășăluiseră atunci pe sub Poarta Brandenburghă, dar capitală trebuie să existe un loc mai solemn pentru victoriile.

Au mai așteptat câteva minute, până când Speer a străbătut repede coridorul fără să le dea atenție. A deschis ușa cabinetului în urma sa. O clipă mai târziu, Speer a vădit adjunctul care i-a făcut semn lui Speer că pot să intre. El a mers mâna spre cei doi ofițeri, iar Pintsch, care era primul, a intrat în cabinet, urmat de Leitgen.

Speer a început să examineze din nou schițele. El nu s-a să-l țină ocupat puțin timp pe Hitler, iar el se gândea la discuția pe tema reconstrucției Berlinului, sau că Hitler îi încredințase cu numai trei săptămâni în urmă.

În cabinet, alături de Hitler era și adjutanții săi, Bodenschantz.

Pintsch s-a apropiat de birou și i-a înmânat lui Speer.

— *Mein Fuhrer*, aceasta este o scrisoare de la ministrul Hess.

Hitler s-a uitat la el surprins, dar a rupt rețeta de fereastră, unde lumina puternică îi permitea să vadă și să evita să-i pună în prezența subordonaților.

„*Mein Fuhrer*, când vei primi această scrisoare, imaginează-ți că decizia de a face acest pas nu are decât patruzeci de ani are alte legături cu viața de astăzi.

Mai departe, Hess scria că nu este condiționat de zborul lui nu trebuie văzut ca o fugă, căci Hitler este nevoie de mai mult curaj decât pentru a face față este să iau legătura cu anumite personalități.

¹ Construcție clasică din centrul Berlinului, ridicată

de seamă pentru ca, în interesul Angliei și a negocierii și la încheierea păcii.

....și dacă, *Mein Fuhrer*, acest demers c

nu are mare șanse de reușită, se va încheia
întoarce împotriva mea, nu va avea urmări c
pentru Germania. Vei putea oricând să te di
afirmând că am înnebunit."¹

— Dumneata cunoști conținutul acest
Pintsch.

Pintsch a ezitat un moment și a aruncat
adjutant, care stătea ceva mai în spate. Nu
acest răspuns.

— Da, *Mein Fuhrer!*, a spus în cele din

Până în acest moment, toate mărturiile p
Ce s-a întâmplat mai târziu?

Karlheinz Pintsch a afirmat că Hitler a pr
adjunctului lui foarte calm. A spus doar atât:

— Este o escapadă foarte periculoasă.

La fel susține și generalul Karl Bodensch
șocat, dar această reacție putea fi și o expres
curajul să întreprindă asemenea faptă.

Alfred Leitgen, celălalt adjutant al lui Hess
1988, că fusese martor la convorbirea dintre
Cancelariei Reich-ului de la Berlin. Deși cei
adjutantul care mergea la câțiva pași în urm
care îi permisese să se orienteze cu privire
Haushofer", „ducele Hamilton" - aceasta îns
Fuhrer-ului planul său. La un moment dat, L
partea lui Hess:

— N-o să fie nicio problemă cu avionul.
Iar apoi spusese:

— Poți să spui oricând că am înnebunit

Dar cu totul alta este relatarea lui Albert
Susține că îl auzise pe Hitler urlând:

— Să fie arestați! Arestați și trimiși în

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

Poate că adevărul este undeva la mijloc. Contradictorii sunt amândouă adevărate. Hitler putea să primească liniștit conținutul scrisorilor, că trebuia să joace altfel, pentru eventualitatea să fie încheiat cu un eșec. Și atunci a început să se dădă deseori așa, atât față de subordonații săi, cât și față de ei. Considera că aceste spectacole sunt foarte utile, dincolo de ușă, nu avea cum să știe de reacțiile din scene.

— Să vină Bormann! Unde este Bormann?

Hitler îl striga pe secretarul lui, care se scula din preajma Fuhrer-ului. Și într-adevăr, Bormann venise când ar fi așteptat să fie chemat. A parcurs coridorul, Fuhrer-ul și a rămas uluit la câțiva pași de birou.

— Te rog să-i chemi pe Ribbentrop, Goebbels, imediat!

Hitler se plimba prin cabinet cu pași mărunți, mânia pe telefon și transmitea ordinele, ștergea de transpirație care i se scurgeau pe gâtul gol.

Mai târziu, ministrul de Externe spusese:

— S-a întâmplat ceva! Te rog să vii aici imediat!

Ribbentrop a refuzat, spunând că tocmai plecase de la Vichy, în frunte cu amiralul Jean Darlan.

— Lasă-l încolo pe Darlan și vino imediat! Adu-mi pe ducelul Hamilton din Scoția. E o chestie foarte importantă!

Bormann, care reușise să-l convoace de urgență, amintit de prezența directorului tehnic de la Reich.

— Este aici și generalul Udet!

— Să vină încoace!

Hitler se calma treptat, deși se vedea că era foarte agitat. Adjunctului lui în Anglia îl zguduise și îl făcuse să se gândească.

— Cine o să mă creadă că Hess nu a plecat încă? Toată chestia asta nu este un joc pe la șuturi? Hitler plimbându-se prin cameră, până a căzut în somn.

în încăperea a intrat atunci Ernst Udet¹, care a zburat la hotelul „Platterhof”¹, aflat la câteva sute de metri de aeroport, unde primise telefonul lui Bormann.

—Adjunctul meu, Rudolf Hess, a zburat în Anglia, a spus Hitler. Crezi că a putut să aflu?

— *Mein Fuhrer*, nu știu ce condiții avea Marea Nordului și cu ce versiune *Bf 110* a zburat Hess.

Câteva minute mai târziu, Udet a telefonat lui Bormann și au adunaseră deja toți colaboratorii acestuia.

— Probabil că Hess nu a reușit să aflu altceva, din cauza condițiilor de navigație, dar dacă nu s-a împins probabil dintr-o parte, va trece pe lângă aeroport.

— De s-ar îneca în Marea Nordului!, a spus Bormann. Urmă și noi am avea timp să găsim o explicație.

A primit cu ușurare explicațiile lui Udet, care era un pilot excelent, iar pilotarea avionului era o muncă la care îi dedica fiecare clipă liberă. În 1934 a fost trimis de la Zugspitze. Așadar, Hitler nu putea fi sigur că Hess totuși să ajungă cu avionul până în Marea Baltică.

Karlheinz Pintsch a fost trimis într-un lagăr de interogatori ordonase Hitler. Martin Bormann a cerut ca Pintsch să spună Himmler nu a permis aceasta și trei ani mai târziu a fost trimis pe frontul de est. Oare aceasta să fi fost răsplata pentru că a spus despre planurile și acțiunile lui Hess? Soarta lui Hess a fost: Pe frontul de răsărit a ajuns în prizonierat. Faptul că Hess și l-au torturat ca să obțină cât mai multe informații. Interogatoriilor i-au zdrobit degetele. Pintsch a murit la Munchen, unde a murit în anii 60.

Și Willy Messerschmitt a avut necazuri, care au dus la Munchen, unde a trebuit să se prezinte în fața lui Himmler.

¹ **Ernst Udet** (1896-1941), as al aviație de vânzare. În 1938 a devenit șeful Biroului înarmării Aviației. Din cauza cunoștințe tehnice, a condus prost unitățile aflate în sarcină. A fost una din cauzele crizei producției de avioane din cauza că s-a să-și piardă privilegiile în favoarea gen. Erich Milch. A fost nervoasă și s-a sinucis.

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

Goring. Acesta, furios, și-a înfipt bastonul de avioane și a urlat:

— Din partea dumată, oricine poate să fie unul din avioanele dumată!

— *Parteigenosse* Rudolf Hess nu era un om care a răspuns liniștit Messerschmitt.

— Ar fi trebuit să știi că omul acela e neîncrezător.

— Cum aș fi putut să-mi închipui că un om care ierarhia autorităților Reich-ului poate fi neîncrezător și intimidat. În acest caz, *Herr Reichsmarschall*!

Goring a izbucnit brusc în râs.

— Messerschmitt, ești incorrigibil. Du-te să faci de construcțiile dumată. Am să te ajut să faci ca Fuhrer-ul se leagă de dumneata.

Profesorul Willy Messerschmitt, unul dintr-un număr mare de oameni care nu avea nici cele mai mici motive să se teamă de Hitler, nu se poate să nu fi facilitat zborul lui Hess. Ar fi putut să se așeze în avion dar nu primise decât o mustrare făcută pe un ton de ironie. El se prefacă măcar că îl dojenise pe Messerschmitt.

În schimb, Albrecht Haushofer a dat de rău. El era un evreu și Hess, singurul protector care îl apăra în fața europenilor, nu mai putea să-l ajute. Mai mult decât atât, el deveni acum un cap de acuzare. Haushofer fusese cel care trimisese scrisori în Mare Britanie și convisese pe Hess să întreprindă această călătorie care se dusese la Geneva ca să negocieze pacea. Mai târziu, când la locuința lui veniseră funcționarii Gestapo, soarta consilierului lui Hess este pecetluită. Gestapoului, Gruppenfuhrer Heinrich Müller, care era de blând și interogatoriul a fost mai mult o comedie. El a fost mutat de la sediul din München al Gestapo la Obersalzberg. Acolo a fost închis într-o încăperă în care să scrie un raport cu privire la legăturile lui cu britanicii și cu aceștia. Acolo a fost închis timp de două săptămâni normală și la catedra lui de la Universitatea

A venit cî

Duminică 11 mai la ora 10.00, ducele Ha
ofițer de informații și un gardian, a intrat în c
ședea pe pat. De ce amânase ducele atât ti
rul care susținea că are o informație importa
examinase obiectele luate de la prizonier: u
Leica, medicamente, cărți de vizită cu nume
și Karl Haushofer și o fotografie a lui Hess c
l-a interesat harta pe care castelul lui, Dunc
cerculeț roșu.

Hess stătea întins în pat acoperit cu o pă
privit câteva clipe.

— Nu cred că am dat
vreodată cu ochii de el, a
spus apăsător ducele.

Era o propoziție foarte
semnificativă. Ducele nu
a negat niciodată că l-ar

— Am putea sta de vorbă între patru ochi, trebuia el.

S-a produs alt lucru ciudat. Ducele le-a cerut dianului să părăsească încăperea. N-ar fi trebuit să se lipsească de martori la primirea importantă.

— V-am văzut la Berlin, în timpul Olimpiadei, oaspetele meu la prânz, acasă la mine, a spus dacă mă recunoașteți, dar eu sunt Rudolf Hess.

Uluitor: Hess, care îl văzuse în treacăt acum la Berlin l-a recunoscut imediat, în schimb, comandantul amintii chipul adjunctului Fuhrer-ului. Presa germană din fiecare zi începând din 1933. Fotografia lui Hess era în presa britanică și în cronicile de film britanice. Hamilton, care într-adevăr fusese la Berlin, doială că îl întâlnise pe Hess, dacă nu la el, în locul recepției membrilor Comitetului Internațional, recepția oficială oferită de Hitler în ziua de 10 octombrie. În doială în această privință, căci numele marchiz de Clydesdale) se afla pe lista invitaților, mat că fusese acolo.

— Acum nouă luni am aranjat să vi se trimită o scrisoare ca din partea lui Albrecht Haushofer, în care v-am propus să ne întâlnim în Portugalia, a continuat Hess. Am mai încercat deja de trei ori să ajung la Dungavel, ca să opresc masacrul războiului. Vreau să vă rog să-i adunați pe

membrii de frunte

Epavau
lunii

ai partidului dumneavoastră pentru a discuta

— Premierul guvernului este Churchill și
partid, ar fi răspuns Hamilton, gândindu-se la

Fără să-i dea atenție, Hess i-a prezentat

— Sper că veți aranja ca regele să-mi d
sosit din proprie voință și neînarmat. Rog, d
Zurich să fie informată că am sosit cu bine
păstrată secretă față de presă.

În felul acesta apărea a treia persoană m
mătușa lui Hess de la Zurich; numai că el nu
așadar era vorba fără îndoială de un contac

Convorbirea a durat aproape o oră, în ce
pună capăt, promițând că va reveni cu un in

A plecat și s-a dus imediat la locul unde
După cum a declarat mai târziu, un ofițer de
considerate importante". Nu s-a aflat nicioda
întâmplat cu ele. Grupul de experți aviatici c
Maiorul Graham Donald, care a examinat ep
căderii avionului, focul nu a ars prea mult, c
nu mai era combustibil. Curând după aceea
cel de-al doilea rezervor, aruncat de Hess în
în interior mai erau încă câțiva zeci de litri d
atât de târziu rezervoarele golite? În timpul
întotdeauna mai întâi din rezervoarele suplin
mai repede de ele, căci opun rezistență aer
avionului. Dacă presupunem că în fiecare re
Hess ar fi trebuit să le arunce deasupra Mă
ajungă la coasta Scoției.

Maiorul Graham Donald a notat:

„La *Bf 110* nu se vedeau dispozitive de p
a unei camere de luat vederi."

Nu este de mirare că la un avion care se
demontaseră toate dispozitivele inutile, căci
avut nicio posibilitate să se apere dacă ar fi

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

surprins de avioane inamice; era preferabil să aterizeze pe primul aeroport indicat, decât să fotografieze. Dacă în fotografiile făcute de Pintsch se vede clar că Hess era înarmat. Mitralierele și tunurile pe atunci când examinase epava, au apărut pe când resturile avionului au fost transportate la Carlisle. Joi 13 mai (după alte relatări, abia pe 14 mai) a fost înfrigurată și în mare panică a epavei, a fost încălcată într-o remorcă cu care ar fi trebuit să ajungă la aeroportul examinată mai temeinic. Și atunci au fost găsite doar numai trei. Unde era a patra? Acest lucru nu

După ce a privit epava, ducele a plecat la Turnhouse. Acolo a scris la mașină două pagini avută cu Hess.

Dacă în ziua precedentă putea să se înțeleagă că este un personaj important și, încălcând regulile pe a doua zi, după întoarcerea de la cazarmă, este adjunctul Fuhrer-ului, așadar una dintre cele mai înalte funcții ale celui de-al Treilea Reich. Prima mișcare a ducele superiorilor. Dar a sunat la Ministerul de Externe șapte ore.

Acolo receptorul a fost ridicat de John A. G. minștrii adjuncți. Acesta se pare că nu a creșterea odată în convorbire a intervenit Colville, secretar Churchill.

— Aici secretarul premierului, s-a prezentat la Ministerul de Externe, căci a fost informat că

De unde știa premierul că ducele are o întâlnire cu Hamilton de-abia telefonase în legătură cu ducele premierului la minister duminică seara?

Și dintr-odată Colville a pus o întrebare

— A sosit cineva?

Mai târziu a explicat întrebarea cu ajutorul lui E. Phillips Oppenheim, în care Hitler ateriza

la Londra. În dimineața aceea citise acea ca
discuției cu ducele Hamilton.

Churchill își petrecea duminica la Ditchley, bogatului parlamentar Ronald Tree, unde se afla reședința guvernamentală de la Chequers, în apropiere de avioanele germane. Doamna Tree își amintea că premierul o informase că va veni curând după-amiază, dar peste noapte.

— Dar de ce să vină un pair din înalta societate? întrebuse doamna Tree, foarte uimită de acest lucru.

— Adevărul este uneori mai ciudat decât ai putea crede, misterios Churchill, dar o rugase pe gazdă să nu vorbească despre vizita ducelui.

Imediat după ora 5 a sunat Colville de la Ditchley.

— Cine a sosit?, s-a auzit din nou aceeași voce. S-a pus-o a fost Churchill. A ordonat ca ducele să vină la Ditchley.

Premierul Churchill nu a recunoscut niciun fel de convorbire, susținând că aflase despre ducele de York de la colaboratorii lui apropiați, Colville și Cadogan. În cele din urmă, premierul a ordonat ca ducele să fie adus de la Ditchley.

Într-adevăr, ducele era deja în drum spre Ditchley. După o telefonică cu Ministerul de Externe se urcase la Ditchley și la ora 18.30 aterizase pe aeroportul Northolt. Deoarece trebuia să zboare mai departe, la Kidlington, avionul lui era supraîncălzit și mai avea nevoie de timp. Același lucru se petruise și cu doamna Tree, aceea, ducelui i s-a pus la dispoziție un avion de transport decât avionul lui de vânătoare.

Era deja seară când a aterizat în apropierea Ditchley. Automobilul trimis de premier îl aștepta, ca și doamna Tree.

Auzind că a sosit ducele, Churchill a intrat în camera sa, a *merg în vest* și a coborât în salon. Era într-o stare de nervi, ca o consecință a comediei foarte reușite, dar în timpul pauzei.

— Ei, acum te rog să ne povestești acea seară. I a îndemnat el pe duce.

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

— Mi-aș permite să sugerez că ar fi informații, domnule premier, între patru prezența atâtor oaspeți.

Curând dorința i-a fost îndeplinită și, rămânând în camera ministrului Aviației, i-a prezentat lui Churchill

Ducele a scos o fotografie făcută prizonier. Ministrul Aviației s-a uitat și el curios la foto

— Da, arată ca adjunctul lui Hitler, au fost

— Hess, ne-Hess, eu mă duc să văd Fr... i-a propus ducelui să vină și el în sala de pr

Abia la miezul nopții, după ce s-a terminat, duce să aibă o discuție între patru ochi. Tim... tuturor problemelor legate de sosirea neaște... mai târziu că își dăduse cuvântul că va păstr

Tot ce s-a întâmplat mai târziu - numirea... Ivone Kirkpatrick, fost secretar al ambasade... interoga pe Hess, declarațiile lui Hess, mărt... eveniment absolut uluitor care a fost zborul

Fără îndoială, omul care urmărise de la... această expediție era șeful serviciilor secret... sosiseră scrisorile celor doi Haushofer, trimi... doamna Violet Roberts. Păstrase numai per... operațiune secretă sau i-o împărtășise și lui... complotiștilor care plănuiau răsturnarea de l... încăpățânat, pentru care planul lui Hess era... sosirea lui Hess i-ar fi ajutat să zdrobească... tăcerea, căci dezvăluirea rolului lui, indiferen... într-o lumină foarte nefavorabilă.

Din comportarea lui Churchill se poate d... Hess. Numai astfel se poate explica informa... Tree, că ducele Hamilton va rămâne peste n... până luni. Atitudinea oarecum indiferentă fa... adusese Hamilton pare să confirme că nu e

BOGUSLAW WOLOSZANSKI

Mai târziu l-a interesat mai mult prezenta neobișnuită a adjunctului lui Hitler în fața lui decât să profite de prezența lui în Anglia. Pe îndeplinise misiunea în momentul în care războiul se apropia de sfârșit.

Evenimentele care au urmat câteva luni sfârșit, misterul lui Rudolf Hess.

Misterul lui Desm

Desmond Morton, reprezentantul person serviciile secrete, nu era suficient de vioi la subordoneze pe șeful acestora, Stewart Me acest lucru, probabil că nici nu observase c linie moartă, unde rămăsese până la sfârșitu era acela că era prea guraliv, ceva absolut m serviciile secrete. Oare acesta fusese motiv 1941, când se întâlnise cu căpitanul Raymo spionajului american, vorbise prea mult? Se aceste informații au ajuns la începutul lui no

— Hess a aterizat și a fost prins, așa Morton căpitanului Lee. Nimic nu prevedea cuvinte ale reprezentantului lui Churchill exp

— Ducele Hamilton a recunoscut nu nu a declarat că l-a întâlnit la stadion în timpu strâns chiar și mâna, a mai adăugat el.

Iar după aceea a venit momentul celei n

— Hess a declarat că se hotărâse să z pentru ca să-l informeze că Germania va Uniunii Sovietice.

De ce ar fi trebuit adjunctul lui Hitler să t unui stat inamic? Firește că transferul a sute tancuri, tunuri și automobile din vestul Europ cum să rămână neobservate, dar trebuiau s ca războiul să poată începe la mijlocul anul ascundeau faptul că unitățile Wehrmacht-uli acțiune a aviației britanice de bombardamen pentru invadarea Angliei; suna foarte probab aceste știri, era înclinat să recunoască faptu presiuni în acest fel pentru a câștiga o împă

BOGUSLAW WOLOS/ANSKI

Molotov la Berlin; vizita care a marcat încep
oao

OGUSI AW WOLOS/ANSKI

**Tancul T-26; în 1941,
avea 11 000 de astfel c
ușoare de luptă și nun
moderne, tip T-34**

până când armata lui va fi înarmată corespunzător
ofensivă europeană.

În această situație, declarația adjunctului
curând, putea avea o importanță uriașă. Ge
considera că este baza succesului războiului
1 septembrie 1939, când *Wehrmacht-ul* lovi
Norvegia, Belgia, Olanda, Franța, Iugoslavia
atac neașteptat, datorită căruia armata germ
asupra inamicului.

— Știam că ducele va înțelege imediat
pentru Anglia continuarea războiului cu G
Anglia va continua războiul în Occident, a
împotriva Rusiei. Eram convins că ducele
informeze în legătură cu planurile noastre
regele va veni cu propunerea de încheiere a

Această declarație simplă pare să includă
adjunctului lui Hitler. Numai pe el sau pe o a
Hitler îl puteau crede britanicii, când spunea
declanșa războiul împotriva Uniunii Sovietice
șansă. Dacă nu încheiați pace acum și nu p
vom avea milă de voi după victoria împotriva
noi că țara aceea este un colos cu picioare
loviturile *Wehrmacht-ului*. Am făcut dovada
în frunte cu Franța!"

Aceste cuvinte, rostite în același timp câ
aruncau bombe peste Londra, erau foarte e

Hess a decis să întreprindă acest zbor, f
bolșevismul și considera să același sentime
englez și majoritatea politicienilor din aceas
de succesul misiunii sale.

— Churchill trebuie îndepărtat și atunci
Germania și Marea Britanie, a spus Hess,
condus de nățărai care vor să distrugă Ger
lumea civilizată în fața pericolului bolșevism

Era profund convins că așa se va întâmpla
victorii împotriva Italiei, armatele aliate din A

Rudolf Hess; Hit
deplina vor e P} Jza curând.

încredere în el

eliminată amenințarea reprezentată de bolșevici
beregată.

Rapoartele convorbirilor cu Hess, pe care Hitler le acordase
multă atenție, confirmau ceea ce știa deja de la interceptările
interceptate de stațiile de ascultare britanice. Vedea că *Wehrmacht-ul* făcea o mare cotitură
ușor de prevăzut: întregul efort al armatei și al aerului erau
rămână concentrat pe acest front mare, ceea ce însemna
presiunea asupra Marii Britanii. Pentru cât timp puteau
deosebeau în această privință de evaluările britanice
forța de luptă a Armatei Roșii. Ofițerii germani credeau că
săptămâni, rezistența sovietică va fi înfrântă la
linia pe care o numeau A-A, de la inițialele de la Astrahan la sud. Arcul uriaș care tăia
Uniune Sovietică marca zona operațiunilor militare. *Ulul*
ulul vor ajunge acolo, în mâinile nemților se aflau
industriale și cele mai importante surse de muncă.

Britanicii estimau că acest lucru se va întâmpla în

Churchill nu credea acest lucru, dar este posibil
întemeia încrederea în posibilitățile de apărare
fusesse niciodată în acea țară. Nu măsurase
unde singurul drum erau urmele lăsate de cuceritori
cunoștea pe ruși, nu știa cât sunt de îndârjiți
puține, soldați înnașcuți. Dar era convins că
ulul va da chix în fața oamenilor și a naturii.

Angajarea Germaniei în lupte de lungă durată
Marii Britanii să obțină victoria în război, în mare
gândea că patria lui va trebui să facă față de
până la sfârșitul anului 1942. Iată ce îi scria

„Adaptarea industriei unui stat modern pe
între 3 și 4 ani. Rezultatele se obțin atunci când
concentrează efortul maxim al industriei. Germania
această etapă la sfârșitul anului 1939. Noi am
drum. Presupun că Statele Unite sunt încă în
aspect. Știu că de-abia a început

realizarea marilor programe de înarmare - în terestră și în aviație - a căror încheiere necesită Mării Britanii, atât din punctul de vedere al intereselor sale, cât și din necesitățile de a supraviețui, este menținerea echilibrului cu puterea nazistă, până în momentul în care aceasta devine definitiv."

Din această scrisoare reiese că după părăsirea sfârșitul anului 1942 cele două state, Marea Britanie și Statele Unite, erau gata să preia ofensiva. Scrisoarea către Roosevelt din 1940, când nu putea să prevadă că războiul va dura următoarea jumătate de an. Se gândea că Marea Britanie era singură. Atitudinea lui s-a schimbat în urma confirmărilor planului lui Hitler. Dovada erau diviziile de pe frontul balcanic și trimiterea lor în care Germania își va îndrepta efortul principal. Răgaz Mării Britanii să-și refacă forțele și să se pregătească pentru război. Dar rușii ar fi trebuit să fie mai mult de 17 săptămâni. Churchill s-a hotărât că era ușor.

Până în acest moment, practic, între Londra și Moscova nu a fost o comunicare. Stalin și Molotov, amândoi bănuind că Hitler se străduia să-l țină la distanță pe ambasadorul sovietic de la Londra, Ivan Maiski, care nu se bucură de încrederea Kremlinului, au luat acțiuni politice mai importante. Primul gest a fost un fiasco. La 25 iunie 1940, Cripps i-a transmis premierului, în care acesta îl avertiza că Hitler în Europa și propunea ca Marea Britanie și Uniunea Sovietică să-și unească forțele în apărare. Stalin nu credea în sinceritatea lui Cripps, că, din ordinul lui, la 13 iulie Molotov i-a trimis un telegramă plus și stenograma convorbirii cu

¹ **Stafford Cripps** (1889-1952), consilier al noului Partidului Laburist din 1931, un an mai târziu a înființat crearea unui front comun cu comuniștii, motiv pentru care a fost demis în mai 1940 până în ianuarie 1942 a fost ambasador în Japonia în funcții de stat, până când în 1950 a renunțat la activitate.

Cripps. Voia să confirme în acest fel loialitatea și să asigure pe Hitler că poate avea totală încredere în el.

Au trecut nouă luni, după care Churchill

în ziua de 16 aprilie 1941, ambasadorul sovietic în Londra, adjunctul comisarului poporului pentru Afaceri Externe, care i-o scrisese Churchill lui Stalin cu două săptămâni înainte.

„Am anumite informații de la un agent de încredere care asigură că au prins Iugoslavia în plasa lor, și că vor efectua transfere trei din cele cinci divizii de blindate în România [...] Excelența Voastră să binevoiască să evaleze situația.”

Avertismentul era destul de naiv și Churchill nu a avut vreun efect. Dar nu asta îl interesa.

Stalin nu avea nevoie de informații de la Churchill despre Hitler de război. Știa de mult că se va ajunge la război, care urma să se declanșeze atacul german, că Germania cu Franța va dura mult mai mult. El voia să liniștită și să se înarmeze, să pregătească pentru război Occidentului și să privească cum dușmanii lui se sângerează tot mai mult și slăbesc. Toată lumea știa că Primului Război Mondial și cine ar fi putut să evite războiul altfel? Dar de astă dată evenimentele se desfășurau în fața lui Stalin a înțeles dintr-odată că timpul se grăbea. El era în curs de pregătire, care ar mai fi putut dura încă o vreme. Știa că Germania se pregătește să-i atace țările vecine și că este să nu-l provoace în niciun fel. Fiecare țară se pregătea pentru atacul german și să dea posibilitatea Armatei Germanice să fabrici se grăbeau spre ea tancuri, avioane și nave.

Își dădea seama că de mulți ani politica sa era una de primejdie de la propriile frontiere și îndreptându-se spre Est în 1939, când Chamberlain îl provocase pe Hitler să garanteze guvernului polonez garanții unilaterale. Așa că Hitler dorise să nimicească flota germană, provocând războiul. De ce ar fi fost altfel în 1941? Nimic nu le putea opri un război

sovieto-german. Avertismentele lui Churchill de a îndemna Armata Roșie să treacă la acțiune împotriva Hitler să înceapă războiul. Zborul lui Hess este cea mai clară în acest sens. Iar dictatorul știa

La 14 mai, pe biroul lui se afla telegrama

„După informațiile primite de la Sonnenfeld, Hitler se întâlnește cu Hamilton, cu care s-a împrietenit din interesul comun pentru aviație. Hess a aterizat la Hamilton. Kirkpatrick, primul care l-a identificat, a adus o ofertă de pace. Încă nu am stabilit dacă Hitler (Kirkpatrick este fostul consilier al Ambasadei la Henry“

„Sonnenfeld" adică „Micul Soare" era pseudonimul funcționar britanic al serviciului de spionaj, care transmitea secrete informații. Autorul acestei telegramă este „Henry"); acesta obținea informații nu numai de la agenți care acționau la cele mai înalte niveluri, ci și îndrăznit niciodată să transmită la Moscova

În zilele următoare au venit confirmări de la „Gib" transmitea:

„Hess a venit în Marea Britanie cu acordul lui Hitler să înceapă negocieri de pace. Hitler nu poate permite căci aceasta ar dăuna moralului germanilor. El este emisar secret."

Alt spion american, „Jun", raporta:

„După cum afirmă șeful Departamentului de Propagandă, Eizendorff, Hess este într-o misiune în Marea Britanie în scopul încheierii unei înțelegeri cu guvernul german."

Stalin îi credea, căci știa că astfel de decizii erau luate de Hitler: să-și trimită colaboratorul cel mai apropiat la o misiune politică dificilă. Așa fusese și în august 1939 când, de externe, Joachim von Ribbentrop, ca să-l convingă pe Ribbentrop venise oficial, ca reprezentant al război, ncest lucru nu era posibil. Hitler nu putea să-l trimită Externe într-o țară inamică. Nu e așadar de

să trimită un om de încredere, făcând acest
putut dezice de ei oricând. Încheierea alianței
1939 fusese foarte precipitată, nu fusese pr
De aceea, Ribbentrop luase legătura cu Hitler
de acord asupra detaliilor acordului. Pacea
să fie încheiată în condiții încă și mai grele.

Ne putem oare imagina un negociator m
Hitler? în Palatul Buckingham, la fel ca Ribb
ureche, ar fi stabilit condițiile.

Oare Hitler se gândea că *British Army* ar
Uniunii Sovietice, la fel ca armata ungară, it
propunea o cruciadă comună împotriva bolș
că un guvern britanic ar fi acceptat așa ceva
Ar fi fost suficientă încheierea păcii în condi
Germania va avea mână liberă pe continent
colonii. Ce importanță ar fi avut acest lucru p

Divizioanele de aviație din vestul Europe
să lupte împotriva raidurilor Aliaților, ar fi fos
parte la atacurile împotriva ținutelor sovietice
foarte serioasă a forțelor aeriene germane, 1
germane trebuiau să lase în vest și în țară 2
avioane de care dispuneau, necesare pentr
Marii Britanii și pentru apărarea orașelor ger
engleze. în Franța și în Norvegia staționau 4
apărarea împotriva invaziei aliate. Pacea cu
transferarea pe frontul de est a cel puțin o ju

Churchill a mai trimis de câteva ori avert
agresiunea germană iminentă. Dar de fiecar
respingea ca provocare englezească. Rămâ
Hess, care i-a dat lui Churchill posibilitatea s
încheierii păcii cu Germania, va îngreuna în
Lipsa unui răspuns la avertismente avea o i
Churchill era decis să încheie o alianță cu S
trebuia precedată de negocieri secrete.

Churchill nu putea să știe dacă Stalin este c
ajutor în războiul cu Germania, sau dacă va
Dar nu avea încotro. Trebuia să aștepte ană
riște foarte mult, oferind ajutor niunii Sovietic

În sfârșit, an

Winston Churchill a sosit la vila guvernamentală din Londra târziu, în seara zilei de sâmbătă 21 iunie. Într-un timpuriu al lui mare, negru de poarta de metal ferecată, Churchill a deschis geamul în stil victorian, că Churchill a și deschis geamul, salutându-i pe oaspeții care stăteau pe scară. Churchill, ambasadorul Statelor Unite la Londra, și Anthon, prieten apropiat și consilier al premierului, erau ceva mai devreme.

Nu întâmplător îi invitase Churchill tocmai în weekendul la reședința guvernamentală. Într-o rutină cu Stewart Menzies, șeful serviciilor secrete germano-sovietic va începe dintr-o zi în altă zi care le adusese Menzies, mai ales din ascultare de care se ocupa *Radio Security Service*. Churchill dorind să profite de efectul surpriză, ordonase zorii zilei de duminică, atunci când inamicul era pregătit de apărare, putea să se aștepte ca următoarele.

Poate să pară ciudat că, într-un moment decisese să plece din Londra, în loc să rămână. Avea toate posibilitățile de comunicare, de cunoscut de Război, cu emisarii, cu șefii partidelor politice. Dar această mișcare avea un scop. Churchill în discuții și consultații fără sfârșit, care ar fi din ceea ce intenționa să facă. Cu atât mai mult putea fi cu totul altul decât cel pe care îl aștepta să fi aflat într-o situație dificilă.

Ambasadorul american și ministrul de Externe dorea să-i aibă alături de el pentru a se pune

așilor pe care intenționa să-i facă. La amiază John Colville, a cărui prezență era absolut j

După-amiază au plecat cu toții să se plim moment dat, Colville l-a întrebat pe Churchi

— Nu considerați că dumneavoastră, un idealurile?

Colville știa foarte bine care sunt intențiile german. Dar nu se putea împăca cu gândul înveterat al comunismului și, mai ales, al bo Stalin și pe guvernării de la Kremlin niște in aliatul lor.

— Nu. Am un singur scop și acesta es Churchill. Dacă Hitler ar invada iadul, i-recomandări în Camera Comunelor.

Sâmbătă nu s-a întâmplat nimic demn de

Cea mai importantă informație a sosit dur lui Colville a sunat telefonul. Era ofițerul de Externe care îl informa că Germania atacas reflectat o clipă dacă să se ducă la iremier, mult preț pe un somn liniștit, ișa că a decis sfârșit, când a intrat la >ra 8.00 în camera Unul dintre servitorii casei îl informase la ora

Churchill n-a vrut să se întoarcă la Londra atât de importantă ar fi trebuit să-l facă să s Street și să convoace Cabinetul de Război. înceapă discuția cu privire la schimbarea po

Pe la amiază, au sosit la Chequers lordul ministru al Aprovizionării și Stafford Cripps, fusese chemat la Londra cu câteva zile mai pentru simpatiile lor față de Uniunea sovietic în ceea ce privește evaluarea situației creat Cripps afirma că Bermania va trece ușor pri fierbinte arin unt“, în timp ce Beaverbrook e ia fi îndârjită și războiul lung.

Churchill a decis ca în acea seară să țină informeze pe britanici că intenționează să o

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

**Duminică, 22 iunie 1941
Armata Roșie nu era gata să
răspundă ag**

JGUScAW WOL OSZANSKI

liunii Sovietice. Nu era un moment tocmai bun pentru o astfel de decizie. În Africa de Nord, armatele britanice erau ocupate cu expediționar German, care le împingea spre Auchinleck, noul comandant al diviziilor din Africa de Nord. Multe tancuri și avioane, ca să-l poa-

opri pe dușman. În Atlantic, ofensiva submarină sovietică și pierderile Aliatilor crescuseră rapid. Stalin intenționa să prezinte o politică de sprijinire a Germaniei naziste, fusese aliatul Germaniei hitleriste, participase la împărțirea Europei, anexase parte din Finlanda și România. Cum jtea să convingă poporul sovietic să-l uto pe dușmanul de altădată? Putea să-l convingă să-i acorde societatea, ceea ce îi va permite să se concentreze pe privire la schimbarea bruscă de politică față de Germania nazistă, ciuda tuturor pericolelor pe care le însera acest lucru. Să procedeze așa, căci zboiul se va decide în curând.

Rămâne întrebarea cum va primi Stalin această ofertă. El nu avusese nicio posibilitate să se orienteze în lumea occidentală sovietic. Se bizuia numai pe raportul con- > din partea lui. În dimineața de 13 iunie ministrul Anthony den-

— Guvernul britanic examinează posibilitatea de a oferi Uniunii Sovietice: executarea unor raiduri în vest, furnizarea de arme, Uniunea Sovietică și ajutor economic, a spus.

— Cred că toate propunerile britanice vor fi discutate dacă ar fi precedate de negocieri în scopul unei înțelegeri. Maiski. Acest răspuns nu însemna nimic, ci doar o diplomatie. Ceva mai mult reieși- î din convorbirile parlamentare. Harold Wilson, care era în guvern, și James Menzies, șeful serviciului de informații britanic. Maiski a încheiat a unei înțelegeri, prezentată de Churchill ca o bunăvoință 3 Stalin decât dacă i-ar fi făcut o ofertă guvernului precedent.

Erau declarații din care nu rezulta mare lucru. Churchill a dat siguranță că Stalin nu va face și cu oferta lui. În avertismentele referitoare la apropiata agresiune sovietică.

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

germană pe care i le transmisese apoi lui Hitler. Înfrângerii rapide a armatei sovietice, Stalin începe negocieri cu Hitler ca să încheie pacea. Răsărit, când armata germană se va îndrepta spre Moscova, sovietică nu va fi alături de ea? Orice se putea, dar Churchill nu putea să nu se gândească la această fantastică variantă, în fața acestui fenomen. Dar Churchill nu avea încotro. Din 1941 fusese hotărât să ducă război împotriva lui Hitler. Dacă tratatele vor avea aceeași soartă ca acela din 1940, această politică putea avea succes numai în cazul în care sprijini economic Marea Britanie - și chiar așa, armata germană va fi angajată în lupte sângeroase cu forțele. Spațiul imens al Uniunii Sovietice și Armata Roșii ofereau o astfel de posibilitate. Iar Churchill avea cea mai importantă armă în războiul împotriva lui Hitler.

În aceeași zi, seara, s-a așezat la microfon.

— Am un scop nestrămutat, a spus el. Scopul meu este de a distruge a tuturor rămășițelor sistemului nazist. Nimic nu mă va abate de la acest scop. Nu vom fi niciodată de acord cu niciun fel de negocieri cu Hitler sau cu oricine altcineva din banda lui.

Aceste cuvinte erau adresate nu numai lui Hitler, ci și tuturor celor care astfel oficial că nu intenționează să pactizeze cu răul. Churchill nu se preocupa serios pe dictatorul sovietic Stalin să-l tratează pe Hess ca pe un trimis al celui de război, ci avea intenția să aibă vreodată negocieri cu el.

— Orice om sau stat care luptă împotriva răului, a spus mai departe Churchill, este un prieten al nostru. Dacă un război este dus împotriva noastră, aceasta este declarația noastră. Dacă un război este dus în măsură posibilităților Uniunii Sovietice. Dacă un război este dus din toate colțurile lumii, să procedeze la fel.

Stalin nu a răspuns mult timp ofertei lui Churchill. Pe 23 iunie. Tăcerea dictatorului era de înțeles. Stalin nu era în această situație de pe front. Neîncrederea în Hitler și în negocierile convingerea că Hess se află în Marea

Până nu de mult mai erau aliaţi. Septembrie 1939 sovietici discută la Białystok în Polonia despre două armate prietene

Britanie pentru a încheia o alianţă îl obligau Churchill, pe care îl numea uneori intrigant mare pentru ajutorul acordat. Era un calcul american, nu ar fi fost hotărâtoare în victoria întărit Armata Roşie care ar fi primit din Occident. Datorită acestora ar fi putut să-şi dezvolte forţa încheierea războiului cu Germania, s-ar fi putut democraţiilor burgheze. Aliaţii occidentali vor ajutor de îndeplinirea unor condiţii de către ei frânat dezvoltarea forţelor militare ale acestora

A răspuns pentru prima dată ofertei de alianţă

„Declaraţia istorică a domnului Churchill britanic pentru Uniunea Sovietică şi declaraţia problema disponibilităţii de a acorda ajutor tunc decât cu un sentiment de recunoştinţă în iniţiativă

Era precaut. Nu oferea în schimb nimic a recunoştinţă.

La 8 iulie, ambasadorul Cripps i-a transmis Londra.

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL

„Suntem foarte satisfăcuți că armata sovietică este înverșunată și demnă de admirație în fața inamicilor naziștilor. Avem o mare admirație pentru curajul și viteza poporului sovietic. Vom face totul ca să ajutăm la învingerea lui Hitler. Permite timpul, geografia și rezervele noastre să facă munca noastră să vădă mai mult, cu atât vom putea să vădă mai mult.”

Stalin a întârziat răspunsul la oferta britanică. Cu toate declarațiile inițiale, atmosfera de neîncredere sovietică aveau tot mai multe insuccese pe teren. Impresia că britanicii sunt la un pas de încheierea armisticiului în momentul în care *Wehrmacht*-ul se va apăsă asupra lor vor face apariția navele britanice, ca să tragă în foc. Declarațiile lui Churchill erau considerate o dovadă a adevăratele intenții ale guvernului britanic. Acestea au fost recunoscute la sfârșitul anului 1941 de Makarov la sovietic la Washington.

La Londra domnea convingerea nu foarte puternică că este gata să înceapă negocieri secrete cu Hitler. Sceptici erau militarii și politicienii britanici cu privire la Armata Roșie de a se opune ofensivei germane. A fost trimisul special al lui Stalin, care a sosit la Londra la Golikov, șeful serviciului de spionaj militar, Comandantul la Ministerul de Război. Ministrul David Margesson a fost invitat să ia loc; convorbirea care a durat câțiva ore în picioare. Mai mult chiar, Margesson a devenit prieten al Armatei Roșii, nici în viabilitatea sistemului sovietic.

Nici întâlnirea de la Amiralitate nu a arătat nimic. Pound i-a dat clar de înțeles oaspetelui că nu va vorbi cu bolșevic.

Animizitatea era atât de vizibilă, încât a fost trimis la Ministerul Afacerilor Externe, care le-a amintit că în cazul să-l irite pe noul aliat și s-a străduit să se înțeleagă sovietice cu numeroase recepții, ceea ce, din păcate, considerau pe toți rușii niște bețivani notorii, în bunăstarea atmosferei.

Dar cu toate piedicile, Golikov a

reputat un succes diplomatic. La 13 iulie, când s-a întors la Moscova să-i dea lui Stalin raportul cu privire la desfășurarea vizitei, putea spune că britanicii sunt gata să ajute Uniunea Sovietică.

Acest lucru avea o importanță deosebită într-un moment în care Stalin continua să suspecteze existența unei înțelegeri secrete germano-britanice și se gândea el însuși să înceapă negocieri cu nem-

ții, cărora era gata să le ofere Ucraina,

Bielorusia și o mare

parte din Rusia. În această situație, credibilitatea britanică de sprijin militar și economic avea o importanță deosebită. Churchill a reputat un succes când, la 18 iulie, după o săptămâni după ce ținuse discursul în care a promis că va face zile după ce primise scrisoarea personală de la Stalin s-a decis să răspundă. Știa foarte bine intențiile lui Churchill - care voia să primească nave din Statele Unite și sângele soldaților din Rusia. Stalin nu-i păsa de viața omenească, mai ales că puteau să moară cu milioanele, dar aveau u-

„Scrisoarea Domniei Voastre a inițiat înțelegerea. Acum, așa cum v-ați exprimat cu toată convicția, Marea Britanie au devenit aliate în lupta împotriva nazismului. Începând de acum, înțelegem că țările noastre sunt

RAZBOIUL SECRETAI. LUI CHURCHILL

suficient de puternice pentru a învinge un dușman în fața dificultăților."

A prezentat pe scurt situația dificilă a armatei britanice în miezul chestiunii:

„Mi se pare că situația militară a Uniunii Sovietice și Marii Britanii, ar putea să se îmbunătățească dacă s-ar deschide un front în Occident (în nordul Europei). [...] Sunt conștient de dificultățile legate de o astfel de acțiune, dar trebuie să fie făcut, nu numai în interesul nostru, ci și în interesul propriu al Marii Britanii."

Stalin accepta oferta de ajutor economic, dar nu se implica cât mai curând în luptele din Europa. El îndepărtat amenințarea unei înțelegeri între Occident și Uniunea Sovietică, continuă să se teamă.

Churchill nu putea fi de acord cu așa ceva. Armata britanică era prea slabă pentru a iniția o ofensivă în Franța, unde nemții aveau 30 de divizii, sau pentru a apăra de 13 divizii. Pe lângă aceasta, scoțienii și englezii să moară în Franța, ca să ajute Armata Roșie Sovietică trebuia să-l secătuiască pe dușmanul comun - și pe dușmanul care urma să apară după înfrângerea Uniunii Sovietice.

Alianța, deși încă nu fusese consfințită printr-un tratat încheiat, iar lunile următoare aveau să aducă victorie, era încă alegerii pe care o făcuse Churchill. Câștigasem, dar deși până la victorie mai era drum lung. Oare trebuia să plătească pentru ea? Marea Britanie își pierdea insulă între două superputeri, care luaseră r

Bibliography
Amery L., The Empire at Bay, Amery Diaries 1929-1940, Londra 1971.

Andrews Ch., Secret Service, British Intelligence, Londra 1985.

Farmer R., Read A., Conspirators, Story of Tyler Kent, Londra 1971.

Jaumont J., Comrades in Arms, to Russia 1941-45, Londra 1971.

Kischloss M., Kennedy and Roosevelt, Uneasy Alliance, New York 1971.

Dach M., Ribbentrop, Varşovia 1995.

Dach M., Operation „Willi”, the Duke of Windsor, Londra 1984.

Jementritt G., articolul „The Fatal Decision”, Londra 1971.

Granger A., The Climate of Treason, Narvik, Berlin 1941-1945, Londra 1971.

Grant A., The Turn of Tide, Londra/Glasgow 1986. Jones J.M., Room 66, New York 1996. Jones J.M., Room 66, New York 1996.

Granger A., Battleships 1876-1946, Londra 1971.

Granger A., The Diaries of Sir Alexander, 1938- 1945, Londra 1971.

Granger A., Top Secret Ultra, New York 1971. Life of Sir Stewart Menzies, New York 1987.

Granger A., Donovan, The Chamberlain, Londra 1982. Jarman J., Chicago 1989. Jarman J., Chicago 1989.

Granger A., End of Glory, Londra 1993. Jarman J., wojna światowa, Gdansk 1993.

Granger A., Fringes of Power: 10 Secret Diaries, Londra 1971.

Granger A., 1939- 1955, New York 1985. Divin L., Vansittart's Office, Londra 1971.

RAZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL
Dilks D., The Cadogan Diary
New York 1972.

Eden G., *Portrait of Churchill*, Londra 1946.

Fleming Th., The War With
Franklin d. Roosevelt
Struggle for Supremacy
Foot M.R.D., SOE, The Special
Executive 1940-1946.

Gilbert M., *Churchill*, Poznan 1992.

Halder F., *Hitler as Warlord*, Londra 1950.

Halifax E. W., *Fulness of Days*, Londra 1957.

Heinrichs W., Threshold of Victory
Roosevelt and America
World War II, New York 1955.

Henderson N., *Failure of a Mission*, Londra 1955.

Herring G., *Aid to Russia 1941-1946*, New York 1955.

Hersh B., The Old Boys, The
Elite and the Origins of
Petersburg 2001.

Hess W.R., *My Father, Rudolf Hess*, Londra 1955.

Hesse F., *Hitler and the British*, London 1955.

Hinsley F.W., British Intelligence
Second World War

Irving D., *Churchill's War*, Bullsbrook 1987.

Irving D., *Wojna Hitlera*, Varşovia 1996.

Ismay Lord, *Memolrs*, Londra 1960.

Jenkins R., *Churchill*, Oxford 2001.

Kennan G., Soviet Foreign Policy
Princeton 1960.

Khan D., Hitler's Spies, German
Intelligence in World War II

Martin B. **Friedensinitiativ
Machtpolitik im Z**

1939- 1942, Dusseldorf 1974.

Masterman J.C., **Double cross
War of 1939-1945,**

Moran Lord (Charles Wilson), **Winst
Struggle for Survival**

1940- 1965, Londra 1966.

Murawski M., *Samoloty Luftwaffe*, Varşovia

Murray W., **Luftwaffe, Stra
1933-45, Londra 1988, Poti
diplomacii 1919-39, Mo**

Rhodes J.R., *The Diaries of Sir Henry Chan
The Ribbentrop Memoirs* (tłumacz. O. Wats

Roosevelt E., *As He Saw It*, New York 1946

Roosevelt E., **Franklin D. Ro
Foreign Affairs, Can**

Schellenberg W., *Wspomnienia*, Wrocław 19

Seidler F.W., Zeigert D., **Kwaterny
Varşovia 2001, Sherwood R.,
Flouse Papers of Harri
Londra 1949.**

Sherwood R., *Roosevelt and Hopkins*, New

Smith A., **Rudolf Hess and
Reluctant War 193**

Smith B., **Sharing Secrets
the Allies Traded In
1941-1945, Lawrence 199**

Speer A., *Wspomnienia*, Varşovia 1990.

**Stalins's Correspondence
Churchill, Attlee, Roo
Truman**

1941- 45, Londra 1957-58.

Stettinius E., **Lend-Lease, W**

Dragă cititorule,
Gambitul lui Churchill.....
Secretul maiorului Sas.....
Cel mai mare succes al B-Dienst.....
Operațiunea neobișnuită a Kriegsmarine.....
Momentul deciziei.....
Meciul începe
Misiunea cea mare
Ziua în care Franța a pierdut
Cum să-i atragă pe americani?.....
Miracolul de la Dunkerque
Repetarea situației de la Munchen
Lovitura
Condițiile pentru englezi
Unde este ducele?
Frontul decisiv
Aliatul
Întâlnirea de la San Francisco
Ofensiva..... ..
Pokerul balcanic.....
Neobișnuita decizie a loțiitorului
Misteriosul zbor al lui Rudolf Hess
O duminică la Obersalzberg.....

OCEANUL ARCTIC,
Marea
Barents

p-țiv Mareati?Lp

j • /V-.

HÉLÈNE CARRÈRE D'ENCAUSSE • ORGOLELE KREMLINULUI

*Micromansk

ereb*Jrg A&angfiel

4 Nijni*Hovgoroo

Bfi.

ne, Kazansy t

osra "CellabAk

S'tia ra p,nyEkâT>ti,rb

PetrOpavtovsk

Marea

Ohotf?\.

*Norisk

Astrah

Habaro,sk \

Omsk

Vladivost<

Nov6»(birk . . L-

OL t Bârnei lru*

HELENE CARRERE

Membre al Academiei Fran

ORGOL KREMLIN

O ISTORIE A IMPERIULUI R

Postfață de EMIL HU

A J'i

Marea
Siberiei ,

j
'S

OCEANUL
PACIFIC DE

Y //

ÎN LIBRĂRII:

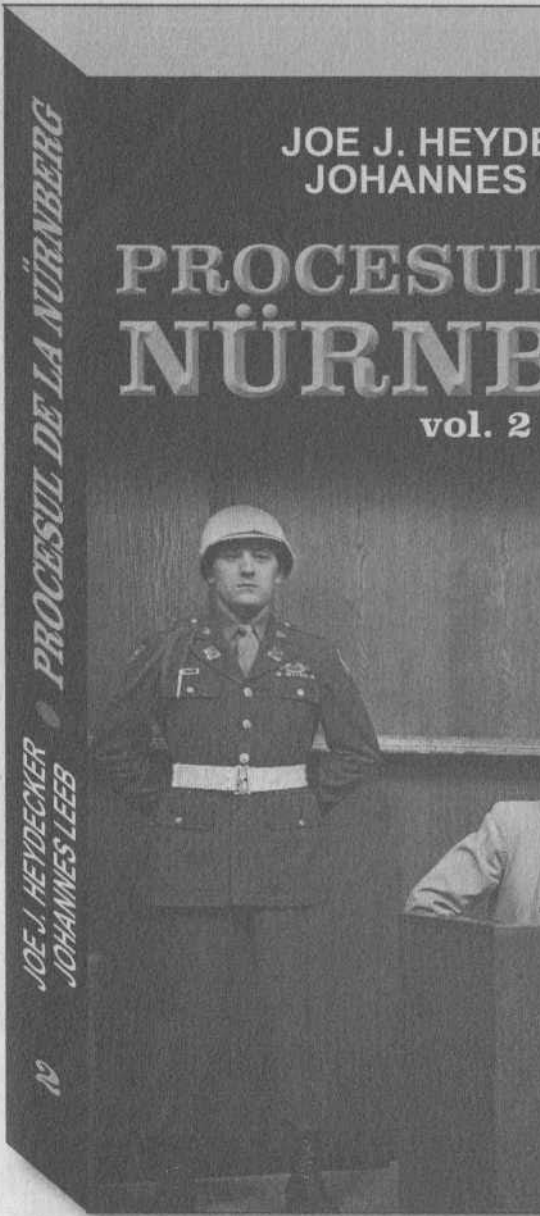
PROCESUL DE LA NÜRNBERG

JOE J. HEYDECKER
JOHANNES LEEB

JOE J.
JOHA

PROCE NÜRN

B. WOŁOSZAŃSKI - RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

Bogusław WOŁOSZAŃSKI

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

SECRETELE ISTORIEI

AU APARUL

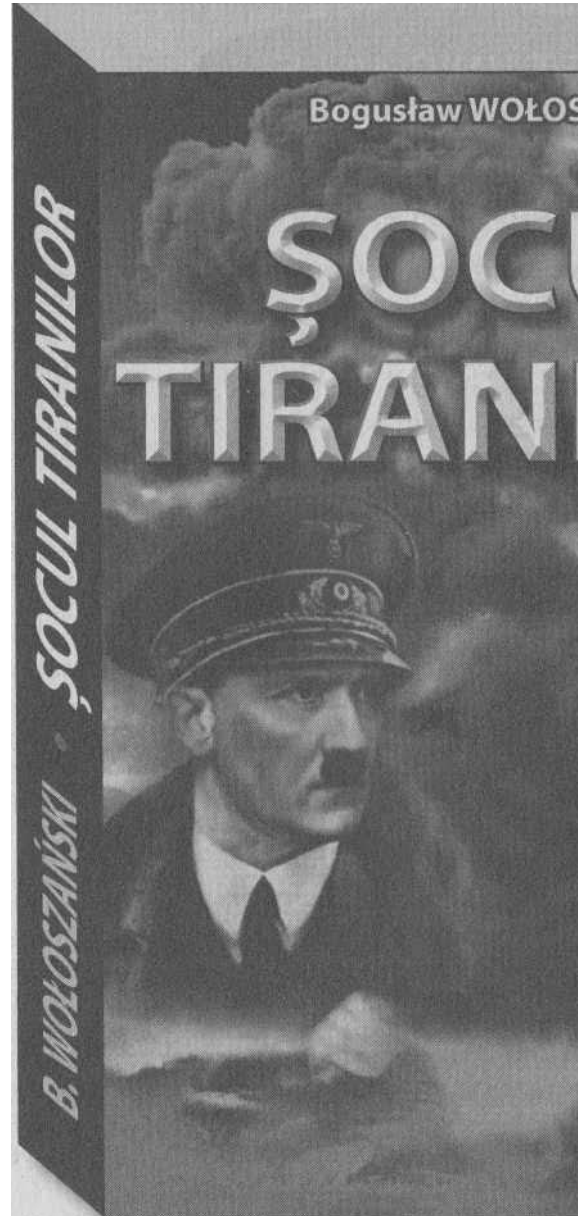
Bogusław WOŁOŚ

RĂZBOIUL SECRET STALIN

B. WOŁOŚAŃSKI • RĂZBOIUL SECRET AL LUI STALIN

VA APĂREA:

OF
SPEC

PREȚ UNIC 13 LEI

I. SERIA CULTURA GENERALA

RĂDĂCINILE CULTURII OCCIDENTALE

JAPONIA

MARILE CIVILIZAȚII

LA FRONTIERELE ȘTIINȚEI

VERDICTUL TIMPULUI

MISTERELE REÎNCARNĂRII

NIMFOMANIA

ISTORIA CELIBATULUI

CARTEA SFĂRȘITURILOR

ȘOCUL ISLAMULUI

O ISTORIE A RĂULUI

II. LAUREAȚI AI PREMIULUI NOBEL

CĂILE MĂRII

PIRAMIDA

DR. ARROWSMITH

CÂNTECUL LUI SOLOMON

III. BIOGRAFII CELEBRE

ÎNȚELEPCIUNEA NEBUNULUI

POETUL REBEL - Viața lui She

VIAȚA LUI CHATEAUBRIAND

IVAN CEL GROAZNIC

ÎNFRUNTÂND INCHIZIȚIA

MARCHIZA DE POMPADOUR

JOSEPHINE - Prima împărăteasă

TEODORA - curtezană și împără

IV. SERIA CARTE DIVERSĂ

MANUAL DE CHIROMANȚIE

AL ȘASELEA SIMȚ ALANIMAL

20700 407-00 24r00 40r00 24r90 47V30

207-00

22T-00

4?T-00

407-50

04700

32T00

Petre Ispirescu
James van Praagh
Eugen Uricaru

CELE MAI FRUMOASE
MESAJE DE DINCOLO
RUG ȘI FLACĂRĂ

V. TITANI AI LITERATURII

N. Hawthorne

DIAVOLUL DIN MANUSCRIS

Wilkie Collins

FEMEIA ÎN ALB

Andre Maurois

CLIMATE

Charles Dickens

MARTIN CHUZZLEWIT

MARTIN CHUZZLEWIT

Joseph Conrad

AGENTUL SECRET

W. S. Maugham

JULIA. LIZA DIN MAHA

Maurice Druon

CONTESTA

A. J. Cronin

SUB STELE

CASTELUL PĂLĂRIERII

John Braine

DRUMUL SPRE ÎNALȚĂ

VIAȚA ÎN ÎNALȚA SOCIETATE

M. de Saint Pierre

MILIARDARUL

VI. SERIA BESTSELLER ÎN ROMÂNIA

Amanda Quick

MINCIUNI SUB CLAR DE LUNĂ

B. T. Bradford

REVEDERE LA PARIS

10 FEMEIE DE SUCCES

Barbara Delinsky

DIN NOU ACASA

JOCUL IUBIRII

MAI BINE MAI TÂRZIU

REVEDERE PESTE ANI

SINGURĂȚATE

ENIGMA VĂDUVEI

C. McCullough

TIM

Danielle Steel

CĂLĂTORIA

FORȚE IREZISTIBILE

SARUTUL

Dashiell Hammett

ȘOIMUL MALTEZ

Erich Segal

SINGURA IUBIRE

Harold Robbins

MIRAJUL PUTERII

Irving Wallace

FĂRĂ SCRUPULE

J. Briskin

SINGURUL SECRET

Jackie Collins

INTRIGI FAMILIALE LA

INFIDELITĂȚI LA HOLLAND

ISPITA

SEDUCȚIE FATALA

Jayne Ann Krentz

CASA OGLINZILOR

CĂSĂTORIE DE FORMĂ

James Patterson

ALERTĂ DE GRADUL ZERO

Jane Green
Joseph Finder
Josephine Cox
Jude Devereaux
Julia Grice
Judith Krantz

Kenneth Royce
Kristin Hannah
Leona Blair

Linda Howard

L. Edmonds

Lisa Scottoline
Lynda La Plante
Luanna Rice

Madeleine Brent
M. Higgins Clark

Mary McBride
Nelson DeMille

Nora Roberts

Patricia Rice
Pamela Anderson
P. L. Sulitzer
Paullina Simons
Philip Shelby
R. Marcinko,
Robert Ludlum

Sandra Brown
S. O' Flanagan

Sidney Sheldon
Sylvia Nasar
Susan Howatch

INFIDELITATE
ORAZERO
PUTEREA DRAGOSTE
SĂ NU-ȚI PIERZI SPER
BĂNUIALA
TOP MODEL
VOI CUCERI MANHATT
FIICA LUI MISTRAL
PE URMELE LUI IUDA
REGASIRE
DE PARTEA INGERILO
ÎMPLINIRI
CAPCANA
LA VANATOARE DE BA
ÎNTRE DORINȚĂ ȘI PE
FARA TINE
UN SECRET TERIBIL
OBSESIA
BELLA MAFIA
INIMĂ DE PIATRĂ
MIRACOLE
PIATRA CAPRICORNUL
REVELAȚIA
ESCROCHERIA
MESAJE MISTERIOASE
CU ORICE PREȚ
JOCUL LEULUI
MISIUNE INGRATĂ
JOCUL DESTINULUI
DEZVĂLUIRE ȘOCANT
APROAPE PERFECT
UN VIS IMPLINIT
ÎNvingătoria
DINCOLO DE PASIUNE
ATAC LA PREȘEDINTE
FORȚA SPECIALĂ ALF
MANUSCRISUL LUI CH
TRADAREA LUI TRISTAN
CODUL ALTMAN
VECTORUL MOSCOVA
DILEMA
DINTR-0 DATĂ SINGUR
DRAGOSTE LA PRIMA
SUSPANS
0 MINTE SCLIPITOARE
DOMENIUL PENMARRI
ARISTOCRAȚII, DISPA

Tamara McKinley

Thomas Harris
Winston Graham

ÎN VÂRTEJUL TIMPULUI
SUB SEMNUL BLESTE
DUMINICA NEAGRĂ
MARNIE

VII. COLECȚIA TH

Douglas Kennedy

Harland Coben
Linda Howard

James Patterson

Jayne Arin Krentz

Karin Slaughter
Iris Johansen

Luanne Rice
M. Cruz Smith

Michael Connelly

Michael Hartland
Michael Connelly

Michael Koryta
Nora Roberts

S. & B. Giancana
Steve Martini

IDENTITĂȚI FURATE
UN MESAJ ȘOCANT
JOCUL MORȚII
CĂUTĂRI DISPERATE
JACK & JILL
MAREA RATARE
VIOLETELE SUNT ALE
INSCENAREA
0 NOAPTE DE NEUITA
DANSATOAREA DE TA
FURIE OARBĂ
ULTIMA SCĂPARE
ÎN VIZORUL MORȚII
ISPITA DIN CATACOM
CHEIA MISTERULUI
SĂ NU CREZI ÎN NIME
SFĂRȘIT DE COȘMAR
GORKI PARK
GOLFUL HAVANA
PISTE FALSE
DARLING LILLY
ANCHETA
PRADA
ANUL SCORPIONULUI
JOCURI DE CULISE
BUFNIȚA DE PLASTIC
DESCOPERIRI UIMITO
ÎN ARȘIȚA NOPTII
ULTIMA IMAGINE
30 SECEUNDE
SUB TEROARE
PROCESUL

VIII. SERIA ROMA

Amanda Quick

Barbara Delinsky

Elizabeth Adler

MEDUZA ALBASTRĂ
DAMA DE COMPANIE
IMPULS IREZISTIBIL
CAPRICIILE DESTINUL
NICIODATĂ NU E PRE

Elizabeth Thorton

G. M. Zamfirescu
Josephine Cox
Jude Deveraux
Luanne Rice

Mary Balogh
Patricia Rice

Carly Phillips
Jacques Chessex
Giuseppe Bonaviri

IMPOTRIVA RAȚIUNII
MISTERIOASA DOAMNĂ
MAIDANUL CU DRAGONI
IMPOSIBILA UITARE
CAPCANA TIMPULUI
INVITAȚIE LA DANS
SPERANȚE REGĂSITE
O VARĂ DE NEUITAT
O NOAPTE DE IUBIRE
REFUGIAȚI ÎN PARADIS
UN VIS ÎNDEPĂRTAT
BURLACUL
CÂPCĂUNUL
CROITORUL DE PE ST

IX. CARTE JURIDICĂ

Traian Tandin

ERORI JUDICIARE voi.
ERORI JUDICIARE ÎN F
PARANORMALUL ÎN C
PARANORMALUL ÎN C

X. CARTE SOCIALĂ ȘI

VladimirAlexe
P.M. de LaGorce
Lee M. Silver

DE LA STALIN LA SADI
ULTIMUL IMPERIU
CLONAREA UMANĂ

XI. CARTE MEDICINĂ

C. Magro

Vladimir Beliș
Valentin Iftenie

SPECIALIȘTII RASPUN
DUMNEAVOASTRĂ
MEDICINA LEGALA
MEDICINA LEGALĂ

ALTE OFERTE

Pentru o comandă prin poștă de minimum 15%, pentru minimum cinci cărți, o reducere de 25%. Costurile de expediție, în funcție de editură.

I. SERIA CULTURĂ GENERALĂ

J. F. Pepin Alex Hellemans Jean Prepoise

GHID DE CULTURĂ GENERALĂ 24

ISTORIA DESCOPERIRILOR ȘTIINȚIFICE

ISTORIA ANARHISMULUI 24

II. SERIA CARTE DIVERSĂ

Gergeta Nichifor Ioan Lăzărescu Ely Star

DICȚIONAR ENGLEZ - ROMÂN / ROMÂN

DICȚIONAR GERMAN - ROMÂN / ROMÂN

MISTERELE ASTROLOGIEI EGIPTULUI A

III. BIOGRAFII CELEBRE

Edmond Rossier M.B-Ajam E.V. Târle

PE TREPTELE TRONULUI ATTILA- BICIU

12, 90 24, 90 24, 90

IV. SERIA BESTSELLER INTERNAȚIONAL

Josephine Cox

UN NOU RĂSĂRIT

Maxine Barry

DEZBINARE

Robert Ludlum

CASSANDRA COMPACT

V. COLECȚIA THRILLER

Iris Johansen

LANȚUL MINCIUNILOR

URMĂRIREA

Kenneth Royce

FIUL AMBASADORULUI

Michael Hartland

ÎN BOXA ACUZAȚILOR

Iadimir Volkoff

OASPETELE PAPEI
COMLOTUL
RĂPIREA

VII. CARTE SOCIALĂ

L Bennett
ean-F. Dortier
ean-B. Duroselle,
90
ndre Kaspi

PREȘEDINȚII AMERICAN
ȘTIINȚELE UMANISTE
ISTORIA RELAȚIILOR

VIII. CARTE MEDIC

Stanley L. Wiener

DIAGNOSTICUL DIF
ACUTĂ
ZOONOZE
PROFILAXIA PRIMARĂ A
PSIHICE LA COPIL ȘI AD
DICȚIONAR DE DROGU
ȘI DEPENDENȚE
ZOOlinger

Colectiv
'icad. Dr. Ștefan
i/lilea
Denis Richard,
lean Louis Senon
Colectiv

IX. NOUȚĂȚI EDITO

yiircea Handoca
Iosephine Cox
Oashiell Hammett
vlichael Connely
Mvise Zorsi

MIRCEA ELIADE - Un ur
UN NOU RĂSĂRIT
CHEIA DE STICLĂ
ULTIMUL AUTOGRAF
EXTRAORDINARELE CĂ
MARCO POLO
FENOMENUL GOOGLE
IUBIRE ȘI MINCIUNĂ
CE I-A SPUS EINST

John Battelle
Josephine Cox
Robert L. Wolke
90

PASTRAMĂ TRUFA
IMPERIUL EURASIE

.L. Caragiale
Helene Carter
90

C.I.A. - O istorie pol

'rank Daninos
90

Iadimir Volkoff
^manda Quick

RĂPIREA
ORAȘUL DE CUARȚ
ÎNFRUNTÂND FANTOM
SĂPTĂMĂNA PIERDUTĂ
PIATRA VISELOR
O STORIE A PROSTITUT
CELE MAI VECHI TIMPU
TIMP ȘI DESTIN
LEGENDA DANSATORU

Lasse Braun

Luanne Rice
Iris Johansen

Marc Ferro	PE URMELE DANSATO
Nora Roberts	FASCINAȚIA DANSATO
Leon Berger	7 LIDERI ÎN RĂZBOI
Amanda Platell	CHEIA CURAJULUI
Josephine Cox	DOSARUL BERLIN
	SCANDAL

SECRETUL LUI BARNI

Tudor Vianu	III TÎME APARI ESTETICA
-------------	-----------------------------------

B. Blech	ARTA PROZATORILOR
Vladimir Volkoff	CODUL LUI MICHELAN
Leon Berger	COMLOTUL
Martin Monestier	TRĂDARE LA KREMLIN
	ISTORIA ILUSTRATĂ A

Colectiv	CAPITALE
Colectiv	100 DE MARI BATALII
Nora Roberts	100 TEME DE CULTUR
Iris Johanson	JURNALELE UNEI PRO
N. Somerville	DATORIE ȘI ONOARE
	PERECHEA IDEALA DU

Susan Sontag	CHINEZESC
Martin Cruz Smith	LADY HAMILTON
Nora Roberts	URMĂRIRE LA CERNO
	FARA LIMITE

Madsen Pirie	AGENȚIA FERICIRII
Cezar Gherasim	100 MARI FILOSOFI
Ana Maria Nistor	MICA ENCICL. DE GEO
	100 CELE MAI FRUMO

Sanda Marin	TEATRU POVESTITE
Mihaela Enache	CARTE DE BUCATE
	300 RETETE DELICIOA
	BUNE REȚETE PENTR

DE PAȘTE - OBICEIU

As. Med. Americană	CARTE MEDICA PRIMULAJUTOR
--------------------	-------------------------------------

Ch. Prudhomme.J., Alex Clergue	1000 DE BOLI VOL.1 + SA INVAȚAM SA NE TRA
J. C. Houdret	UTILIZAREA PLANTEL
Veroniques Ligeois	100 DE ALIMENTE PEN
Jane Scrivner	CUM SĂ ELIMINĂM TO
Jaques P. Cusin	HRANA VIE - SURSA D
Mike Snyder	300 REȚETE DE HRAN

VIATA SPIRITUALA

BIBLIA

Giovanni Papini
Giovanni Papini
Ernest Renan

Colleen McCullough
Daphne du Maurier
Sidney Sheldon
A.J. Cronin
Axei Munthe
Erich Segal
Susan Hill
Grazia Deledda
Jack Engelhard
Theodore Dreiser
Adam Kennedy
Adam Kennedy
Florence L. Barklay
Barbara Harrison
Françoise Sagan
Louis Bromfield
Grazia Deledda
Adolphe D'Ennery
Maurice Druon
Guy de Maupassant
Daphne du Maurier
Wilkie Collins
John Galsworthy
Lloyd Douglas
Anka Kowalska
Edith Wharton
Marie-Anne Desmarest
Henry James
Josephine Hart
George Sand
Louis Bromfield
Theodore Dreiser
Emile Zola
Balzac

Lloyd C. Douglas
Alberto Moravia
Edmond Rossier

VIAȚA LUI ISUS
MARTORII PATIMILOR
VIAȚA LUI ISUS - MĂNT

ROMANE CELLE

PASĂREA SPIN VOL. 1
REBECCA
FURIA ÎNGERILOR
GRAN CANARIA
CARTEA DE LA SAN M
LOVE STORY & SINGU
LADY DE WINTER
IEDERA
PROPUNERE INDECE
SORA CARRIE
PRINCIPIUL DOMINOU
DOMINO VENDETTA
MĂTÂNILE
SPITALUL MUNICIPAL
VA PLACE BRAHMS?,
LOTUS AMAR
DRAGOSTE ȘI SPERAN
DOUĂ ORFELINE
MARILE FAMILII VOL.1
MONT-ORIO
VERIȘOARA MEA RAO
IUBIRE OARBA
DINCOLO
OBSTACOLE
CĂRAREA PIERDUTĂ
VARA PRIMEI IUBIRI
TORENTE VOL. 1 +VO
ARIPILE PORUMBIȚEI
IUBIRE OTRAVITA
INDIANA
NOPTI LA BOMBAY
O TRAGEDIE AMERICA
THERESE RAQUIN
STRALUCIREA ȘI SUF
CURTEZANELOR VOL
MAGNIFICA OBSESIE
CIOCIARA
PE TREPTILE TRONU

Pierre de Nolhac
Elizabeth Abboth
Enrique Gomez Carrillo
Florence L. Barclay
Maurice Baring
D.H. Lawrence
Geza Gardonyi
Guy de Maupassant
Paul Bourget
Daphne du Maurier
Victoria Hoit
Eugene Sue

MARCHIZA DE POMPADOUR
O ISTORIE A AMANTELO
MATA HARI
POVESTE DE DRAGOSTE
FANTOMA UNEI IUBIRI
FEMEI ÎNDRĂGOSTITE
CONTRACT DE CĂSĂTORIE
DROGUL DRAGOSTEI
INIMĂ DE FEMEIE
CASA DE PE ȚĂRM
VÂRTEJUL PASIUNILOR
JIDOVUL RĂTĂCITOR

ROMANE CELEBRE C

SCARLETT 3 volume, continuare **PE ARIPILE VÂNTULUI**
DIN NOU LA PEMBERLEY continuare **MÂNDRIE**
LUI HEATHCLIFF continuare **LA RĂSCRUCÉ DE**
continuare **JANE EYRE**

COLECȚIA SULEYMAN

Isaure de Saint Pierre
Jean Michel Thibaux
Alain Paris

SULEYMAN MAGNIFICUL
RIVALA DIN HAREM VO
ULTIMUL VIS AL LUI SU

CARTE PENTRU C

Jim Benton

JURNALUL MEU HAIOS

VOL. XIII - JURNALUL

COLECȚIA METODE MODERNE EDUCAREA CO

Nicole. Bedard

Cum să ne comportăm cu
temperamentul lor?

Anne Floret

Cum să vindecăm temerile
terapeutice?

R. W. Greene
9,99

Cum sa imbunatațiri

Vă rugăm să decupați pe linia întreruptă.

CLUBUL CĂRȚII ORIZONTURI B-
sector 4, cod 040128, București Tel: 317.76.79; 074453755
orizonturi@editura-orizonturi.ro

Expeditor -----

Strada ----- **Nr.** _____

Bl. _____ **Sc.** ----- **Et.** _____ **Ap.** _____

Județ _____ **Sector** _____

Cod ----- **Localitate** -----

Tel. -----

CARTE POȘTALĂ Post răspuns

Destinatar:

9

TIMBRU

B-dul Libertății nr. 4, bl. 117, et.7, ap. 20, sector 4, cod 040128

Titlu

1 _____

2 _____

3. _____

4. _____

5. _____

TITLURI COMANDATE:

Nr. ex.

Titlul

— _____ 6. _____

— _____ 7. _____

— _____ 8. _____

— _____ 9. _____

— _____ 10. _____